

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV
Zve. arch. ev. č. 107

příloha k čj. —

© 18956

— TAJNÉ —

EV. Čís. 124

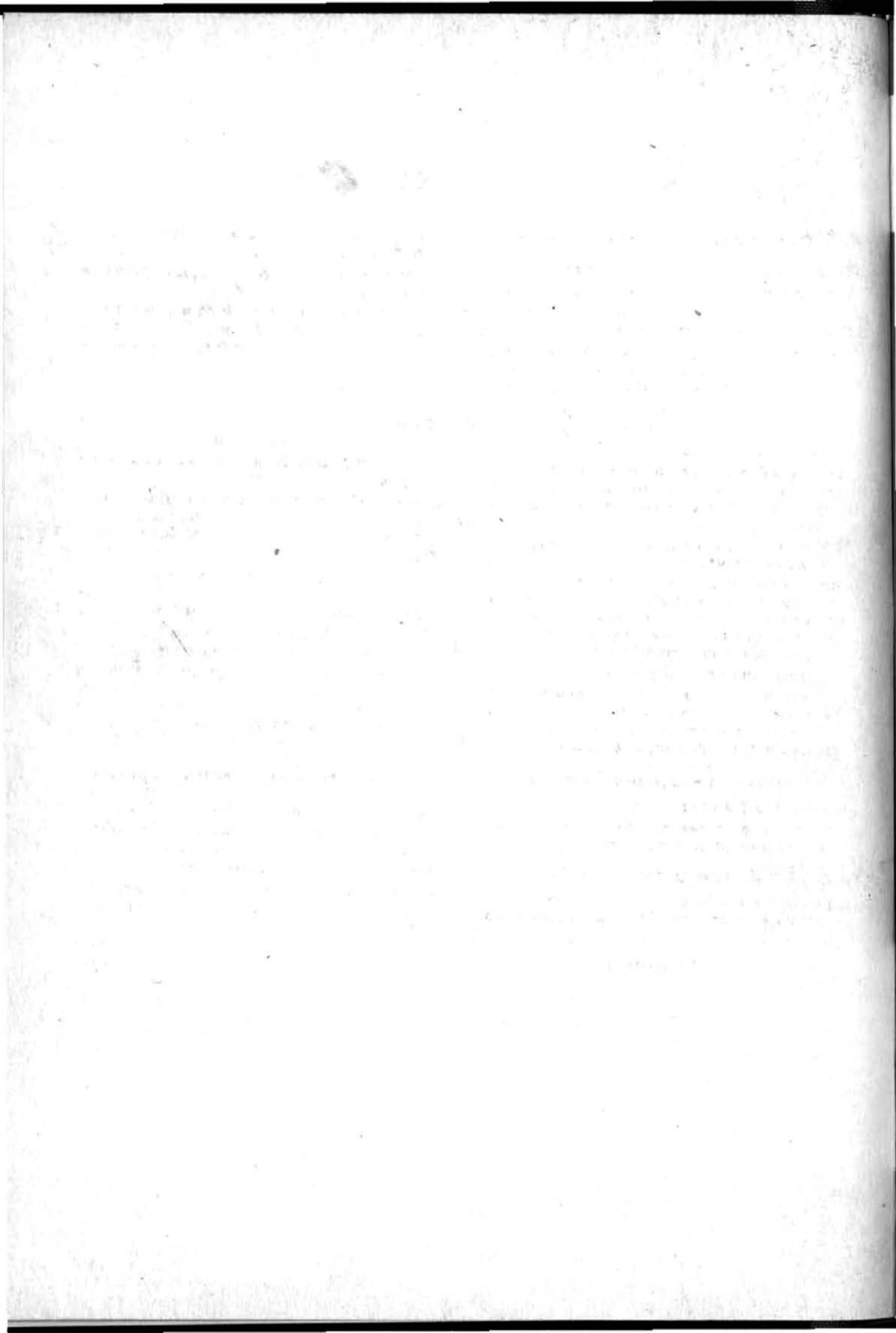
Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

1959

2

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

OBSAH

Strana

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

Plukovník Oldřich Kvačil: Zabezpečení nepřetržitého velení v soudobých podmínkách zahájení války s důrazem na období hromadných úderů nepřítele a silného radiotechnického rušení	3
Generálmajor Jan Knotek: K otázkám systému velení	18
Plukovník František Brátka: Systém velení v soudobém boji a operaci	28
Podplukovník Ladislav Jaček: Několik poznámek k otázkám velení	34
Kapitán Štefan Marko: Význam a použití styčných důstojníků	40
Kapitán J. Lank, podplukovník G. Sázauský, podplukovník K. Brázda: K některým otázkám velení atomovému a těžkému reaktivnímu dělostřelectvu	43
Podplukovník Jaroslav Šebek: Zásady velení destrukčním a zatarasovacím skupinám	54
Podplukovník Milan Sládeček: Poznatky a závěry z dosavadního systému organizace spojení	69
Generálmajor Josef Slabý: K některým otázkám velení týlu	75

OPERAČNĚ TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

Kapitán František Borák: Některé názory na zpracování dokumentace	82
Z CIZÍCH ARMÁD	
Vliv jaderných zbraní na plánování štábů (podle amerických názorů)	88
Podplukovník Josef Bláha: O automatizaci velení v americké armádě	111

DISKUSE

Podplukovník MUDr. Ctibor Drbal: Diskusní příspěvek k článku „O řízení zdravotnické služby v poli (VM čís. 1/58)	116
Kapitán Mikuláš Berka: K diskusnímu příspěvku plukovníka Tvaroška „Súbežné plánovanie“ a k článku „Rozbor súčasného stavu dělostřelectva“ (VM čís. 6/58)	118
NA POMOC VOJENSKOVĚDECKÉ PRÁCI	
Vojenskovodecká konference letectva a vojsk PVOS v roce 1958	121
Seznam literatury k otázkám velení	124

Do tohoto čísla byly zařazeny články zaměřené k otázkám velení. Redakční rada předpokládá, že uveřejněné články se stanou podnětem k diskusi a přispějí tak ke konferenci GŠ.

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

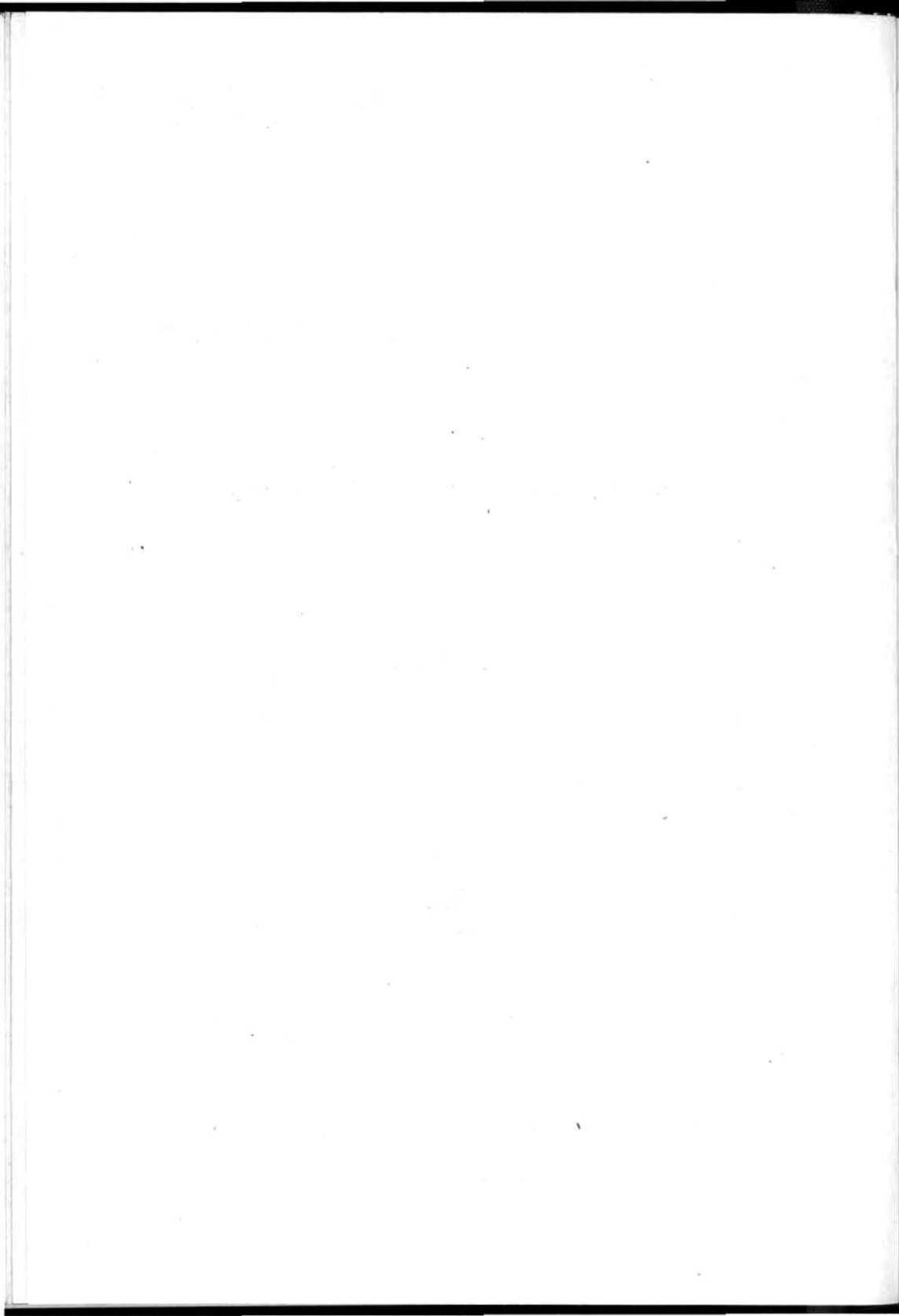
Časopis ministerstva národní obrany

Ročník devátý

2

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1959

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

ZABEZPEČENÍ NEPŘETRŽITÉHO VELENÍ V SOUDOBÝCH PODMÍNKÁCH ZAHÁJENÍ VÁLKY S DÚRAZEM NA OBDOBÍ HROMADNÝCH ÚDERŮ NEPŘÍTELE A SILNÉHO RADIOTECHNICKÉHO RUŠENÍ

Plukovník Oldřich Kvapil

Autor rozebírá v článku problémy velení u svazků a vševojskové armády v počátečním období války z hlediska naší armády. Zaměřil se na řešení otázek zabezpečení velení přípravami v míru a na otázky velení v různých formách činnosti vojsk v době hromadných úderů ZHN nepřitele a zahájení bojů pozemními vojsky.

Počáteční období války v soudobých podmínkách může rozhodujícím způsobem ovlivnit celý její průběh. Mnohé bude proto záležet na tom, jak bude naše armáda na toto období připravena, jaké budou vytvořeny předpoklady ke zvládnutí nejtěžšího úkolu tohoto období — zabezpečení pevného a nepřetržitého velení vojskům, bez něhož by nebylo možno úspěšně řešit taktické ani operační úkoly.

Zbraně hromadného ničení, zvláště atomové a termonukleární dávají možnost zahájit válku hromadnými údery na hospodářská a politická centra i důležité vojenské objekty, překvapit tím protivníka a vytvořit podmínky pro úspěšnou činnost pozemních i vzdušných sil. Použití ZHN tedy dává počátečnímu období války v soudobých podmínkách zvláštní ráz.

Při úvahách, jaký bude charakter počátečního období války, je třeba vycházet z těchto předpokladů:

— Soudobé mezinárodní vztahy jsou charakterizovány „studenou válkou“ a různými akcemi ozbrojených sil imperialistů, které by se mohly stát i příčinou nové světové války. Politika imperialistů, zvláště politika USA, je politikou „na okraji války“, což vytváří podmínky pro její náhlé zahájení. Tato situace vyžaduje na druhé straně udržování stále vysoké bojové pohotovosti armád států, které mohou být napadeny, v tom i naší armády;

— hlavními bojovými prostředky soudobých armád jsou zbraně hromadného ničení. Zahájení války, její počáteční období bude charakterizováno hromadnými údery zbraní prováděnými s cílem dezorganizovat národní hospodářství, ztížit řízení napadených států po stránce politické, zlomit vůli obyvatelstva k odporu, znemožnit nerušené rozvinutí ozbrojených sil napadeného státu podle mobilizačního plánu a jejich organizované zasazení do bojů, dále s cílem znemožnit a dezorganizovat velení vojskům na všech stupních;

— vysoká mobilnost pozemních sil a značné síly výsadkových vojsk, které jsou charakteristickými rysy soudobých armád (vedle stále rostoucí úderné síly), tj. i armád našeho možného nepřitele, čímž jsou dány předpoklady rychlého využití účinků hromadných úderů.

Přes všechno úsilí vyvinované Sovětským svazem a všemi státy socialistického tábora ve směru udržení míru, se politika imperialistů nemění. Jsme tedy nuceni uvažovat i o možné válce, přičemž nutně musíme hodnotit uvedené předpoklady vzhledem k přípravám naší obrany.

Počáteční období války z hlediska naší armády

V poč. období války můžeme počítat v zásadě s několika odlišnými variantami zahájení bojové činnosti. Přitom však tyto varianty nelze od sebe přesně rozdělit, neboť konkrétní podmínky mohou dát mnohdy podklad ke vzniku zcela odlišných situací na různých směrech podle hodnoty těchto směrů z hlediska operačně taktického a podle jejich nasycení vojsky. Přesto se však domnívám, že jako podklad k ujasnění otázek je možno stanovit asi tyto dvě základní varianty počátečního období:

a) Nepřítel provede hromadné údery ZHN a proti našim hranicím zahájí postup jeho pozemní síly. K urychlení postupu pozemních sil použije na důležitých směrech taktické i operační výsadky. Po jistou dobu bude mít nadvládu ve vzduchu. Bude provádět silnou protiradiotechnickou činnost k zabezpečení činnosti vlastních vojsk. Naše strana provede odvetné údery. Naše armáda zahájí boj s nepřítelem s úkolem zabránit mu v proniknutí do hloubky státního území, chránit soustřeďování sil v hloubce a vytvořit zničením nepřítele nebo aspoň zastavením postupu jeho hlavních sil podmínky k přechodu do útoku. První úder nepřítele budou odrážet armády a svazky prvního sledu za podpory všech druhů zbraní.

b) Přípravy nepřítele i naše budou probíhat vcelku souběžně, nepřítel však zahájí válku hromadnými údery. Odvetný úder naší strany přijde vzápětí, popř. současně s úderem nepřátelským. Podmínky pozemních sil obou stran budou vcelku stejné.

Počítám tedy v první variantě s částečným překvapením z nepřátelské strany, v druhé variantě pouze s tím, že nás nepřítel předejde v provedení hromadných úderů ZHN. V obou případech se však vyvine zvláštní situace, jejíž řešení zvláště z hlediska velení bude v mnohém odlišné. Jsem si vědom toho, že by bylo možno řešit i jiné, pro nás výhodnější varianty; domnívám se však, že rozsah jednoho článku nestačí k tomu, aby byly vyřešeny všechny otázky.

Velení při nepřátelském útoku provedeném s překvapením

Je to případ z hlediska velení horší; není však třeba říkat podle mého názoru, že je nereálný, že o něm nemůžeme uvažovat. Ne tak staré zkušenosti nám ukazují, že řada evropských států byla překvapena dobou, místem i způsobem zahájení válečných operací proti nim. A přitom při zahájení druhé světové války bylo třeba soustředit k provedení úderů ohromné množství sil a prostředků všeho druhu, což dnes do značné míry v počátečním období odpadá. Otázku je podle mého názoru třeba položit jinak: Co musíme učinit, abychom před řešením podobné situace nebyli postaveni?

Jakou činnost vojsk bude třeba v dané situaci řídit, zabezpečovat a kontrolovat?

Bude to v každém případě

— vyvedení vojsk z prostorů napadených ZHN,

— zaujetí obrany a vedení obranného boje kádrovými jednotkami na připravených pásmech a postaveních, přičemž je možné, že s ohledem na ztráty vojsk a ztrátu času nebude možno obsadit plánovaný přední okraj pásma obrany, ale bude nutno vytvářet nový přední okraj (na některém z postavení v hloubce nebo kombinací odporu na prvním a dalších postaveních),

— na některých směrech řídit vedení střetného boje s nepřítelem, který částí sil vnikl na naše území,

— organizace přijímání a začleňování mobilizačních doplňků vojsk a vytváření nových útvarů a svazků podle plánu rozvinutí, jejich bojové sladění,

— boj s taktickými i operačními vzdušnými výsadbami nepřítele,

— doplnění organizace spojení tak, aby bylo umožněno pevné velení vojskům a řízení činnosti týlu,

— odstraňování následků úderů ZHN nepřítele v prostorech, které vojska potřebují k plnění bojových a jiných úkolů, pokud tyto prostory nelze změnit,

— organizace zabezpečení týlového prostoru vojsk před činností zpravodajských a diverzních skupin nepřítele,

— zabezpečení provádění opatření OPZHN mobilizovanými vojsky a vojsky druhých sledů na všech stupních velení,

— přivedení a zasazení druhých sledů vojsk do boje, sražení.

To jsou úkoly (mimo řadu dalších), které musí velení bezpečně zvládnout.

Co však ovlivní velení v této situaci?

Budou to tyto otázky:

— dočasný nedostatek spojovacích prostředků — část prostředků bude ztracena při nepřátelských úderech ZHN, rádiové spojení bude v široké míře rušeno, povrchové linkové permanentní vedení v některých prostorech vyřadeno z používání,

— nedostatek přesných zpráv o situaci podřízených vojsk od stupně pluku až po armádu,

— nedostatek zpráv o činnosti nepřítele a situaci jeho pozemních vojsk a výsadek,

— nedostatek zpráv o průběhu mobilizace dole, zpráv o radiační, chemické a bakteriologické situaci v zájmových prostorech vojsk,

— zásahy nepřítele — klamné zprávy a rozkazy, snaha nepřítele dezorganizovat naši pořádkovou službu, rozšiřování panických zpráv,

— nutnost řídit podřízené velitele na všech stupních, neboť vzniknou problémy spojené s nedostatkem bojových zkušeností velitelů i bojovníků,

— v neposlední řadě to může být nadvláda nepřítele ve vzduchu, která ztěžuje provádění přeskupování vojsk v pásmu bojové činnosti i v týlu.

Vytvoření podobné situace by pro nás znamenalo ztrátu částí vojsk, bojové techniky, snížení akceschopnosti velitelských stanovišť až po nejmenší jednotky podle toho, jak které prostory budou v rámci hromadných úderů ZHN napadeny, a tím značně ztěžené velení; dále by to znamenalo zničení a vyřadění části armádních zásob všeho druhu, ztěžování provedení mobilizace a ztěžování přesunů vojsk a materiálu s ohledem na narušení komunikační sítě a silnou činnost nepřátelského letectva, které by, byť i dočasně, ovládlo vzdušný prostor. Pohraniční útvary a svazky by nemohly

organizovat v důsledku ztrát odolnou obranu na všech směrech. Nepřítel by postupoval rychleji do hloubky našeho území a ovládl část prostorů obranných postavení, popř. i pásem.

Orgány velení by byly postaveny do těžké situace. Plánovaná opatření by byla prováděna neúplně, neboť by nebylo na některých stupních dostatek sil a prostředků. Štáby jako orgány velení by samy utrpěly některé ztráty, což by vedle nedostatku spojení způsobilo značné obtíže při řešení i uskutečňování různých opatření.

Tuto situaci bude muset řešit velitel armády i přitom, že za hromadných nepřátelských úderů ZHN budou do plánovaných cílů zahrnuty jistě i hlavní posádky svazků ve vnitrozemí. To znamená, že armáda (armády) bude mít v daném případě k dispozici pouze část sil k zastavení útoku nepřítele. V týlu nepřítele zůstane pravděpodobně část jednotek Pohraniční stráže. Nepřítel se přitom bude snažit zlikvidovat odpory ve svém týlu v době co nejkratší i s použitím ZHN, aby si uvolnil síly. Je to situace, kterou lze těžko řešit; přitom však je nutno ji řešit a připravit se k jejímu řešení již v míru.

Proti nám bude stát nepřítel, který dávno ztratil pojem cti a morálky, jemuž mezinárodní smlouvy a závazky nejsou ničím. To dokazují dvě poslední světové války, to dokazují různé menší i větší akce, hlavně armády USA po poslední válce.

Nesmíme tedy zavírat oči před skutečností, ale hledat cestu, jak vzniku podobné situace zabránit, a vznikne-li již, tedy jak ji i přes potíže důsledně vyřešit.

Jak v této situaci zabezpečit velení?

Domnívám se, že bude třeba řešit současně souhrn těchto otázek:

Provedení úderů zbraněmi hromadného ničení na nepřátelské síly přibližující se ke státním hranicím. Cílem úderů stanovit zničení části nepřátelských sil, zpomalení nebo i zastavení postupu hlavních sil nepřítele aspoň na určitou dobu, oddělit druhé sledy od prvních a zabránit jim v dalším postupu; organizace obrany státního území silami, které budou k dispozici, a na čarách, které s ohledem na vzniklou situaci budou těmito silami dosažitelné. Obranou vytvořit podmínky pro zásah taktických i operačních záloh do boje (sražení) bez ohledu na jeho formu. Současně bude třeba řešit otázky boje s taktickými i operačními výsadky nepřítele, opatření k likvidaci vzdušné nadvlády nepřítele a tím i zabezpečení volnosti manévru silám v hloubce státního území.

Pomím vědomě řadu dalších opatření, jejichž řešení musí být v dané situaci odloženo do vyřešení úkolů hlavních, i když jsem si vědom toho, že řešení mnohých úkolů dalších též odkládat nelze. Podle plánů práce štábů a podle toho, jak který štáb bude schopen práce, mohou být řešeny současně i úkoly další, související s řešením vzniklé situace.

Hromadným úderům ZHN nepřítele bude následovat náš odvetný úder, řízený hlavně proti cílům stabilním, jako jsou hospodářská centra, politická centra, komunikační uzly apod. Odvetný úder nepostihne všechny vojenské útvary nepřítele v mírových posádkách, neboť část jich z posádek vyjde, aby plnila úkoly proti nám.

K přímé podpoře boje našich vojsk, bránících se v obranných pásmech, budou prováděny údery ZHN na nepřátelské síly přibližující se k naší státní hranici. Provedení těchto úderů bude vázáno na dostatek zpráv o jejich

pohybu. Zprávy budou získávány vzdušným i pozemním průzkumem, rádiovým průzkumem a pozorováním.

Kdo bude řídit a provádět tyto úder y ZHN?

Zdá se, že bude výhodné pověřit tímto úkolem zčásti velitele pohraničních svazků; musí však být k tomuto účelu včas vybaveny potřebnými prostředky s ohledem na možnou činnost nepřítele v jejich pásmech obrany. Zásahy prováděné ve prospěch prvosledových svazků na podkladě rozhodnutí velitele armády a jeho prostředky mohly by přijít pozdě, nehledě již k tomu, že v prvních hodinách nebude mít velitel armády jasný přehled o situaci v celém pásmu. Prostředky armády by prováděly pak úder y ZHN na zjištěné cíle v hloubce nepř. úderného uskupení (operační, popř. vzdálenější taktické zálohy nepřítele na jednotliv. směrech. S ohledem na časové možnosti zásahu bude tedy výhodnější a účelnější pověřit tímto úkolem velitele prvosledových svazků, nechat jim možnost rozhodování, kdy a na kterém směru zvláště atomových zbraní použít podle zpráv získaných o nepříteli. Použití je konečně možné vázat na předběžný souhlas velitele armády za předpokladu, že bude bezpečné spojení. V dané situaci budou podmínky pro použití ZHN splněny a velitelé se nemusí rozpakovat je na zjištěné nepřátelské síly uskutečnit. Otázka zabezpečení splnění tohoto úkolu svazky je otázkou začlenění nosičů ZHN do organizace svazku, jejich utajeného rozmístění a zajištění splnění úkolů těmito prostředky, tj. jejich včasným vyrozuměním, přípravou materiálu (náloží), přípravou a upřesněním úkolů.

Předáním rozkazů musí být pověřen odpovědný důstojník štábu svazku. Ten na místě podle získaných zpráv o nepříteli a v duchu rámcového úkolu daného mu velitelem svazku stanoví druh náloží a epicentra výbuchů, popřípadě prostory zamoření. Včasné navázání styku s nosiči k urychlení jejich příprav k boji, upřesnění úkolů a zajištění provedení úderů v době co nejkratší na podkladě získaných zpráv o nepříteli bude vyžadovat, aby se k přepravě důstojníků pověřených řízením činnosti nosičů použilo vrtulníků.

Organizace a zabezpečení obrany státního území v dané situaci si po stránce velení vyžádá tato opatření:

- organizovat obranu silami a prostředky, které v rámci prvosledových svazků zůstaly po nepřátelských úderech bojeschopné;

- obranu zaujímat co možná na předním okraji prvního pásma obrany nebo na některém z připravených dalších obranných postavení. Přitom bude třeba zajistit nejdříve obranu na hlavních směrech a poté podle sil a prostředků zajistit obranu podružných směrů:

- změnu úkolů některých jednotek v rámci útvarů a svazků, upřesnění úkolů posilovým prostředkům svazků a útvarů s ohledem na situaci;

- po získání přehledu o silách a prostředcích, které jsou k dispozici pro vedení boje na jednotlivých směrech, a podle vývinu situace (i předpokládaného) rozhodnout o použití druhých sledů a záloh svazků a armád k zabezpečení splnění stanovených úkolů;

- zajištění výhodných podmínek pro obranu úspěšným střetným bojem s nepřátelskými silami tam, kde pronikly na naše území, přičemž tento boj vést na všech stupních silami a prostředky organickými a postupně podle potřeby zasazovat do boje další síly a prostředky, jak budou na bojiště docházet. Cílem pro čelní jednotky bude v každém případě, když ne

srazit nepřítele, tedy aspoň zabránit jeho dalšímu postupu nebo postup zpomalit a vytvářet podmínky pro zásah sil nadřazeného velitele. Na některých směrech budou právě postupným narůstáním rozsahu střetného boje zataženy do boje i druhé sledy (zálohy) armády. Střetný boj pak může na některém směru přejít ve střetné sražení charakterizované zvláště z naší strany postupným přiváděním sil do sražení podle toho, jak které síly budou postupně na bojiště přicházet, přičemž úkoly budou řešeny právě s ohledem na nerovnoměrnost a mnohdy nemožnost časového i prostorového plánování zasazování sil a prostředků do sražení.

Otázky velení na stupni svazků

Hlavní tíha odpovědnosti by měla být přenesena na velitele pohraničních svazků a útvarů.

Organizace zaujetí obrany a provedení úderu ZHN proti pozemním silám nepřítele může být po stránce velení u svazků zabezpečeno v dané situaci takto:

Po nepřátelských úderech ZHN na cíle na našem území a po provedení bojového poplachu u všech útvarů a jednotek pohraničních svazků (i u všech jednotek Pohraniční stráže) bude třeba vyvést jednotky a bojovou techniku z ohrožených prostorů a po praporech (oddílech) provést kontrolu stavu bojeschopnosti, po případě bojové rozdělení, určení velitelů. Pak bude nutno hlásit štábu pluku výsledek a ihned zahájit přesun do určených praporečnických úseků obrany. Velitel pluku provede jednotlivým praporečným upřesněním úkolů podle situace, ještě než odjedou k jejich plnění. Budou-li ztráty u útvaru takové, že útvar nebude schopen plnit určený úkol v plném rozsahu, určí velitel pluku, který úkol bude pluk plnit. V nutném případě převezmou úkoly části pěších jednotek tankové jednotky. Přesun do úseků obrany zajištěným pochodem. Po zjištění situace pluku a odchodu jednotek k plnění úkolů vyšle velitel útvaru důstojníka s hlášením situace veliteli divize. Střetnou-li se některé části útvaru s nepřítelem v průběhu přesunu k zaujetí obrany, povede velitel praporu a pluku boj svými prostředky tak, aby nepřítele zničil nebo zatlačil za přední okraj, nebo aspoň zpomalil (zastavil) jeho postup a získal předpoklady pro zásah druhého sledu divize. Každý útvar musí mít v úkolu pro tuto variantu stanovené, které prostory (prostor) musí udržet bez ohledu na ztráty i za cenu obklíčení. Zásadou, kterou nelze změnit, musí být, že úkol pluků je neměnný. Velitel pluku nebo důstojník, který bude pluku velet, musí plnit tento úkol těmi prostředky, které u pluku budou. To vyžaduje předvídat v plánech obrany i takovouto, byť jistě nepopulární situaci. Současně bude třeba seznámit větší počet velitelů s úkoly praporů a pluku a možnými způsoby jejich plnění.

Velitel a štáb divize — nerozhoduje, v jakém stavu a počtu — musí prověřit v rámci daných možností provedení bojového poplachu u svazku. Ještě před zahájením přesunu na bojové VPS musí vyřešit průzkum pozemního nepřítele a přípravu provedení úderu ZHN svazku na nepřátelské síly na podkladě zpráv průzkumu (vlastního, Pohraniční stráže, vzdušného, zpráv od armády). To vyžaduje vyslání důstojníka k nosičům ZHN (uvedeno dříve) a dalšího důstojníka k diviznímu průzkumu na hlavních směrech k rychlému zjištění situace a předání zpráv důstojníkovi určenému k řízení úderů ZHN. Průzkumný útvar divize musí zahájit průzkum podle

svého plánu ihned po ukončení bojového poplachu, aby zajistil útvary, které půjdou za ním; současně naváže styk s jednotkami Pohraniční stráže. Podle situace pronikne na nepřátelské území, aby získal zprávy o nepříteli a získal podklady pro použití našich ZHN. Zprávy bude předávat rádiem a spojkami pro útvary na směrech jejich postupu, dále prostřednictvím styčného důstojníka štábu divize, jehož povinností bude předat zprávy nosičům ZHN. K zabezpečení činnosti tohoto styčného důstojníka je třeba vrtulníku.

Rámcový úkol, který velitel divize vydá pro přípravu provedení úderů ZHN (v podstatě hlavně atomových úderů) důstojníkovi, kterého vyšle k nosičům, může znít asi takto: Postoupí-li nepřítel na směru... na čáru (do prostoru)..., připravit údery s epicentry... Nebo: Připravit přehrazení čáry... pozemními údery s epicentry...

I když jde o tak důležitý úkol, nebude možné, aby v dané situaci velitel řešil přípravu těchto úderů sám, neboť v rámci divize bude najednou příliš mnoho problémů, které musí řešit osobně. Domnívám se, že úkolem přípravy těchto úderů může být pověřen velitel dělostřelectva divize nebo zástupce velitele dělostřelectva divize. Připravené údery budou provedeny pro zhodnocení zpráv a situace na rozkaz velitele divize.

Velitel a štáb divize musí získat již při přesunu na bojové VPS přehled o silách, které zůstaly u divize k dispozici pro obranu. Přes to, že útvary budou povinny hlásit situaci, bude třeba, aby osobně sám nebo funkcionáři štábu překontrolovali útvary, způsoby plnění úkolů podle plánů, jaké změny proti plánu jsou, jaké prostředky má k dispozici pro svůj druhý sled a zálohy a jaká musí vydat včas, tj. ještě v průběhu přesunu, potřebná nařízení upřesňující úkoly útvarů prvního i druhého sledu, zálohám. Může dojít k situaci, že s ohledem na ztráty některého útvaru a na podstatně sníženou bojeschopnost vojsk na předním okraji vcelku bude muset značnou část svého plánovaného druhého sledu použít na zajištění obrany na předním okraji a v záloze si ponechat pouze nejnnutnější síly a prostředky, aby mohl boj ovlivňovat aspoň na hlavním směru.

Velitel divize pověřený úkolem obrany jistě části státního území musí mít v současných podmínkách k dispozici tolik prostředků ZHN, aby i v nejtěžších podmínkách mohl řešit úkol v rámci svazku. Protivník bude používat na hlavních směrech k podpoře útoku pozemních sil v širokém měřítku taktických atomových zbraní. Proto musíme pro naše svazky, které budou v daných podmínkách vést boj delší dobu samostatně na široké frontě, vytvořit přijatelné podmínky zesílením stejnými prostředky tak, aby měly předpoklady splnit daný úkol. Pohraniční svazky mohou být řadu hodin odkázány jen na vlastní síly a síly jednotek Pohraniční stráže, a to je třeba zvážit. Naše pohraniční svazky nemusí ZHN, konkrétně atomové zbraně, po případě mít. V takovém případě bude nutno obranu pohraničních svazků organizovat do velké hloubky, používat hlubokých pásem zátarasů v celé její hloubce, aby nepřítel byl zpomalován nejen palbami, ale i zátarasy. Otázka protiztečí většími silami než rota bude problematická. Hluboký systém zátarasů bylo by pak nutno připravit již v míru.

Rychlé zjištění situace podřízených útvarů bude vyžadovat několik vrtulníků právě tak, jako rychlé předání rozkazů velitelům útvarů. Rádioové spojení s útvary nebude zcela spolehlivé, neboť některé stanice budou v pohybu a poměrně silné divizní stanice neuniknou pozornosti nepřátel-

ského rádiového průzkumu, takže divizní sítě budou pravděpodobně značně rušeny.

Bude-li třeba vést na některém směru střetný boj, rozhodne velitel divize podle sil a prostředků nepřítele i vlastních na daném směru o způsobu podpory vlastních jednotek, popř. o způsobu použití svého druhého sledu (své zálohy) k zničení nepřítele. Na nejdůležitějším směru v pásmu obrany bude řídit střetný boj osobně.

V případě, že by nás nepřítel předešel v úderech ZHN, mohla by naše vojska být zastižena úderem v mírových posádkách, utrpět značné ztráty a útvary by potřebovaly více času k zaujetí obrany než v normálních podmínkách. Čas pro pohotovost se nám automaticky prodlouží o 1—2 hodiny, které by útvary potřebovaly k uspořádání jednotek po ztrátách tak, aby byly bojeschopné. Mnohdy se tento čas — podle stupně zasažení útvarů — ještě prodlouží. Je zde nutno počítat se značnými psychologickými účinky hromadných úderů ZHN na vojska a v situaci, která vznikne v prostoru úderu, když na jedné straně bude třeba provádět více méně všemi silami záchranné práce a přitom všechny bojeschopné osoby (a to bez ohledu na stupeň zasažení pronikavou radiací) musí být včleněny rychle do organizovaných jednotek, co nejrychleji vyzbrojeny a odeslány k plnění bojového úkolu. Nikdo si dosud neumí dobře představit dosah a rozsah účinků a následků hromadných úderů ZHN na člověka. Vycházím z předpokladu, že vysoká hodnota morálně politického stavu vojsk a nenávisť k nepříteli, která v tomto období propukne plnou silou umožní situaci velitelky zvládnout. Nesmíme si však předstírat, že vše půjde hladce. Ne každý bojovník i velitel bude ochoten ihned plnit úkol a mnohde bude třeba rázných zákroků, aby nenastalo zdržení v plnění úkolu nejdůležitějšího — zajištění obrany státního území.

To by byly podstatné otázky velení na stupni svazku. Nešířím se zde o problémech dalších, které je třeba řešit po stránce velitelské. Podle mého názoru však druhé otázky může řešit velitel divize prostřednictvím svých orgánů, kdežto otázky mnou rozebírané musí řešit rychle a konkrétně s ohledem na situaci z převážné části sám. Právě tak bude třeba řešit s ohledem na situaci zásadní otázky odstranění následků nepřátelských úderů ZHN již v této době, prakticky současně s řešením otázek zajištění obrany. Tyto otázky budou řešit více však velitelé útvarů, neboť divize nebudou mít možnost zabezpečit svými prostředky všechny útvary; dořešení otázek likvidace následků bude svěřeno pravděpodobně zástupci velitele divize, který bude pověřen řízením mobilisace (nebo jiným funkcionářům štábu), a ten bude vyžadovat v nutných případech pomoc od armády, popř. od jiných složek, pokud se budou moci s ohledem na vlastní úkoly v tomto směru uvolnit.

V rámci obranných pásem svazků může nepřítel použít k zabezpečení rychlého postupu taktických výsadek. Boj s nimi budou řídit ti velitelé, jejichž jednotky na ně narazí. Likvidaci silnějších výsadek bude řídit zpravidla některý příslušník divize.

Pokud jde o použití atomových a jiných zbraní hromadného ničení proti pozemním silám nepřítele, je třeba vzít v úvahu, že ani nepřítel nebude mít dosti zkušeností v ochraně proti nim, že bude mít stejné potíže, jako my. Ani nepřítel nemůže dnes říci, jaký účinek na jeho vojska bude mít hromadné použití atomových zbraní z naší strany. Jisté je, že i u něho se pro-

jeví kromě efektivního výsledku úderů i značný psychologický účinek výbuchů a můžeme předpokládat, že při dobré organizaci obrany a s podporou atomových zbraní naše pohraniční svazky mohou i v těchto nepříznivých podmínkách úkol úspěšně splnit. Je třeba dále vzít v úvahu skutečnost, že naši velitelé budou organizovat boj v terénu jim dobře známém, kdežto nepřítel přijde do terénu neznámého, což umožní činnost našich vojsk.

Problémy velení z hlediska armády

Velitel a štáb armády musí získat především přehled o situaci vlastních i nepřátelských pozemních vojsk. Můžeme počítat s tím, že normální spojení se svazky může být narušeno.

Rádiová síť armáda — svazky nebude trvale v činnosti, neboť proti ní bude zaměřeno nepřátelské rušení. Směrové spojení bude narušeno jak úderem atomových zbraní, tak i činností nepřátelského letectva, které bude napadat známé vojenské objekty.

Štáb armády bude potřebovat jistou dobu k tomu, než se stane sám schopným akce. Je třeba počítat s tím, že sídla armád budou cílem nepřátelských úderů ZHN. To znamená, že do jisté doby štáb armády nebude moci ovlivnit žádným způsobem činnost svazků prvního sledu. Tuto dobu je těžko dnes určit konkrétněji. Bude záležet na tom, do jaké míry bude úder ZHN postižen sám štáb armády po stránce materiální i po stránce ztrát osob. Záleží též na tom, jaké ztráty utrpí dopravní prostředky, hlavně vrtulníky a kurýrní letouny štábu armády na letišti.

Při zahájení války půjde na stupni armády o vysoce důležitou organizátorskou, řídicí a kontrolní činnost, o živé a pružné velení. K tomu je třeba mnoho lidí, mnoho prostředků. To znamená, že štáb armády se musí nejdříve sám zorganizovat aspoň v hrubém rámci, jinak nebude přehled o tom, kdo je a kdo není k dispozici.

Kde k této organizaci štábu dojde — to je otázka jiná.

S ohledem na situaci bude účelné, když velitel armády (NŠ) vyšle k jednotlivým svazkům styčné důstojníky s úkolem

- zjistit bojeschopnost svazků (jejich ztráty),
- zjistit stupeň plnění bojových úkolů,
- zjistit situaci vlastních vojsk i nepřítelů, poměr sil na směrech,
- zjistit situaci obou stran po stránce používání ZHN,
- zjistit pravděpodobný vývoj další situace u svazků, potřeby svazků, požadavky velitelů,
- zjistit, zda na směrech vedoucích do prostoru svazku nejsou vzdušné výsadky nepřítelů; když ano, tedy jaká je jejich síla (aspoň přibližná) a činnost,
- zjistit velitelské obsazení svazků, útvarů a obsazení štábů,
- zjistit, jak probíhá mobilizace svazků. Tito styční důstojníci vybavení vlastními prostředky spojení předají zprávy štábu armády a zůstanou u svazků nejen jako kontrolní, ale hlavně jako poradní orgány velitelů. Proto bude třeba vyslat sem důstojníky znalé úkolů svazků a jejich předpokládaného plnění, schopných skutečně velitelům i štábům poskytnout pomoc ne z hlediska mírového, ale z hlediska potřeb vytvoření podmínek ke zničení nepřítelů.

U svazků druhého sledu armády bude třeba zjistit stav po nepřátelských úderech ZHN, stupeň bojeschopnosti, stupeň připravenosti k plnění úkolů nebo stupeň plnění úkolů plánovaných.

Domnívám se, že celkový přehled o situaci svazků i na frontě dostane velitel armády bezpečně v době mezi 4—6 hodinami od zahájení nepřátelských úderů. Do této doby musí provést armádní prostředky plánované údery ZHN na nepřítele a VS armády se přemístí na bojové VS.

Po získání operačně taktického přehledu rozhodne velitel armády, kterým svazkům prvního sledu a jak je třeba upřesnit úkol, upřesní úkol svazkům druhého sledu a zálohám a nařídí provedení potřebných změn v přidělení posilových prostředků.

Z toho je zřejmo, že v otázkách velení k zabezpečení úkolů obrany státního území v podmínkách, kdy nás nepřítel předešel v provedení úderů ZHN, půjde hlavně o zjištění situace na hranicích, zjištění stavu bojeschopnosti vojsk a stupeň schopnosti zajistit splnění uložených úkolů, zajištění plnění úkolů pohraničními svazky a útvary v duchu plánů obrany za podpory ZHN a upřesnění úkolů všem útvarům a svazkům s ohledem na vzniklou (vznikající) situaci a její předpokládaný další vývoj. Současně s těmito otázkami musí být řešeno zatarasování, otázky likvidace následků nepřátelských úderů ZHN na všech stupních velení s tím, že pro tyto a další úkoly bude možno vyčleňovat minimální počet sil a prostředků. Právě tak musí být řešeny otázky mobilizační, materiálně technického a zdravotnického zabezpečení s ohledem na skutečnou situaci tak, aby to pokud možno odpovídalo plánům a nebylo v nich třeba provádět v nejtěžších momentech zásadní změny, což by při celkovém nedostatku spojení s podřízenými mohlo vést k zmatkům a dezorganizaci.

S úkolem boje s nepřátelskými taktickými výsady musí se vypořádat velitelé všech stupňů podle svých možností. K likvidaci velkých operačních výsadek bude třeba použít svazků armády druhého sledu, útvarů ministerstva vnitra a Lidových milicí. Velení těmto prostředkům bude nutno uspořádat zvláště pro každý případ, právě tak bude třeba pro každý případ organizovat součinnost všech prostředků.

K ničení těchto výsadek bude třeba používat i atomových a chemických zbraní, což umožní jejich rychlou likvidaci.

To by byly některé problémy, které musí řešit velitelé a štáby v případě, že nepřítel nás předejde v provedení hromadných úderů ZHN v počátečním období války a že údery nás zastihnou ne plně připraveny.

Opakuji, že jsem si mohl všimnout pouze několika otázek, neboť řešit tento problém v celé jeho šířce i hloubce znamená práci většího kolektivu na delší dobu.

Velení při očekávaném útoku nepřítele

Nelze přesně definovat rozdíl mezi neočekávaným a očekávaným úderem nepřítele z hlediska přípravy našich vojsk; domnívám se však, že přes všechno snažení nepřítele utajit přípravy k úderům může dojít k jejich zjištění, což nám umožní získat čas k provedení všech nutných opatření, ještě než nepřítel zahájí útok. K rozlišení této varianty nazývám ji „očekávaným útokem“.

Jaká bude činnost na všech stupních velení a co budou dělat vojska při této variantě? Je třeba si uvědomit, že v tomto případě bude rozhodující čas, který budeme mít k dispozici.

Jaká musí být při této variantě činnost všech velitelů a štábů až do útvarů vto, aby daný čas byl co nejúčelněji využit?

Bude to především vyhlášení bojového poplachu v armádě. Zde je třeba uvážít, zda dosavadní systém vyhlášení není poněkud těžkopádný a zda vyhovuje soudobým podmínkám. K vyhlášení bude třeba využít všech prostředků spojení včetně systému hlásné služby, který je i v normálních podmínkách aktivován až do svazků vto. Dále bude třeba vyvést vojska a bojovou techniku z ohrožených prostorů a v ohrožených prostorech učinit opatření k snížení účinků úderů. Vojska přistoupí k plnění úkolů podle plánů obrany státního území, na všech stupních připraví si vlastní prostředky obrany (aktivní i pasivní) k odražení a zeslabení hromadných nepřátelských úderů ZHN, aktivující připravené výbušné zátarasy, opatření proti radiotechnickému rušení a vlastní protiradiotechnické prostředky. Vlastní nosiče ZHN připraví se k plnění úkolů.

Vojska obsadí obranné čáry. Je možné, že v některých případech bude výhodnější na některých směrech obranu nezaujímat, ale po zahájení nepřátelských úderů přejít hranice o vstoupit s přicházejícími silami nepřítele do střetného boje za podpory vlastními atomovými zbraněmi s cílem rozbit jeho první sledy i bližší zálohy a postoupit co nejdále do nepřátelského území; zde ovládnout a upevnit výhodné čáry nebo prostory umožňující organizovat (s ohledem na situaci) obranu. Tím se přemístí bojová činnost od samého počátku na nepřátelské území a vytvoří se podmínky pro zasazení dalších sil k rozvíjení útoku do hloubky. Zde je třeba říci, že na různých směrech se může situace různě vyvíjet. Na některém směru budou naše jednotky útočit, na druhém směru se bránit a odrážet útoky silného nepřítele. Je třeba si uvědomit, že pronikání našich vojsk do větší hloubky nepřátelského území vytvoří výhodné podmínky k zničení těch nepřátelských sil, které na jiných směrech přešly do útoku a pronikly na naše území. S ohledem na situaci bude někdy výhodnější zaujmout obranu podle plánu a do předpolí — na území nepřátelského státu — vyslat průzkum, popř. silné předsunuté odřady s úkolem zjistit přicházející síly nepřítele, získat podklady pro nejúčinnější použití vlastních atomových úderů a zpomalit jejich postup. Při zachování všech zásad utajení může být nakonec překvapen nepřítel. I když do zahájení nepřátelských úderů a přiblížení nepřátelských sil bude našimi vojsky zaujata obrana jen na hlavních směrech a na ostatních směrech (podle času) teprve zaujímána, budou získány podmínky k úspěšnému vedení obranného boje.

Jaká bude činnost velitelů různých stupňů počínaje armádou?

Velitel armády vydá pokyn k vyvedení štábu a nařízení o přípravě prostředků ZHN, k aktivování zátarasů. Podle potřeby poučí styčné důstojníky před jejich odletem ke svazkům o různých úkolech a doplňkových nařízeních pro velitele svazků a vydá podle potřeby směrnice k provádění mobilizace. Štáb překontroluje, zda signál poplachu pronikl do vojsk a přesune se na bojové stanoviště. Po zaujetí bojového velitelského stanoviště naváže spojení se svazky a velitel pak podle vývinu situace řídí boj v rámci armády. Pro řízení boje budou k dispozici zpravidla linková a směrová pojiťka a vrtulníky. Na rádiové spojení nebude moci štáb armády v plné míře spoléhat s ohledem na nepřátelské rušení.

Velitel a štáb divize budou plnit v podstatě stejné úkoly směrem k útvarům.

I když je nutno počítat s tím, že v průběhu plnění těchto úkolů nepřítel dříve nebo později zahájí hromadné údery, bude vyloučeno překvapení, vojska si uchovají plnou bojeschopnost, bude zabezpečeno velení na všech stupních. Bude tedy záležet jen na schopnostech a umění velitelů vést ve známém jim terénu boj tak, aby za podpory vlastními atomovými údery zničili hlavní síly nepřítele, když ne již před předním okrajem hlavního pásma obrany, tedy v jeho hloubce a zbytky nepřátelských sil vrhli rozhodnými protiztečemi (protiúderem) zpět.

V této variantě bude počáteční činnost vojsk prováděna podle plánů, tj. organizovaně a bez takových zásahů nepřítele, které by tuto činnost zásadním způsobem narušily. To vytvoří výhodné podmínky pro plynulý a velitelsky zabezpečený přechod do bojové činnosti, neboť systém velení nebude narušen.

Na dvou možných variantách zahájení obranného boje (obránné operace) v počátečním období války jsem se snažil ukázat možnou činnost jednotlivých velitelských stupňů při velení vojskům.

Několik závěrů je jednoznačných. Jsou to tyto závěry:

- nedopustit překvapení nepřítelem, neboť pak v nynějších podmínkách nelze bezpečně předvídat výsledek bojů a operací v pohraničním území,

- při všech variantách činnosti vojsk je nutno vycházet z připravených plánů činnosti, neboť jinak nebude možno ve stísněných časových podmínkách činnost vojsk v širokém rámci upřesňovat před zahájením bojové činnosti,

- boj povedou svazky ve svých pásmech obrany především samostatně, neboť zásahy a pomoc armády přijdou značně později. To vyžaduje, aby k tomu byly vybaveny všemi prostředky,

- nutnost vedení nepřetržitého průzkumu všeho druhu, aby bylo zabráněno překvapení ze strany nepřítele a získány podklady pro použití vlastních ZHN.

Další varianta, kterou by bylo možno se zabývat, je dána situací, kdy před zahájením oboustranných úderů ZHN počátečního období by bylo delší nebo kratší období zvýšeného mezinárodního napětí. Tuto variantu podle mého názoru není třeba zvlášť řešit, neboť činnost velitelů i vojsk bude prováděna podle zpracovaných plánů, obrana bude zaujata vojáky včas a nevzniknou tedy žádné zvláštní problémy. Právě tak bude možno řešit jiné varianty činnosti vojsk.

Podmínky zajištění velení

Problémy velení v počátečním období války jsou dány

- zvláštností a složitostí situace, která vznikne po hromadných nepřátelských úderech ZHN,

- rozptýleností vojsk ve svazcích i v armádě, v posádkách i v obranných pásmech,

- potíže ve spojení, počítáme-li s tím, že stálá telefonní vedení (mimo podzemní kabely) budou zničena, rádiové spojení v hlavních sítích armády i svazků bude narušeno nepřítelem,

- mnohdy sníženou bojeschopností vojsk po úderech ZHN, ztrátami částí velitelů a funkcionářů štábů, nepřehledností situace u jednotlivých útvarů a svazků i u armády, kterýžto stav potrvá i několik hodin.

Rozkazy pro činnost vojsk v počátečním období války podle hlavních variant musí být dány svazkům i útvarům v míru. S úkoly a předpokládá-
nými způsoby jejich plnění musí být seznámen širší okruh důstojníků. Úkoly praporů musí znát všichni příslušníci štábu praporů a velitelé rot podrobně. Každý velitel čety by měl znát podrobně úkol roty, úkol pluku hlavní funkcionáři štábu pluku, všichni pomocníci náčelníka štábu pluku, velitelé, zástupci a náčelníci štábů praporů; úkoly divizí podrobně hlavní funkcionáři divizí, část příslušníků operačního oddělení a oddělení průzkumu, dále velitelé útvarů, po případě jejich zástupci a náčelníci štábů.

Úkol armády by měli znát všichni hlavní funkcionáři štábu armády, část důstojníků operačního oddělení a dále ti funkcionáři štábu armády, kteří v mobilizačním zařazení budou přejímat funkce, při jejichž zastávání s úkolem armády mohou přijít do styku. Otázka zabezpečení utajení nesmí být na újmu zajištění velení na příslušném stupni v případě, že by velitelé nebo hlavní funkcionáři byli vyřazeni z činnosti již v prvních hodinách — minutách zahájení nepřátelství, nebo z jakýchkoli jiných důvodů nebudou moci funkce zastávat. Jedině tak lze za všech okolností zajistit velení vojskům a tím i plnění úkolů bez ohledu na možné podmínky.

Zásadní změny úkolů svazkům prvního sledu armády budou výjimkou. S přihlédnutím ke konkrétní situaci bude však třeba upřesňovat (měnit) zvláště úkoly svazkům druhého sledu armády. To provede velitel armády zpravidla prostřednictvím styčných důstojníků nebo svých zástupců.

V podstatě můžeme říci, že stupeň organizovanosti velení v počátečním období války bude úměrný péči, která bude věnována přípravě velitelů, štábů i vojsk na plnění úkolů v tomto období podle různých variant v míru. To se týká znalosti úkolů a způsobů jejich řešení, součinnosti, operačního i bojového zabezpečení, příprav po materiální stránce.

Řízení operace a boje v armádě, svazcích i útvech bude mít zvláštnosti i proti obraně na široké frontě, neboť boje a operace počátečního období budou mít s ohledem na použité prostředky jiný charakter.

I pro řízení boje musí být vytvořeny předpoklady v míru přípravou velitelů, štábů a vojsk. Je třeba, aby podřízení znali pravděpodobné způsoby řešení vzniklých situací nadřízeným velitelem, neboť mohou učinit sami mnohá opatření ještě před obdržáním rozkazů.

Při rozlehlosti bojiště bude třeba provádět v průběhu boje manévry silami i prostředky nejen na stupni svazků a útvarů, ale i praporů a rot. To bude vyžadovat stálou znalost situace veliteli všech stupňů i jejich štábů.

K řízení boje (operace) musí být připravena záložní VPS v dostatečném počtu pro všechny velitelské stupně podle směrů možné bojové činnosti. Tato místa velení musí být známa podřízeným. Zde je třeba zvážit, co v současných podmínkách a při rychlých změnách situace bude výhodnějším řešením při výběru VPS velitelů — zda požadavek, aby velitel viděl prostor bojové činnosti při vedení obranného boje (operace), nebo aby získával přehled o situaci z hlášení svých orgánů a podřízených velitelů. V podstatě jde o to, kde umísťovat VPS — zda na příklad u svazků na prvním nebo druhém obranném postavení, či dále v hloubce. Při provádění protizteče (protiúderu) tato otázka je jasná, neboť příslušný velitel ji musí osobně řídit. Do řízení boje budou plně zapojeni zástupci velitelů, neboť velitelé sami v žádném případě nestačí zvládnout situaci v celém pásmu zvláště tehdy, budou-li na jednotlivých směrech probíhat boje různého

charakteru (obrana, útok, střetný boj). Při řízení boje ve zvláštních podmínkách počátečního období bude hrát značnou roli osobní styk velitelů s podřízenými. V široké míře bude využíváno na všech stupních styčných důstojníků.

Zabezpečení velení spojením

Zabezpečení velení spojením bude hrát rozhodující roli v průběhu vedení obranného boje — operace, popř. střetného boje — střetného sražení. Heslo — bez spojení není velení — platí dvojnásobně v tomto období.

Jak bude možno zajistit spojení?

Do zahájení boje (operace) bude spojení normální, jeho organizace se bude opírat o připravené plány.

Rádiové sítě na stupních armáda — divize a divize — útvary nebudou vcelku v činnosti. Armádní rádiové sítě budou v plném rozsahu střeženy rádiovým průzkumem nepřítele a více méně trvale rušeny. Na stupni divize a útvarů dojde k rušení později. Rušení sítí na stupních praporů a rot nepřítelem bude výjimkou. Bude třeba důsledně plnit nařízení k utajení rádiových sítí až do zahájení boje. Tehdy nebude mít nepřítel prakticky již možnost provádět rušení na všech rádiových sítích, neboť při rozsáhlosti rádiového provozu na obou stranách bude značně ztížena činnost jeho rádiového průzkumu. V rádiových sítích na stupni divizí, armády a pluků musí být počítáno s větším počtem záložních frekvencí a změny musí být prováděny častěji bez ohledu na to, zda je nepřítel ruší, či nikoli.

Značnou pomocí velení na stupních armáda — divize a divize — pluky budou zvláště v obranném boji směrová pojítka. Ta lze velmi těžko rušit, mohou nahradit linková pojítka a řízení obranného boje — operace zvláště v našem pchraničním území si bez nich nelze představit. Jejich plné a rychlé využití vyžaduje však připravit již v míru v terénu stanoviště a prakticky přezkoušet možnosti spojení z nich.

Linková pojítka budou využívána na všech stupních a v plné míře, pokud linkové sítě nebudou vyřazeny z provozu.

V míru je třeba učinit opatření zabezpečující linkové spojení v rámci svazků až do rot v obranném pásmu vto. Nemůžeme se ovšem spoléhat na stálé vedení, ani na spojovací směry vybudované polním kabelem při zaujímání obrany. Spolehlivé spojení linkovými pojítky v obranném pásmu lze zabezpečit výhradně vybudováním stálého podzemního vedení již v míru. V rámci jednotlivých svazků je tak třeba vybudovat telefonní síť v rozsahu zabezpečujícím velení od divize až do většiny (ne-li všech) rot, a to podle předpokládaných variant vedení obranného boje. Stejně bude třeba uvažovat o zajištění velení linkovými pojítky na stupni armády.

Je jasné, že jde o nákladnou investici — ale zde podle mého názoru šetřit nelze, neboť je to jedna z možností, jak v obranném boji i operaci spojení a tím i velení a řízení boje (operace) zajistit na všech stupních.

Při řízení boje (operace) na stupni pluku až armády se uplatní v široké míře vrtulníky. Budou sloužit nejen k přepravám styčných (směrových) důstojníků, ale v široké míře budou používány veliteli a umožní jim „živé velení“ v komplikovaných situacích, které v průběhu boje (operace) nastanou, budou využívány jako vzdušné pozorovatelný a k plnění řady dalších úkolů.

Z á v ě r

Počáteční období války staví velení v soudobých podmínkách před nejtěžší úkoly.

K zajištění velení je třeba podle mého názoru učinit tato opatření:

- na všech stupních zpracovat plán boje — operace pro počáteční období podle možných hlavních variant situace a předpokládané činnosti vojsk,

- s úkoly vyplývajících z plánu seznámit v potřebném rozsahu všechny velitele až do roty — čtyř vto. V rámci taktických cvičení naučit plnění úkolů podle možných variant činnosti i vojska přímo v daném terénu;

- zabezpečit plnění úkolů i při ztrátách funkcionářů před zahájením bojové činnosti znalostí úkolů širším (i když omezeným) okruhem osob;

- zabezpečit a připravit velení neselhávajícími prostředky, přípravou potřebného počtu VS, VPS již v míru, vybavit štáby potřebným počtem vrtulníků.

Velení nesmí být samoúčelné, musí zabezpečovat splnění úkolů i v těch nejtěžších podmínkách, které počáteční období války v soudobých podmínkách může s sebou přinést. K tomu, aby bylo možno tyto úkoly splnit, je třeba dále vedle přípravy pevného velení

- trvale a všemi prostředky sledovat politickou a vojenskou situaci nepřítele a zabránit překvapení,

- udržovat stále vysokou bojovou a mobilizační pohotovost vojsk,

- vybavit svazky tak, aby mohly odpovědně a samostatně plnit úkol obrany za všech podmínek a mohly tak vytvářet svým bojem výhodné podmínky pro splnění úkolů armád, pro splnění úkolů vcelku,

- stálým zlepšováním morálně politického profilu vojáků i civilního obyvatelstva vytvářet předpoklady organizovaného průběhu z hlediska celého státu velmi těžkého období,

- soustavně vychovávat všechny příslušníky armády ve stále větší nezávislosti k nepříteli.

Vyřešení otázek velení v počátečním období války v celé jejich šířce a hloubce vyžaduje usilovné práce zkušených velitelů, politických pracovníků a funkcionářů štábů. Jednotlivec je komplexně řešit nemůže. Zaměřil jsem se proto v článku pouze na řešení problémů spojených se situací, která může vzniknout prakticky první den války. Řešit problémy celého počátečního období v soudobých podmínkách se podle mého názoru vymyká možností jednoho článku. Vycházím z předpokladu, že první hodiny války v našich podmínkách mohou rozhodujícím způsobem ovlivnit — ať již ve směru kladném nebo záporném — průběh počátečního období, a proto že je třeba právě tomuto údobí věnovat mimořádnou pozornost. Toto údobí bude prozkouškou bojových, morálně polit. kvalit a materiální připravenosti naší armády. Obstojíme tak, jak budeme připraveni k plnění těchto úkolů, které jsou, s ohledem na zeměpisnou polohu naší republiky, velmi důležité z hlediska všech našich spojenců — států Varšavské smlouvy.

K OTÁZKÁM SYSTÉMU VELENÍ

Generálmajor Jan Knotek

Autor článku vychází z požadavků na organizaci a dělbu práce ve štábech vzhledem na změny vyvolané použitím ZHN a zabývá se následujícími otázkami:

- potřebou, složením, činností a úkoly speciálních skupin ve štábu (plánovací, náčelníků směrů k vojskům, informační),
- systémem práce štábů v míru, jejich přípravou pro válku,
- decentralisací a pravomocí, jakož i požadavky na rozsah informovanosti jednotlivých stupňů velení,
- systému spojení vzhledem na soudobé požadavky,
- organizační struktury jednotek a jejich samostatnosti.

Od doby, kdy byly do výzbroje zavedeny zbraně hromadného ničení, snad všechny armády se intenzivně zabývají otázkami velení. V podstatě jde o to sladit systém a způsoby velení s těmi podmínkami a změnami, které použití zbraní hromadného ničení vneslo do charakteru operací (boje), organizace a způsobů bojové činnosti vojsk. Svou roli tu sehrálo i soustavné zdokonalování a rostoucí možnosti soudobých prostředků pro rušení i ničení pojiček.

My se touto otázkou zabýváme již dlouho a její vyřešení si klademe za jeden z hlavních úkolů výcvikového roku. Skutečnost, že jsme v řešení tohoto problému dosáhli zatím jen dílčích úspěchů, na jedné straně potvrzuje složitost otázky, a na druhé straně nám signalizuje, že máme asi nějaký nedostatek v samotném pojetí řešení celého problému a přístupu k němu. Domnívám se, že jednou z příčin obtíží, na které narážíme, je nekomplexnost řešení problému. Prostudujeme-li si dosavadní teoretické práce o této otázce, vidíme, že její řešení je značně roztržité a že ve většině případů se celý problém velení zužuje na otázky spojení, rozmístování a členění štábů v poli a jejich materiálního vybavení. Není sice sporu o tom, že tyto otázky jsou závažnými prvky velení a že zejména při cvičeních na nás doléhají bezprostředně, a proto se projevuje takové úsilí o jejich řešení. Přesto ale, podle mého názoru, nás řešení jenom těchto dílčích otázek nemůže dovést ke komplexnímu vyřešení celého problému. Je samozřejmé, že tento problém, jako každý jiný, nevyřešíme najednou a že vyžaduje postupného řešení. Při tom ale je třeba vidět celý problém, v celé jeho šíři a z tohoto pohledu k jeho řešení přistupovat a stanovit postupného řešení.

Velení ve své podstatě je velmi široký problém celého systému řízení vojsk. Sem tedy nepatří jenom otázky spojení nebo polního vybavení štábů, Sem patří především způsob vyčlenění a styl práce velitelů a štábů, jejich organizace atd. — prostě celý široký komplex prvků toho systému, kterým v míru připravujeme vojska na válku a který nám zabezpečuje jejich řízení v boji. Musíme tedy při řešení otázek velení mít na zřeteli, že to je součást těch úkolů, které před nás postavil XI. sjezd strany, že musí být s nimi v plném souladu a že na konci jeho řešení je jediný cíl —

vysoká bojeschopnost, pohotovost a všestranná připravenost armády k obraně země.

Musíme proto vycházet z výsledků dosavadního studia charakteru soudobých operací v našich konkrétních podmínkách. Na podkladě těchto závěrů musíme velmi pečlivě stanovit požadavky na velení v našich podmínkách ve všech těch prvcích, které tvoří komplex systému velení. Dnes myslím jsme již zejména ve studiu počátečního období války tak daleko a máme v našich štábech dostatek zkušeností z různých cvičení, abychom tyto požadavky mohli konkretizovat.

Ve svém článku chci poukázat na některé tyto prvky velení a vyslovit na ně svůj názor. Pokusím se rozebrat zejména ty otázky, na které podle mého názoru při plnění úkolu určitě narazíme. My jsme dosud udělali celou řadu jistě správných závěrů z charakteru soudobých operací a přijali jsme celou řadu správných organizačních i jiných opatření. Myslím ale, že jsme ne vždy dostatečně důsledně dovedli závěry až do konce a uplatnili je v plné jejich šířce a hloubce.

Naše vyšší štáby ku příkladu cítí dnes určité obtíže při velení, zejména v dynamice boje. Počet vševojskových i vojskových svazků při odpovídajícím zesílení armády dosahuje značného počtu. Pro štáb armády to není lehký úkol při soudobém charakteru operace, častých změnách situace, rychlém tempu a vysoké manévrovosti včas a účinně tento počet svazků v boji řídit. Jistěže tady mají své kořeny některé pochybnosti, které se občas někde projevují, o tom, zda bylo správné rušit stupeň střeleckého sboru.

Všechny dosavadní zkušenosti nám potvrzují, že toto rozhodnutí bylo správné a plně odůvodněné. Myslím, že tady hledáme příčinu obtíží a chybu tam, kde není. Zkrácení cesty rozkazu nebo hlášení od velitele k vykonavateli nebo naopak zjednodušení systému velení a plně odpovídá požadavkům na velení v soudobých podmínkách. Nepochybuji kupř. o tom, že vývoj po této linii půjde i v budoucnu a půjde i do svazků.

Podle mého názoru ty obtíže, na které narazíme při velení, netkví v tom, že jsme zrušili stupeň střeleckého sboru, ale v tom, že jsme se u toho zastavili. Myslím, že právě dnešní zkušenosti nám ukazují na ta místa, kde systém velení nemáme dořešen do důsledků. Zásadním způsobem jsme změnilí strukturu operační sestavy armády, ale její štáb s výjimkou nezásadních změn jsme ponechali téměř v tom stavu, v jakém byl před zavedením zbraní hromadného ničení do výzbroje. Nové bojové prostředky hluboce zasáhly do operačního umění, taktiky a organizace vojsk, ale organizační struktura štábů zůstala tabu. My správně zdůrazňujeme zásadu, že mírový výcvik je přípravou pro válku a že velitelé, štáby i vojska se mají především cvičit k tomu, co budou potřebovat v boji. Ale ani jeden štáb na cvičení (tedy do boje) nevyjíždí v té organizační struktuře, v které normálně v míru pracuje. Námitka, že je přece jen rozdíl v normální mírové práci štábu a v jeho práci v poli, má jen omezenou oprávněnost. Jistěže kupř. otázka plánování a řízení bojové přípravy v mírovém životě štábu hraje rozhodující roli a že v boji odpadá. To ovšem není právě hluboké zdůvodnění a já se o něm ještě zmíním zvlášť. U některých našich štábů vznikla teoretická otázka, zda by nebylo správné sloučit operační oddělení s oddělením bojové přípravy. Přirozeně, že k této otázce nelze dělat ukvapený a v praxi neproověřený závěr. Po mém soudu ale nelze tuto otázku

z chodu odmítat. Vyvolala ji možná potřeba praxe a je třeba prozkoumat, zda ji vyvolala správná praxe a zda tato otázka je vůbec správně postavena.

V poslední době se na stránkách Vojenské mysli objevila série článků o styčných důstojnících, o požadavcích na ně, o jejich použití atd. Z toho je vidět, že praxe ze cvičení a požadavky soudobého boje nás nutí hledat nejvhodnější a nejefektivnější formy živého velení vojskům.

Rychlý průběh soudobého boje, časté změny situací, nesouvislost fronty, účinky zbraní hromadného ničení, nedostatek času na jedné straně a nutnost rychlé reakce na situaci na straně druhé nás nutí hledat nové formy velení a nově organizovat práci uvnitř štábu.

Práce štábu v dnešních podmínkách operace (boje) a krátké časové lhůty pro rozhodnutí a jejich dovedení do vojsk, vyžadují vysokou organizovanost a dělbu práce ve štábech, zejména vyšších. Dnes každá živelnost a neorganizovanost práce štábu se musí ihned projevit jako brzda operativnosti a musí štáb přivést do vleku událostí na frontě. Ovšem vysoká organizovanost práce štábu vyžaduje daným podmínkám odpovídající organizaci uvnitř štábu. Organizace štábu v soudobých podmínkách nesmí být byrokraticky ztuhlá a neměnná, ale musí být dostatečně pružná a dávat možnost včas a správně reagovat na každou situaci. Naše vyšší štáby mají z různých cvičení vcelku bohaté a dobré zkušenosti v organizaci práce. Nijak není při tom na závadu, že často pracují rozdílnými metodami — naopak to svědčí o tvůrčím přístupu a usilovném hledání nejlepších forem.

Vcelku se dosavadní zkušenosti v principech shodují v tom, že vyšší štáb pro svou práci při přípravě a vedení operace potřebuje mít několik skupin s vymezenou působností a úkoly.

Plánovací skupina

by měla být centrem práce štábu. Obsahem její práce jsou v podstatě otázky plánování operace. Čím vyšší štáb, tím musí být práce této skupiny perspektivnější. V podstatě tato skupina musí předvídat a předcházet vývin bojové situace. V podmínkách soudobého boje musí kupř. velitel svazku vidět svůj úkol dál, než kam sahá úkol dne. Aspoň co do obsahu musí vidět svůj úkol na dva a v některých případech i více dní kupředu. Velitel armády musí vidět svůj úkol na celou jeho hloubku a musí znát aspoň zhruba jeho další perspektivu.

V plánovací skupině musí tedy být schopní a zkušení operátoři, specialisté pro použití zbraní hromadného ničení a ochrany proti nim, a v dnešních podmínkách i specialisté pro radiotechnickou službu. Jsem toho názoru, že v této skupině by měl být trvale i průzkumný orgán a odborník pro hydrometeorologickou službu, který by se staral o neustálý přehled radioaktivního zamoření ovzduší i terénu. Počet této skupiny může být různý podle operační sestavy armády a jejího úkolu. Tato skupina zpracovává plán operace, hodnotí její průběh a situaci na frontě, připravuje podklady pro rozhodnutí velitele, řídí otázky použití ZHN a ochrany proti nim, radiotechnickou službu a sleduje zamoření terénu a ovzduší. S ní úzce spolupracují velitelé druhů vojsk a náčelníci služeb, ona organizuje s nimi součinnost. V této skupině pracuje a její práci řídí náčelník štábu a sem v průběhu operace přichází i velitel, aby studoval situaci a vydal příslušné pokyny pro práci štábu.

Skupina náčelníků směrů k vojskům

Tato skupina v podstatě představuje orgán velitele pro velení vojskům. Zabezpečuje stálou informovanost štábu o situaci na bojišti, rychlé pronikání rozhodnutí a rozkazů do vojsk a hlášení od vojsk a stálý živý styk s podřízenými svazky. Všechny dosavadní zkušenosti plně potvrzují nezbytnost takové skupiny pro velení v soudobých podmínkách. Její počet bude zase různý podle konkrétní situace a stupně velení. Zdá se být výhodné mít směrovou skupinku ke každému svazku prvního sledu, popř. k tankovým svazkům a k zálohám v závislosti na jejich počtu a složení. Na každý z těchto směrů vyčlenit podle potřeby 2—3 důstojníky, z nichž jeden za směr odpovídá jako jeho náčelník.

Tato funkce klade vysoké nároky na kvalitu a zkušenosti směrových důstojníků. Požadavky na ně jsem rozebral v přednášce na velitelském shromáždění MNO. V zásadě každý náčelník směru plně odpovídá za jemu svěřený svazek (svazky), vede pracovní mapu se situací svazku i nepřítele před ním, zná podrobně jeho stav, bojeschopnost, materiální vybavení a jeho činnost.

Náčelník směru musí být schopen v každém okamžiku informovat náčelníka štábu (velitele) všestranně o situaci svěřeného svazku s příslušnými závěry a předkládat iniciativní návrhy na řešení. Náčelník směru zdaleka nesmí být jen listonošem rozkazů a hlášení, ale musí být tvůrčím orgánem, který ve svěřeném úseku situaci zná, hodnotí a navrhuje řešení.

Povinností náčelníka směru je zabezpečovat proniknutí a pochopení rozhodnutí a rozkazů velitele, kontrolovat jejich plnění, znát všechna rozhodnutí podřízeného velitele a ihned o nich informovat nadřízené náčelníky. Skupinky směrových důstojníků zpracovávají pro svěřené svazky návrhy všech rozkazů a starají se o včasné doručování hlášení svěřeným štábem. To vyžaduje, aby směroví důstojníci dokonale znali příslušníky tohoto svěřeného štábu a byli s nimi v nepřetržitém osobním styku. Včasným informováním svěřeného štábu zabezpečují souběžnost plánování operace.

Směrová skupina musí být pro výkon funkce vybavena rádiovou stanicí, směrovým pojítkem, terénním autem a malým vrtulníkem.

Práci skupiny náčelníků směrů řídí náčelník operačního oddělení; ten zabezpečuje její úzkou součinnost s ostatními složkami státu.

Informační skupina

zabezpečuje v potřebné míře informovanost ostatních složek štábu o situaci a vzájemnou informovanost se sousedy. Zpracovává bojová a operační hlášení nadřízenému štábu, udržuje s ním styk, soustavně ho informuje a naopak vyžaduje potřebné informace pro vlastní štáb. V součinnosti se skupinou náčelníků směrů organizuje výjezdy velitele a náčelníka štábu k vojskům.

Tato vnitřní struktura štábu a tato dělba práce není přirozeně nic neměnného a bude se, zejména pokud jde o počet osob v jednotlivých skupinách, měnit podle okamžité situace a potřeby štábu. V zásadě by však tato struktura měla být zachovávána. Změny v obsazení skupin podle okamžité situace právě umožňují efektivní využití sil. To ovšem vyžaduje vysokou kvalifikovanost příslušníků operačního štábu a vzájemnou zaměnitelnost ve funkcích.

Je přirozené, že v obdobích pro štáb pracovně náročných, jako jsou období plánování po obdržení operační směrnice nebo přípravy např. armád-

ního protiúderu v obraně apod., náčelník operačního oddělení organizuje práci podle okamžité potřeby. Kupříkladu v době, kdy se plánuje operace, budou směrové skupiny zabezpečovat souběžnost plánování u svěřených štábů, budou zpracovávat pro ně bojové rozkazy, plány přesunů, plány bojového zabezpečení apod.

Často se objevují tendence rostoucí nároky soudobých podmínek boje řešit ve štábech zvyšováním počtů. Tyto tendence jsou v příkrém rozporu s požadavky soudobého boje, který vyžaduje, aby štáby byly malé a operativní. Je přirozené, že i opačné tendence mají své reálné hranice, ale domnívat se v dnešních podmínkách, že čím je větší štáb, tím je rychlejší práce, je zásadní omyl. Kvalita se nedá nahradit kvantitou. V soudobých podmínkách je třeba tento docela zákonitý rozpor řešit novými formami organizace práce a decentralizací pravomoci a odpovědnosti.

Tak asi se nám rýsuje podle dosavadních zkušeností potřeba vnitřní struktury štábů pro účinné řízení boje. A tady právě stojíme před otázkou, do jaké míry na tuto dělbu práce zvykáme štáby v mírové službě. Je jisté, že mírová náplň práce, zejména vyšších štábů, má některé zvláštnosti, které ovlivňují jejich organizaci. Ale i tak vysoká bojeschopnost a bojová pohotovost štábů i vojsk zůstává stále hlavním úkolem naší činnosti. Veškerá činnost štábu v míru musí směřovat k tomuto cíli. Mám za to, že ta struktura, ke které nás vedou zkušenosti ze cvičení, tedy struktura, kterou vyžadují bojové podmínky, měla by plně odpovídat i práci štábu v míru. Podle mého názoru je třeba prozkoumat otázku, zda dosavadní organizace našich štábů zabezpečuje plně přípravu jejich příslušníků pro válku a hladký přechod z mírové organizace na válečnou. My, v našich podmínkách, bychom vlastně o žádném přechodu a změnách ve struktuře štábů ani neměli hovořit.

Díváme-li se správně na mírový život vojsk, pak každá činnost v míru je bojovým úkolem a přípravou pro obranu země. Jestliže plánovací skupina ve válce plánuje operaci, hodnotí její průběh a připravuje veliteli podklady pro rozhodnutí, pak nevidím žádného důvodu k tomu, proč by totéž, i když v jiném obsahu práce a třeba jiných počtech, neměla dělat již dnes. Bojovou činností vojsk v míru je jejich výcvik a veškerá jejich činnost směřující k dosažení vysoké bojové pohotovosti, a to zejména v našich konkrétních podmínkách.

Dnes právě tak jako v boji potřebujeme zabezpečovat komplexnost a organizovanost živého styku s vojsky, znalost jejich situace a činnosti a soustavnost informovanosti a vyhodnocování. Proč tedy již v míru neřídíme vojska plně týmž systémem směrových skupin, jak nám to vyhovuje pro cvičení, tedy pro válku. V tomto směru pokládám osobně za správné tendence likvidovat určitou odtrženost bojové přípravy od operačních otázek uvnitř vyšších štábů. Podobně je tomu podle mého názoru i s ostatními otázkami vnitřní struktury a dělby práce ve štábech. Mám za to, že kdybychom důsledně nastoupili tento systém v řízení vojsk, zkvalitnilo by to nejen samo řízení vojsk a styl práce štábů, ale podstatně i přípravu velitelů a štábů pro pole. Zejména v našich konkrétních podmínkách pohraničního státu, máme-li dosáhnout a udržovat nepřetržitě vysokou bojovou pohotovost, je třeba na minimum snížit a setřít všechny zbytečné rozdíly mezi mírovou a válečnou organizační strukturou štábů, které by se v rozhodném okamžiku mohly projevit jako brzda jejich pohotovosti a operativnosti. Že

v tomto směru nemáme plnou jednotu názorů a pojetí cílů veškeré naší činnosti, o tom svědčí kupř. to, že v některých štábech se debatuje o otázce, zda v míru je důležitější operační oddělení nebo oddělení bojové přípravy. Jako by to nebyly dvě strany jedné a téže mince, jako kdyby to nepatřilo dohromady a jako kdyby to všechno nesměřovalo k obraně země. To připomíná tu, tuším, Krylovovu bajku o tom, jak se hádala hlava se žaludkem a nakonec člověk umřel.

Já proto myslím, že v souvislosti s řešením otázky velení bude třeba se zabývat otázkou vnitřní organizace našich štábů a systémem jejich práce, protože to tvoří neoddělitelný prvek celého systému velení.

Řekl jsem, že určité potíže, vyplývající z rostoucích nároků na obsah i rozsah práce štábů v soudobých podmínkách je třeba řešit i úměrnou decentralisací pravomoci a odpovědnosti, odpovídající růstu kádrů a podmínek. Tento požadavek přímo vyplývá z charakteru soudobých operací, a zejména z charakteru počátečního období války v našich konkrétních podmínkách. Při předpokládaných nesouvislých frontách, rychlých změnách situací a z nich plynoucího nedostatku času, tato otázka není tak podružného významu, jak by se na první pohled zdálo. V soudobých podmínkách, i když uděláme přirozeně všechna možná opatření k tomu, abychom zabezpečili nepřetržitost velení, nemůžeme vyloučit jeho dočasnou ztrátu. O tom nás přesvědčují i zkušenosti ze cvičení, ačkoli podmínky na nich, zejména z hlediska vybavení pojítky a podmínek rušení, jsou nepoměrně lehčí, než budou v boji.

Musíme počítat s tím, že v určitých údobích boje může být v pásmu armády i divise bojová činnost jednotlivých svazků nebo útvarů velmi rozmanitá co do charakteru činnosti i co do jeho významu. Velení v těchto údobích, která mohou být typická zejména v počátečním období války, bude velmi obtížné a náročné. Proto bude třeba vytvořit velitelům svazků i útvarů podmínky k aktivní a iniciativní činnosti stanovením úkolů s větší perspektivou a poskytnutím daleko větší pravomoci a samostatnosti v rozhodování, přirozeně v intencích zámyslu nadřízeného. Proto všechna ta opatření, která již v míru děláme pro podstatné zvýšení samostatnosti a iniciativy velitelů, počínaje poddůstojníky, má obrovský význam z hlediska jejich přípravy na válku.

S touto otázkou úzce souvisí a je vlastně její součástí i otázka požadavků na rozsah informovanosti jednotlivých stupňů velení. Tuto otázku nelze chápat jako nějakou snahu o zmenšování významu soustavné informovanosti velitelů všech stupňů o průběhu boje. Ta zůstává přirozeně i nadále bezpodmínečně nutným předpokladem úspěšného řízení boje. Tady jde v podstatě o přehodnocení naší dosavadní praxe a o vcelku pochopitelnou snahu vědět a znát vždycky všechno do nejmenších podrobností. To je logický důsledek těch podmínek, které nám to v míru umožňují, i když je třeba vidět, že i to je jedním z prvků starého stylu „vodění za ručičku“, o kterém jsme správně usoudili, že byl do určité míry brzdou rozvoje iniciativy a samostatnosti a že často vedl k přebujelé administrativě. Důležité je to, že my za války tyto podmínky mít nebudeme, a je proto třeba si na ně nahoře i dole zvykat již v míru. Není sporu o tom, že první dny války by nás k tomu stejně přinutily. Jde tedy o to, aby to nestálo zbytečnou krev a abychom si na to zvykli všichni a na všech stupních včas. Víme, že při všech opatřeních budou možnosti technických pojítek omezeny a s tím

musíme reálně počítat. Možná, že v perspektivě nám jejich vývoj tento nedostatek odstraní. Na pohodlnější a snadnější způsob si však zvykneme snáze než naopak.

Proto je nutné velmi pečlivě zvážit počet a podrobnost nejrůznějších hlášení a informací na jednotlivých stupních velení, které v boji vyžadujeme od podřízených štábů. Záporných zkušeností v této otázce máme z mírové doby i ze cvičení dostatek. V podstatě tady můžeme zlepšit svou práci ve dvou směrech. Za prvé ve stupni podrobností vyžadovaných informací. Je jisté, že to, co kupř. má zásadní význam pro velitele pluku, nemusí mít zásadní význam pro velitele divise nebo armády. Vyžadování nepodstatných hlášení a informací od podřízených štábů, která nemají pro nadřízeného žádný význam, je brzdou operativnosti velení, zatěžuje podřízené štáby a pojítka a okrádá je o drahocenný čas, který potřebují k řízení boje. Tady je třeba najít správnou míru, zabezpečující veliteli a štábu potřebnou informovanost a při tom respektující čas a úkoly podřízených. Druhá cesta je zásadní přehodnocení dosavadní praxe co do počtu kanálů, kterými jsou nejrůznější informace od podřízených štábů vyžadovány jednotlivými složkami nadřízeného štábu.

Tady opět zkušenosti jak z mírové praxe štábů, tak i ze cvičení, nám potvrzují, že v tomto směru jsou naše štáby, a zejména materiální složky značně neukázněné a přímo zatíženy představou, že v boji bude pomocí vyhrazených pojítek hovořit kdokoli, kdykoli a s kýmkoli. K tomu, aby bylo zabezpečeno velení a jeho nepřetržitost v soudobých podmínkách, je třeba vyžadovat vysokou a velmi tvrdou kázeň při používání pojítek a značná, a proto velmi nepříjemná, ale nutná omezení v jejich používání. Nezvykneme-li si na tuto kázeň včas, pak v počátečním období války velet nebudeme, protože kapacita těch pojítek, která budeme mít k dispozici, ani zdaleka nepokryje ty požadavky, na které jsme si zvykli. Skutečností, kterou při současném stavu spojovací techniky nikdo neoddiskutuje — aspoň ne v nejbližší době — je, že čím více budeme mít rádiových stanic, tím méně se v éteru vyznáme, a tím více si spojení zkomplikujeme.

Proto i organizace vyžadování a rozšiřování informací ve štábu vyžaduje rozvahu a těsnou součinnost všech složek štábu. Tady přichází v úvahu zejména efektivní využívání náčelníků směrů a všech výjezdů do vojsk pro zásadní potřeby celého štábu. Rozhodně budeme muset včas skoncovat s často přehnanou samostatností jednotlivých složek štábu se zásadou: co příslušník štábu — to rádiová síť a zvláštní pojítka.

Při řešení problémů velení jednu z rozhodujících rolí hraje systém spojení. Tady musíme problémy řešit s určitou reálnou perspektivou vývoje spojovacích prostředků a požadavků na něj.

Systém spojení musí odpovídat přijatým formám vedení operace (boje) a zásadám pro vytváření operační nebo bojové sestavy vojsk a organicky z nich vyplývat. My jsme došli k závěru, že jednou z charakteristických vlastností soudobého boje je možnost jeho současného vzniku a vedení v celé hloubce operační (bojové) sestavy vojsk. To vyplývá z charakteru, z možností, účinků a způsobů použití novodobé bojové, zejména raketové techniky, z širokého použití výsadků všech druhů a možností jejich vysazení padáky, vrtulníky i letouny.

To znamená, že můžeme právem očekávat, že v soudobých podmínkách se v celém zájmovém prostoru armády nebo svazku může rozvinout boj

v nejrůznějších formách prakticky současně, i když s různou intenzitou a různým charakterem. To je jedna z podstatných změn proti tomu, na co jsme byli zvyklí do doby zavedení zbraní hromadného ničení a raketové techniky do výzbroje. V minulých válkách největší intenzita boje byla značně omezena na určitou hloubku podél linie fronty, závislou hlavně na dostřelu klasických zbraní. Za tuto hranici boj přenášelo jenom letectvo s intenzitou, která postupně narůstala s jeho rozvojem, počty a možnostmi. Tomu také plně odpovídal systém spojení, tehdy hlavně linkového, který se, obrazně řečeno, podobal poraženému košatému stromu. Jehož koruna ležela na frontě a kmen v týlu. Možnosti narušení tohoto osového systému byly omezené. Dnes vypadá situace v podstatě jinak. Základem spojení se stalo rádio a směrová pojítka a boj v jeho nejrůznějších formách a důsledcích se nám rozprostřel do celé hloubky i šířky. Přehnaně řečeno, boj, který se dříve vedl na čáře, se dnes povede na ploše a jeho největší intenzita nemusí být vždy na čáře dotyku s nepřítelem na frontě. Připočteme-li k tomu pravděpodobnou nesouvislost fronty, vysokou pohyblivost a manévrovost vojsk, rostoucí nároky na týly, hloubku rozmístění záloh a celý ten předpokládaný charakter boje, docházíme k závěru, že soudobé velení vyžaduje poněkud jiný systém spojení. Možnosti ničení a rušení prostředků spojení nepoměrně vzrostly, a tím také vzrostl požadavek daleko větších možností obejití, náhradních nebo záložních směrů a sítí v podstatě v celé hloubce operační sestavy. Proto podle mého názoru systém spojení v soudobé operaci musí mít prostorový charakter. Vyšší velitel bude dnes nucen klást na spojení požadavek, aby měl možnost z kteréhokoli místa bojiště se domluvit s kterýmkoli podřízeným útvarům a naopak. Já se domnívám, že reálné perspektivy vývoje našich spojovacích prostředků k tomu dávají předpoklady. Představuji si to tak, že kostrou spojení v celém prostoru armády by byly vhodně rozmístěné, pohyblivé rádiové uzly s možnostmi vzájemné a pokud možno automatisované retranslace, které by vlastně zprostředkovávaly veškeré spojení v daném prostoru.

Takový systém spojení, který podle mého názoru je v možnostech soudobé techniky, odpovídal by plně potřebám soudobého boje, zabezpečoval by nepřetržitost spojení i při vyřazení některých jeho článků a zabezpečoval by operativnost velení v dynamicky probíhajícím soudobém boji na celou hloubku.

Na konec svého článku se chci dotknout ještě otázky perspektiv organizace, která velmi úzce s otázkou velení souvisí. Všichni velmi dobře cítíme plnou oprávněnost požadavku, na minimum zkrátit cestu rozkazu od velitele k vykonavateli. To nám přímo diktuje charakter soudobého boje. Soustavně narůstá rychlost veškeré bojové činnosti, a tím se zkracují časové možnosti štábů k přípravě reakce na ni. To zcela logicky vyvolává požadavky na maximální zmenšení mezistupňů velení na druhé straně a na zvýšení samostatnosti a odpovědnosti podřízených na druhé straně. Oba tyto požadavky si jdou v podstatě vstříc. V určitém rozporu s nimi je rozptylování vojsk a narůstající šířky a hloubky pásem vyvolané účinky zbraň hromadného ničení. Jestliže se kupř. dříve svazek bránil v pásmu širokém 10 km s hloubkou 8—10 km, pak velitel svazku velel jednotkám na prostoru 80—100 km². Naproti tomu v dnešních podmínkách obrany musíme pro svazek počítat s prostorem 300—400 km² a s daleko dynamičtějšími a pestřejšími formami boje, který musí velitel svazku řídit. Proto po-

žadavek daleko větší samostatnosti podřízených velitelů a jejich iniciativy je plně opodstatněný.

Hlavním obsahem této větší samostatnosti podřízených velitelů však není to, aby kupř. velitel začal ihned uskutečňovat své rozhodnutí, aniž by čekal na jeho schválení nadřízeným náčelníkem, nebo to, že velitel bude mít právo o tom nebo o onom rozhodnout sám. To sice má jistě svůj význam, ale není to v tomto problému to hlavní. Podstatou větší samostatnosti jednotek v boji jsou jejich reálné podmínky a možnosti vést po delší dobu, často izolovaně od sousedů, boj bez zvláštního zesílení, zásobování atd. Tady jde tedy v podstatě o otázky organizace jednotek a jejich materiálně technického vybavení.

V některých vojenskovědeckých pracích a na vojenskovědeckých konferencích se občas objevují různé úvahy o organizační struktuře jednotek, která by údajně lépe vyhovovala tomu požadavku větší samostatnosti v boji. Z těchto úvah pak vyplývají více méně rozdílné návrhy a studie možné organizace. I když v zásadě nelze těmto některým studiím upírat určité prvky logičnosti, mám za to, že na většinu z nich mělo vliv studium amerických bojových skupin a pentomické divise, o kterých lze předpokládat, že jsou americkou odpovědí na stejný problém té větší samostatnosti jednotek v boji.

My ovšem, i když studujeme stejný problém jako Američané, přistupujeme k němu z posic jiného světového názoru, rozdílnou metodou zkoumání a ve světle zcela rozdílných podmínek a cílů. A proto tedy můžeme zcela zákonitě docházet i k rozdílným závěrům, platným pro naše konkrétní podmínky. Kromě toho my při tom máme k dispozici bohaté zkušenosti a výsledky studia sovětské armády, které jsou pro nás tím správným měřítkem porovnání výsledků naší vlastní vojenskovědecké práce.

Přirozeně, že se ani na naši dosavadní organizaci nedíváme jako na něco neměnného a jednou provždy vyřešeného. Organizace není a nikdy nebude hotova.

Požadavek vytvořit pro soudobý boj menší, vysoce pohyblivé a úderné jednotky, schopné samostatně vést boj, je bezesporu správný a oprávněný. Je třeba se podívat, zda naše organizace po těch změnách, které jsme v ní provedli, tomuto požadavku vyhovuje. Podle mého názoru na dané etapě vývoje a pro nejbližší perspektivu v zásadě vyhovuje.

Proto u nás dnes není podle mého názoru hlavním článkem problému otázka zásad organizační struktury našich svazků a útvarů, ale otázka správného a důsledného uplatnění z závěrů z charakteru soudobého boje do celé organizační struktury, a zejména do otázek forem bojového použití jednotlivých druhů vojsk, prostředků bojového zabezpečení a způsobu zásobování vojsk.

Já se domnívám, že dosavadní organizace dává všechny předpoklady k tomu, aby se kupř. prapor stal tím základním prvkem boje a manévru. Není po mém soudu nijak na závadu, že nemá ve své organizaci všechny ty prostředky, které k boji potřebuje. V soudobých podmínkách totiž nikdy nepostavíme organizačně a trvale takovou jednotku, která by bez jakýchkoli změn byla schopna kdykoli a kdekoli plnit jakýkoli úkol. To by byl požadavek nerealní a maximalistický. To by nás zákonitě muselo dovést do rozporu s požadavkem efektivního využití bojové techniky a s požadavkem maximálního odlehčení jednotek a zvýšení jejich pohyblivosti a ma-

névrovací schopnosti. Tendence vývoje k používání nejrůznější bojové techniky vede totiž na jedné straně k centralisaci těch bojových prostředků (raketové zbraně apod.), jejichž vlastnosti dovolují široký manévr palbou na velké vzdálenosti, bez manévru na kolech, a těch prostředků, které jednotka nepotřebuje trvale a které ji zbytečně zatěžují. Na druhé straně vede k decentralisaci těch prostředků, které jednotka potřebuje v každé situaci a jejichž vlastnosti vyžadují, aby soustavně sledovaly jednotku, vedly a podporovaly její boj (tanky, ženijní jednotky, chemické jednotky atd.). Proto podle mého názoru naše organizace při vhodném a správném zesilování jednotek ostatními prostředky pro plnění konkrétních úkolů dává široké možnosti vytváření úderných i jiných uskupení, podle okamžité potřeby a podle podmínek.

Vyžaduje to ovšem přehodnotit a v některých případech hledat nové formy bojového použití druhů vojsk a prostředků bojového zabezpečení. Tak kupř. na rozdíl od dosavadních zvyklostí bude v obraně v našich konkrétních podmínkách asi častějším zjevem přímé zesilování praporů dělostřeleckými oddíly než vytváření plukovních dělostřeleckých skupin. Bude jistě častým zjevem nejen zesilování motostřeleckých praporů tanky, ale i zesilování tankových praporů pěchotou apod. Stejně tak budeme jistě používat pro každý konkrétní případ jiných způsobů zesilování jednotek ostatními prostředky bojového zabezpečení. Je pravda, že manévr silami a prostředky v soudobých podmínkách boje bude často obtížný. Na druhé straně ale manévr je základním charakteristickým rysem soudobého boje, je bezpodmínečně nutný a motorisace a mechanisace armády ho plně umožňuje.

Já proto myslím, že bude správné, když úsilí vojenskovědecké práce v tomto ohledu soustředíme k důslednému uplatnění provedených závěrů v celé šíři a hloubce těch možností, které máme vytvořeny danou organizací.

Cílem mého článku je hlavně ukázat na rozsáhlost problému a úkolu řešit systém velení. Mám za to, že nekomplexnost řešení tohoto úkolu by nás mohla zavést nesprávným směrem. Stejně tak by nebylo jistě správné se domnívat, že při řešení tohoto úkolu jde o nějakou revoluci ve velení, jejímž cílem je všechno, co pokládáme za špatné, likvidovat a vymyslet něco úplně nového. To by asi nešlo.

Já osobně se na tento úkol dívám jako na součást úkolu uplatňovat nové metody a styl práce velitelů při přípravě a řízení operací (boje) tak, aby plně odpovídaly charakteru naší armády, jejímu úkolu a konkrétním podmínkám, v nichž bude armáda tento úkol plnit. Proto považuji za důležité dostat celý systém velení, organizaci, styl a metodiku práce velitelů a štábů v míru do plného souladu s požadavky toho boje, k němuž se připravujeme. To znamená, aby velitelé a štáby již s ním uplatňovali v maximálně možné míře všechny ty metody a způsoby velení, organizaci práce, dokumentaci apod. podle potřeb soudobého boje. Jsem si plně vědom toho, že to nelze uskutečnit beze zbytků a že mírová práce štábů vyžaduje některé zvláštnosti a odchylky od potřeb v boji. Jde jen o to, aby jich nebylo zbytečně mnoho a aby se omezily jenom na ty zvláštnosti, které jsou bezpodmínečně nutné.

To, myslím, od nás vyžaduje požadavek vysoké bojeschopnosti a bojové pohotovosti celého systému velení.

SYSTÉM VELENÍ V SOUDOBÉM BOJI A OPERACI

Plukovník František Brátka

V článku jsou rozebírány vlivy soudobého boje a operace na otázky velení, vyzovány závěry na systémy velení a poukázáno na odpovědnost za dílčí plnění úkolů.

Dále je uvažován odraz soudobého boje na organizační strukturu štábů a jednotek, rozmístění VS armády a ukázán možný princip operačního sálu velitele armády.

Článek je studijní povahy a redakční rada ho uveřejňuje s tím, aby čtenáři Vojenské mysli k němu zaujali v diskusi své stanovisko.

Pro volbu nejsprávnějšího, nejúčinnějšího a nejspolehlivějšího řešení systému velení v soudobém boji a operaci, který by zaručoval veliteli úspěšné řízení a splnění bojového nebo operačního úkolu, je nutno nejdříve dialekticky rozebrat hlavní, charakteristické a pro řešení úkolu nezbytné prvky soudobého boje a operace. V této úvaze nebudu řešit některý konkrétní případ, nýbrž jen všeobecné zásady platné pro útok i obranu, jak se mohou jevit v soudobé válce. Znamená to na základě dosavadních znalostí taktiky a operačního umění, opřených o znalosti soudobé techniky v nejširším slova smyslu, alespoň přibližně určit budoucí charakter boje a operace. Je nutné ihned připomenout, že charakter budoucího boje bude dán masovým použitím ZHN, a to jak ve strategickém měřítku, tak i v měřítku taktickém a operačním. Zkušenosti dvou světových válek jasně prokázaly, že nová zbraň může přinést ve válce rozhodnutí, jen bude-li použita masově. Myslím, že příkladů v obou světových válkách je mnoho. Není účelem této úvahy zabývat se příští válkou jako celkem, ale promyslet z nových hledisek systém velení v boji a operaci. Je skutečností, že současný stav velení zůstává v praxi na úrovni systému, který odpovídal vedení boje a operace za druhé světové války. Vliv charakteru budoucího vedení boje a operace na systém velení nebyl dosud dialekticky rozebrán a komplexní závěry nebyly dosud učiněny. Tato úvaha sleduje jeden cíl, a to, aby k této otázce zaujali stanovisko naši velitelé a štáby v nejširším měřítku a aby se tak podařilo přispět k celkovému řešení tohoto velmi složitého, ale životně důležitého úkolu, postaveného před nás ministrem národní obrany. Při diskusi je třeba oprostít se od otázek prestižních a od kompetenčních sporů hledat nejlepší řešení.

Masové použití zbraní hromadného ničení znamená, že spád boje a operace se značně zrychlí, bude narůstat tempo operací, bude nutno řešit úkoly urychleně, přičemž situace budou mnohdy velmi nejasné, systém spojení bude narušen, bude docházet ke komplexnímu vyřazení VS, štábů i jednotek. Jednotky budou v obraně i útoku rozmístěny na větších prostorech. Doby pro přípravu útočných operací, protiztečí a protiúderů se budou nutně zkracovat. Boj i operace nabudou více pohybového charakteru, než jak tomu bylo ve druhé světové válce. Znamená to, že na systém velení budou nároky značně vyšší než dosud. Typickým znakem budoucí války bude zvýšení nebezpečí přicházejícího ze vzduchu. Hlavně raketové a reaktivní

střely nosiče atomových náloží taktického i operačního určení budou ovlivňovat pozemní boj a operaci daleko více než letectvo ve druhé světové válce. Proto boj proti nim bude jedním z velmi důležitých úkolů, které musí řešit komplexně jeden velitel. Současně otázka bojového a materiálního zabezpečení bude vyžadovat zkoumání nových metod práce, organizace, náplně činnosti a velení. Zejména otázka průzkumu a otázky rušení naváděcích systémů radiolokačních, PAO, PCHO, zastírání a maskování bude nutno do celkového systému velení vřadit účelně a ekonomicky, přičemž bude nutno zajistit okamžitou reakci velitelů a jednotek. Při řešení systému velení nutno vycházet ze zásady, aby každý funkcionář odpovědný za dílčí plnění hlavních úkolů byl zabezpečen tak, aby úkol, který v rámci boje a operace má plnit, mohl řešit komplexně bez závislosti na jiném veliteli. Abychom dospěli k některým konkrétním závěrům, je třeba si uvědomit, které budou hlavní projevy bojové činnosti vojsk.

1. Bude to pohyb vojsk na bojišti, jejich manévry, který bude vyjadřovat zámysl velitele, směřující vždy k ničení protivníka, stanovený jednotlivými postupnými cíli v těsné závislosti na situaci nepřitele. Hlavním představitelem této činnosti budou tanky, mechanisovaná a motorisovaná pěchota s doprovodným dělostřelectvem, PL a ženiijním zabezpečením. **Hlavním organizátorem bude vševojskový velitel.**

2. K zabezpečení manévru bude se na bojišti projevovat palebný systém zabezpečující zdolávání obranných zařízení nepřitele, umlčování a ničení ZHN nepřitele, jeho systém velení, znesnadňovat získávání zpráv nepřitelem, a tak zabezpečit volnost jednání a manévru na bojišti. Hlavním představitelem tohoto systému bude dělostřelectvo vybavené raketami a reaktivními střelami, doplněné údery letectva. V rámci tohoto systému se bude používat chemických a bakteriologických látek. **Hlavním a odpovědným organizátorem bude velitel dělostřelectva.**

3. Jednotky provádějící manévry a jednotky uskutečňující palebný systém musí být aktivně chráněny před vzdušnými údery, a to jak raket, reaktivních střel, tak i letectva. Význam a důležitost tohoto bojového zabezpečení v budoucí válce si vynutí považovat toto zabezpečení za samostatný druh bojové činnosti, řízené jedním velitelem a prováděné vojsky proti-vzdušného boje, jehož hlavním reprezentantem až do armády včetně bude **protiletadlové dělostřelectvo**, vybavené řízenými střelami se systémem samonavádění, se samostatným systémem průzkumu, velení a zásobování municí a technikou.

4. Jako čtvrtý projev činnosti vojsk provádějících manévry pod ochranou palebného systému a vzdušného zabezpečení se jeví komplex otázek spadajících do bojového zabezpečení. Nejdůležitějším je vševojskový průzkum s hlavním úkolem dešifrovat zámysl nepřitele, a tím dát podklady pro manévry. Dále zabezpečení vojsk z hlediska radioaktivního zamoření, použití chemických a bakteriologických látek, utajení vojsk na bojišti (zastírání, maskování), ženiijní budování, spojení, utajení velení apod. Hlavním organizátorem tohoto zabezpečení musí být nejbližší spolupracovník vševojskového velitele, tj. jeho **náčelník štábu.**

5. Konečně je třeba všechny složky podílející se na boji a operaci materiálně zabezpečit. Toto zabezpečení musí být organizováno tak, aby jednotliví funkcionáři organizující plnění dílčích bojových úkolů v hlavních druzích materiálu sami zásobování organizovali. Centrální materiální zabez-

pečení může se tudíž týkat společného materiálu, jako je proviant, PHM, automobilní technika, výstroj, zdravotnické zabezpečení apod. **Organizátorem je náčelník týlu s týlovými zařízeními a ústavy.**

6. Je samozřejmé, že celým systémem prolíná politické zabezpečení s celým aparátem politických pracovníků, útvarových organizací strany a skupin ČSM, ústředně řízených **zástupcem velitele pro politické věci.**

Jestliže přijmeme tuto koncepci analýsy projevu bojové činnosti vojsk na bojišti, vyplynou nám tyto závěry:

a) hlavním organizátorem boje a operace je vševojskový velitel; ten je hlavně zaměřen na řešení manévru;

b) hlavním organizátorem palebného systému zajišťujícího manévr je velitel dělostřelectva;

c) hlavním organizátorem vzdušného boje je velitel vojsk protivzdušné obrany;

d) hlavním organizátorem bojového zabezpečení je náčelník štábu vševojskového velitele;

e) hlavním organizátorem materiálního zabezpečení společného pro všechny druhy vojsk je náčelník týlu.

Řekli jsme, že soudobý boj se bude vyznačovat rychlým spádem, změnami situace a že tudíž bude vyžadovat rychlá řešení a jejich provádění vojsky. To znamená, že chceme-li tohoto dosáhnout, je nutno u vševojskových jednotek organizovat tyto systémy velení:

- a) vševojskový,
- b) dělostřelecký,
- c) PVO,
- d) bojového zabezpečení,
- e) materiálního zabezpečení.

Tyto systémy velení musí být na sobě nezávislé a musí je uskutečňovat speciální spojovací jednotky, podřízené náčelníkům, pro které pracují. Výhodné bude, jestliže již v míru tyto jednotky, vzhledem k specifičnosti naší armády budou organizovány u příslušných jednotek. V mnoha případech může systém vševojskový a bojového zabezpečení být společný. Vždy však systém dělostřelecký a PVO musí být nezávislé. Systémy musí být propojeny, a to jak k veliteli, tak i mezi sebou, aby součinnost nebyla narušena.

Toto pojetí se přirozeně musí odrazit i v otázce struktury štábů a podřízenosti na jednotlivých stupních velení. Komplexnost řešení dílčích úkolů se bezesporu odrazí na organizační struktuře jednotek, svazků i svazů. Nechci podrobně tuto otázku rozebírat, chtěl bych však z toho, co bylo řečeno, vyvodit závěr, že dosavadní typ motostřeleckých a tankových divísi novému pojetí boje a operace nevyhovuje a že v budoucnu bude nutno uvažovat o organizaci lehkých a pohyblivých tankomechanizovaných brigád s doprovodným dělostřelectvem, schopných řešit samostatně taktické úkoly, včleněných do svazku sboru, obdobně jak tomu bylo u I. čs. armádního sboru za druhé světové války. Ve sboru by byly čtyři až pět brigád a v armádě dva až tři sbory. Bylo by třeba vytvořit silné sborové dělostřelecké skupiny včetně raketometných uskupení a atomového dělostřelectva, jakož i protitanková uskupení (hlavně raketometná). Hlavní strukturální změnou ve štábech svazků a svazů by mělo být oproštění velitele jako hlavního organi-

zátora boje (operace) od vedlejších otázek, nechat mu řešit jen otázky zásadní, zejména aby se mohl soustředit na perspektivu rozvíjení bojové činnosti na dobu úměrnou výši a významu jednotky, které velí, sledování záloh nepřítele, přijetí odpovídajícího manévru a vytyčit hlavní zásady pro organizování palebného systému a vzdušného boje, aby byly v souladu s přijatým manévrem.

Proto by bylo třeba přímo podřídit jen: náčelníka štábu, velitele dělostřelectva, velitele vojsk protivzdušné obrany, náčelníka tankové technické služby a náčelníka týlu. Přijetí rozhodnutí a řešení bojových a operačních úkolů provádět jen v přítomnosti uvedených funkcionářů v operačním sále velitele.

Velitel dělostřelectva jako funkcionář odpovědný za palebný systém bude veliteli navrhopvat použití ZHN, dělostřelectva, jeho uskupení, využití bitevního a bombardovacího letectva v rámci tohoto palebného systému, použití chemického střeliva, popř. bakteriologických látek a protitankových prostředků, jakož i využití speciálního dělostřeleckého průzkumu. Bude provádět zjišťování a samostatné rušení pozemních radiolokátorů. Pro komplexnost řešení úkolů třeba rozšířit jeho štáb o oddělení dělostřeleckého vyzbrojování, ženistu, chemika a automobilního důstojníka.

Velitel protivzdušné ochrany jako funkcionář odpovědný za vzdušný boj bude navrhopvat způsoby aktivního použití vojsk protivzdušné obrany, tj. PL dělostřelectva, PL raketometů, speciálního průzkumu, systém využití radiotechnického vojska pro uvědomování vojsk o vzdušné situaci a činnost stíhacího letectva. Bude řídit rušení radiolokačních naváděcích systémů nepřátelského letectva, bude-li tento úkol přenesen na armády. Pro komplexnost řešení úkolů třeba rozšířit jeho štáb o oddělení dělostřeleckého vyzbrojování, ženistu, chemika a automobilního důstojníka.

Náčelník štábu, který ponese hlavní odpovědnost za bojové zabezpečení, bude mít mimo dosavadní funkcionáře v podřízení ženijního a chemického náčelníka.

Náčelníku týlu podřídit i náčelníka automobilní služby.

Pro případy vyřazení míst velení organizovat vždy u vyššího štábu kompletní štáb pro nižší jednotku, kupř. u frontu — štáb armády, u armády — štáb sboru atd. Tyto duplicitní štáby organizované již v míru by byly umísťovány v prostorech nynějších záložních VS péčí starších náčelníků, a to u těch jednotek, které mají v rámci bojové činnosti (operace) hlavní úkol. Myslím, že zkušenosti s dosavadním způsobem zřizování ZVS dotovaného z počtu štábu jednotky potvrzují, že toto řešení je neuspokojivé. Organizovat tyto duplicitní štáby již v míru se jeví jako otázka velmi naléhavá, protože akceschopnost štábu závisí na jeho sladěnosti, kterou je možno získat jen trvalým a poměrně dlouhodobým společným soužitím a řešením praktických bojových úkolů.

Možné schéma systému velení na stupni armády je uvedeno v příloze.

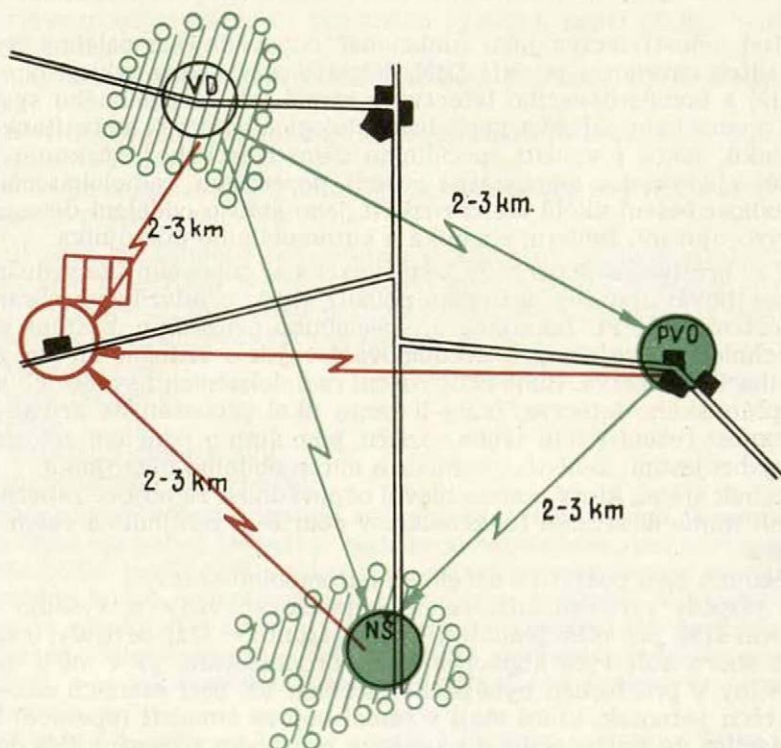
Dosavadní zkušenosti potvrzují, že VS, zejména armády, je značný kolos. Pro jeho přemístění je nutná doba 5—8 hodin a rozloha až 5 km² (včetně rozmístění rádiových stanic).

Myslím, že je nutno vyvodit z toho závěr a VS rozptýlit se zřetelem k spojovacímu systému tak, aby jedním atomovým úderem nebyly vyřazeny všechny systémy. Prakticky to znamená vytvořit tyto skupiny VS:

- a) velitel s operačním sálem,

- b) velitel dělostřelectva se svým štábem,
- c) velitel PVO se svým štábem,
- d) náčelník štábu se vševojskovým štábem,
- e) náčelník týlu se svým štábem, který obsazuje TVS.

Jednotlivé složky v průběhu boje provádějí přemísťování po samostatných komunikacích podle pokynů svých velitelů, přičemž je žádoucí, aby vždy jeden systém velení začal s přemísťováním, teprve když předchozí zaujal nové VS. Možné schéma rozmístění VS armády:

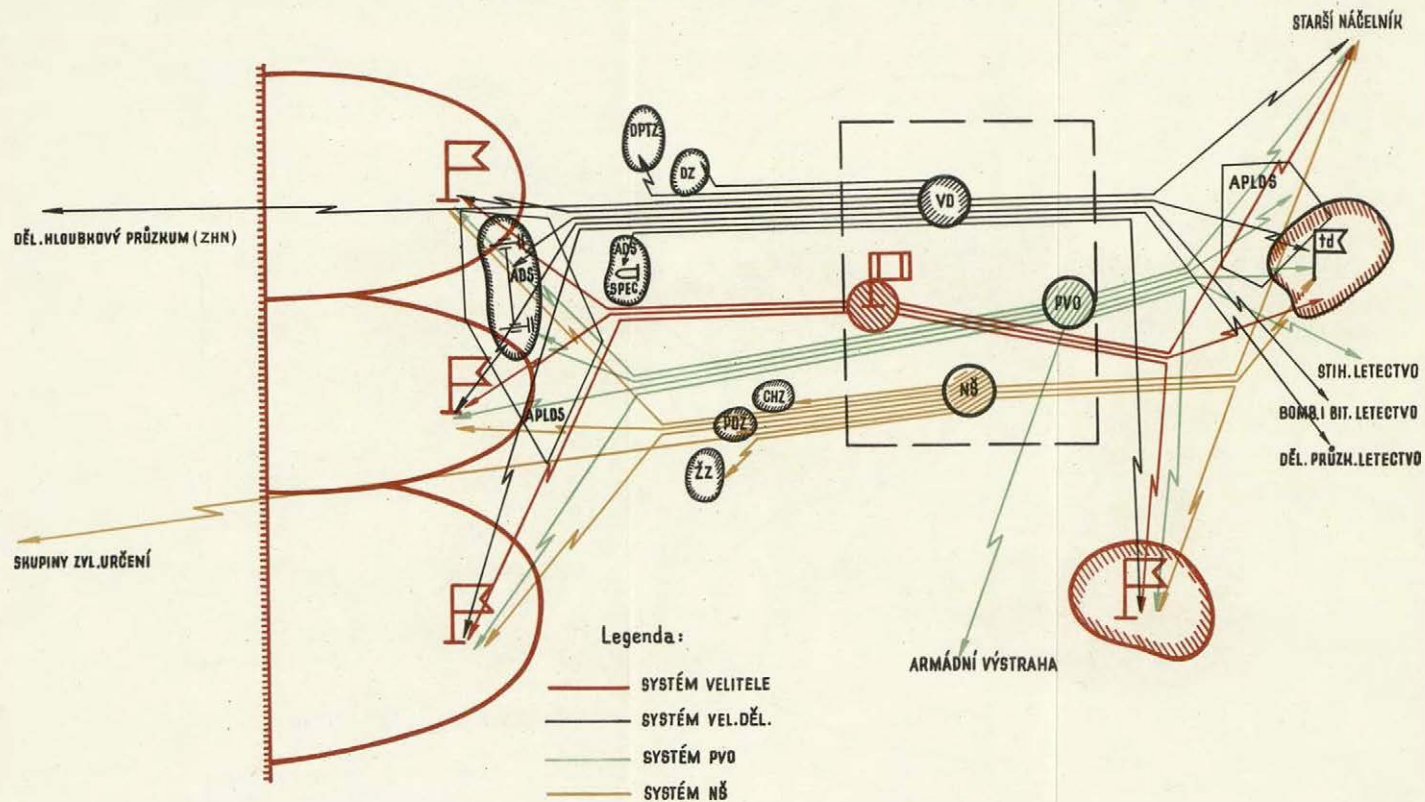

Tímto opatřením by bylo zabráněno současnému vyřazení celého VS, byla by zabezpečena kontinuita spojení, a tím i velení. Doba přemístění VS by se snížila až o $\frac{1}{3}$ času.

V článku se několikrát poukazuje na operační sál velitele. Tento sál, který obdobně bude zřízen u velitele dělostřelectva a velitele PVO, má zabezpečit veliteli:

- a) běžnou informaci o situaci nepřítele,
- b) běžnou informaci o vlastních jednotkách,
- c) možnost spojení s veliteli svazků a starším náčelníkem,
- d) předávat úkoly: náčelníku štábu, veliteli dělostřelectva, veliteli PVO a náčelníku týlu.

SCHEMA SPOJ. SYSTÉMŮ V ARMÁDĚ

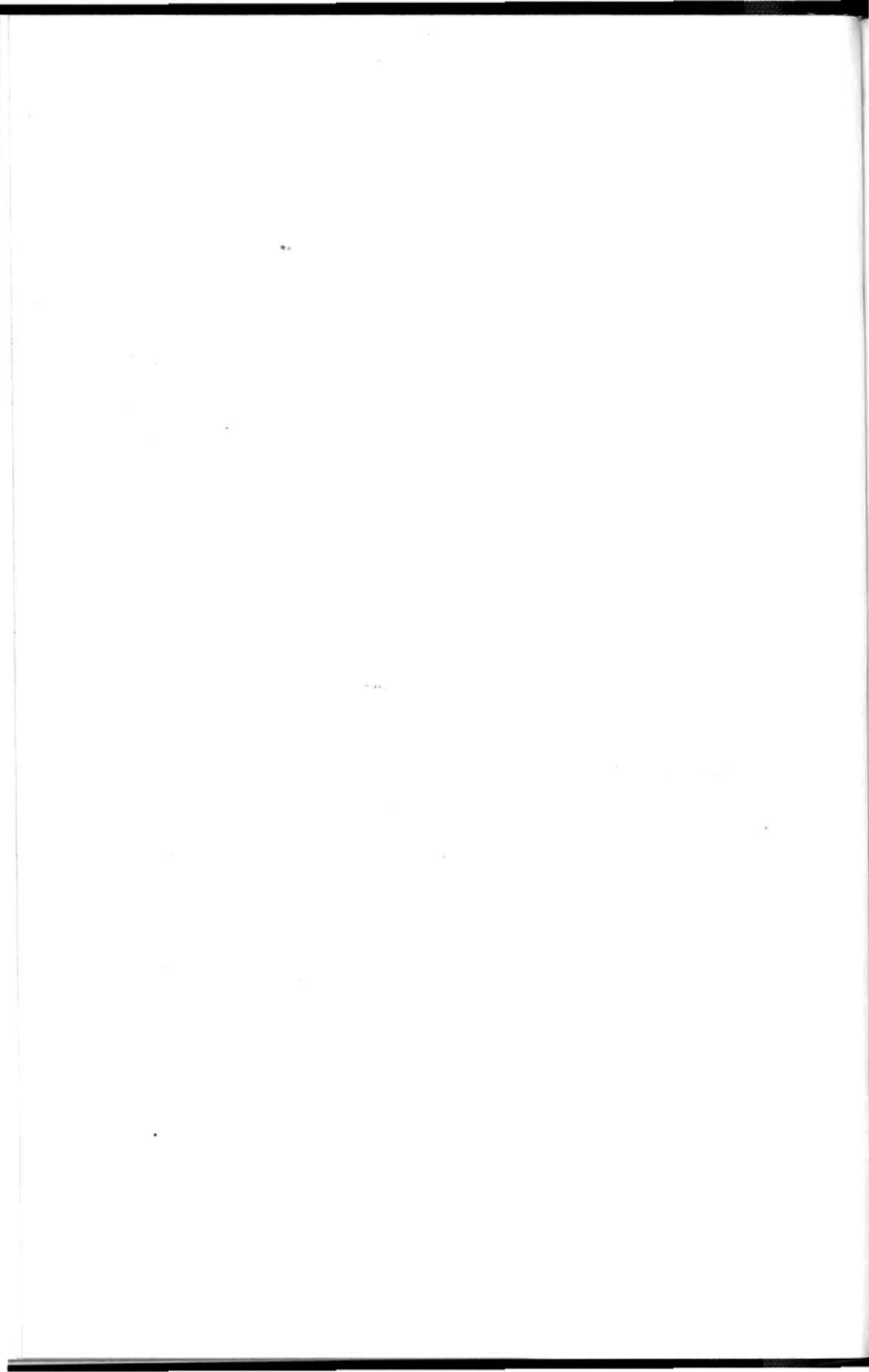
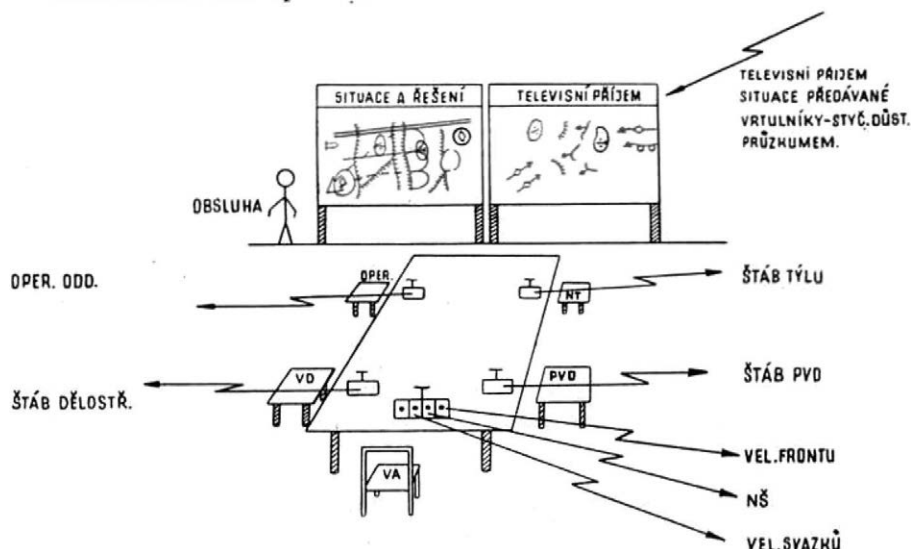

Schéma možného operačního sálu:

V závěru tohoto pojednání chci shrnout hlavní myšlenky tohoto článku:

1. K zabezpečení velení v soudobém boji je třeba organizovat nezávislé systémy velení odpovídající hlavním prvkům bojové činnosti.

2. Velitele zabezpečující plnění dílčích úkolů vybavit tak, aby úkoly mohli plnit komplexně.

3. Zmenšit počet orgánů přímo podřízených veliteli, a tím mu umožnit soustředit se na hlavní úkoly a z nich zejména na manévr, sledování záloh nepřítele a vydávání úkolů pro palby a PVO.

4. Pro zabezpečení velení organizovat pro velitele operační sál umožňující dálkové přenášení situace přímo na mapu.

5. Rozmístění VS decentralisovat, aby jedním atomovým úderem nedošlo k vyřazení všech systémů velení.

6. Upustit od zřizování ZVS vyčleňováním příslušníků štábů, ale stabilním štábem zřízovaným u vyššího velitele pro jednotky o stupeň nižší.

Dále je nutno zdůraznit, že pro realizaci systémů velení uváděných v článku je nutné v plné míře využít posledních poznatků mechanisace, automatisace z oboru telekomunikačního i z televise, navazujících na výsledky rozvoje elektroniky. Nebude možné nadále organizovat telefonní síť osovými kabely, nýbrž bude nutno přejít na systém směrových pojítek, která je možno rychle etablovat, a hledat cesty ke snižování počtu obsluhujícího personálu. S využitím servomechanismů bude třeba zabezpečit automatické šifrování a přeladování rádiových stanic při rušení.

I v tomto směru je třeba plnit usnesení XI. sjezdu KSČ, který v programu dovršení socialistické výstavby v naší vlasti vytyčil mezi jiným i tento úkol: „Dále rozvíjet výrobní síly na podkladě nejvyšší techniky, zejména automatisace, mechanisace a chemisace“.

Prameny: Studijní úvaha na podkladě poznatků ze cvičení.

NĚKOLIK POZNÁMEK K OTÁZKÁM VELENÍ

Podplukovník Ladislav Jaček

V článku jsou zdůrazněny výhody dispečerského způsobu řízení štábu a vyjmenovány základní požadavky na dispečink. Dále jsou rozvedeny povinnosti a systém práce informační skupiny operačního oddělení štábu armády a na základě nich je navržena organizační struktura této skupiny. V článku je podán návrh na úpravu služby operačního dozorcího štábu, tak aby odpovídala soudobým podmínkám. V závěru je navrhována úprava jednotného pojmenování velitelských stanovišť na všech stupních.

Systém velení je jedním ze základních pilířů úspěchu v boji. Je proto právem ve středu naší pozornosti a bude nanejvýš nutné stanovit v tomto výcvikovém roce zásady, jimiž se v současných bojových podmínkách při velení budeme řídit.

Velmi často se v poslední době hovoří o zavedení **dispečerského** systému řízení při velení, a to podobným způsobem, jak je uplatněn v některých průmyslových nebo stavebních podnicích. Tento systém je třeba řešit ve dvou etapách: — nejprve snadnější část — dispečerské řízení složek jednoho štábu, ve druhé etapě pak i řízení podřízených stupňů velení.

Pokusy o řešení první části byly už při cvičeních činné, ovšem stále nedokonale. Vzhledem k technickým nedostatkům tohoto způsobu vyšel v loňském roce návrh na zřízení operačního sálu ve vševojskovém štábu, v němž by společně pracovali všichni hlavní funkcionáři příslušného velitelství. Domnívám se, že toto řešení není šťastné, neboť vyhovuje pouze pro podmínky velitelsko-štabního cvičení na mapách. V terénu by bylo třeba zřizovat poměrně velké pracoviště ve stanu (každý funkcionář má svou pracovní mapu!) nebo úkryt velkých rozměrů; tento operační sál nelze zřídit v pohybových fázích boje; všichni hlavní funkcionáři by byli po většinu doby na jediném místě a v případě přímého zásahu i klasickou zbraní je vyřazeno celé velení najednou; navíc tento systém neodpovídá ani perspektivě vybavení našich velitelství, neboť požadujeme, aby funkcionáři měli svá pracoviště v transportérech příslušně k tomu vybavených. Konečně jsou náčelníci složek většinu času odtrženi od svých štábů, nemohou je osobně řídit, neboť telefonický styk na stupni oddělení je naprosto nepostačující. A tak výkonný, poradní, plánovací a kontrolní orgán — pracovníci štábu — by nutně tímto opatřením musel trpět, jeho práce by se prodlužovala, a dokonce by jeho funkce a schopnosti nebylo ani plně využito.

Úmyslně jsem uvedl pouze několik nedostatků, aby více vynikla nutnost definitivně vyřešit dispečerský způsob řízení štábů. Tento systém jediný může v plné míře umožnit stálý bezprostřední styk mezi náčelníky a i mezi důstojníky štábů, může urychlit naši práci, a tím i zpružnit řízení štábů. V podstatě jde o to, aby byly splněny tyto podmínky:

a) možnost vést hovor s jednotlivým účastníkem a oběžníkem se všemi nebo několika účastníky,

b) možnost hovoru nejméně ze dvou ústředních stanovišť (velitel —

nebo náčelník štábu — a operační oddělení) se všemi účastníky oběžníkovým způsobem,

c) možnost odposlechu oboustranného hovoru všemi účastníky při oběžníkovém zapojení (např. velitel má zapojeny všechny účastníky a hovoří s velitelem dělostřelectva. Jde o to, aby ostatní účastníci slyšeli, je-li to nutno, jak velitele, tak i velitele dělostřelectva),

d) možnost hovoru i při pohybu (kombinace rádiového a linkového dispečinku),

e) utajení hovoru na rádiovém dispečinku automatickým utajovačem,

f) slyšitelnost na vzdálenost asi 3 km,

g) velmi rychlá příprava při linkové stavbě,

h) dobrá slyšitelnost i ve větší vzdálenosti od aparátu, možnost kreslení a psaní při poslechu i vlastním hovoru,

i) jednoduchá obsluha.

Zatím z těchto podmínek nemáme splněnu ani polovinu, a hlavní funkcionáři se proto dispečinku vyhýbají. Není potom divu, že musíme stále běhat po velitelských stanovištích. V důsledku toho mimo jiné zkracujeme vzdálenosti mezi pracovišti a nedodržíme řadu opatření k maskování a k protiatomové ochraně.

*

V souvislosti s dispečerským způsobem řízení štábu se hovoří o přebudování organizační struktury operačního oddělení armády tak, aby směroví důstojníci nejen bezpečně znali situaci svěřených svazků, ale aby pro ně zpracovávali a předávali rozkazy a nařízení.

Především k celkové struktuře oddělení. Vedle náčelníka a jeho zástupce (pro ZVS) bude nutné ponechat plánovací skupinu, a to jak pro přípravné období, tak i pro vedení boje. Časté změny situace na frontě a takřka denní úprava a částečné přepracování plánů v průběhu operace nedovolují, aby tato skupina byla v době vedení operace oslabována na úkor skupiny informační.

Tato skupina měla doposud na starosti zpracování nařízení a jejich předání vykonavatelům. Informační skupinu a v ní příslušné směrové důstojníky o těchto rozkazech jen informovala. Nyní se projevuje snaha dát tuto povinnost na bedra informační skupině. Domnívám se, že to je požadavek nereálný. Je splnitelný pouze u dílčích pokynů, nařízení a rozkazů, které nevyžadují plánování příslušné činnosti pro armádu v celku.

Jestliže se např. vydává nařízení pro přeskupení během noci k plnění úkolu příštího dne, je nutno předtím provést nejnutnější kalkulace a grafické řešení na mapě pro celou armádu. To dělá důstojník plánovací skupiny. Je tudíž logické, aby tento pracovník zpracoval i výpisy z tohoto plánu formou nařízení pro jednotlivé divise. Jsou-li za současného stavu zasílána tato nařízení písemně prostřednictvím podacích stanic, bylo by absurdní, aby toto předání podací stanicí obstarával někdo jiný než zpracovatel. I tehdy, jsou-li nařízení vydávána technickými pojiťky za pomoci hovorových tabulek, nelze požadovat, aby důstojník informační skupiny tato nařízení kódoval a předával.

Bude účelné, aby tato nařízení předávali směroví důstojníci jen v tom případě, bude-li možnost hovořit s příslušným štábem divise otevřeně.

Několik slov ke složení informační skupiny armády tak, aby mohla plnit požadované úkoly. V současné době je skupina složena z pěti důstojníků, nepočítaje v to styčné důstojníky, kteří nejsou do ní organizačně začleněni. Tento počet mohl být dostatečný v době, kdy armáda měla tři armádní sbory, ale naprosto nedostačuje dnes, kdy je v armádě 5–8 vševojskových svazků a kdy se podstatně zrychluje tempo operace. Organizační struktura armády musí mít nutně vliv i na strukturu štábu armády, protože štáb je zde proto, aby veliteli zabezpečil velení těmto vojskům. Tato zásada se pochopitelně týká nejen operačního oddělení, ale i řady dalších složek velitelství armády. I když budeme respektovat zásadu nezvyšovat neúměrně počty štábů, bylo by nutné vytvořit tuto organizaci informační skupiny: náčelník skupiny s jedním pomocníkem (zástupcem), kteří povedou výkazovou mapu, budou informovat nadřízený štáb (operačními a souhrnnými hlášeními), udržovat styk se sousedy, informovat starší náčelníky o situaci v celku, informovat o těchto skutečnostech štáb a získávat podklady od složek štábu. Náčelník bude řídit a koordinovat činnost skupiny.

Dalším orgánem bude náčelník směru s pomocníkem a styčným důstojníkem. Jeho povinností bude udržovat nepřetržitý styk se dvěma až třemi divisemi, vést mapu s jejich situací, znát podrobně rozhodnutí velitele armády a velitelů příslušných divisí, být informován o situaci na zemi a ve vzduchu u svěřených svazků, znát poměr sil na frontě svazku, informovat velitele a náčelníka informační skupiny o získaných zprávách, předávat dílčí rozkazy příslušným velitelům svazků, být schopen kdykoli podat zprávu o ověřené situaci na frontě.

Pomocník je nutný proto, aby byla zabezpečena nepřetržitá informovanost při střídání v odpočinku, aby situace mohla být přenášena na výkazovou mapu štábu, pro zpracování výpočtů, kódování apod.

Styčný důstojník bude plnit úkoly vyplývající z této funkce. Bude-li právě u některé divise, bude moci k druhé vyjždět pomocník náčelníka směru.

V informační skupině je nutné mít tyto tři náčelníky směrů s přidělenými důstojníky tak, aby byla možnost zajistit styk se šesti až osmi divisemi. Kromě toho je třeba mít ve skupině dalšího styčného důstojníka ke styku s nadřízeným štábem. Vzhledem k této organizaci je nutno zabezpečit i spojovací síť — znamená to např. vytvořit rádiovou síť styčných důstojníků armády, organizovat spojení s divisemi tak, aby směroví důstojníci mohli být s příslušným svazkem okamžitě spojeni.

Skupina musí být vybavena vedle prostředků pro technické spojení i vlastními pohyblivými pojítky. Každý styčný důstojník musí být vybaven vozidlem a rádiovou stanicí a kromě toho je třeba dalšího auta pro výjezd náčelníka skupiny nebo jiného důstojníka. Budou-li ve štábu vrtulníky, musí náčelník štábu počítat s jejich využitím především informační skupinou.

K zabezpečení požadovaných úkolů mělo by tedy ve skupině být 12 důstojníků a 5 vozidel s rádiovými stanicemi. Je třeba pochopit, že ochuzování na lidech může mít jen jeden důsledek — nedostatek zpráv a pomalé předávání rozkazů. Budou-li styční důstojníci prakticky trvale u svazků, které plní nejdůležitější úkoly v rámci armádní operace, a jeden bude na velitelství frontu, zůstává ve štábu jen 8 důstojníků včetně náčelníka. V praxi se naprosto neosvědčilo, jestliže si směroví důstojníci navzájem

při odpočinku předávali svazky, takže v různou dobu odpovídali za různé divise. (Ovšem při celkovém počtu 1+4 to jiným způsobem není možno dělat, protože služba v informační skupině musí být nepřetržitá, a to dokonce i v době, kdy neprobíhá boj, protože prostředky napadení mohou zasáhnout cíl v jakékoli hloubce a štáb armády musí být neustále informován o situaci podřízených vojsk.)

Chceme-li umožnit organizovanou práci, je třeba tvořit stále dvojice. Praxe rovněž dokázala, že dva až tři svazky je maximum, které jsou tito pracovníci při současném tempu operace a soudobých podmínkách boje a při stávající technice schopni zvládnout.

Pokud jde o umístění ve štábu, je nejvhodnější dát každého náčelníka směru na zvláštní pracoviště, odkud nejlépe dispečinkem informuje náčelníka skupiny. Ten po vyhodnocení zprávy ji opět dispečinkem předává buď příslušnému náčelníkovi, nebo všem složkám (popř. jen části složek) štábu. Bylo by vhodné dodržet zásadu, aby náčelníci směrů nebyli informátoři pro celý štáb — jen výjimečně, např. po bojovém hlášení o celkové situaci na frontě mohou pomocí dispečinku štáb informovat (podle rozhodnutí náčelníka informační služby).

Navrhovaný způsob přispěje k tomu, že náčelníci směrů budou mít dostatek klidu ke své práci, o němž se zatím nedá vůbec hovořit, a naopak shromažďování řady důstojníků v informační skupině ztěžuje slyšitelnost na pojítkách, prodlužuje hovory a způsobuje chyby při kódování.

Tento způsob je však možný jen tehdy, jestliže velitel a náčelník štábu budou práci informační skupiny respektovat. Stává se totiž nejednou na cvičeních, že směrový důstojník nemůže dostat spojení, protože hovoří tito funkcionáři a získávají sami zprávy, nebo uprostřed předávané zprávy je hovor přerušen pro přednostní hovor „G“, přičemž přerušeni nařídil velitel nebo náčelník štábu jen proto, aby získal zprávu o situaci, kterou informační skupina právě přejímala.

Jestliže si připočteme k tomu tu skutečnost, že tito funkcionáři zpravidla hovoří na pojítkách více nebo méně otevřeně, není se pak co divit, že často informační skupina dostává zprávy o situaci na frontě od svého náčelníka štábu, který ji získal dříve.

Tato dvoukolejnost nepomáhá stylu práce uvnitř štábu a navíc zpravidla zdržuje podřízené štáby.

*

V souvislosti s uspořádáním vnitřní práce štábu bude třeba rovněž změnit funkční povinnosti operačního dozorcího, stanovené Předpisem pro polní službu štábů. Především se to týká armády, ale i u divise je situace obdobná. Předpis vychází ze zkušeností druhé světové války, z poměrně pomalejšího tempa operací, nočních přestávek v bojové činnosti a z tehdejší struktury štábu a metod jeho práce.

Vzhledem k nepřetržité službě v informační skupině armády (i operačním oddělení divise) může být OD zhaven povinností přejímat a předávat hlášení, znát podrobně situaci a věst o ní pracovní mapu; vzhledem k nepřetržité službě na oddělení PVO a jeho prostředkům není třeba, aby OD vyhlášoval vzdušný poplach a předával tento signál podřízeným.

Protože to byly hlavní úkoly OD, nabízí se takové řešení, aby se v této službě střídali jen důstojníci informační skupiny. Tento způsob však není vhodný, protože ve štábu vzniká řada různých povinností, které OD musí

plnit (kontrola vnitřního pořádku na stanovišti, znalost míst náčelníků, přehled o odjezdech a příjezdech důstojníků štábů a hostů, bojová pohotovost na stanovišti, jeho ochrana a obrana, kontrola systému spojení, shromažďování funkcionářů atd.), takže tím by nutně musela trpět práce informační skupiny, kdyby se všechny tyto problémy řešily zde.

Na cvičení se osvědčil pokus umisťovat OD na zvláštním pracovišti, osvobodit jej od shora uvedených povinností, které plní informační skupina, a vytvořit zvláštní skupinu dvou dozorčích, podřízenou náčelníkovi operačního oddělení. Tyto důstojníci se střídali po 12 hodinách ve službě, při přesunech jeden zůstával jako permanence. Tím nejsou ochuzovány složky, které velmi pociťují nepřítomnost jednoho důstojníka, a naopak tito stálí OD jsou bezpečně a perfektně o všem informováni a ve službě zapracováni.

Druhá možná varianta je střídat v této službě důstojníky všech složek štábu (mimo náčelníky oddělení a skupin), neboť bude-li OD osvobozen od určitých operačních povinností, není důvodu trvat na tom, aby tuto službu vykonávali jen důstojníci operačního oddělení průzkumu, jak to stanoví Předpis pro polní službu štábů. Vzhledem ke snaze ušetřit počty osob, je toto druhé řešení přijatelnější.

*

Nakonec se chci dotknout méně podstatné otázky terminologie, protože k tomu, abychom si rozuměli, musíme hovořit stejnou řečí a pod určitým pojmem musíme vidět jeden obsah. V poslední době dochází totiž k velmi různorodému názvosloví pro pojmenování velitelských stanovišť, a to zejména vlivem zahraniční literatury. V současné době známe velitelsko-pozorovací stanoviště (VPS), záložní velitelsko-pozorovací stanoviště (ZVPS), předsunuté velitelské stanoviště (PVS), velitelské stanoviště (VS), záložní velitelské stanoviště (ZVS), týlové velitelské stanoviště (TVS), záložní týlové velitelské stanoviště (ZTVS), týlový sled (TS), záměnné velitelské stanoviště (bez zkratky).

Vzhledem k tomu, že na stupni praporu tvoříme jedno stanoviště, na stupni pluku zatím dvě a na stupních divise a armády tři stanoviště, zdá se, že názvů je zbytečně mnoho, navzájem se matou, dochází k nedorozumění a navíc jsou názvy zbytečně komplikované.

Názvosloví nám má umožnit jednotné chápání obsahu; za tohoto stavu však dochází k pravému opaku. I když se nám někdy pozměňuje funkce některých stanovišť, jejich obsazení osobami a prostředky, není nutné vymýšlet nové názvy, protože vždycky některé z velitelských stanovišť bude hlavní (je tam velitel a hlavní část štábu) a ostatní budou jen zabezpečovat jeho činnost. Z toho hlediska je třeba chápat terminologii velitelských stanovišť a nepřipustit další matení pojmů.

Domnívám se, že by bylo vhodné zvolit jen tyto tři názvy, shodné pro všechny stupně velení:

a) velitelské stanoviště (VS) pro hlavní místo velení, jehož součástí může při vedení boje být i pozorovatelna; zde se zdržuje velitel a hlavní funkcionáři štábu s nutnými důstojníky a prostředky pro velení;

b) záložní velitelské stanoviště (ZVS) — pro orgány, které jsou připraveny nahradit zničené VS, popř. plnit jiné funkce. V obraně rozlišovat obsazené ZVS a neobsazené ZVS — druhé pro nepravděelné přemísťování veli-

telských stanovišť při protiatomovém manévru. ZVS může být i početně silnější než VS;

c) týlové velitelské stanoviště (TVS) — pro orgány materiálních, technických a zásobovacích složek a pro ty části štábů a velitelství, jejichž přítomnost není bezpodmínečně nutná při řízení a organizaci boje na VS.

Ve značkovém klíči kreslit VS plně, ZVS a TVS s vypsáním těchto písmen do praporku, kresleného rovněž plně (popř., je-li praporek menší, napsat zkratku u jeho paty), neobsazené ZVS kreslit čárkovaně.

Uplatněním tohoto návrhu bychom značně zjednodušili vojenskou mluvu, pokud jde o velitelská stanoviště, a o to nám musí jít. Pokud jde o přiblížení naší terminologie ruským výrazům, domnívám se, že podmínka jednoduchosti naší mluvy by měla být v tomto případě převažujícím činitelem.

Komplex otázek spojených s velením je velmi široký a bude účelné v diskusi jednotlivé dílčí problémy řešit, a tím plnit jeden z hlavních úkolů, stanovených s. ministrem pro tento výcvikový rok.

Prameny: Oper-I-1, Polní řád a všeobecný doplněk.

Oper-II-1 Předpis pro polní službu štábů.

Čj. 004850/30 OS-59 Zvláštnosti velení vojskům v počátečním období války

VÝZNAM A POUŽITÍ STYČNÝCH DŮSTOJNÍKŮ

Kapitán Štefan Marko

Článek rozvádí některá ustanovení předpisu Oper-II-1, str. 86 a vhodně je doplňuje osobními názory a praktickými zkušenostmi získanými při cvičeních.

Dále podává návrh na řešení otázek přípravy styčných důstojníků při dosa-
vadní organizační struktuře štábů v tom smyslu, aby k tomuto účelu byly vyčleněny skupiny osob již v míru.

Na základě zavádění nové bojové techniky a nových zbraní do naší armády mění se i charakter boje. Aktuální zůstává i v současné době otázka zabezpečení nepřetržitého spojení a velení vojskům. I když jsou zavedena v tomto oboru určitá technická zlepšení, přece je nutné nezapomínat na styčné důstojníky, kteří velmi dobře zabezpečují osobním stykem spojení a velení vojskům.

Ve svém článku chci poukázat na jejich význam, na jejich přípravu a využívání při práci v poli.

U našich velitelů štábů doposud nebyl správně doceněn význam styčných důstojníků a neprováděla se jejich systematická příprava pro výkon této funkce. Význam a úloha styčných důstojníků spočívala většinou v tom, že doručili určitá hlášení anebo nařízení podřízenému svazku (útvary) a tím celá jejich činnost skončila. Ze zkušenosti z jednotlivých cvičení víme, že styční důstojníci vykonávali spíše funkci spojky než styčného důstojníka. Podle mého názoru je styčný důstojník tou osobností, která se osobním stykem s nadřízeným nebo podřízeným bezprostředně podílí na zabezpečování velení a informovanosti velitele a štábu. Styční důstojníci mají být vybíráni z řad nejlepších a nejschopnějších důstojníků štábu, kteří jsou s to v kteroukoli dobu správně se orientovat v dané situaci a dát svému veliteli správný obraz o činnosti podřízených vojsk a štábů.

Styční důstojníci musí umět

- rychle a správně se orientovat v dané situaci,
- jasně a stručně předávat nařízení velitele a náčelníka štábu podřízeným svazkům (útvary),
- využívat důkladně mapy, plánu, schématu, snímku a podle nich určovat a zakreslovat situaci vlastních a nepřátelských vojsk,
- rychle a správně zakreslovat do mapy rozhodnutí a nařízení,
- rychle a správně se orientovat v terénu ve dne i v noci,
- správně používat všech druhů pojítek a pomůcek k utajení velení.

Styční důstojníci kromě těchto základních vlastností štábních důstojníků musí dokonale ovládat zásady vedení soudobého boje a použití jednotlivých druhů vojsk a zbraní.

Styční důstojníci vysílání k podřízeným svazkům a útvarům musí být dobře informováni o zámyslu velitele, aby mohli po doručení rozhodnutí nebo nařízení podřízeným jednotkám správně uplatňovat svůj vliv na vykonání rozhodnutí nebo nařízení velitele a to formou pomoci podřízenému štábu.

Správným informováním styčného důstojníka o úkolu se předejdou zbytečné nejasnosti a časové ztráty.

Při prováděných cvičeních se ukázalo velmi výhodné, že styční důstojníci byli přibíráni k hlavnímu a zásadnímu řešení úkolů velitele. Jejich přítomnost při vydávání rozhodnutí umožní rychlé doručení rozhodnutí štábu vojsk podřízených svazků (útvárů). Styční důstojníci si rozhodnutí přímo zapisují a zakreslují úkoly do svých pracovních map. Po vydání rozhodnutí náčelník štábu nebo náčelník operačního oddělení ověří zapsání úkolu a zakreslení u jednotlivých styčných důstojníků a velitel stvrdí podpisem. Při tomto způsobu provádění mohou styční důstojníci ihned odejít k určeným svazkům (útvárům) autem (letounem nebo vrtulníkem).

Při takovémto způsobu předávání zpráv a nařízení má nadřízený velitel a štáb jistotu, že jejich rozkazy a nařízení byly předány včas, dobře pochopeny a provedeny.

Tím nechci říci, že všechny rozkazy a nařízení mají být doručovány styčnými důstojníky. Je na velitelích a štábech, aby dovedli správně posoudit, kdy je to nejvíce nutné.

Styčný důstojník, který je odeslán k podřízenému svazku (útváru), musí být schopen jménem velitele upřesnit nejasnosti v pochopení vydaného rozkazu nebo nařízení v duchu zámyslu velitele.

Musí získat jasný obraz, jak bude ten nebo onen úkol plněn, aby mohl svého velitele a štáb správně informovat o plnění úkolu a o celé situaci podřízených svazků (útvárů).

Zvláště nyní, když prosazujeme souběžné plánování, vzrůstá význam styčných důstojníků, neboť mohou účinně pomáhat při plnění tohoto úkolu. To však vyžaduje, aby styční důstojníci byli neustále na tuto funkci připravováni a podle úkolů a důležitosti využíváni pro jejich plnění.

Jak provádět přípravu a zkvalitnění práce styčných důstojníků?

Především je nutné všimnout si struktury a složení štábu. Za dosavadního stavu a počtu důstojníků není možné zvláště se zabývat otázkou přípravy a využívání styčných důstojníků. Podle zkušeností, které doposud ze cvičení máme, jsou styční důstojníci přibíráni od podřízených svazků (útvárů), které v tu dobu necvičí. To je bezesporu nevhodné řešení. Tito důstojníci neznají dobře štáb, ke kterému jsou přiděleni, a tím méně podřízené svazky (útvary). Stojí za uvažovou, zda by nebylo účelné vytvořit i menší počet důstojníků, kteří by při plnění plánu bojové a politické přípravy mimo cvičení vykonávali tuto funkci.

Během té doby by se seznámili se štáby podřízených svazků (útvárů), s jejich prací a úkoly. Myslím, že takové řešení otázky by prospělo, neboť styční důstojníci by dokonale znali štáby a velitele, ovládali všechny otázky týkající se bojové připravenosti a bojové pohotovosti svazků a útvárů.

Určení důstojníci by měli za úkol být ve styku s podřízeným svazkem a přenášet poznatky a zkušenosti ze života vojsk a štábů na svůj štáb.

Pro plnění funkce styčných důstojníků by bylo nutné se zvláště zaměřit na jejich přípravu, která by spočívala hlavně v správném pochopení soudobého boje a otázek jednotlivých druhů zbraní a jejich využití. Při přípravě styčných důstojníků je nutné se zaměřit též na otázku důkladného ovládnutí rádiových stanic, technických pojítek a pomůcek k utajení velení. Za přípravu a využívání těchto důstojníků by měl odpovídat náčel-

ník štábu, který by podle úkolu usměrňoval jejich přípravu prostřednictvím náčelníka operačního oddělení.

Při plnění úkolů mimo cvičení by styční důstojníci pracovali na operačním oddělení a zpracovávali jednotlivá cvičení, štábní nácviky, přednášky apod. Tím by se neustále zdokonalovali a připravovali na plnění svých povinností. Správná příprava styčných důstojníků a péče o jejich odborný růst by znamenala velký přínos jak v běžné práci, tak i při plnění úkolů v poli.

Z á v ě r

Ve svém článku jsem nevyčerpal všechny možnosti využití a přípravy styčných důstojníků, ale chtěl jsem jenom v krátkosti poukázat na možnosti jejich využívání a nutnost jejich přípravy i při plnění jiných úkolů.

Domnívám se, že se vyskytne řada názorů na jejich využívání a přípravu. Je to otázka aktuální zvláště v současné době, kdy hledáme neustále nové formy velení a předávání rozkazů a nařízení co v nejkratší době. Je proto nutné se touto otázkou zabývat a neponechávat význam a poslání styčných důstojníků bez povšimnutí. Doufám, že budou hledány nové formy jak pro přípravu, tak i pro využití styčných důstojníků.

K NĚKTERÝM OTÁZKÁM VELENÍ ATOMOVÉMU A TĚŽKÉMU REAKTIVNÍMU DĚLOSTŘELECTVU

Kapitán Jaromír Lank, podplukovník Genadij Sázavský, podplukovník Karel Brázda

Článek shrnuje dosavadní poznatky o velení a organizaci spojení novým prostředkům dělostřelectva a iniciativně je rozvádí na základě zkušeností ze cvičení prováděných v naší armádě.

Na základě cvičné organizace rozebírá možnosti a nejvýhodnější způsoby velení, zejména v nově vytvářené armádní speciální dělostřelecké skupině armády, které velí veliteli a štáb dělostřelecké divise generálního štábu. Zejména otázky spojení na tomto stupni jsou důkladně propracovány.

Při studiu možností nových bojových prostředků, a zejména otázek velení těmito prostředky, bylo nutno uvážit tu okolnost, že se v bojové sestavě armády objevuje v současné době nová složka — armádní speciální dělostřelecká skupina (ASDS). Jejím vytvořením vzniká tedy nový prvek v systému velení velitele dělostřelectva armády, o jehož problémech v otázce velení a spojení bude pojednávat tento studijní článek. Lze říci, že v podstatě se tím dosavadní metody velení dělostřeleckým skupinám nezmění a že i velení ASDS bude uskutečňováno zhruba stejným způsobem jako např. u ADS. Přece však je třeba upozornit na některé zvláštnosti, které mohou vyplynout ze speciálního určení této skupiny.

ASDS zahrnuje jednotky atomových kanónů (doak), neřízených (NR-1, NR-2) i řízených (ŘS-1) dělostřeleckých raket. Možné složení ASDS:

- až dva dělostřelecké oddíly atomových kanónů;
- jeden až dva lehké raketové dělostřelecké pluky;
- až dva střední raketové dělostřelecké oddíly.

Jak je vidět, jde o prostředky dopravy atomové výbušné zbraně. popřípadě těžké raketomety (NR-2).

Veliteli armády se tím dostává do ruky prostředek nebývalé síly a účinnosti. Správné velení těmito prostředky by umožnilo veliteli rozhodným způsobem uplatňovat svůj vliv na průběh boje (operace) do značné hloubky i šířky během krátkých lhůt.

Atomové kanóny se budou zpravidla používat po oddílech, nebude však výjimkou přidělení baterie divisi na samostatném směru.

Lehké raketové dělostřelecké pluky je nutno vidět jakožto organizaci jednoho oddílu NR-1 a dvou oddílů NR-2. Z toho důvodu bude používán po oddílech, avšak pluk nebude dělen, a to proto, že oba prostředky se vyznačují značným dostřelem a velkou schopností manévru.

Oddíly středních dělostřeleckých raket zůstávají zpravidla vždy v rukou velitele armády jako celky.

Nejčastější případ bude velení z VS, umístěného v prostoru palebných postavení tak, aby bylo přibližně v jeho středu. Ze schematu 1 je patrna sestava, vzdálenosti i způsob zakreslování palebných postavení a VS jednotek ASDS.

Spolu s velením ASDS bude nutno řešit i otázku montážních dílen, které jsou prostředky GŠ a jsou přidělovány spolu s atomovými kanóny a dělostřeleckými raketami armádě s cílem zabezpečit tyto jednotky raketovými střelami s atomovými náložemi (laborací atomových náloží). Lehký raketový dělostřelecký pluk zpravidla dostává jednu dílnu, stejně tak i oddíl středních dělostřeleckých raket. Pro případ, že jejich kapacita nestačí, může být jednotka pro určitý úkol posílena další dílnou. Montážní dílny podléhají přímo veliteli ASDS. Jejich umístění vzhledem k palebným postavením je též vidět na schématu 1. O důležitosti nepřetržitého a pevného spojení s nimi není nutno se dále rozepisovat, neboť je jisté jasné, že jen při bezvadné funkci těchto dílen mohou odpalovací zařízení splnit všechny úkoly.

Zmínili jsme se v předchozí části článku o organizaci atomového a těžkého reaktivního dělostřelectva, o jeho možnostech a důležitosti v soudobých obranných a útočných operacích.

Nyní bychom chtěli rozebrat některé otázky velení tomuto dělostřelectvu, které je v současné době jedním z nejmohutnějších prostředků v rukou vševojskového velitele.

Jak jsme již z počátku zdůraznili, nebudou prostředky atomového napadení dělostřelectva (atomového a těžkého reaktivního dělostřelectva) organickou součástí armád, ale budou zpravidla vždy v záloze generálního štábu nebo v záloze frontu, který je bezprostředně přiděluje jako posílení armádám do splnění toho nebo onoho úkolu. Po jeho splnění mohou být frontem armádě opět odebrány. K zabezpečení utajení rozmístění těchto prostředků v prostorech soustředění se v této době může uskutečňovat velení jen prostřednictvím styčných důstojníků, kteří jsou vybaveni zvláštními plnými mocemi, jež je nutno prověřovat hesly. Styčným důstojníkem bývá zpravidla příslušník operačního oddělení štábu dělostřelectva frontu, který prostředky zavádí do předem určených prostorů, kde je přejímají představitelé štábu dělostřelectva armády. Tento důstojník pak doprovází proud až do prostoru palebných postavení a zároveň kontroluje plnění rozkazu velitele dělostřelectva frontu.

Po vytvoření armádní speciální dělostřelecké skupiny (ASDS), která dostává číslo té armády, v jejíž prospěch působí, bude velení uskutečňováno po linii velitele a štábu dělostřelectva armády.

Bezprostřední velení armádní speciální dělostřelecké skupině provádí velitel a štáb dělostřelecké divise generálního štábu, jehož prostředky byly armádou rozděleny a který býval dříve nevyužit. Tato okolnost v současné době klade na velitele a štáby dělostřeleckých divísí značné nároky již proto, že použití prostředků atomového a těžkého reaktivního dělostřelectva vyžaduje náročnou přípravu všech výchozích prvků pro účinnou dopravu nálože na cíl. Z toho důvodu je třeba mít ve štábech těchto divísí speciálně vyškolené a spolehlivé důstojníky, neboť jde o stanovení nejvýhodnějšího prostředku pro dopravu na cíl, o určení nejúčinnější výšky výbuchu, bezpečnostní vzdálenosti a mohutnosti tritolového ekvivalentu.

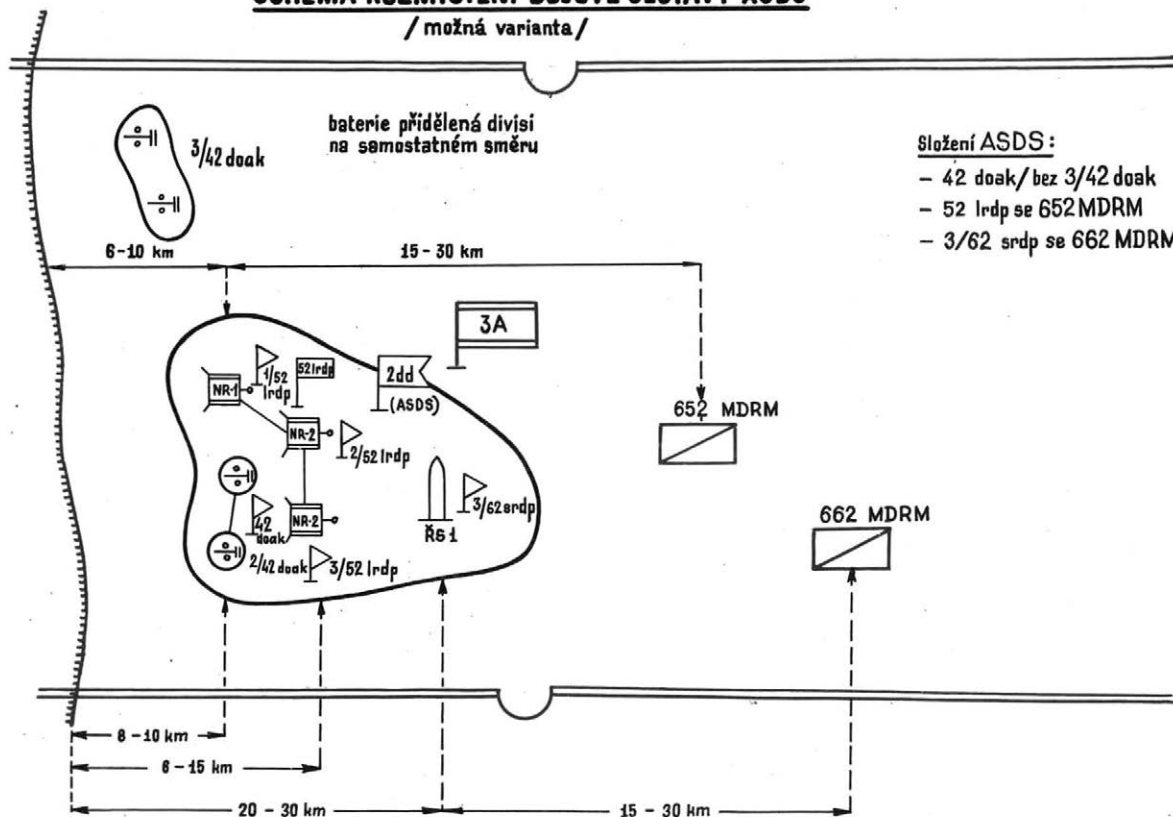
K hlavním úkolům štábu ASDS pro zabezpečení nepřetržitého a pevného velení patří:

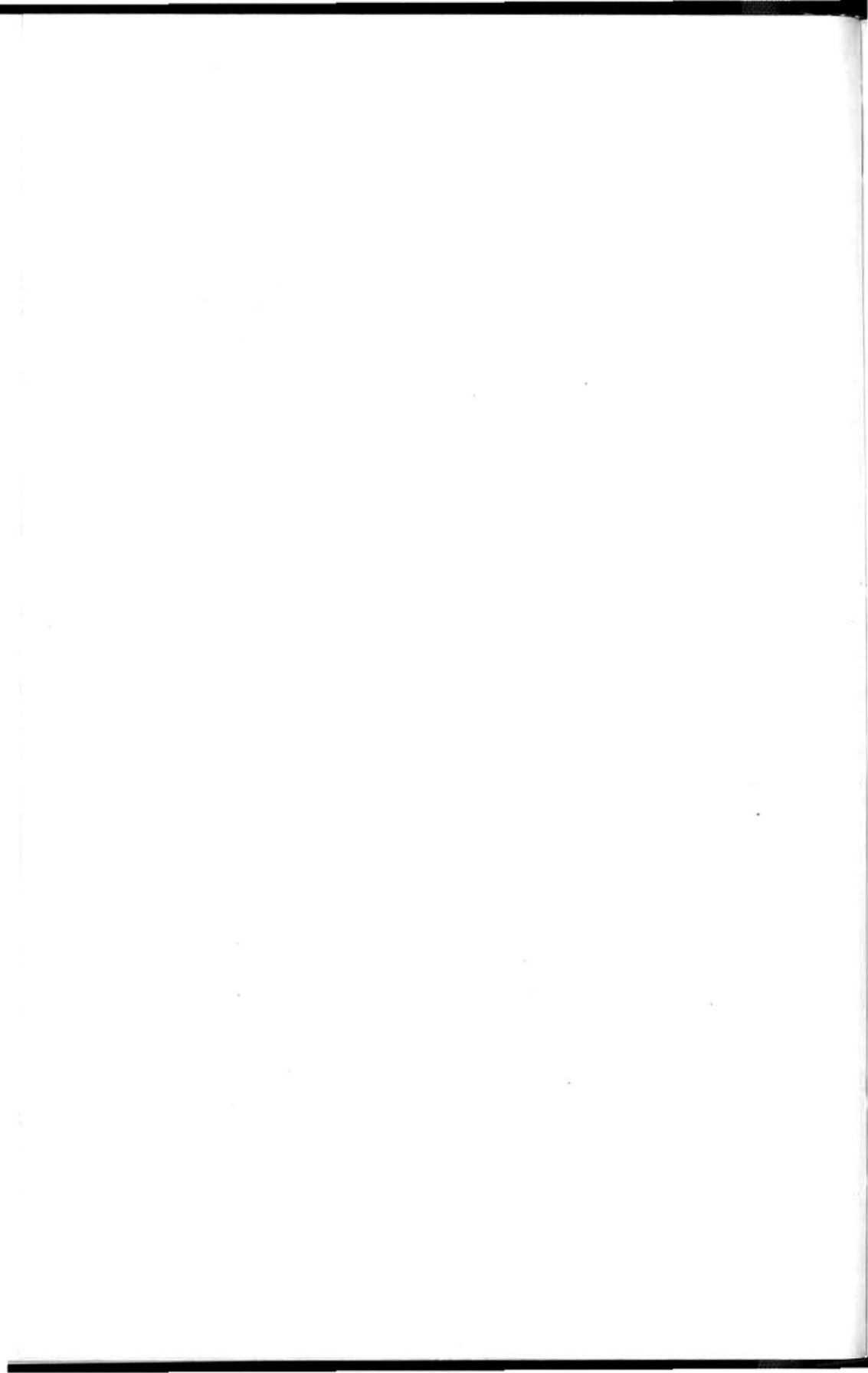
- organisovat průzkum, a hlavně doplňkový průzkum cílů vhodných pro atomové údery, popřípadě pro údery těžkých raketometů, spolupracovat se štábem velitele dělostřelectva armády při plánování úderů;

SCHEMA ROZMÍSTĚNÍ BOJOVÉ SESTAVY ASDS

/ možná varianta /

Schéma 1

- organisovat topografické a meteorologické zabezpečení střelby;
- organisovat průzkum a budování palebných postavení a vyčkávacích prostorů, řídit jednotky skupiny v těchto prostorech;
- organisovat a řídit provedení střelby, tj. stanovit úkoly jednotkám, určit souřadnice cíle apod.;
- zjistit předpokládaný účinek v cíli;
- organisovat pozorování atomových výbuchů, přesné zjištění epicenter;
- řídit a kontrolovat materiálně technické zabezpečení střelby a bojové činnosti jednotek (útvárů) skupiny (jde především o organizaci práce na přípravě atomové a raketové munice, organizaci přísunu munice, PHM atd.);
- v průběhu operace organisovat průzkum nových prostorů rozmístění prvků bojové sestavy, os přesunu a navrhovat provedení přemístění;
- organisovat a udržovat nepřetržité spojení.

Velitel dělostřelectva, aby mohl plně těmto prostředkům velet, musí mít o nich přehled až do těchto jednotek:

- u atomových kanónů do baterií;
- u NR-1 a NR-2 do oddílů;
- u RS-1 do baterií (tj. o každém odpalovacím zařízení).

Velitel a štáb armádní speciální dělostřelecké skupiny musí mít přehled o každém jednotlivém prostředku. Totéž se týká skladů dělostřelecké atomové munice, montážních dílen a počtu uložených střel (raket). Z toho důvodu je povinen štáb dělostřelectva armády a štáb armádní speciální dělostřelecké skupiny vést přesný záznam o použitých a uskladněných střelách a raketách a o střelách a raketách, které jsou v montážních dílnách.

Požadavky na použití jak plánovaných, tak i neplánovaných paleb budou kladeny na velitele dělostřelectva armády po dvou liniích:

1. prostřednictvím velitele dělostřelectva frontu za účelem splnění hlavních úkolů frontu,
2. velitelem armády k zabezpečení plnění bezprostředních úkolů armády.

Velitel a štáb dělostřelectva armády provádí rozbor úkolů, navrhuje změny a podává návrhy k jejich výhodnějšímu využití. Po schválení návrhů provádí štáb plánování. Při plánování a bezprostředním velení atomovému a těžkému reaktivnímu dělostřelectvu mohou být dvě varianty:

1. pro plánování a přípravu je dostatek času;
2. výstřel je nutno provést (neplánovaně) ihned po provedení všech nezbytných příprav.

V prvním případě bude výhodné předávat osobně velitelem dělostřelectva armády veliteli armádní speciální dělostřelecké skupiny a zároveň stanovit krycí jména pro jednotlivé plánované údery. Při tom k zabezpečení předání výkonných povelů je nutno zdvojit a spolehlivost a správnost povelu kontrolovat hesly. Při zahájení bude tedy velitel dělostřelectva velet veliteli armádní speciální dělostřelecké skupiny přímo, právě tak jako velitel armádní speciální dělostřelecké skupiny velitelům oddílů a ti velitelům baterií nebo odpalovacích zařízení.

V každém případě bude však nutno na všech stupních velení provádět kontrolu správnosti a oprávněnosti vydání povelu. To vyžaduje, aby počinaje velitelem dělostřelectva armády, mělo toto dělostřelectvo zvláštní

sítě jak telefonní, tak i rádiové, což plně odpovídá organizaci velení a spojení s velitelem a štábem armádní dělostřelecké skupiny.

Velitelé a štáby atomového a těžkého reaktivního dělostřelectva uskutečňují velení podřízeným jednotkám ze svých velitelských stanovišť, která se zřizují v prostorech rozmístění (palebných postavení) těchto skupin a útvarů. Rovněž velitel a štáb armádní speciální dělostřelecké skupiny se budou rozmisťovat v prostoru rozmístění armádní speciální dělostřelecké skupiny, a to tak, aby umístění bylo výhodné i vzhledem k umístění VS VD armády. Jen v některých případech (při vedení paleb na pozorované cíle), bude se zřizovat u jednotek armádní speciální dělostřelecké skupiny i velitelsko-pozorovací stanoviště s cílem provádět průzkum cíle nebo zaměření epicentra. Při zřízení velitelsko-pozorovacího stanoviště u ASDS bude nutné, aby velitel ASDS měl kromě spojení s veliteli jednotek nebo útvarů spojení i se svým štábem a štáb dělostřelectva armády se štábem ASDS a ten i se štáby jednotek nebo útvarů atomového a těžkého reaktivního dělostřelectva.

Nebyl-li výstřel plánován a je-li jej nutno provést ihned po provedení všech nezbytných příprav, je třeba veškeré povely k uskutečnění předat po jejich vypracování bez osobního styku velitelů. V tomto případě bude nutno po prověření oprávněnosti předat povel kódovaně. V žádném případě jej nelze předávat otevřenou řečí, tím spíše, že příprava k odpálení zahrnuje určitý časový úsek, během kterého by nepřítel mohl provést odvetná opatření.

Jinak i v tomto případě předání povelů na jednotlivé stupně velení, počínaje velitelem armády a velitelem odpalovacího zařízení konče, provádí se obdobným způsobem, jen s tím rozdílem, že je uskutečňováno technickými nebo pohyblivými pojítky.

Schéma velení (varianta) těmito prostředky by bylo možno vyznačit graficky takto (viz schéma č. 2).

Je však třeba zdůraznit, že důležité rozkazy a nařízení je třeba předávat buď osobně, nebo pomocí styčných důstojníků pohyblivými pojítky (motocykly, vrtulníky).

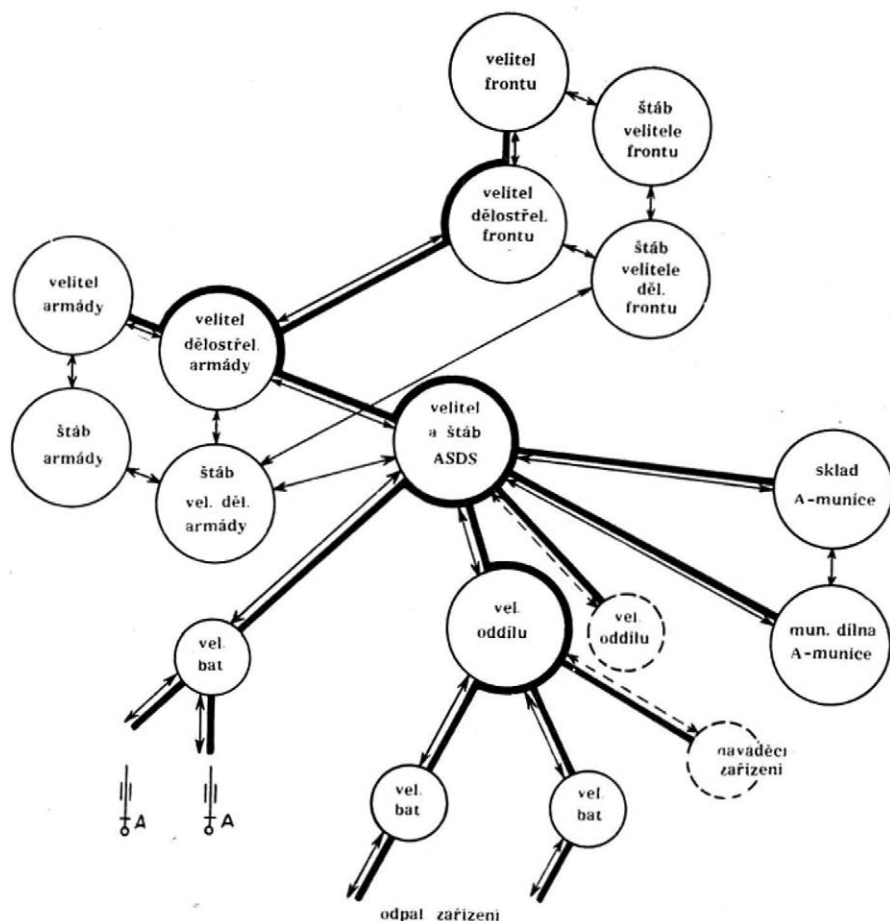
Vpředu jsme schematicky znázornili možný průběh povelu od nadřízených náčelníků bezprostředně až k vykonavateli, přičemž je nutné k jeho bezpečnému proniknutí povel předávat zdvojenými pojítky. Je to nutné proto, že použití těchto prostředků je důležitým činitelem na bojišti. Povel totiž je vůle nadřízeného náčelníka, kterou je třeba předat vykonavateli a kterou vykonavatelé musí proměnit v činnost. Aby toto mohlo být splněno, musí být předán povel rychle a musí být jeho přijetí potvrzeno a provedena prověrka oprávněnosti přijetí povelu. Kromě toho musí být povel krátký a výstižný a musí obsahovat všechny údaje pro jeho hladké splnění. Krátkost povelu je podmíněna zakódováním zprávy.

Povel pro atomové a těžké reaktivní dělostřelectvo se liší od povelu pro klasické dělostřelectvo tím, že detailní povel vychází již od nejvýše nadřízeného náčelníka a ostatní stupně jej jen kontrolují a doplňují údaji dálky převýšení cíle a směru (eventuálně údaji pro naváděcí zařízení).

Tak povel velitele dělostřelectva armády po obdržení úkolu od velitele dělostřelectva frontu nebo přímo od velitele armády bude muset obsahovat tyto údaje:

— určení střílející jednotky;

Schéma č. 2

- určení přesných souřadnic cíle (ponejvíce epicentra);
- stanovení druhu cíle;
- stanovení mohutnosti nálože v tritlovém ekvivalentu;
- stanovení výšky (druhu) výbuchu;
- stanovení doby provedení nebo krycího jména.

Po zpracování komplexního povelu se povel předává veliteli armádní speciální dělostřelecké skupiny, který se svým štábem údaje vyhodnotí a zpracuje povely pro jednotlivé vykonavatele. Odtud se pak povel předá až k vykonavatelům.

Závěrem je třeba zdůraznit, že nejdůležitější otázkou velení atomovému a těžkému reaktivnímu dělostřelectvu bude doručení povelu nadřízených náčelníků k vykonavatelům. Proto je třeba, aby bylo jeho zpracování,

kontrola a předání provedeno včas, nejvýhodněji styčnými důstojníky, opatřenými zvláštními plnými mocemi, s využitím soudobých pohyblivých pojítek. Povel je dovoleno vydávat po technických pojítkách pouze v tom případě, kdy palba bezprostředně následuje a předání povelů z jakýchkoli příčin jiným způsobem není možné. V tom případě, kdy se předává po technických pojítkách, je nutno celé znění povelu kódovat.

K zajištění správného a spolehlivého doručení povelu musí být předání zdvojeno.

Spojení u atomového a reaktivního dělostřelectva

Velitelé a štáby atomového a reaktivního dělostřelectva uskutečňují velení podřízeným jednotkám ze svých velitelských stanovišť, která se zřizují v prostorech rozmístění těchto skupin a útvarů. Jen v některých případech (při vedení palby na pozorované cíle) organisuje se u ASDS velení z velitelsko-pozorovacího stanoviště.

U dělostřeleckých reaktivních útvarů, které jsou vyzbrojeny řízenými střelami, se kromě obvyklého spojení organisuje též spojení naváděcích stanovišť.

U atomových a reaktivních útvarů se k zabezpečení velení a spojení používá pojítek všeho druhu. Hlavní je vždy to pojítko, které v dané situaci zabezpečuje spolehlivé spojení a velení a při tom neprozrazuje místa velení a palebných postavení dělostřeleckých reaktivních útvarů a jednotek atomových kanónů.

Důležité bojové rozkazy, hlášení a dokumenty se dopravují vrtulníky, na kratší vzdálenosti též automobily a motocykly. K zabezpečení spojení na velké vzdálenosti jsou nejvýhodnější směrová pojítka, na kratší vzdálenosti velmi krátkovlnné rádiové stanice.

Se zahájením útočné nebo obranné operace se zpravidla povoluje vysílat rádiem jen v případě, že je přerušeno směrové nebo linkové spojení. Dodržování zákazu vysílání má u atomového a reaktivního dělostřelectva zvlášť velký význam.

Rádiové spojení velitele dělostřelectva armády s armádní speciální dělostřeleckou skupinou musí být organisováno a zabezpečeno tak, aby v žádném případě nemohlo dojít k jeho ztrátě. Toho se dosahuje použitím moderních rádiových stanic dostatečného výkonu s možností fonického a telegrafního (dálnopisného i morseového) provozu a organisováním skrytých a záložních rádiových sítí.

Rádiové spojení velitele a štábu dělostřelectva armády s armádní speciální dělostřeleckou skupinou a s armádní protiletadlovou dělostřeleckou skupinou řízených střel se organisuje a uskutečňuje zpravidla v těchto rádiových sítích a směrech:

1. V rádiové síti velitele dělostřelectva armády čí. 1, v níž jsou zařazeny rádiové stanice

- velitele dělostřelectva armády;
- velitelů dělostřelectva svazků prvního sledu;
- velitele ADS;
- a přijímače
- velitelů dělostřelectva druhosledových svazků a záloh;
- velitele ASDS;
- velitele DPTZ armády;

2. v rádiové síti štábu dělostřelectva armády, v níž jsou začleněny rádiové stanice štábů všech armádních dělostřeleckých svazků a útvarů, skupin a záloh, včetně ASDS a APLDS-ŘS. Těchto sítí se zpravidla organizuje několik. V případě, že se organizuje pouze jedna síť, přiděluje se této rádiové síti jedna volací vlna a tolik pracovních vln, kolik je účastníků v síti. Na volací vlně rádiové sítě se vždy ponechává rádiový přijímač. Po ukončení dopravy na pracovních vlnách se rádiové stanice rádiové sítě ihned přeladují na volací vlnu;

3. v rádiové síti zástupce velitele dělostřelectva armády pro PLD, v níž jsou začleněny zpravidla rádiové stanice:

- zástupce velitele dělostřelectva armády pro PLD;
- zástupců velitelů dělostřelectva prvosledových svazků pro PLD;
- velitele APLDS;
- velitele APLDS-ŘS;

a přijímače zástupců velitelů dělostřelectva svazků druhého sledu pro PLD;

4. na rádiovém směru, v němž jsou začleněny rádiové stanice:

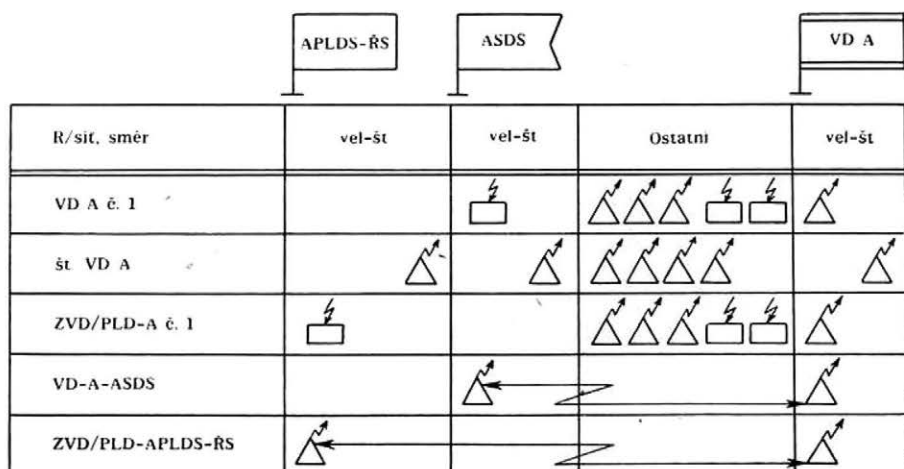
- velitele dělostřelectva armády;
- velitele ASDS.

Tento rádiový směr zpravidla slouží též pro spojení styčného důstojníka od ASDS, který je u velitele dělostřelectva armády.

Možný způsob organizace rádiového spojení je uveden na schématu č. 3.

Schéma č. 3

Možný způsob organizace rádiového spojení velitele a štábu dělostřelectva armády a ASDS a APLDS

Aby nepřítel nemohl radiotechnicky zaměřit rozmístění bojové sestavy, umísťují se vysílače středních a velkých rádiových stanic nejméně 10 km od velitelských stanovišť a palebných postavení dělostřeleckých reaktivních útvarů. Z velitelského stanoviště se tyto rádiové stanice ovládají dálkově pomocí kabelového vedení nebo rádiem pomocí velmi krátkovlnných stanic malého výkonu.

Spojení u dělostřeleckého oddílu atomových kanónů (minometů)

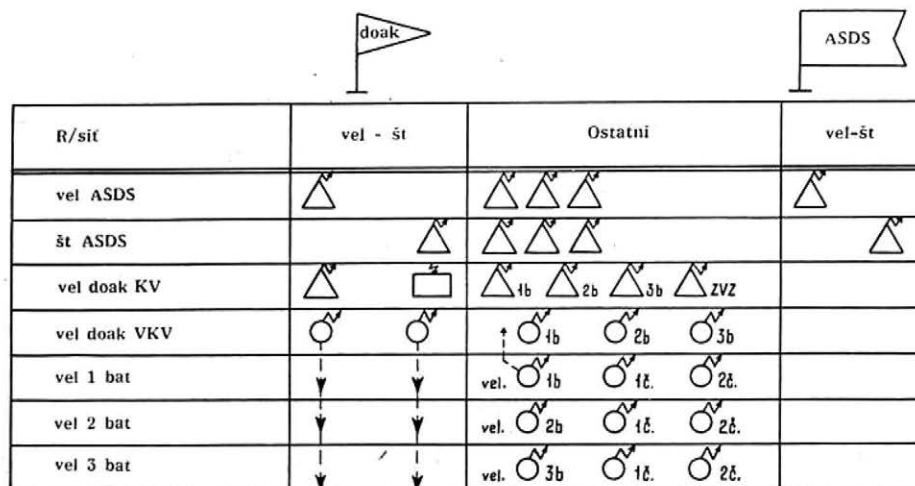
se vcelku neliší od spojení u klasického dělostřelectva a má jen některé zvláštnosti:

- spojení z palebných postavení na pozorovatelný se zřizuje jen ve výjimečných případech (při vedení paleb na pozorované cíle);
- zřizuje se linkové i rádiové spojení od velitele baterie k četám (kanónům);
- velitel baterie je vybaven rádiovou stanicí středního výkonu pro spojení s velitelem oddílu, kterou však používá jen při velkých vzdálenostech mezi velitelským stanovištěm oddílu a baterie (jinak používá pro toto spojení rádiovou stanicí velmi krátkovlnnou s malým výkonem).

Možný způsob organizace rádiového spojení u dělostřeleckého oddílu atomových kanónů je uveden na schématu čís. 4.

Schéma č. 4

Možný způsob organizace rádiového spojení u dělostřeleckého oddílu atomových kanónů

Poznámka. Kromě toho se začleňuje přijímač do sítě výstrahy, meteopalby atd.

Spojení u raketových dělostřeleckých pluků má rovněž několik zvláštností:

- linkové spojení u baterií se zřizuje až k jednotlivým odpalovacím zařízením;
- je třeba zabezpečovat u oddílů spojení s organickou protiletadlovou baterií;
- je třeba organisovat a zabezpečit spojení naváděcích stanovišť;

- velitelé oddílů musí být vybaveni rádiovými stanicemi středního výkonu pro zabezpečení spojení při velkých vzdálenostech.

Možný způsob organizace rádiového spojení u středního (těžkého) raketového dělostřeleckého pluku je uveden na schématu č. 5.

Schéma č. 5

Možný způsob organizace rádiového spojení u středního (těžkého) raketového dělostřeleckého pluku

	1do	2do	3do		srdp
R/síť	vel-št	vel-št	vel-št	Ostatní	vel-št
vel. srdp				průzkum	
št. srdp				ZVZ	
vel. 1 dors				1b 2b PL připr.stř.	
vel. 2 dors				1b 2b PL připr.stř.	
vel. 3 dors				1b 2b PL připr.stř.	
naváděcích stanovišť č. 1				st.1 st.2	
naváděcích stanovišť č. 2				st.3 st.4	
naváděcích stanovišť č. 3				st.5 st.6	

Spojení u samostatných protiletadlových dělostřeleckých pluků řízených střel, kromě obvyklého spojení (které se organizuje u klasického PLD) má tu zvláštnost, že musí zabezpečovat spolupráci naváděcích stanovišť i velení jim. Možný způsob organizace rádiového spojení u samostatného protiletadlového dělostřeleckého pluku řízených střel je uveden na schématu č. 6.

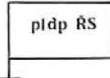
Spojení u ASDS má tyto zvláštnosti:

- je třeba zabezpečit spojení s podřízenými útvary na velké vzdálenosti i spojení s montážními dílnami a se sklady munice (k zabezpečení spojení s nimi se využívá stálých linkových vedení rádiových a směrových pojítek i vrtulníků);
- pro zabezpečení spojení v rámci ASDS a pro spojení s velitelem dělostřelectva armády je možno využít spojovacích prostředků od posilové dělostřelecké divise.

Možný způsob organizace rádiového spojení u ASDS je uveden na schématu č. 7.

Schéma č. 6

Možný způsob organizace rádiového spojení u samostatného protiletadlového pluku řízených střel

					
R/sít	vel-št	vel-št	vel-št	Ostatní	vel-št
vel pldp RS				 průzkum	
št pldp RS				 zvz	
ŘRL-velení				 ŘRL1 ŘRL2	
ŘRL-hlášení				 ŘRL1 ŘRL2	
vel 1 pldo RS				 1b 2b	
vel 2 pldo RS				 1b 2b	
vel 3 pldo RS				 1b 2b	
naváděcích RL 1 bat				 vel. 1b RL1 RL2 RL3	
naváděcích RL 2 bat				 vel. 2b RL1 RL2 RL3	
atd.					

Poznámka. Ve schématu jsou vyznačeny jen hlavní rádiové sítě; nejsou uvedeny sítě hlášení, týlu a pro spojení s nadřízeným velitelem a štábem.

Schéma č. 7

Možný způsob organizace rádiového spojení u ASDS

					
R/sít	vel-št	vel-št	vel-št	Ostatní	vel-št
vel ASDS					
št ASDS				 MON. AZ OHLNÝ, SM 	
týlu ASDS (dd)				 brigády podř. dd 	
týlu A	 zvz	 zvz	 zvz	 týl A	
meteorpalby A č. 1				 povětr. st. č. 1	
meteorpalby A č. 2				 povětr. st. č. 2	
děl. let. průzkumu				 předst. u A	

Poznámka:

- Pro spojení s montážními dílnami a sklady munice je možno organisovat zvláštní rádiovou síť.
- Ve schématu nejsou vyznačeny sítě hlásné, směr a sítě pro spojení s vel. a štábem dělostřelectva armády.

Součinnostní spojení dělostřeleckých reaktivních skupin a útvarů atomového dělostřelectva s bitevním a bombardovacím letectvem se uskutečňuje prostřednictvím velitele dělostřelectva armády a začleněním přijímačů do rádiové sítě spolupracujícího letectva. Součinnostní spojení s dělostřeleckým průzkumným letectvem se zabezpečuje začleněním zvlášť k tomu určených rádiových stanic do rádiové sítě tohoto letectva.

Týlové a hlásné spojení u dělostřeleckých reaktivních skupin a útvarů atomového dělostřelectva se organisuje stejným způsobem jako u klasického dělostřelectva.

Prameny:

- přednášky MNO/VD na odborném shromáždění v Hranicích 1958,
- konsultace s odborníky.

ZÁSADY VELENÍ DESTRUKČNÍM A ZATARASOVACÍM SKUPINÁM

Podplukovník Jaroslav Šebek

V článku autor na podkladě zkušeností získaných při cvičení osvětluje a prohlubuje některé zásady uvedené v předpise Oper-1-5. Zabývá se zejména těmito otázkami:

- zjednodušení velení destrukčním a zatarasovacím skupinám,
- rozdělení objektů k ničení podle významu a podle doby ničení a zatarasování,
- organizace ničení objektů (otázky kompetence k vydání rozkazu, jeho proniknutí, zplnomocnění důstojník, způsob spojení atp.).

Úvod

Zabezpečení velení destrukčním a zatarasovacím skupinám tak, aby rozkaz k provedení ničení nebo zphotovnění zatarasu včas a za příznivé bojové situace dosáhl provádějící orgán, patří k nejzávažnější povinnosti vševojskových velitelů, má-li systém zatarasování a ničení splnit svoji funkci.

Opožděné zničení důležitého objektu může mít stejně zlé následky jako ničení, které bylo provedeno příliš brzo.

Příprava a provedení ničení a zatarasování je technickou záležitostí a přísluší zpravidla ženijní jednotce, kdežto rozhodnutí o ničení či zatarasování v pravý čas je povahy taktické, a proto přísluší vševojskovému veliteli.

Tato činnost vševojskových velitelů je v soudobých bojových podmínkách ve srovnání s minulými válkami značně složitější. Nynější podmínky, které se vyznačují vysokým tempem průběhu operace, velkým rozmachem operace, širokými a hlubokými pásmy obrany, vedou i k podstatnému zvýšení počtů objektů a prostorů, určených k zatarasování a ničení, přičemž se značně zkrátí doba, kterou má vševojskový velitel pro vydání rozkazu k ničení či zatarasování těchto objektů nebo prostorů.

Vševojskový velitel oprávněný k vydání rozkazu pro zatarasování nebo ničení bude nucen často za velmi složité situace rozhodnout, zda je důležitější, aby objekt zůstal použitelný pro vlastní jednotky do posledního okamžiku, čímž může vyvstat riziko, že se ho zmocní nepřítel, či zda je nutno most zničit i za cenu, že tím budou vlastní jednotky odříznuty. K takovým situacím může dojít zvláště při velkých výsadekových operacích.

Zásady velení destrukčním a zatarasovacím skupinám jsou v podstatě uvedeny v předpise Oper-1-5, kde jsou jasně stanoveny povinnosti vševojskových funkcionářů zabezpečujících velení těmito skupinám.

Ve svém článku chci na podkladě zkušeností, které byly získány při cvičeních, osvětlit a prohloubit některé zásady uvedené ve výše citovaném předpise.

K úspěšnému velení destrukčním a zatarasovacím skupinám jsou vytvářeny podmínky

- správným rozdělením objektů a prostorů určených k zatarasování a ničení na příslušné kategorie,

- rozdělením kompetenční pravomoci mezi ty vševojskové velitele, kteří jsou k vydání rozkazu pro ničení nebo zatarasení kompetentní,
- organizací správného a neselhávajícího systému spojení,
- správným využitím všech možností destrukčních a zatarasovacích skupin.

I. Možné způsoby zjednodušení velení destrukčním a zatarasovacím skupinám a zabezpečení velení při mimořádných případech

Způsob vedení soudobých operací se bude vyznačovat vysokou manévrovostí, zasazováním velkých tankových a mechanisovaných skupení s možnostmi provádět bojovou činnost za velkého tempa do značných hloubek v nejkratším čase a prováděním velkých výsadkových operací.

Z tohoto důvodu bude i systém zátarasů nutně měnit svůj charakter, přičemž se od statických zátarasů bude přecházet stále více a více k zřizování systému zátarasů manévrem a tím bude umožněno použít zatarasovacího materiálu v těch prostorech, kde je to žádoucí.

Od předem zřízených zátarasů, jejichž předběžné zřízení ani často rychle se měnící situace neumožní, se bude přecházet stále více k formám, kdy systém zátarasů bude vytvářen až podle vývoje situace.

Tyto změny, které nezbytně ovlivní vytváření systému zátarasů, ovlivní bezpodmínečně i způsob aktivace zřízených zátarasů a velení těm destrukčním a zatarasovacím jednotkám, které aktivaci systému zátarasů budou provádět.

S ohledem na soudobé bojové podmínky je proto nutno pohlížet na systém zabezpečující aktivaci zátarasů, složený pouze z jednotlivých roznětových hlídek, jako na systém již málo vhodný, poněvadž se vyznačuje přílišnou složitostí a velkou těžkopádností, která má za následek velkou potřebu sil a spojovacích prostředků.

Mimo to tento systém roznětových hlídek, rozptýlených na příliš velkém prostoru, ztěžuje možnost velet jim, je poměrně nepřehledný, systém spojení s nimi může být snadno narušen, přičemž je značně ztíženo i soustředění těchto sil, když splnily úkol, i jejich využití právě na těch směrech, kde se projeví úsilí útočníka.

Proto je zde nutno vytvořit takovou formaci, která by značně zjednodušila systém spojení, stala se vysoce pohyblivou s možnostmi zasazení v krátkém čase na žádoucí směry, měla velké možnosti pro zatarasování silničních směrů, a to s ještě většími hustotami, než tomu bylo dříve. Touto formací, která splňuje výše uvedené požadavky, může být destrukční skupina nebo odřad skládající se z několika skupin působících zpravidla na jednom směru, na kterém jsou provedeny pouze přípravné práce; tato formace umožňuje rychlé zatarasení až v době, kdy k tomu bude vydán rozkaz.

Destrukční skupina nebo odřad může svými zatarasovacími možnostmi nahradit několik roznětových hlídek, takže v podstatě jejich použití sníží i potřebu ženijních sil vyčleňovaných na aktivaci zátarasů ve formě roznětových hlídek.

Tak na příklad, organizovala-li dříve motostřelecká divize až 18 roznětových hlídek v celkové hodnotě do jedné ženijní rot, které mohly provést až 36 zatarasení, pak při organizaci 6 destrukčních skupin v celkové hodnotě do 2 ženijních čet budou moci tyto skupiny zřídit až 120 růz-

ných zátarasů, přičemž na každém směru, na kterém destrukční skupina popř. odřad bude působit, budou zřízeny minimálně 2 zátarasy různého typu.

Rovněž tak se sníží počet spojovacích prostředků a prostředků pro zdvojení velení.

Destrukční odřad nebo skupina organizuje činnost spojenou se zřízením systému zátarasů na daném směru tak, že zatarasení a ničení směru provádí proudovou metodou, tj. že přechází postupně od jednoho místa zatarasení k druhému.

Destrukční skupinu tvoří zpravidla jedno ženijní družstvo, které si předem upraví úsek, jež bude zatarasovat, aby mohlo zatarasení provést v co nejkratším čase po vydání rozkazu pro zatarasení.

Na směru činnosti provádí se předběžná příprava míst, ve kterých má být provedeno zatarasení popř. ničení tak, že ve vozovce, kde mají být položeny miny, hloubí se lůžka, do kterých se vkládají špalky, aby nedošlo k opětovnému zavalení lůžka při provozu na silnici, na stromy v defilé, kde má být zřízena lesní záseka, připevňují se skobky k připevnění náloží, v soutěskách, kde má být provedeno ničení silničního tělesa skupinami nálevek, zřizují se podkopy, které se vyztužují improvizovanými truhlíky a překrývají poklopy, aby byl umožněn nerušený provoz. Obdobná opatření provádějí se i u objektů, které mají být ničeny.

U těchto objektů umísťují se troubové podkopy hlavně za pobřežními podporami, aby nastalo podstatné zvětšení překážky při ničení objektu.

Obdobně se podél silničního směru připravuje řada nástrah odpalovaných automaticky tím vozidlem, které má být ničeno, dále pak řada fugasů různých typů a podkopů pro uložení časovaných min.

Destrukční skupina je tak plně stále využívána a nejsou ztráceny pracovní výkony, jak tomu bylo u roznětových hlídek, kdy vyčleňováním roznětových hlídek výkonnost jednotky, která tyto hlídky stavěla, neustále klesala.

Destrukční skupina popř. odřad pak postupuje od jednoho místa, na kterém má být provedeno zatarasení nebo ničení, ke druhému, a využívajíc předem připravených prací, provede rychlé zřízení zátarasu.

Tak na příklad zaminování 50 bm komunikace (položení kolem 5 min) může provést až za dvě minuty, lesní záseky v délce do 50 bm do 5 minut, nepočítaje v to dodatečné zaminování.

Rovněž tak skupina nálevek při využití předem zřízených podkopů může být provedena do 10 minut. Délka doby ničení silničních objektů bude záviset na typu objektu, zpravidla však nebude přesahovat 20 minut.

Zatarasovací materiál potřebný pro zatarasení určeného směru vozí s sebou destrukční skupina nebo odřad neustále. Má to velkou přednost v okamžité akceschopnosti i na jiném směru, kde se projeví úsilí útočníka. To umožňuje soustředit co největší počet zatarasovacích jednotek v nejkratším čase na žádaném směru.

Destrukční odřad popř. skupina si veze zatarasovací materiál, který je již předem kompletován do souprav, a to umožňuje rychlé a organizované provedení zatarasení.

Jaké jsou možnosti destrukční skupiny?

Budou ovlivněny hlavně charakterem zátarasů, které mají být na daném směru zřízeny.

Bude-li mít destrukční skupina k dispozici jedno nákladní vozidlo typu V3S, pak může na příklad zřídit až 6 skupin nálevek po 3—4 kusech, zaminovat úsek komunikace v délce 1 km a zřídit až 20 lesních zásek v celkové délce do 1 km a provést ničení až 5 mostních objektů.

Tyto možnosti roznětové hlídky ani zdaleka neměly.

Použití destrukčních skupin, které na jedné straně silně zvětšilo jejich možnosti, na straně druhé pak v podstatě snížilo počet spojovacích prostředků, nutných pro zajištění velení, proti stavu, jaký byl u roznětových hlídek.

Říkáme-li, že u divise může působit až 6 destrukčních skupin (jejich počet bude záviset na šířce fronty a na počtu směrů, které bude nutno přehrazovat), pak pro spojení s nimi by bylo nutno vyčlenit maximálně 6 rádiových stanic s příslušným dosahem. Ve skutečnosti však tento počet bude nižší a bude se pohybovat kolem 4 rádiových stanic, kterými budou vybaveny samostatné destrukční skupiny, zatím co ty skupiny, které budou působit v sestavách vševojskových jednotek a útvarů (u PO, 2. sledů, záloh), budou využívat především spojovacích prostředků těchto jednotek a útvarů.

Zde vidíme praktický kvalitativní skok, nejen pokud jde o vlastní možnosti destrukčních jednotek, ale i pokud jde o velení jim.

Při použití destrukčních odřadů, které se mohou skládat z několika destrukčních skupin, je spojení ještě jednodušší, poněvadž orgán oprávněný k vydání rozkazu k činnosti odřadu zabezpečuje spojení pouze s velitelem odřadu, přičemž spojení s jednotlivými destrukčními skupinami zabezpečuje pak velitel destrukčního odřadu sám.

V rámci motostřelecké divise mohou být organisovány až 3 destrukční odřady, z nichž každý může mít 2—3 destrukční skupiny.

Bylo by však omylem se domnívat, že organisací destrukčních skupin popř. odřadů ztratily roznětové hlídky svůj význam úplně. Budou organisovány vždy v těch případech, kdy budou v pásmu obrany takové objekty, které by se mohly stát cílem činnosti výsadků útočníka. Roznětové hlídky, které budou u takovýchto objektů trvale, budou zpravidla vyčleňovány z destrukčních skupin nebo odřadů, které na daném směru budou působit.

Po splnění svých úkolů se pak budou opět včleňovat do sestavy těchto skupin.

To umožní i rychlou centralisaci zatarasovacích jednotek.

Destrukční odřad bude v závislosti na úkolu zpravidla buď na začátku úseku určeného k zatarasení, nebo u nejdůležitějšího objektu na svém úseku.

Bude-li destrukční odřad působit na směru, kde nebude v průběhu vedení obranného boje předvídáno využití komunikační sítě vlastními vojsky, bude jeho činnost jednoduchá a destrukční odřad bude po obdržení rozkazu k zatarasení směru postupovat plánovitě od jednoho objektu ke druhému. Po splnění úkolu hlásí pouze veliteli, od kterého dostal rozkaz, dosažené výsledky. V takovém případě mu bude velet zpravidla přímo velitel s příslušnou pravomocí.

Bude-li destrukční odřad působit na směru, kde je předvídan manévr druhých sledů nebo záloh, nebo přísuny či odsuny, popř. půjde-li při vedení obranného boje s odchodem o cesty odchodu, pak bude zpravidla pod-

řízení tomu veliteli, který má na daných směrech bezprostřední zájem, jestliže si sám nebude destrukční skupinu nebo odřad organisovat.

Tak může být podřízen buď veliteli předsunutého odřadu nebo zadního voje.

Při činnosti na směrech, na kterých se vlastní aktivní činnost neplánuje, určují se destrukčním skupinám směry činnosti.

Na směrech, kde je plánován manévr, provedení protizteče nebo protiúderu, určují se zpravidla destrukčním skupinám či odřadům čáry, po které má být zatarasení provedeno.

Velitelem destrukčního odřadu bude zpravidla důstojník. To současně zkvalitňuje činnost destrukčního odřadu i v tom případě, jestliže nastala ztráta spojení a velitel odřadu bude nucen na podkladě pokynů předem mu vydaných rozhodnout o provedení ničení nebo zatarasování sám.

Dříve to při organisaci roznětových hlídek byl zpravidla poddůstojník, který měl řešit na podkladě směrnic uvedených v prováděcím plánu ničení tento složitý úkol.

Tím dochází ke kvalitativní změně i na tomto úseku pro případ, kdy velitel destrukčního odřadu nebo skupiny bude muset o provedení ničení či zatarasení rozhodnout sám. Okolnosti, za kterých může vydat sám velitel destrukční skupiny či odřadu nebo velitel roznětové hlídky rozkaz k provedení ničení, jsou, jak již bylo uvedeno, určeny v prováděcích plánech ničení schválených velitelem s příslušnou pravomocí k vydání rozkazu.

Proto, i když spojení s velitelem, který může vydat rozkaz k zatarasení či ničení, je pevné, musí velitel destrukčního odřadu, skupiny nebo roznětové hlídky znát stále situaci v okolí objektu.

Kromě ztráty spojení může nastat v činnosti řízení a velení destrukčním skupinám ještě řada jiných mimořádných případů.

Jako mimořádné případy lze počítat

- předčasné zničení objektu připraveného k ničení letectvem nebo diverními skupinami nepřítele,
- obsazení objektu nebo prostoru určeného k zatarasení či ničení vzdušným výsadkem nepřítele,
- selhání roznětu v okamžiku ničení.

Značná náročnost při řízení činnosti destrukčních jednotek, odřadů nebo roznětových hlídek se projeví při vydávání rozkazů k ničení důležitých přechodů přes důležité přirozené překážky, ku příkladu široké řeky.

Zde bude nutno znát dobře situaci na přepravištích a rozkaz k ničení se bude vydávat tak, aby v případě zničení jednoho mostního přepraviště buď letectvem nebo řízenými střelami nepřítele mohly ty útvary, které dosud neskončily přepravu, využít popř. mostního přepraviště sousedního.

Zvládnutí tohoto mimořádného případu bude zásadně záviset na organisčních schopnostech vševojskového velitele, který bude vydávat rozkaz k ničení těchto objektů, popř. na organisaci součinnosti mezi odpovědnými funkcionáři, byla-li u jednoho objektu pravomoc předána.

K zabezpečení včasného ničení všech objektů přes důležité přirozené překážky vzhledem k tomu, že zpravidla půjde o objekty operačního významu, vysílají si vševojskoví velitelé ze svého štábu jako své zástupce vševojskové důstojníky, kteří musí být opatření spojovacími prostředky, aby mohli udržovat nejen přímé spojení s tím velitelem, který je vyslal, ale popř. i s funkcionáři sousedních objektů. O každé změně situace na

přechodu nebo v jeho blízkosti informují ihned toho velitele, který je vyslal.

Veliteli roznětových hlídek nebo odřadů v takových případech budou zpravidla důstojníci.

Zvláštní pozornost si zasluhuje otázka zabezpečení velení roznětovým hlídkám a destrukčním odřadům u objektů, které se mohou stát cílem vzdušného výsadku nepřítel.

S tímto případem musí vševojskový velitel předem počítat a předem organisovat taková opatření, která by obsazení objektů zabránila.

Půjde zde hlavně o objekty operačního, popř. i strategického významu.

Proto je třeba, aby právě tyto objekty byly zabezpečeny bojovým zabezpečením s cílem znemožnit jejich obsazení.

Přesto však je nutno, aby vševojskový velitel již předem uvažoval, jestliže by takový případ nastal, zda bude

- možno vydat s ohledem na situaci a možnosti vlastních vojsk rozkaz k předčasnému ničení, než bude objekt nepřitelem obsazen,
- zda bude možno silami a prostředky, které v blízkosti objektů působí, včas zabránit jeho obsazení,
- zda bude možno silami a prostředky vlastních vojsk objekt v krátké době znovu získat.

Jak velická pozornost byla věnována v průběhu druhé světové války obsazování objektů operačního významu přes důležité přirozené překážky, ukazuje řada příkladů.

Tak v r. 1940 se Němcům podařilo při vpádu do Holandska zmocnit se velkých mostů přes řeku Meuse a Rýn, které představují důležité přirozené překážky, a to v Rotterdamu, Mordijku a Dordrechtu, které měly strategický charakter, poněvadž představovaly jedinou cestu, kterou bylo možno obejít opevnění bránící srdce Holandska a dobýt je z jihu.

Rovněž tak při tažení do Belgie se Němcům podařilo s úspěchem zmocnit mostů přes Albertův kanál ve Vroenhonen a Veldwezelt, kudy jediné se mohly jejich divise dostat na druhý břeh kanálu.

Belgické velitelství, které bylo odpovědné za jejich ničení, bylo v kasárnách v Lanaezen. Aby ochromili jeho činnost, vysadili Němci jednotky z kluzáků, které přerušily spojení mezi tímto VS a jednotkami bránícími mosty. Stráže na mostech byly v ranních hodinách překvapeny ve svých úkrytech a pobity. Uvedené mosty měly rovněž strategický význam, poněvadž umožnily Němcům překročit belgické hranice i s jejich opevněními a překážkami.

Obdobné okce organisovali i Američané na sklonku druhé světové války s cílem vytvořit předmostí na Rýně za hlavním opevněním Siegfriedovy linie.

Operace, která měla za úkol zmocnit se mostů přes Rýn, skládala se ze dvou částí. Výsadkovou operací TRH mělo být dobyto životně důležitých mostů přes Mósu, Waal a Horní Rýn u Greve, Nimvég a Arnheimu.

Síly použité k této operaci tvořila 82. a 101. americká výsadková divise, britská 1. výsadková divise a polská 1. padáková brigáda.

Jako rychlá podpora výsadků měla vyrazit ve směru na sever 2. britská armáda z čáry Albertův kanál, Šelda a po přechodu přes mosty postupovat na Zuiderské jezero s úkolem odříznout Němcům v západním Holandsku ústupové cesty. Tato pozemní operace nesla krycí název ZAHRAHA.

Této vzdušné operace se zúčastnilo 20 190 mužů. Poučný je způsob obsazení 2000 m dlouhého železobetonového mostu s pěti oblouky v Nimegách. Pokus zmocnit se tohoto mostu 19. září mechanizovanými jednotkami byl odražen silnou palbou z protitankových kanónů umístěných v domech na přístupech k mostu.

Na druhý den se však pluk 82. výsadkové divise přeplavil přes řeku v útočných člunech protivodně mostu a náhlým přepadem přemohl německé síly držící severní přístupy k mostu. Mezitím se britské pozemní síly zmocnily jižního konce a večer po odstranění min přecházela již mechanizovaná vojska přes most.

Jinak se však vyvíjela situace v prostoru mostu u Arnheimu, kde se sice podařilo 1. britské výsadkové divisi zmocnit se přechodu přes rameno Leek, avšak Němci, kteří zde soustředili hlavní úsilí, dobyli mostu zpět.

Z uvedených historických příkladů vyplývá, že s obdobnou činností útočníka musí vševojskový velitel, který odpovídá za ničení mostu, vždy počítat. Na takové objekty, které mohou být cílem výsadku útočníka, bude rovněž vyslán zplnomocněný vševojskový důstojník, který bude v závislosti na vývoji situace, jestliže bude přerušeno spojení s orgánem odpovědným za ničení, rozhodovat o době ničení v souladu se zámyslem toho velitele, který jej na objekt vyslal.

Další mimořádný případ, který může nastat, je ten, že vlivem činnosti útočníka při jeho přibližování k objektu může dojít k poškození a tím i selhání roznětu po vydání rozkazu.

Jako historický příklad lze opět uvést případ, kdy se americké divise zmocnily z chodu železničního Ludendorffova mostu přes Rýn, kterého se po jeho neúspěšném ničení zmocnila předsunutá jednotka 9. obrněné divise.

Někteří autoři se domnívají, že v chaosu, který byl při ústupu Němců za Rýn, byl most prostě opominut. To by byl hrubý omyl, poněvadž i v tomto případě šlo o most strategického významu, čehož si bylo německé OKW dobře vědomo, jak konečně vyplývá i z krutých opatření proti osobám, které za zničení tohoto mostu odpovídaly.

Eisenhower ve svém hlášení „Report by the supreme commander to the combined chiefs of staffs of the operations in Europe“ (Hlášení hlavního velitele sboru náčelníků štábů spojených vojsk v Evropě) říká:

„V samém rozruchu nad rychlostí spojeneckého náporu se nepříteli nepodařilo dokončit zničení Ludendorffova železničního mostu přes Rýn. Dříve než mohl svůj omyl napravit, zmocnila se malá předsunutá jednotka 9. obrněné divise...“

„...nepřítel se zoufale pokoušel, aby most, na němž dosud závisela bezpečnost předmostí, zničil. Veškeré snahy se minuly s účinkem.“

„Ženisté (americké armády) prováděli nebezpečnou práci spojenou s opravou poškozených částí a vyztužením mostu, aby snesl obrovské namáhání, jemuž byl podroben a které u něho nebylo nikdy zamýšleno. Toto namáhání se nakonec ukázalo pro poškozenou konstrukci přespřílišným a 17. března se střední oblouk (který Němci v poslední minutě po neúspěšném pokuse o zničení dne 7. března poškodili) zhroutil do řeky.“

Je jasné, že most u Remagenu byl připraven k ničení, po vydání rozkazu k zničení došlo však k selhání roznětové sítě, přičemž Němci, kteří

se snažili provést jeho dodatečné zničení, jen částečně poškodili hlavní prvky nosné konstrukce.

Z uvedených příkladů vyplývá, že stažení bojového zajištění, popř. úplný odchod zadního voje nebo i předsunutého odřadu od objektu je možno povolit pouze tehdy, až bylo provedeno úspěšné ničení.

Jednotky tvořící bojové zajištění je třeba vybavit obojživelnými vozidly, aby byl zabezpečen i jejich odchod.

Proto právě u objektů operačního a strategického významu je třeba udržovat nerušené a přímé spojení s tím velitelem, který je za ničení odpověden, je třeba okamžitě mu hlásit všechny mimořádné případy, aby mohla být, jestliže se nepodařilo provést ani dodatečné ničení, provedena účinná opatření k zajištění ničení objektu.

Zajištění objektů operačního a strategického významu přes důležité přirozené překážky nebude zpravidla činit potíže, poněvadž právě o tyto překážky se budou opírat obranná postavení nebo pásma a na přístupech k takovým objektům budou budována hluboce členěná předmostí.

Rovněž tak i otázka dodatečného ničení nebude v soudobých bojových podmínkách za použití atomových zbraní činit zvlášť veliké potíže.

Velmi důležitým činitelem při řešení otázek zabezpečujících úspěšné velení destrukčním a zatarasovacím jednotkám je i organisace takových opatření, která by zabránila možnosti vydání klamného rozkazu k ničení nepřítelem, což by nepříznivě mohlo ovlivnit činnost vlastních vojsk.

U objektů operačního a strategického významu, kde ve většině případů bude jako zástupce velitele s pravomocí k vydání rozkazu k ničení zplnomocněný důstojník, je organisace těchto opatření usnadněna tím, že k těmto objektům bude zpravidla přímé spojení, takže zplnomocněný důstojník, který rozkaz přebírá, může si jej okamžitě zpětně ověřit.

U objektů operačního a strategického významu bude nutno pro každý signál, na který má být ničení provedeno, volit i heslo, kterým bude zabezpečeno správné předání i příjem rozkazu k ničení.

I destrukční skupiny a odřady budou mít možnost ověření vydaného rozkazu.

Samostatné destrukční skupiny nebo odřady budou mít zpravidla pokud možno přímé spojení. Ostatní, které budou působit v sestavách předsunutých odřadů nebo zadních vojů, budou mít opět přímé spojení s těmito veliteli.

Přímost spojení dává možnost rychlého vydání rozkazu k ničení a jeho ověření, přičemž i rozsah signálů se snižuje na minimum (do 6—12). Tyto možnosti roznětové hlídky s ohledem na své rozptýlení a vybavení spojovacími prostředky neměly a vznikalo proto i nebezpečí pozdního vydání rozkazu.

Přímé spojení rovněž ztěžuje zkomolení vydaného rozkazu, které může nastat při jeho předávání přes různé mezistupně.

Z toho vyplývají další přednosti destrukčních skupin a odřadů, pokud jde o zjednodušení velení a zabránění, aby nepřítel nemohl vydávat rozkazy falešné.

Úspěšný způsob velení destrukčním a zatarasovacím jednotkám ovlivní i řada dalších organizačních opatření, která, bude-li jich odpovědně využíváno, podstatně zjednoduší způsoby velení jednotkám provádějícím aktivaci zátarasů.

II. Rozdělení objektů podle významu

Podle významu nebo vlivu, který může mít objekt nebo prostor na průběh bojové činnosti, dělí se objekty a prostory na objekty a prostory taktického, operačního a strategického významu, čili na objekty a prostory třetí, druhé a první kategorie.

Toto rozdělení objektů a prostoru určuje současně, který velitel bude mít pravomoc vydat rozkaz k jejich zatarasení nebo ničení.

Vševojskový velitel setká se zpravidla s objekty taktického a operačního významu.

Objekt nebo prostor operačního významu může ovlivnit průběh operace jak časově, tak i prostorově. Proto objekty nebo prostory, které mají operační význam, mohou být ničeny nebo zataraseny pouze na rozkaz hlavního velitelství nebo velitele armády, která působí na území, na kterém zatarasovaný objekt nebo prostor je.

Ostatní objekty a prostory, které nemají operační nebo dokonce strategický význam a které mohou ovlivnit bojovou činnost pouze v omezené míře, jsou objekty a prostory taktického významu, k jejichž zatarasení nebo ničení může dát rozkaz buď velitel svazku nebo útvaru, působícího v daném pásmu nebo úseku.

Do které kategorie má být určitý objekt zařazen, určují velitelství s příslušnou pravomocí. Tak hlavní velitelství určuje a vyhrazuje pouze objekty operačního a strategického významu. V některých případech může v prostoru své činnosti určit i velitel armády, který objekt je třeba pokládat za operační. Při určování kategorie objektu je nutno současně uvádět, komu je objekt nebo prostor vyhrazen a kdo vydá rozkaz k jeho ničení nebo zatarasení.

Které objekty taktického významu je třeba ničit, určuje zpravidla velitel divise.

Při vyhrazování objektů je třeba vycházet i z možnosti zabezpečení velení a proniknutí rozkazu k provedení ničení nebo aktivování zatarasu k roznětové hlídce. Proto je třeba dbát, aby hlavně mezi objekty operačního a strategického významu bylo zařazeno objektů a prostorů co nejméně, přičemž hlavním určujícím činitelem bude zámysl příslušného velitelského stupně.

Toto rozdělení objektů a prostorů na kategorie zabezpečuje, že se vševojskoví velitelé na všech stupních budou zabývat vydáváním rozkazů pro ničení nebo zatarasování pouze takových objektů a prostorů, které budou mít podstatný význam pro vedení bojové činnosti na daném stupni. Toto rozdělení současně sníží počty objektů pro každý velitelský stupeň, takže vydávání rozkazů k jejich ničení nebo zatarasení nebude činit žádných potíží.

Jak již bylo dříve uvedeno, je třeba, má-li být ničení nebo zatarasení účinné, aby byl rozkaz k provedení vydán za taktické situace nejvýhodnější pro obránce a nejnevýhodnější pro útočníka.

V nynějších bojových podmínkách může však dojít s ohledem na složitost situace zvláště u vyšších velitelů k opožděnému vydání rozkazu. Aby tomu bylo zabráněno, je třeba provést širokou decentralisaci pravomoci. Tak mohou velitelé na podkladě dané situace propůjčit pravomoc k vydání rozkazu k ničení nebo zatarasení vševojskovému veliteli o jeden stupeň

nižšímu nebo mohou z vlastního štábu zplnomocnit důstojníka vybaveného příslušnou pravomocí.

Velitel armády může pověřit vydáním rozkazu k ničení velitele divise, velitel divise velitele pluku a ve výjimečných případech, jde-li o menší objekt nebo prostor taktického významu, i velitele praporu, nebo dokonce až i velitele rotu nebo čety, která samostatně brání určitý úsek obrany.

Ve výjimečných případech, hrozí-li nebezpečí, že nepřítel objekt obsadí, může vydat rozkaz k ničení i velitel roznětové hlídky, jestliže jsou splněny podmínky uvedené nařízením v prováděcím plánu ničení, který byl vydán vševojskovým velitelem.

Takovými způsoby je zabezpečeno, že rozkaz k provedení ničení či zatarasení daného objektu nebo prostoru bude nejen vydán včas, ale i za odpovídající taktické situace.

Pravomoc k vydání rozkazu k provedení ničení nebo zatarasení bude ovlivněna i místem objektu či prostoru v celkovém systému obrany.

III. Vliv místa objektu popř. prostoru v celkovém systému obrany na kompetenční pravomoc vydat rozkaz k zatarasení nebo ničení

Pro objekty a prostory, které jsou v prvním pásmu obrany nebo před ním, je pravomoc k vydání rozkazu k jejich ničení nebo zatarasení, pokud nejde o objekty operačního významu, dána jednoznačně.

Objekty a prostory v zabezpečovacím pásmu mohou být za zvláštních okolností (směry aktivní činnosti) v souladu se zámyslem vedení obranného boje ničeny a zataraseny na rozkaz příslušného velitele divise, která brání první pásmo obrany. Zpravidla bude však pravomoc přenášena na podřízené velitele útvarů v jejich úsecích.

Na směrech činnosti předstunutých odřadů bude téměř vždy pravomoc k vydání rozkazu k ničení přenesena na velitele předstunutého odřadu, který působí v zabezpečovacím pásmu.

V prvním pásmu obrany budou rozkazy k ničení a zatarasení vydávat zpravidla velitelé pluků ve svých úsecích nebo velitel divise u objektů a prostorů, na kterých má divise zájem, popř. u objektů a prostorů, které leží za úseky obrany druhosledového pluku. Rozkaz k zatarasení a ničení mohou vydat i velitelé praporů nebo rot i čet, a to zvláště tehdy, jsou-li na samostatném směru, jak tomu bude velmi často právě při obraně na široké frontě.

Obdobně tomu bude i v prostoru před druhým pásmem obrany a v jeho hloubce.

Zde při vydávání rozkazu k zatarasení nebo ničení může dojít ke dvěma eventualitám. Buď divise, která je na druhém pásmu obrany, je určena k obsazení a udržení tohoto pásma, nebo se počítá s její účastí při provedení armádního protiúderu.

V prvním případě budou rozkazy pro zatarasení a ničení vydávány obdobně jako na prvním pásmu obrany, mimo ty objekty a prostory, na kterých má zájem armáda.

Při druhé variantě, kdy použití divise druhého sledu bude předvídáno k provedení armádního protiúderu, bude pro ničení a zatarasování objektů před druhým pásmem obrany a v jeho hloubce vydávat rozkaz zpravidla velitel armády.

Z toho vyplývá, že při druhé variantě je třeba se omezit na objekty a prostory skutečně závažné. Přitom pro tuto variantu bude nejvýhodnější organisovat zatarasování a ničení na směrech tak, jak je provádějí destrukční skupiny a oddáry, popř. provést koncentraci zátarasů do uzlů zátarasů, což současně nejlépe vyhovuje nejen zjednodušení velení, ale i usnadní potřebné manévry při vedení obranného boje.

Vydávání rozkazů k zatarasování a ničení před armádním pásmem obrany a v jeho hloubce bude zpravidla záležitostí pouze velitele armády se zřetelem k tomu, že zde budou zpravidla svazky určené k provedení armádního protiúderu.

Proto i zde musí být systém zatarasování a ničení a organisace jeho provedení co nejjednodušší, aby nejenom byla zabezpečena jednoduchost velení destrukčním a zatarasovacím skupinám, ale aby tento systém vyhovoval jak provádění manévrů, tak i v případě potřeby vedení účinného obranného boje. Proto právě zde budou zátarasy koncentrovány hlavně do uzlů zátarasů.

Toto rozdělení objektů a prostorů s ohledem na jejich umístění v celkovém systému obrany rovněž do značné míry ulehčuje vydávání rozkazů pro zatarasování a ničení, poněvadž přesně stanoví pravomoc k vydání rozkazu k zatarasování a ničení s ohledem na prostor.

Způsob velení destrukčním a zatarasovacím skupinám ve výše uvedeném rozsahu bude uskutečňován hlavně tehdy, bude-li dostatek času a prostředků.

Další důležitou podmínkou úspěšného velení při zřizování systému zatarasování a ničení je, aby bylo za všech okolností a situací zabezpečeno včasné předání rozkazu k provedení zatarasování a ničení.

IV. Zabezpečení včasného předání rozkazu k provedení zatarasování a ničení

Zabezpečení včasného a nerušeného předání rozkazu vševojskovým velitelem výkonnému orgánu musí být prvořadou povinností všech velitelů s příslušnou pravomocí. Zkušenosti z druhé světové války na řadě příkladů názorně ukázaly, že spojení mezi velitelem s pravomocí k vydání rozkazu k zatarasování a ničení a mezi výkonným orgánem musí být, má-li být neselehávající, pokud možno nejen zdvojeno, ale v mnohých případech i ztrojeno s ohledem na význam daného objektu nebo prostoru.

Základní spojovací prostředek mezi velitelem oprávněným vydat rozkaz k ničení nebo zatarasování a mezi destrukčními či zatarasovacími skupinami představuje rádio. S ohledem na možnost rušení rádiového spojení je nutno, aby s objekty operačního významu bylo spojení pokud možno nejméně ztrojeno, u objektů taktického významu postačí, aby spojení bylo zdvojeno.

Ztrojení spojení se provádí, jsou-li k tomu vytvořeny podmínky, pomocí spojení linkového a pomocí spojek. Zdvojení spojení provádí se pomocí spojení linkového.

Využívání spojení linkového v podmínkách oboustranného použití atomových zbraní bude sice problematické, avšak budou-li podmínky pro využití tohoto pojítka příznivé, je nutno ho využívat.

Za vytváření spolehlivé spojovací sítě s destrukčními a zatarasovacími jednotkami odpovídá příslušnému vševojskovému veliteli jeho náčelník

spojení, který současně odpovídá i za vybavení těchto jednotek takovými spojovacími prostředky, které by zabezpečovaly bezpečné spojení.

Zkušenosti ukázaly, že při organizaci spojení s destrukčními a zatarasovacími jednotkami, mají-li včas a správně plnit svoji funkci, půjde spojení hlavně po linii vševojskových velitelů, se kterými budou tyto jednotky plnit úkoly v těsné součinnosti, nebo může být pro zvláště důležité objekty zřízena i samostatná spojovací síť, do které má právo vstupovat mimo velitele i náčelník štábu a ženijní náčelník. Od stanic přebírajících rozkaz k ničení bude pak nutno péči příslušných vševojskových velitelů organisovat síť spojek k těm rozvětlovým hlídkám nebo destrukčním skupinám, v jejichž prospěch stanice pracuje.

Každý vševojskový velitel, má-li vydávat rozkazy k ničení jednotlivých objektů s přehledem, musí mít ve své pracovní mapě zakresleny objekty, k jejichž ničení je oprávněn vydat rozkaz.

Dále ve své pracovní mapě musí mít tabulku se signály, na které bude ničení provedeno.

Vedle organizace linkového spojení odpovídá náčelník spojení vševojskovému veliteli i za organizaci spojení s destrukčními a zatarasovacími jednotkami pomocí spojek.

Zabezpečení spojení pomocí spojek provádí se jak u objektů operačního a strategického významu, tak i u objektů významu taktického.

Přímé spojení mezi velitelem s příslušnou pravomocí k vydání rozkazu a mezi výkonným orgánem nebude vždy možné s ohledem na účelnost využití spojovacích prostředků. Proto pro skupinu několika objektů bude nutno organisovat uzel spojení, který by zabezpečoval rychlé předávání rozkazu výkonným orgánům, a to jak po hlavních, tak i po záložních spojovacích prostředcích.

Každý náčelník spojení, který plánuje spojení s destrukčními a zatarasovacími jednotkami, musí dbát, aby spojení bylo co nejjednodušší a pokud možno i neselhávající.

Jednoduchost spojení musí mít na zřeteli i náčelník operačního oddělení při roztržidění objektů podle doby ničení.

Výše uvedený způsob zabezpečení včasného předání rozkazu k provedení zatarasení a ničení bude zpravidla uplatňován za příznivých podmínek, kdy bude na delší dobu stabilisována fronta.

V. Roztržidění objektů a prostorů podle doby ničení a zatarasení

S ohledem na zámysl vedení obranného boje lze objekty a prostory, které mají být ničeny a zataraseny, rozdělit do tří skupin.

Jsou to objekty a prostory, které lze ničit a zatarasit předem. Jde o takové objekty a prostory, které neslouží vlastním jednotkám k provádění manévru nebo přísunu a odsunu a ani se jejich použití pro tyto účely nepředvídá, avšak útočník by jich mohl pro provedení vlastního zámyslu použít.

S takovými objekty a prostory bude nutno počítat hlavně při vedení obranné operace na široké frontě.

Vhodnost těchto objektů a prostorů pro ničení a zatarasení předem musí být posouzena z taktického hlediska všemi příslušníky štábu, kteří mohou mít na těchto objektech nebo prostorech zájem. Ničení a zatarasování těchto objektů a prostorů provádí se v nařízeném čase, zpravidla

bez bezprostředního dotyku s útočníkem a bez časové tísně, v údobí, kdy je útočník od těchto objektů nebo prostorů značně vzdálen. Ostatní objekty, které leží na přísunových a odsunových cestách a na cestách určených pro manévr, lze rozdělit na další dvě skupiny, a to na

- objekty a prostory, jejichž ničení a zatarasení bude provedeno bezprostředně na rozkaz příslušného vševojskového velitele oprávněného k vydání takového rozkazu a
- objekty a prostory vyhrazené, u kterých byla pravomoc k vydání rozkazu k ničení nebo zatarasení předána, avšak za jejichž ničení či zatarasení dotčený vševojskový velitel rovněž nese plnou odpovědnost.

Objekty a prostory, jejichž ničení nebo zatarasení provádí se bezprostředně na rozkaz příslušného vševojskového velitele, jsou objekty a prostory, které leží na přísunových a odsunových cestách, na cestách pro manévr druhých sledů a záloh. Jsou to takové objekty a prostory, které se ničí co nejpozději, a to většinou v údobí bezprostředního přibližování útočníka k nim.

Objekty a prostory vyhrazené jsou takové objekty a prostory, přes které se pohybují předsunuté odřady nebo přes které procházejí zadní voje odcházejících jednotek a útvarů při vedení obranného boje s odchodem.

Pravomoc k ničení nebo zatarasení takového objektu či prostoru může vševojskový velitel s příslušnou pravomocí přenést na velitele odcházejícího útvaru zadního voje nebo předsunutého odřadu. Ti pak příslušnému vševojskovému veliteli bezprostředně odpovídají za to, že objekty nebo prostory na cestách odchodu budou v plném plánovaném rozsahu zataraseny či ničeny.

Ničení a zatarasení těchto objektů či prostorů bude téměř vždy prováděno v bezprostředním dotyku s nepřítelem a za časové tísně.

U objektů a prostorů, k jejichž ničení a zatarasení může vydat rozkaz pouze vševojskový velitel, a dále u objektů vyhrazených organizuje se v závislosti na jejich charakteru vždy bojové zajištění motostřeleckými jednotkami, aby se nepřítel nezmocnil objektu nebo prostoru dříve, než bude provedeno jeho ničení či zatarasení.

Ničení nebo zatarasení provádí se zpravidla po stažení bojového zajištění. K objektům vyhrazeným vysílá si příslušný velitel zadního voje nebo předsunutého odřadu svého zástupce. Ten má k dispozici tabulku přepravy, podle které kontroluje, zda přešly již všechny jednotky, které měly přes objekt nebo prostor přejít. Po přechodu všech odcházejících jednotek a po stažení bojového zajištění, provádí se ničení objektu nebo zatarasení prostoru.

Toto rozdělení objektů a prostorů, pokud jde o dobu jejich ničení nebo zatarasení, musí být schváleno nadřízeným vševojskovým velitelem.

VI. Způsoby zabezpečení spojení

Jestliže by mělo být organizováno spojení ke každému objektu nebo do každého prostoru, nebylo by nikdy dost vhodných spojovacích prostředků. Proto je třeba v místech nejdůležitějších objektů nebo prostorů organizovat uzly spojení, ze kterých by bylo zabezpečeno spojení k objektům méně důležitým.

Při organisaci spojení s destrukčními jednotkami je nutno zásadně využívat spojovacích uzlů vševojskových útvarů a jednotek.

Zkušenosti ze cvičení s vojsky ukázaly, že spojení z uzlů může být organisováno zpravidla dvěma způsoby, a to podél fronty a kolmo k frontě.

Spojení podél fronty bude organisováno téměř vždy, jestliže bude skupina objektů nebo prostorů rozmístěna na stejné rokadní silnici.

Spojení kolmo k frontě bude naopak organisováno tehdy, jestliže objekty a prostory budou umístěny v blízkosti sebe na téže ose vedoucí kolmo k frontě.

Tyto způsoby organisace spojení jsou výhodné i z toho důvodu, že značně zjednodušují a usnadňují činnost spojek.

Hloubka nebo šířka úseku, na kterém je jeden spojovací uzel pro spojení s destrukčními či zatarasovacími jednotkami, může být až 10 km.

Šířku nebo hloubku ovlivní však i technické možnosti spojovacích prostředků. Organisace spojení do uzlů bude vhodná hlavně pro objekty taktického významu, kde vzdálenosti mezi spojovacími uzly a velitelem oprávněným k vydání rozkazu k ničení nebo zatarasení nejsou příliš velké.

Takovým způsobem bude možno využít v systému spojení se zatarasovacími a destrukčními jednotkami i spojovacích prostředků méně výkonných, aniž byla narušena zásada rychlého a nerušeného spojení při jeho zdvojení i ztrojení.

VII. Zplnomocněný důstojník

Velká pozornost při zabezpečení spojení musí být věnována objektům operačního a strategického významu. Tyto objekty budou zpravidla značně vzdáleny od velitele, který bude oprávněn vydat rozkaz k jejich zatarasení nebo ničení. Proto, aby mohl být vydán včas rozkaz k jejich zatarasení nebo ničení, a to za nejprůzračnější taktické situace, vysílá si k těmto objektům vševojskový velitel ze svého štábu svého zástupce, tzv. zplnomocněného důstojníka, který má mít se svým velitelem pokud možno přímé rádiové spojení. Nutnost přímého spojení není zásadní, poněvadž zplnomocněný důstojník je vyslán právě tehdy, jestliže se vyskytnou objekty operačního významu, těžko ovladatelné, ze stanovíště velitele spojovacími prostředky.

Zplnomocněným důstojníkem bývá vždy vševojskový důstojník, který je oprávněn vydat technickému veliteli objektu pro ničení v příznivé taktické situaci rozkaz k provedení ničení nebo zatarasení.

Při příchodu k objektu operačního nebo strategického významu informuje se zplnomocněný důstojník u technického velitele objektu o současné situaci a o připravenosti objektu k ničení a sám jej seznámí se směrnicí vševojskového velitele, za jaké situace má být objekt ničen.

U objektu, ke kterému byl vyslán, zůstává trvale a podle směrnic, které dostal od vševojskového velitele, a podle situace určí přesný okamžik k provedení ničení. Zplnomocněný důstojník jako zástupce velitele s příslušnou pravomocí k vydání rozkazu k ničení je oprávněn organisovat i bojové zajištění objektu, ke kterému byl vyslán.

Byl-li vyslán k takovému objektu, při jehož ničení může vzniknout řada dalších ničivých účinků, jako kupř. při ničení údolních přehrad, kdy může ničením vodního díla vzniknout pro bránící se vojska nepříznivá přívalová

vlna, musí být o těchto účincích předem informován, poněvadž i ty mohou do značné míry ovlivnit dobu nejvýhodnější pro ničení.

Zplnomocněný důstojník je dále povinen pravidelně informovat toho vševojskového velitele, který jej k objektu vyslal, o situaci v okolí objektu.

Z á v ě ř

Velení destrukčním a zatarasovacím skupinám prováděné zavčas a pružně může ve značné míře přispět k úspěšnému vedení obranného boje. Ničení objektů a zatarasování prostorů je vždy přímo závislé na taktické situaci, a nařizuje je proto výhradně příslušný vševojskový velitel.

Ženíjní jednotky odpovídají pouze za přípravu a provedení ničení. Při organizaci velení destrukčním a zatarasovacím skupinám musí být vždy pamatováno na nepředvídané nahodilosti a na opatření, jak tyto nepředvídané nahodilosti odstranit.

Všechny jednotky pověřené přípravou a provedením zatarasování a ničení musí vždy vědět, jak, kdy a co mají dělat, od koho dostanou rozkazy a jak mají jednat v případě krajní nouze.

Budou-li při organizaci velení destrukčním a zatarasovacím skupinám tyto okolnosti vzaty vždy v úvahu, lze očekávat, že velení bude úspěšné. To se bezpodmínečně projeví i na úspěšném vedení obranného boje.

Prameny:

- Oper-1-5,
- zkušenosti ze cvičení.

POZNATKY A ZÁVĚRY Z DOSAVADNÍHO SYSTÉMU ORGANISACE SPOJENÍ

Podplukovník Milan Sládeček

Autor rozebírá v článku možnosti zabezpečení nepřetržitého spojení na vyšších velitelských stupních s přihlédnutím především k operačně taktickým činitelům soudobého boje a k technickým možnostem pojítek. Charakteristikou jednotlivých druhů pojítek, používaných v pohyblivých a manévrových formách boje, osvětluje otázky správného pohledu na rozmísťování velitelských stanovišť a příslušných pojítek (s přihlédnutím k rádiovému průzkumu, dálkovému ovládnutí rádiových stanic, k taktickotechnickým vlastnostem pojítek apod.). Zvláštní stať, věnovaná směrovým pojítkům, dává nahlédnout do perspektivy organizace spojení provedeného tímto druhem pojítka. V závěru upřesňuje autor názor na aktuální otázky dispečinku.

Všechny změny, vyplývající ze soudobých způsobů vedení operace a boje, z nové organizační struktury armády a tím i z nových způsobů velení, můžeme shrnout pod jeden společný jmenovatel, kterým je charakterisován hlavní směr všech změn, a to neustálé zvyšování úderné síly a manévrovosti vojsk na bojišti. V soudobých podmínkách se situace na bojišti mění tak rychle, že doba potřebná k shromáždění potřebných dat o situaci vojsk a k proniknutí nových směrnic a rozkazů k podřízeným, je mnohdy ve značném rozporu s požadavky, které jsou kladeny na velení. Tato okolnost je závažným problémem soudobé vojenské vědy. Z těchto důvodů se hledají a ověřují způsoby, které by umožnily vytvoření podmínek, za kterých bude zabezpečeno takové spojení, které umožní velitelům a štábům vynakládat co nejméně času na shromažďování potřebných hlášení a na vydávání či doručování potřebných rozhodnutí do vojsk. Zabezpečení nepřetržitého velení v soudobých podmínkách závisí především na způsobu a organizaci spojení za pohybu, zvláště na taktickém stupni, kde zkušenosti ze cvičení a manévrů ukazují, že velitelé a štáby právě na těchto stupních jsou většinu času v pohybu. Na stupni svazků a hlavně svazů je pak hlavním problémem organizace takového spojení, které by umožňovalo zabezpečení velení převážně se pohybujícími veliteli a štáby. Organizace spojení a především vyhledávání nejlepších způsobů a systémů jsou podmíněny dvěma faktory:

- operačně taktickými činiteli,
- technickými možnostmi pojítek.

Průběh soudobé operace armády s novou organizační strukturou a masovým použitím zbraní hromadného ničení vytváří tyto podmínky pro organizaci velení: Na př.

- hluboké operační uskupení vojsk armády s větším rozmístěním svazků a útvarů, jak do šířky, tak i do hloubky,
- podstatné zvýšení pohyblivosti a manévrovosti při bojové činnosti vojsk, prováděné v poměrně rychlém tempu a na značnou hloubku,

— rychlé a časté změny bojové situace a tím častější změny v operačním uskupení armády v průběhu operace a nepřetržité vedení boje dnem i nocí,

— značně větší počet svazků, kterým bezprostředně velí velitel armády se svým štábem,

— různorodá součinnost, jak mezi svazky uvnitř armády, tak i mezi druhy vojsk,

— zvětšení vzdálenosti mezi velitelskými stanovišti armády a svazky a časté jejich přemísťování v průběhu operace.

Manévrový charakter soudobého boje a operace jednoznačně určuje, že v současné době závisí nepřetržité spojení především na činnosti radioelektrických pojítek, to je rádiových a směrových pojítek. Z toho hlediska je nutno posuzovat roli a místo linkového spojení v celkové soustavě spojení. Bezpochyby si linkové spojení udržuje svůj význam důležitého pojítka zabezpečujícího velení i dnes. Linkové spojovací prostředky (telefon, telegraf, fototelegraf, vysokofrekvenční soubory, přepojovače, zesilovače, různé druhy kabelů a podobně) zabezpečují vysokou jakost spojení a pohodlnost v uskutečňování hovorů. Na druhé straně značně malá mobilita linkového spojení podstatně zužuje oblast jeho použití v soudobých podmínkách boje. Zvláště se to projevuje při útočné operaci armády u útvarů taktického významu. Největšího použití dosahuje linkové spojení při zabezpečování vnitřního spojení na spojovacích uzlech velitelských stanovišť, při dálkovém ovládání rádiových a směrových stanic, při budování krátkých telefonních přípojek v obranné operaci a pro spojení v prostorech soustředění.

Rádiová pojítka po zkušenostech z Velké vlastenecké války zaujala hlavní místo mezi všemi spojovacími prostředky, zvláště za pohyblivých a manévrových forem boje a operace. Prakticky se jich nyní používá na všech stupních velení, četou, baterií, tankem a letounem počínaje. Počty rádiových stanic v jednotkách a útvech byly zvětšovány už za Velké vlastenecké války téměř geometrickou řadou. Vezměme třeba jen rok 1944 až 1945, kdy vševojsková armáda v závislosti na posilových prostředcích měla 1500 až 2400 rádiových stanic, včetně přijímačů. Z nich bylo 80 % soustředováno na směr hlavního úderu. Pro zajímavost uvedu počty rádiových stanic na 1 km fronty. U 13. armády ve Lvovsko-přemyšlowské operaci bylo na jeden km 310 rádiových stanic, u 57. armády v jasko-kyšiněvské operaci 304 rádiových stanic a u druhé gardové armády ve východopruské operaci 301 rádiových stanic. Celkový počet rádiových sítí a směrů v armádě kolísal od 700 do 615 a na kilometr fronty na směr hlavního úderu od 95 do 50 rádiových sítí a rádiových směrů. Toto rozrůstání počtu rádiových stanic se v průběhu poválečných let zvětšilo, neboť počet rádiových stanic jen u střeleckého sboru dosahoval čísla 1000 rádiových vysílačů a přijímačů. A podle počtu přidělených posilových prostředků to činilo celkem 1400 až 1700 jednotek. V současné době má vševojsková armáda o sedmi divisích bez posilových prostředků asi 4000 rádiových vysílačů a přijímačů. Při omezených možnostech přidělování frekvencí docházelo velmi často k vzájemnému rušení, zvláště v nejzávažnějších obdobích operace, při průlomu taktické i bližší operační hloubky nepřátelské obrany, při odrážení protiútoků a podobně. Tato okolnost způsobila radikální změny v rádiovém spojení přechodem na ultrakrátkovlnné pásmo ve

všech taktických jednotkách. Avšak ani tato opatření vzhledem ke stále tendenci zvyšování počtu rádiových stanic ve vojskách neodstranila vzájemné rušení a značné těžkosti v přidělování frekvencí.

Všeobecně je známo, že rádiový průzkum je jedním z hlavních prostředků k získání cenných zpráv. I při nejpečlivějším dodržování pravidel utajení velení může dobře organizovaný rádiový průzkum získat podklady o uskupení, soustřeďování a přemísťování vojsk a o rozmístění velitelských stanovišť. Vzhledem k tomuto nedostatku rádiového spojení je třeba organizovat a provádět rádiové maskování a omezovat práci rádiových pojítek, zvláště v období přípravy operace a při přeskupování vojsk. Silné rádiové stanice je pak třeba rozmísťovat na značné vzdálenosti od velitelských stanovišť; to se zvláště týká rádiových stanic typu R-118, R-45 a R-102.

Prověrky rádiového průzkumu a vyhodnocení práce důstojníků oddělení průzkumu dokázaly, že teprve rozmísťování těchto stanic na 10 až 12 km od velitelských stanovišť při přísném dodržování maskování a přísném dodržování zásad pro utajení velení znemožňuje odhalení velitelského stanoviště. Naproti tomu rozmísťování rádiových stanic na takovou vzdálenost značně snižuje pohyblivost spojovacích uzlů armády a prodlužuje dobu jejich plného rozvinutí v důsledku výstavby linkových vedení dálkového ovládání.

Proto otázka rozmísťování rádiových stanic má mimořádně velký význam a musí jí být věnována i odpovídající pozornost.

Druhým velmi závažným недостатkem rádiového spojení je možnost rušení nepřítelem. I když otázkám rádiového rušení je dnes na všech stupních věnována patřičná pozornost, přece si jen jeho rozsah nedovedeme plně představit, protože se v plném rozsahu na cvičeních nedá vytvořit situace mohutného rádiového provozu za války. Skutečnost je taková, že účinně a dobře organizované rádiové rušení může nejen narušit, ale i zcela znemožnit velení pomocí rádiových pojítek.

Jestliže vezmeme v úvahu, že počty jednotek protirádiové činnosti jsou poměrně malé a že jedna rušička rádiová stanice může rušit pouze jednu, výjimečně dvě rádiové sítě nebo dva rádiové směry a že k rádiovému rušení je třeba důkladného, speciálního rádiového průzkumu, zaměřování a vyhodnocování pak se provádí rušení pouze na vybraných sítích a směrech a to takových, které mají mimořádný význam pro velení. Na příklad se ruší pouze rádiové spoje mezi štábem armády a štábem divise 1. sledu a rádiové spojení v rámci jedné až dvou divisí.

Vážným úkolem je otázka dálkového ovládání rádiových stanic. Ve výchozím položení k útoku i v obraně svou zvláštnost zde má velitelsko-pozorovací stanoviště, které se snažíme jako celek umístit v zákopovém systému. Na jedné straně se v době používání zbraní hromadného ničení snažíme o zvýšení výkonu rádiových stanic, voláme po těchto zvýšených výkonech, což má za následek, že jsou rádiové stanice velké, že je musíme převážet na dopravních prostředcích a vyžadují poměrně velké obsluhy a do zákopu se nevejdou. Jejich ženižní zabezpečení představuje mnoho práce a musí být nutně dálkově ovládány. Na druhé straně malé přenosné rádiové stanice mají malý výkon, jsou velmi lehce rušitelné a mají poměrně malý dosah. Zato se však vejdu do zákopů, což odpovídá soudobým požadavkům, když chceme velet přímo ze zákopu.

Jestliže problém malé a velké rádiové stanice zkoumáme do důsledku,

nutně musíme přijít k závěru, že pro vojenské použití má značný význam elektrické sjednocení těchto dvou pojítek, aby se mohly vzájemně doplňovat, především v systému dálkového ovládání. Proto je třeba se neustále cvičit v používání malých přenosných rádiových stanic k dálkovému ovládání středních a velkých stanic.

Směrová pojítka: Jedním z nejvýkonnějších radioelektrických pojítek používaných pro velení jsou směrová pojítka. Směrové spojení zahrnuje předností rádiového spojení a ve způsobu použití se přibližuje linkovému pojítku. Proti linkovému spojení má značně vysokou manévrovost, vyžaduje mnohem méně materiálních prostředků, zvláště pokud jde o váhu vlastních vodičů, sloupů, vozidel apod.

Charakteristickou zvláštností ve využití směrových vedení na rozdíl od rádiového spojení je možnost mnohokanálového využití, projevující se ve schopnosti současného předávání značného počtu zpráv. Další předností je značný dosah směrových stanic, který je možno ještě mnohonásobně zvětšit retranslačními stanicemi. Dalšími přednostmi směrových pojítek vůči rádiovým je vysoká jakost v provozu, shodná s telefonním provozem na linkových sítích a srovnatelně menší nebezpečí odposlouchání nepřitelem. Zaměření stanic je v bojových podmínkách při poměrně často měnící se situaci ztíženo a rovněž je i ztíženo rušení provozu směrových stanic pracujících s anténami velkého směrového účinku. Nemůžeme však říci, že by zaměření a rušení stanic bylo nemožné. Jestliže bychom chtěli učinit závěr ze zhodnocení takticko-technických dat u rádia a směrových stanic, musíme odpovědně říci, že směrová pojítka mají vcelku dobrou perspektivu v použití a že v době rádiového rušení nepřitelem mají i své výhody proti rádiovým stanicím.

V otázkách směrového spojení musíme řešit současně několik vážných problémů. Je to připojení směrových stanic na soustavu spojovacích uzlů, organizace směrového spojení pomocí pomocných spojovacích uzlů a vysokofrekvenčních souborů a v poslední řadě i směrové spojení za pohybu.

Při teoretickém rozboru možností použití směrového spojení, které by odpovídalo současným požadavkům na velení, se jeví výhodné, zvláště v členitém terénu, organizovat směrové spojení pomocí pomocných spojovacích uzlů. Pro systém organizace směrového spojení opřené o pomocné spojovací uzly mluví celá řada závažných okolností:

Především je ekonomicky mnohem výhodnější, než organizace spojení přímo po samostatných směrech za každým svazkem. Na příklad při armádě o sedmi divisích bylo by třeba pro směrové spojení organizované po samostatných směrech včetně retranslační stanice na každém směru celkem 38 směrových stanic.

Při rozboru spojovacích možností vyplývajících z uskutečňování takového způsobu směrového spojení (to znamená po samostatných směrech), přijdeme k číslu 15 přímých spojovacích možností. Praxe získaná při organizaci směrového spojení v našich konkrétních terénních podmínkách nás přesvědčila, že jsme často nuceni na směrových trasách stavět reléové stanice, obvykle na terénních dominantách. Aby jich bylo co nejméně, reléové stanice pro několik směrů se vzhledem k terénu soustřeďují na jedné dominantě. Jestliže už musíme směrové stanice soustřeďovat do jednoho prostoru, pak je pochopitelně výhodné využít mnohokanálového spojení na základním směru od velitelského stanoviště do reléové stanice.

Další rozbor ukazuje, že jednou vybudovaného relé lze prakticky použít jako pomocného spojovacího uzlu, jestliže jej vybavíme přepojovačem, po případě vysokofrekvenčními soubory.

Nové způsoby velení vyvolaly zřizování takových pomocných spojovacích uzlů a právě směrovými stanicemi je možné spojení pomocí pomocných spojovacích uzlů zabezpečit. Z ekonomického hlediska se počet směrových stanic k zajištění stejného spojení, jako bylo vysvětleno při organizaci spojení na samostatných směrech, značně snížil: místo 38 pouze 27 směrových stanic, přičemž spojovací možnosti z 15 spojů vzrostly na 19, nehledě k tomu, že zde máme umožněno součinnostní směrové spojení přímo mezi divisemi bez toho, že by bylo nutno zatěžkovat přepojováním spojovací uzel velitelského stanoviště armády. Kromě toho pomocný spojovací uzel je též střediskem pro zapojení celé řady armádních útvarů, se kterými jsme dříve těžce zabezpečovali spojení, jako dělostřelecké skupiny, ženijní zálohy, protitankové zálohy apod.

Pomocné spojovací uzly jsou rozmístěny na výhodných dominantách a mohou sloužit též jako opěrné body pro směrové spojení za pohybu. Je však třeba si uvědomit, že toto spojení lze uskutečnit pouze na přímou viditelnost. I když takové směrové spojení za pohybu má určité výhody a omezení vzdálenosti a přímá viditelnost je nutná, máme zde možnost uskutečnit vysoce kvalitní duplexní telefonní spojení za pohybu, což má značné výhody proti rádiovému spojení, kdy je třeba být na předem určených frekvencích a předem určených sítích neustále na příjmu a udržovat pohotovost rádiového spojení. U směrového spojení to není třeba, protože si můžeme žádaného korespondenta vyzvat vyzváněním, i když je v pohybu. V daném případě se pak směrové spojovací uzly stanou středisky, o která je možno opřít směrové spojení za pohybu.

V současné době se stala aktuální otázka dispečinku, hlasitých telefonů apod. Mnohdy to došlo tak daleko, že se zdá, že dispečink řeší hlavní problém spojení. Za současných technických podmínek je to omyl, že dispečink se staví navíc a nenahradil dosavadní systém vnitřního a dálkového spojení; ulehčuje spojení jen tomu funkcionáři, který ovládá dispečerskou ústřednu. Byla vyvinuta celá série různých typů dispečinků, které ve většině případů byly zaměňovány pouze vnitřním rozhlasem na velitelském stanovišti, pro vyhlásování zpráv z operačního oddělení, pro předávání signálů apod. Nezlepšilo se velení, ale jednostranně se zlepšila informace. Avšak i tato okolnost štábům značně pomohla. Otázka dispečinku je poněkud složitější především proto, že nám vyvstávají v systému spojení na velitelském stanovišti nové úkoly a že nám spojení velitelského stanoviště, zvláště vnitřního spojení, neřeší. Stále zůstávají oddělení, která musí mít dálkové spoje, stále zůstanou některé místní spoje bez zapojení na dispečink a vlastní budování dispečinku spojařům práci přidává, zaostávají ostatní úkoly apod. Jestliže dispečink pomáhá spojení a velení, pak je třeba bezpodmínečně ekonomicky zhodnotit, na kterých stupních, v jakém rozsahu, o kolika účastnících, zda je to časově únosné a zda můžeme veškerou síť dispečinku rozvinout. V současné době má dispečerské spojení svou cenu na stupni armády a jen zčásti na stupni divise. Samotný název „dispečink“ mluví o tom, že je to spojení řízené z jednoho místa a sloužící především tomu, kdo je „pánem“ ústředny (myšleno dispečerské). Se současnou technikou spojení je hvězdnicové a nikoli součinnostní, jde tedy

v grafu 1 hodnota 1,16 odpovídá pravděpodobnému zranění přes 93 %;
v lesních prostorech bez úkrytu:

$$\frac{R_D}{R_T} = \frac{10\,400}{5400} = 1,92,$$

v grafu 1 hodnota 1,92 odpovídá pravděpodobnému zranění 99 %.

V praxi však nemusí střed cíle souhlasit s předpokládaným epicentrem. V takovém případě je i rozdílný stupeň poškození v jednotlivých částech celého prostoru.

Na schématu 6 je vyznačena skupina cílů. Propočtení je provedeno pro variantu, že protivník provede úder na levý spodní cíl o poloměru 2000 yardů. Ostatní dva cíle jsou vzdáleny od předpokládaného epicentra (d) asi 6600 yardů ($R_T = 1600$ yardů).

V takovém případě provádí se výpočet účinků pro cíl, na který je předpokládán úder, z hodnoty $\frac{R_D}{R_T} = \frac{3750}{2000} = 1,875$ a z grafu 1 se vyčte pravděpodobné poškození 99 %.

U spodního pravého cíle se zjistí

pravděpodobné poškození z hodnot $\frac{R_D}{R_T}$ a $\frac{d}{R_T}$,

$$\frac{R_D}{R_T} = \frac{3750}{1600} = 2,34,$$

$$\frac{d}{R_T} = \frac{6600}{1600} = 4,13;$$

z hodnot se vyčte v grafu 1 pravděpodobné poškození méně než 5 %;

pravděpodobné zranění osob ve volném terénu

$$\frac{R_D}{R_T} = \frac{6250}{1600} = 3,9,$$

$$\frac{d}{R_T} = \frac{6600}{1600} = 4,13;$$

z hodnot se vyčte v grafu 1 pravděpodobné zranění 30 až 40 % (přesněji 35 %),

pravděpodobné zranění osob v lese (bez krytů)

$$\frac{R_D}{R_T} = \frac{10\,400}{1600} = 6,5,$$

$$\frac{d}{R_T} = \frac{6600}{1600} = 4,13;$$

z hodnot se vyčte v grafu 1 pravděpodobné zranění 90 až 95 % (přesněji 93 %).

Jde-li však o cíle bodové (cíle malých rozměrů, jako budova, most, nebo skupina bodových cílů o malé plošné rozloze), používá se k výpočtům grafu 2.

Vodorovná stupnice $\frac{d}{R_D}$ značí $\frac{\text{vzdálenost cíle od plánovaného epicentra}}{\text{poloměr okruhu ničivých účinků jaderné zbraně}}$;

průsečík kolmice od této hodnoty s úhlopříčkou udává procento poškození na svislé stupnici.

K NĚKTERÝM OTÁZKÁM VELENÍ TÝLU

Generálmajor Josef Slabý

Článek má diskusní charakter.

Poukazuje na nesprávné tendence sloučení všech služeb, včetně materiálních složek druhů vojsk v týlu.

Uvažuje o sloučení služby tankotechnické s automobilní a traktorovou a o komplexním řízení všech druhů dopravy náčelníkem týlu.

Navrhuje metodu řízení za pomoci směrových důstojníků a souběžné práce štábů.

Uvádí potřebu automatisace při řízení práce štábu týlu.

Velká vlastenecká válka určila významné místo pevnému nepřetržitému velení týlu v operaci. Zkušenosti z prvního období války, charakterizované vesměs velmi složitou operační situací, kdy nebylo pevné organizace a pevného řízení týlu, ukázaly vážné nedostatky v materiálním a zdravotnickém zabezpečení vojsk. Naproti tomu velké útočné operace vedené Sovětskou armádou v letech 1943—1945 byly na celou hloubku nepřetržitě zabezpečovány za ztížených podmínek při velké vzdálenosti vojsk od železnic. Úspěšná práce týlu byla ve značné míře výsledkem sladěné činnosti vševojskových a týlových štábů, dobré součinnosti druhů vojsk a týlu, reálného plánování, rychle organizovaného manévru dopravními prostředky, polními nemocnicemi a zásobami materiálu.

V soudobé operaci bude velení týlu uskutečňováno v daleko těžších, složitějších podmínkách. Materiální prostředky budou požadovány ve značně vyšším objemu a v kratších lhůtách. Činnost týlu bude probíhat při zrychleném tempu operace, za častých změn operační situace, v podmínkách neustálého nebezpečí napadení nepřátelskými zbraněmi hromadného ničení. Od týlu se bude požadovat rychle a účinně nahrazovat ztráty, aktivně se podílet na likvidaci účinků zbraní hromadného ničení, rychle obnovovat komunikace, odborně ošetřovat velký počet raněných a zasažených atd. Atomové a chemické zbraně a bojové biologické prostředky vnášejí do velení týlu zcela nové prvky, novou a v praxi dosud málo prověřenou náplň činnosti.

Kromě toho, zejména v počátečním období války, bude se týl muset zabývat širokou koordinací zájmů bojujících vojsk se zájmy národního hospodářství a civilního obyvatelstva. To bude od řídicích orgánů týlu vyžadovat úzkou a nepřetržitou součinnost s orgány ministerstva vnitra, krajských a okresních národních výborů, Československého červeného kříže, civilní obrany atd.

Zkušenosti z velitelsko-štabních cvičení ukazují, že dosavadní organizační struktura velících orgánů týlu, materiální a technické vybavení týlových velitelských stanovišť, ani náplň a metoda práce týlových štábů těmto novým požadavkům zcela neodpovídá.

Některé zkušenosti a názory z této oblasti otázek předkládám k diskusi.

1. Organizátorská funkce náčelníka týlu

Při řešení otázek spojených s velením týlu nutno především správně chápat úlohu náčelníka týlu jako zástupce velitele pro týlové věci.

Náčelník týlu je hlavním a jediným organizátorem využití týlového prostoru pro rozmísťování týlových útvarů a zařízení a pro využívání jeho ekonomického potenciálu ve prospěch zabezpečení operace (včetně využití civilního obyvatelstva), udržování tvrdého vojenského pořádku v něm, ochrany a obrany týlových objektů (včetně armádních polních skladů a jejich čelních oddělení), obnovy a udržování silničních (na stupni frontu i železničních) komunikací a konečně řízení veškerých přísunů a odsunů v hranicích týlového prostoru.

Nutno říci, že dosud nebyla správně chápána řídící a organizátorská funkce náčelníka týlu. Projevilo se to jednak při řešení organizace podřízenosti služeb, jednak v otázkách součinnosti s druhy vojsk (s jejich materiálními složkami).

K první otázce. Ve vědecké práci a ve vojenském odborném tisku vystoupilo několik funkcionářů s návrhy na sloučení všech služeb, včetně materiálních složek druhů vojsk v týlu a jejich podřízení náčelníku týlu. Navrhovalo se vytvoření různých zásobovacích a technických celků, do jejichž čela byli stavěni zástupci pro technické věci, pro zásobování, pro řízení dopravy apod.

Ačkoli diskuse k těmto názorům nebyla dosud zakončena, je možno posoudit již nyní reálnost a účelnost navrhované organizace. Některé praktické zkoušky v roce 1958 nás přesvědčily, že vytváření mezistupně mezi náčelníkem týlu a odbornou službou vede k mezičlánku, jehož náčelník nemůže sám plně obsáhnout všechny podřízené odbornosti a stává se brzdícím prvkem velení. Náčelníci druhů vojsk jsou tak zbavováni odpovědnosti za materiální zabezpečení svého druhu vojska. Součinnost v otázkách sladěného využití příslušného materiálu k bojové činnosti vojsk je značně ztížena a může vést k dvojí podřízenosti (např. dělostřeleckému vyzbrojování bude dávat rozkazy velitel dělostřelectva i náčelník týlu).

Z týlu by se tak vytvořil velký celek, který by ztratil právě ty prvky, pro které byl vytvořen: operativnost, jednotnost řízení a centralisovanost velení při současném ponechání materiální a technické odpovědnosti náčelníkům druhů vojsk.

Centralisace v podřízenosti dalších služeb náčelníku týlu neodpovídá ani perspektivě dalšího vývoje. Zavádění nových druhů technicky velmi složitých bojových prostředků do výzbroje armády a řešení důležitých výzkumných a vývojových úkolů svědčí právě naopak o nutnosti ponechat materiální složky v podřízenosti náčelníků druhů vojsk.

Tím nechci nikterak uzavřít diskusi k otázkám organizace týlu, právě naopak, uvedená kritika by měla být novým podnětem k ještě aktivnější výměně názorů. Zejména je třeba zabývat se začleněním služeb podřízených přímo veliteli — autotraktorové a tankotechnické. Je možno uvažovat o sloučení obou služeb a jejich podřízení jako jediného celku veliteli. V jiné variantě se též uvažovalo o převedení autotraktorové služby do týlu. Dosud neřešena je otázka služby vojenské dopravy (železniční), která by měla být již v míru podřízena náčelníku týlu; tím by byly vytvořeny předpoklady k jednotnému řízení všech druhů dopravy ve válce.

Ke druhé otázce:

Až dosud se týl nesetkával vždy s dostatkem porozumění při řešení součinnosti v materiálních otázkách. Je to jednak z toho důvodu, že náčelník týlu není dosud považován za hlavního a jediného organizátora týlu, jednak také proto, že úloha materiálního zabezpečení se podceňuje; na cvičeních se plánuje jen teoreticky a příslušné materiální složky necítí potřebu spolupráce s týlem v dopravních nebo v jiných materiálních otázkách. To považují za hlavní, i když to nejsou jediné příčiny slabé spolupráce.

K zlepšení dosavadního stavu považují za nutné dát v praxi správnou náplň ustanovení platných předpisů a rozkazu ministra národní obrany pro bojovou a politickou přípravu na tento výcvikový rok. Je to např. čl. 8 základního týlového předpisu (Týl-1-1), kterým je velitelům druhů vojsk (náčelníkům služeb) uložena povinnost podávat náčelníku týlu zprávy o zabezpečení svazků materiálem, který obhospodařují, předkládat mu požadavky na dopravu a zúčastnit se zpracování týlového rozkazu a plánu týlového zabezpečení boje.

Článek 390 téhož předpisu ukládá povinnost náčelníku dělostřeleckého vyzbrojování poskytovat náčelníku týlu svazku údaje o váze palebného průměru, včas jej informovat o plánovaných přísunech munice a projednávat s ním všechny otázky organizace týlu, přísunu a odsunu v oblasti dělostřeleckého vyzbrojování.

Bylo by velmi prospěšné diskutovat o těchto otázkách. O součinnosti bylo napsáno již mnoho odborných statí; ty se však týkaly převážně jen vyjmenování otázek, ve kterých je spolupráce požadována, méně však byla řešena metoda provádění součinnosti. Je nutno hledat řešení, jakým způsobem projednat ve zkrácených časech ten nebo onen problém se všemi funkcionáři, kteří se na jeho řešení podílejí anebo jsou na jeho řešení vázání svým dalším opatřením.

2. Organizace štábu týlu vševojskové armády

Organizace štábu týlu vševojskové armády prošla řadou změn; v poslední době se ustálila na rozdělení štábu do tří oddělení (organizačního, materiálního a dopravního). Mimo štáb stálo silniční oddělení.

Zkušenosti z posledního cvičení přinesly některé nové názory:

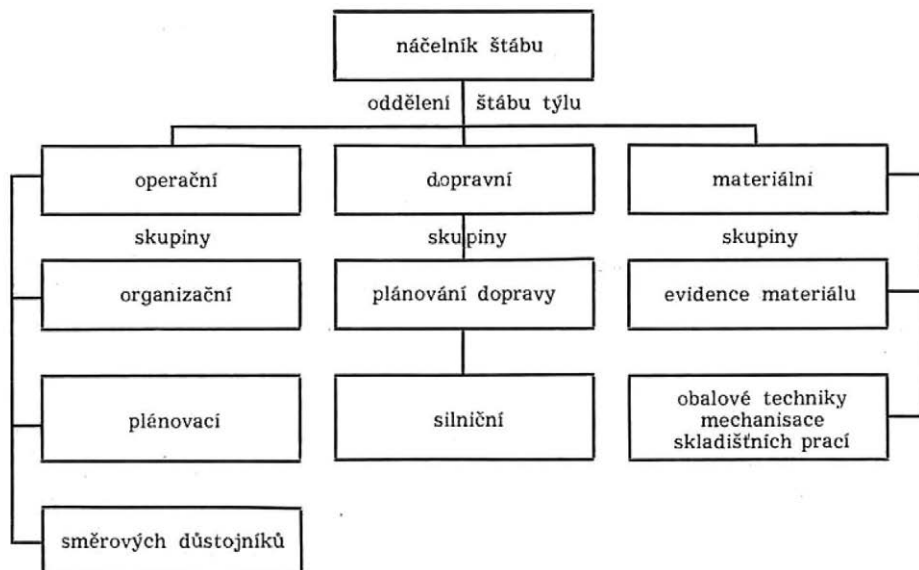
Za základní oddělení štábu týlu je nutno považovat operační oddělení (místo dřívějšího organizačního oddělení) a soustředit v něm tyto otázky:

- organizace týlu, výpočet potřeby týlových útvarů a zařízení na operaci, ochrany a obrany týlu,
- zpracování štábní týlové dokumentace, vedení plánu týlového zabezpečení operace a výkazových map,
- směrových důstojníků, vyhodnocování a vedení radiální situace, studia a využití válečných zkušeností.

Ve druhém oddělení štábu týlu je třeba sloučit všechny druhy dopravy (plánování automobilní, železniční, vzdušné a potrubní dopravy), řízení silniční dopravy, obnovu a udržování silničních komunikací.

Ve třetím oddělení štábu (materiálním) je nutno řešit otázky evidence materiálu, zpracování týlových souhrnných hlášení, obalové techniky, mechanisace a paletisace.

Uvedeným názorům by nejlépe odpovídala tato organizace štábu týlu:

Odůvodnění některých návrhů:

a) K návrhu na zřízení skupiny směrových důstojníků mne vedou zkušenosti, zejména z loňských velitelsko-štabních cvičení, při kterých štáby týlu vševojskové armády a generální štáb neměly dostatek reálných podkladů o materiální situaci podřízených svazků. Bylo tomu tak zejména po masových úderech nepřátelských zbraní hromadného ničení.

Z této skupiny je možno určit pro každý svazek po jednom směrovém důstojníku, který bude mít za úkol sledovat nepřetržitě operační, a hlavně týlovou situaci svěřeného svazku, informovat štáb týlu armády a předkládat mu návrhy na opatření vyvolaná náhlou změnou situace.

V naléhavých situacích by směrový důstojník mohl vyjždět k vojskům s úkolem vyjasnit situaci, popř. provést naléhavá opatření v týlu svazku. Při zničení týlového velitelského stanoviště svěřeného svazku by mohl převzít funkci náčelníka týlu.

Směroví důstojníci mohou kromě toho sehrát významnou úlohu právě v oblasti souběžného plánování; po důkladném seznámení se s rozhodnutím náčelníka týlu armády, které si zakreslí do pracovních map, zajistí náčelníku týlu svěřeného svazku předání a správné pochopení rozhodnutí.

Do povinností skupiny směrových důstojníků je možno též uložit vyhodnocování situace z hlediska účinků zbraní hromadného ničení v armádním týlovém prostoru, vedení radiální situace a konečně další povinnost, vyplývající ze studia a využití válečných zkušeností. Poslední úkol bude hrát významnou úlohu zejména v počátečním období války.

b) Komplexní řízení všech druhů dopravy je vyvoláno zvýšeným objemem přísunu materiálních prostředků požadovaných ve zkrácené době a značnou zranitelností jednotlivých druhů dopravy, zejména železniční a sil-

niční, zbraněmi hromadného ničení nepřítele. V takovéto situaci, ve které bude nutno kombinovat jednotlivé druhy dopravy, rychlým manévrem vyplňovat mezery způsobené nepřátelským úderem, je nutno provádět souhrn přeprav podle jednotného plánu komplexně řízeného jediným orgánem ve štábu týlu.

Začlenění silniční služby do dopravního oddělení štábu týlu by zajistilo větší přimknutí činnosti silničních orgánů k potřebám vojsk; umožnilo by rovněž řešit komplexně otázky armádních dopravních spojů v souvislosti s vedením potrubních tras a s požadavky na obnovu železnic. Silniční služba bude moci operativně vytvářet podmínky pro potřebu rychlého manévru celým systémem dopravy. Komplexní řízení dopravy umožní tedy nejučelnější spojování různých druhů dopravy, zabezpečí nejracionálnější organizaci práce a operativní součinnost mezi jednotlivými druhy dopravy a konečně povede ke zkrácení času provedení přeprav a k vysoké manévrovosti celé dopravní sítě.

3. Souběžná práce štábů

Zkrácené přípravné období vyžaduje nové formy plánování a také nové způsoby rychlého uvádění plánů v život.

V uplynulém výcvikovém roce byly v otázkách plánování získány některé nové zkušenosti. Při stanovení formy plánu nutno vycházet především z konkrétní situace, zejména z časových možností, které jsou k dispozici pro včasné zahájení materiálních příprav k operaci. Osvědčila se jednoduchá grafická forma plánu na mapě s přiložením několika základních kalkulačních přehledů (přehled materiálního zabezpečení podle období nebo dnů operace, přehled počtů zdravotnických ztrát, perspektivní plán příjmu apod.), popř. s textovým doplněním některých dílčích částí plánu.

První zkušenosti získané v nové metodě plánování ukazují, že účelně organizovaný systém souběžného plánování na stupni vševojsková armáda—divise vede k rychlému předávání operačně taktických a materiálně zdravotnických podkladů do nižších štábů týlu a ke zkrácení štábních, zejména plánovacích prací. Tím se zároveň poskytuje více času na provedení praktických opatření ve svazcích a v útvech. Zde je nutno uvážit, že plánování má být účinným prostředkem, jak časově a věcně provést praktická opatření k týlovému zabezpečení příprav operace; je tedy zcela správné a nutné provést plánovací a štábní práce co nejrychleji a plánovaná opatření souběžně předávat podřízeným štábům.

Uvedu některé konkrétní poznatky:

Velitel vševojskové armády dostane operační směrnice a zpravidla současně (někdy s menším zpožděním) dostává jeho náčelník týlu týlové směrnice (ke kterým bývají přiloženy odborné směrnice nadřízených náčelníků služeb).

Náčelník týlu armády prostuduje se svým náčelníkem štábu týlové směrnice. Pak odjíždí k veliteli (náčelníkovi štábu) armády na operační orientaci, kde se dozví hrubé řešení operace. Náčelník štábu přenáší zatím text týlových směrnic do pracovní mapy, upřesňuje se štábem a s náčelníky služeb materiální podklady a připravuje kalkulační propočty.

Předpokladem souběžné práce štábu armády a štábů svazků je včasné přenesení hrubého rozhodnutí velitele armády do podřízených štábů di-

visí. Děje se tak prostřednictvím směrových důstojníků (náčelníků směrů za jednotlivými divisemi). Rovněž tak náčelník týlu armády, jakmile doplní hrubé rozhodnutí svého velitele týlovým řešením, přenáší je do štábů týlu vševojskových svazků, aniž čeká na zpracování komplexního plánu nebo dokonce týlového rozkazu. Může se tak stát prostřednictvím dříve povolaných zástupců náčelníků týlu, popř. náčelníků organizačně plánovacích oddělení (náčelník týlu je k dispozici svému veliteli divise), nebo konečně, což považuji za nejúčelnější, prostřednictvím směrových důstojníků (náčelníků směrů za týly jednotlivých divisí).

Zmínil jsem se krátce o metodě souběžné práce na stupních týlu vševojskové armády—týly divisí.

Stejně metody je nutno zavádět také v otázkách plánování přísunu materiálu na stupních štábů týlu armády—automobilní útvar a štáb týlu armády—štáb armádní zásobovací základny. To předpokládá rychlé zpracování rozdělovníku materiálu přiděleného svazkům pro operaci, jeho předání armádním polním skladům a současně vydání podkladů automobilním dopravním útvarům k zahájení přísunu materiálu.

S vydáním těchto podkladů je nutno zároveň naznačit místa určení pro přisunovaný materiál. Zpravidla to budou nové prostory divisních skladů a prostory palebných postavení dělostřelectva. Nebude-li v této době znám přesný prostor nového umístění divisního skladu (který si určuje sama divise), nebo prostor palebných postavení dělostřelectva, je možno materiál podat do místa určeného štábem týlu armády na čáře divisních skladů (jde o místo prvního určení nebo o místo vyčkávací). Toto místo je nutno včas oznámit týlu svazku, aby mohl organizovat převzetí materiálu, popřípadě poslat přísunovou kolonu do konečného místa předání materiálu. Uvedená metoda souběžné práce ve štábech týlu nepředstavuje jedinou ani konečnou zkušenost; v konkrétní náplni ji bude nutno přizpůsobovat podmínkám situace a dále zdokonalovat současně se zaváděním mechanizačních prostředků v oblasti velení týlu.

4. Technické vybavení štábů týlu

Technické zabezpečení velení týlu zůstává oblastí, která dosud nebyla ovlivněna zavedením zbraní hromadného ničení do výzbroje a která zdaleka není na úrovni všech kvalitativních i kvantitativních změn vyvolaných ve vedení soudobých operací. Podívejme se jen do štábu týlu vševojskové armády během velitelsko—štábních cvičení. Kolik pracovníků je zaměstnáno účtováním a vedením evidence materiálu. Týlové souhrnné hlášení se zpracovává stejným způsobem jako tomu bylo ve Velké vlastenecké válce, ačkoli se sklady materiálu naplnily tisíci nových součástek, novými druhy pohonných hmot, novou technikou a dalšími prostředky. Ve štábech se pracně vypočítávají přehledy materiální situace, palebné průměry, denní dávky a náplně pohonných hmot.

A podívejme se nyní do našich závodů. V některých jsou již zavedeny, v jiných se zavádějí moderní počítači, účtovací a evidenční stroje, dokonalá dispečinková zařízení a jiné automatisované prostředky pro řízení závodů.

Myslím, že je již na čase, abychom se vážně zamysleli nad těmito otázkami. Především je třeba naléhavě řešit vybavení štábů týlu, dopravních útvarů a zásobovacích základen dokonalým dispečinkovým zařízením. Dále je nutno vědecky a kriticky přehodnotit dosavadní postupy práce a metodu

řízení štábů týlu a stanovit úkoly nebo úkony, které by bylo možno přenést na stroje. Na základě toho je třeba určit konkrétní úkoly pro vývoj v této oblasti. Je nanejvýš nutné plně využít výsledků nové technické revoluce ve všech oblastech naší výroby pro technické vybavení a mechanisaci práce ve štábech týlu. A nejen to, je také třeba usilovně napomáhat rozvíjení technického myšlení všech našich týlových funkcionářů. Jen touto cestou můžeme pozvednout práci týlu naší armády na úroveň požadavků soudobého vojenství.

Z á v ě r

Velení týlu zahrnuje komplex otázek dotýkajících se přímo nebo nepřímo téměř všech oblastí činnosti týlu. Jsou to především otázky organizace týlových útvarů a zařízení, spojení, organizace týlového velitelského stanoviště atd. Nezabýval jsem se všemi těmito problémy, a to z toho důvodu, že byly již dříve podrobně rozvedeny na stránkách *Vojenské mysli* nebo jiného vojenského odborného tisku. Bude nyní velmi prospěšné, zapojí-li se do řešení těchto nejnaléhavějších otázek velení týlu nejširší okruh vševojenských velitelů, vojskových a týlových funkcionářů.

Prameny studia:

- Sborník VVS čís. 9/58.
- Sborník *Týl a zásobování* čís. 1/58 a 3—4/58.
- Články ve *Vojenské mysli* roč. 1957 a 1958.

OPERAČNĚ TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

NĚKTERÉ NÁZORY NA ZPRACOVÁNÍ BOJOVÉ DOKUMENTACE

Kapitán František Borák

Autor článku vystupuje proti přemrštěným požadavkům na štábní kulturu (vnější vzhled) dokumentů a navrhuje jejich jednodušší zpracovávání.

Dále navrhuje, aby u plánů přílohy, skládající se z tabulek a výpočtů, nebyly uváděny na mapách, ale odděleně. Podrobně se zabývá obsahem a způsobem zpracování plánu operace, přesunu a maskování. Pro součinnost při zpracovávání dokumentů navrhuje vytvořit na štábech stále kolektiv pracovníků.

V našich štábech stále hovoříme o tom, že je nutno zkrátit dobu pro přípravu operace a to že vyžaduje především rychlejšího zpracování rozhodnutí velitelů na vyšších stupních a jeho doručení vojskům. Téměř při každém našem cvičení však vidíme, že dokumentace, kterou štáb musí zpracovat, je buď brzdou této snahy nebo je zpracována opožděně a slouží jen k uložení nebo vyvěšení při rozboru, aniž má nějaký podstatný význam při zpracování nařízení nebo při velení v průběhu boje. Vidíme, že naši velitelé a štáby se naučili poměrně rychle a správně rozhodovat a pracovat, ale přenesení rozhodnutí na mapu a zpracování různých plánů je tak pracné, že tyto plány se stávají brzdou velení a v nařízené formě jsou nevyhovující.

Aby se urychlilo zpracování naší dokumentace, je třeba:

- více zmechanisovat práci na dokumentech,
- odstranit zbytečné dokumenty,
- zjednodušit dokumentaci a dávat do ní jen údaje skutečně potřebné.

K včasnému zpracování dokumentace byly již učiněny určité kroky, většinou správné, ale vcelku takové, které podstatně neovlivní rychlost a včasnost prací.

Tak např. byly zavedeny různé mechanizační prostředky, jako razítka na značky, nalepování nápisů na „falešných mapách“, na dokumentaci apod. Nakonec však bylo vždy od těchto prostředků upuštěno a zůstala jen manuální práce kresliců.

Správně se přistoupilo k odstranění některých zbytečných dokumentů, ale přesto je ještě dosti takových, které by v krajním případě mohly být sloučeny s jinými.

Na stránkách Vojenské mysli bylo zveřejněno již v roce 1956—1957 dosti podnětných návrhů na zlepšení zpracování dokumentace, které však většinou zůstávají nevyužity. Naskytá se tedy otázka, proč tomu tak je, proč bojová dokumentace tolik zaostává za požadavky na vedení armádní operace a v jejím rámci, za požadavky na dokumentaci kladenými. Myslím, že hlavní překážkou zavedení mechanisace, odstranění různých zbytečností z dokumentace jsou přemrštěné požadavky na štábní kulturu (jak je v ně-

kterých případech vyžadována) a setrvávání ve starých zvyklostech.

Přemrštěné požadavky na štábní kulturu v některých případech jsou naprosto škodlivé.

V naší práci vidíme, že s plány operací jsou seznamováni kresliči nebo důstojníci, kteří dobře kreslí, ačkoli při tom není záhodno, aby plány byly tak zveřejňovány. V jiném případě vidíme, že na dokumentech pracuje většina příslušníků oddělení (složek) armády vlastně ve funkci kresličů, a protože práce není nijak zmechanisována a zpracování je pracné, příslušníci štábů musí nastavovat noci. V důsledku toho po přípravném období je většina příslušníků štábu vyčerpaná, nemluvě ani o tom, že zanedbává ostatní úkoly, jako kontroly podřízených, včasné reagování na situaci na frontě, opravy zpracovaných plánů podle vzniklých situací, a prostě vše, co souvisí s otázkami velení. Přemrštěnými požadavky na formu je zanedbáván obsah.

Takto zpracované plány visí obvykle v operačních sálech. Aby se nepoškodil vzhled dokumentů, neberou se na pozorovatelný a obvykle již po prvním přesunu štábu se ani nevyvěšují v operačním sále. Velitelé a náčelníci, aby měli z čeho velet, obvykle si dávají překreslovat plány operací s některými prvky operačního zabezpečení a plány svých druhů vojsk a služeb do svých pracovních map. A tím ještě dále zatěžují příslušníky štábu armády čistě kresličskými pracemi.

Myslím proto, že je třeba skoncovat s tím, aby dokumenty při cvičeních byly pokládány za dobré nebo špatné jen podle vnějšího vzhledu, a že je třeba, aby si rozhodčí více všímali účelnosti a rychlosti zpracování dokumentů a jejich využití. Myslím, že požadavek velmi dobré čitelnosti a přehlednosti by byl dostačující pro zpracování našich dokumentů a že by se tím získalo dost času pro řešení jiných otázek, zvláště otázky velení, která by se tím částečně vyřešila, nebo aspoň by se jejímu vyřešení napomohlo.

Mluví-li o setrvávání ve starých zvyklostech, mám na mysli většinou obsah dokumentu, např. dosud se ještě jen zřídka setkáváme s tím, že plány se skládají ze dvou částí:

- části grafické, ve které jsou na mapě (schématu) uvedeny ty údaje plánů, jejichž grafické vyjádření je přehlednější a časově výhodnější, a
- z části písemné, která tvoří přílohy ke grafickému plánu a sestává z různých tabulek a výpočtů, které grafický plán doplňují.

Přes to, že tento způsob je výhodnější, nadále se štáby většinou uchylují k pracovnímu psaní textové části na mapy. Je tomu tak proto, že plány jsou zpracovávány pro potřeby informačních zpráv a ne pro velení.

Na takto rozdělených plánech by mohlo lehce pracovat několik osob, byla by zpracovány podstatně rychleji, mapa s grafickým vyjádřením by byla menší, poněvadž by byla bez map, kterých je třeba pro kresbu tabulek a výpočtů, takže by byla také vhodnější pro práci na pozorovatelně nebo i ve štábních autobusech.

O dalších úpravách z hlediska formálního a obsahového se zmíním v další části — v rozboru jednotlivých dokumentů zpracovávaných štábem armády.

Plán operace

U plánu operace jeví se snad nejmarkantněji zbytečnost některých údajů a rozpor mezi délkou zpracování tvůrčí myšlenky a jejího technického provedení (nakreslení). Vidíme, že plán operace je v hlavních ry-

sech načrtnut uhlem během jedné až dvou hodin, ale jeho propracování, které záleží ve vypracování pomocných tabulek, výpočtů a především v provedení kresličských prací, trvá až 24 hodin, někdy méně nebo také více. Tak tomu je nejen u plánu operace, ale i u ostatních plánů.

Plán operace by mohl být rozdělen na dvě části — grafickou a písemnou, s tímto obsahem:

Grafická část jako základní zpracovaná podle dosavadních zvyklostí, avšak bez všech tabulek se zakreslenými údery AZ, chemických zbraní a biologických prostředků.

V písemné části, zpracované jako příloha, by byly tyto tabulky:

- cíl operace,
- tabulka rozdělení sil a prostředků,
- tabulky hustot a poměru sil,
- tabulka použití letectva,
- materiální zabezpečení operace.

Všechny tyto tabulky by byly zpracovány v takovém rozsahu, jak jsou připravovány dosud.

Navíc by bylo třeba zpracovat:

- tabulku použití atomových zbraní; v ní uvést:

rozdělení atomových zbraní na jednotlivé fáze činnosti, druh a kilotonáž atomové zbraně, druh výbuchu, epicentrum, minimální dobu pro vyžádání a kdo úder provede. U ostatních údajů, jako je výpočet souřadnic epicenter, výšky výbuchů apod., stačí, jsou-li vedeny v pracovních mapách důstojníků pro ZHN;

- tabulku použití chemických zbraní. V ní uvést v jednotlivých fázích činnosti použití chemických zbraní letectvem (použití chemických látek v tunách), dělostřelectvem (v p/p) a chemickým vojskem. Ostatní údaje a propočty opět provést u chemického vojska.

Uvedený obsah a tabulky jsou základní a bude je nutno upravit nebo doplnit podle druhu operace.

Takto upravený plán by se zbavil formálních prvků, byl by rozšířen o prvky potřebné pro velení a stal by se dokumentem nutným ne pro informační zprávu náčelníkům, ale pro vedení a řízení operace.

Plán přesunu

Myslím, že jde-li o plánování kratšího přesunu v rámci nějaké operace (bez zaujímání prostoru denního odpočinku — tedy nanejvýš o jednodenní přesun), je nutno, a také je to nejvýhodnější, plán zpracovat na plánu operace. Plán operace v tomto případě bude obsahovat také kalkulační tabulky přesunu.

Jde-li o přesun na delší vzdálenost, zpracovává se samostatný plán. Pro zjednodušení celé dokumentace je výhodné spojit tento plán s plánem pořádkové služby. Sledujeme-li totiž plán pořádkové služby, vidíme, že obsahuje z hlediska grafického vyjádření téměř stejné prvky jako plán přesunu. Snad je poněkud rozšířen, pokud jde o regulační orgány. Z hlediska písemného vyjádření přebírá nejdůležitější a nejobsáhlejší tabulku, tj. tabulku přesunu. A naopak plán přesunu se někdy nevyhne některým údajům z pořádkové služby. Nastává zde tedy opět zdvojení plánů, ztížení a zpomalení práce plánovací skupiny.

Snad by bylo nejvýhodnější, aby plán přesunu vypadal v hlavních bodech takto:

— Grafické vyjádření by obsahovalo dosavadní prvky rozšířené o prvky pořádkové služby spolu s tabulkou průchodu na jednotlivých regulačních čarách.

— Písemná část, která by se opět psala zvlášť na stroji, mohla by obsahovat jen tyto tabulky: tabulku přesunu (jako základní), organizaci bojového zabezpečení, organizaci a úkoly pořádkové služby v rámci úkolů, které plní armáda, rozdělení sil a prostředků pořádkové služby armády a zvláštní nařízení o udržení pořádku a maskování.

Na rozdíl od obsahu obou plánů tak, jak se obvykle zpracovávají, navrhují neuvádět úkol armády, operační charakteristiku, rozdělení čísel pochodových proudů. Tyto údaje jsou v tabulce přesunu, v přehledu organizace pořádkových orgánů.

V některých štábech se již v některých případech pracovalo obdobně na plánování přesunu a postup se osvědčil. Nový návrh předpisu pro pořádkovou službu mluví o samostatném plánu pořádkové služby.

Plán maskování

V poslední době se vyskytly názory, že by bylo výhodné sloučit plán maskování s plánem protiradiotechnické činnosti, aby obsahoval komplexní opatření ke klamání nepřítele. Jsem téhož názoru. Rozebereme-li plán protiradiotechnických opatření, vidíme, že obsahuje opatření prováděná různými druhy vojsk (spojovacím, ženijním vojskem), které vzájemně na splnění těchto úkolů nespolupracují a plánují je podle pokynů velitele (náčelníka štábu) a v součinnosti s operačním oddělením, které jejich činnost řídí a slaďuje. Plán protiradiotechnických opatření zpracovaný operačním oddělením obsahuje pak vlastně výpisy z plánů jednotlivých druhů vojsk. Obsahuje výpis z plánu rušení spojovacího oddělení (opatření k rušení rádiových stanic nepřítele), z plánu PVO oddělení PVO (opatření k rušení radiolokátorů nepřítele), z plánu ženijního oddělení (opatření k maskování vlastních objektů a ke klamání nepřítele používáním koutových odrážeců apod.), z plánů leteckého a dělostřeleckého zabezpečení operace (úkoly k zabezpečení ničení radiotechnických prostředků nepřítele).

Vidíme, že dochází k zdvojování plánů a plán protiradiotechnické činnosti slučuje opatření, která mají sice společný cíl (bojovat proti radiotechnickým prostředkům nepřítele), liší se však použitými prostředky, objekty, na které působí a nejsou ve vzájemné součinnosti. Bylo by tedy docela možné, aby operační oddělení armády tento plán rozpracovávalo a aby opatření byla zahrnuta jen v pracovní mapě důstojníka pro protiradiotechnickou činnost, který by pak náčelníkovi operačního oddělení (a jeho prostřednictvím náčelníku štábu, veliteli) odpovídal za to, že úkoly jsou plněny v souladu se zámyslem velitele armády.

Správnost plánování by mohla být překontrolována právě na plánu maskování, který by zpracovávalo operační oddělení, podle dosavadních zvyklostí, s přihlédnutím k protiradiotechnické činnosti, kterou by do plánu v hlavních rysech zahrnulo.

Plán maskování s těmito opatřeními by jistě nabyl na hodnotě, poskytoval by lepší přehled a možnosti pro řízení všech opatření ke klamání nepřítele.

Uvedl jsem jen některé z hlavních dokumentů zpracovávaných u operačního oddělení, na nichž jsem se snažil ukázat, že dokumentaci zjednotit, a tím také urychlit, je skutečně možno. Je však nutno přihlídnout při zpracovávání jen k potřebám použití dokumentace při velení, k vydávání bojových nařízení apod., oprostít je od úkolů potřebných jen při informačních zprávách a zabránit zdvojování dokumentů s obdobným obsahem. Nezabýval jsem se důležitou částí bojové dokumentace, bojovými nařízeními a hlášeními. Nutno konstatovat, že tyto dokumenty jsou většinou psány bez zbytečných údajů, účelně a při tom jsou dostatečnými podklady pro práci podřízených.

Součinnost při zpracování štábních dokumentů

V rámci součinnosti se při zpracování dokumentace požaduje, aby součinnost zásadně uskutečňovali náčelníci oddělení, druhů vojsk a služeb. Prakticky tento požadavek je však neproveditelný. Podívejme se jen na případ náčelníka operačního oddělení. V údobí plánování je jednou z hlavních osob pracujících na plánu operace, měl by provádět dále zpravidla součinnost při zpracovávání plánu přesunu, plánu maskování, plánu protiradiotechnických opatření, plánové tabulky součinnosti, organizovat dodání rozkazů podřízeným, provádět jejich kontroly a provádět ještě mnohé jiné práce spojené s řízením oddělení. Při tom je jasné, že většinu času mu zaberou práce spojené s plánem operace.

Proto myslím, že by bylo nejvhodnější vytvořit na štábu jakési stálé kolektivy lidí pracujících na určitých otázkách, kteří by trvale vzájemně spolupracovali. Je samozřejmou povinností počítat i se zaměnitelností důstojníků a cvičit je v tom. V zásadě vždy při důležitých akcích musíme počítat s příslušníky štábu, kteří mají v tom nebo onom směru pevné návyky nebo praxi.

Chceme-li (např. při štábních nácvicích) procvičit i ostatní příslušníky složky, je nutno pak před cvičením provést novou organizaci pracovních skupin a sdělit štábu, na koho se v příslušných otázkách mají obracet. Například: soudruzi z operačního oddělení určení pro plánování přesunu by předem věděli, že přesun u dělostřelectva, ženijního, chemického vojska apod. organizuje ten nebo onen důstojník, znali by jeho schopnosti a tak dále. Práce by pak mohla být prováděna i bez větších zásahů náčelníka. Při tom je samozřejmou povinností těchto důstojníků informovat své náčelníky a přicházet na operační oddělení s návrhy, které jejich náčelník schválil.

Tím ovšem nechci zbavovat náčelníky jejich povinností. Myslím, že udělají svým povinnostem zadost, když vydají pro práci jasné pokyny, instruuji soudruha, který je za práci odpověden, a příležitostně zkontrolují postup práce. Je nejvhodnější, aby vedoucí skupiny při zahájení zpracovávání dokumentu seznámil společně všechny zpracovatele (i od druhů vojsk) s hlavními myšlenkami plánu. Druhy vojsk mohou při té příležitosti předložit své požadavky. Ostatní otázky vzniklé během zpracování řeší se již individuálně v součinnosti vedoucího pracovní skupinky s příslušným zpracovatelem od druhů vojsk. Skupina po takto organizované součinnosti zpracuje dokument uhlem (tužkou) a předkládá ho ke schválení. Po jeho schválení je vhodné rozdělit skupinu na část, která zpracovává čisto-

pis, a na část, která pracuje na bojových nařízeních vyplývajících z plánu nebo přejde na jiný pracovní úsek.

V závěru této části o součinnosti chci se zmínit o otázkách ochrany proti ZHN. Vidíme, že plánování použití ZHN a ochrany proti nim je dosti komplikované a zbytečně roztržité. Těmito otázkami se zabývá operační oddělení, chemické a zdravotnické oddělení a oddělení druhů vojsk, z nichž každý plánuje použití nebo ochranu proti ZHN po své linii. Snad by bylo nejvýhodnější, aby se otázkami použití zabývala skupina (oddělení) ZHN ať již v rámci operačního oddělení armády, nebo jako samostatná složka, ve spolupráci s odděleními, jejichž zbraně slouží k dopravě ZHN na cíl (dělostřelectvo, letectvo). Na druhé straně nynější chemické oddělení (příslušně doplněné) by zabezpečovalo ochranu vojsk. Vždyť i dosavadní chemické prostředky jsou zaměřeny většinou na ochranu proti ZHN. I když např. ochrana proti atomovým výbušným zbraním byla plánována operačním oddělením (skupinou ZHN), nejdůležitější speciální práce (desaktivace materiálu) a hygienická očista byly nakonec prováděny chemickými jednotkami. Toto oddělení ochrany proti ZHN by ovšem plánovalo ochranu a likvidaci úderů ZHN nepřítele a odpovídalo za ni nejen po své odborné linii (speciálními chemickými jednotkami), ale i z hlediska vševojskového.

Vím, že mnohé z mých vývodů jsou v rozporu s předpisy a se zvyklostmi při zpracování bojové dokumentace a vím také, že se setkají s různými názory. Myslím si však, že právě širokou diskusí, po které by následovala účinná opatření, mohlo by se značně přispět k účelnému, živému a pružnému velení.

Z CIZÍCH ARMÁD

VLIV JADERNÝCH ZBRANÍ NA PLÁNOVÁNÍ ŠTÁBŮ

(podle amerických názorů)

V první části článku jsou řešeny některé aktuální otázky plánování použití jaderných zbraní a podrobně se uvádějí způsoby rozmísťování vlastních objektů v týlu z hlediska protiatomové ochrany.

Stať je doplněna řadou praktických příkladů převzatých z článků amerických vojenských odborníků.

Článek má napomoci při praktickém uplatňování zásady využívat všech vlivů snižujících zranitelnost vlastních objektů jadernými zbraněmi nepřítele.

Velké ničivé účinky jaderných zbraní způsobily v plánování operací a vedení bojové činnosti vojsk hluboké změny a současně podnítily urychlený vývoj a výzkum techniky prostředků atomového napadení.

Moderní bojová technika umožnila provádění úderů jadernými zbraněmi na cíle strategického i operačního a taktického charakteru.

Velký význam, který je jaderným zbráním přikládán, a současně omezené jejich množství, které má velitel k dispozici, nezbytně vyžadují pečlivé plánování jejich použití.

Základním předpokladem je způsobit protivníku co největší ztráty na živé síle a bojové technice. Na jednotlivé cíle má se zásadně používat zbraní odpovídající ráže. Není-li zbraň požadované mohutnosti k dispozici a nelze-li odpor zničit tříštivotrhavým střelivem, má být účinků využito k zničení nebo umlčení dalších cílů ležících v okruhu účinků jaderné zbraně.

Z toho vyplývá, že používání jaderných zbraní klade na velitele a štáby mimořádně náročné požadavky. Otázka velení přestává být jen otázkou znalosti taktiky a technických vlastností zbraní. Řízení boje stále více ovlivňují vysoce odborné technické otázky, takže je velitel při svém rozhodování stále více nucen opírat se o návrhy a hodnocení odborníků štábu.

Podle amerických zásad je povinností štábu zpracovat před rozhodnutím velitele návrh na použití atomových zbraní; při zpracování návrhu vychází štáb nejen ze zámyslu operace a z počtu a druhu přidělených jaderných zbraní, ale i ze širokého komplexu otázek týkajících se množství a rozsahu cílů, charakteru bojové činnosti, vlastností terénu, povětrnostních podmínek a dalších činitelů majících vliv na účinky jaderné zbraně.

Po prostudování taktické situace rozhodne velitel, které cíle mají být zničeny atomovými úderem, přičemž stanoví, jakého stupně a rozsahu má být dosaženo. V některých případech může však taktická situace vyžadovat i určitá omezení. Např. velitel může stanovit jen umlčení nebo částečné poškození objektů a zařízení, počítá-li po jejich ovládnutí s jejich využitím.

Po rozhodnutí velitele vydává v americké armádě pokyny pro zpracování plánu palebné podpory a ostatních plánů pro podporu operace náčelník operačního oddělení vševojskového štábu (G-3).

Plán palebné podpory (Fire Support Plan) zpravidla obsahuje plán paleb dělostřelectva, plán letecké podpory, plán atomové podpory (Atomic Fire Support Plan), popř. další plány, pokyny a směrnice. Plán atomové podpory a plán paleb dělostřelectva zpracovává koordinační středisko, jehož úkolem je především všechny palby vzájemně sladit. Protože účinky atomových zbraní značně převyšují možnosti ostatních zbraní, je plán atomové podpory základním štábním dokumentem a ostatní plány jej doplňují.

Plán atomové podpory se v americké armádě zpracovává většinou graficky a doplňuje se dalšími propočty a údaji. Podle údajů odborného vojenského tisku má

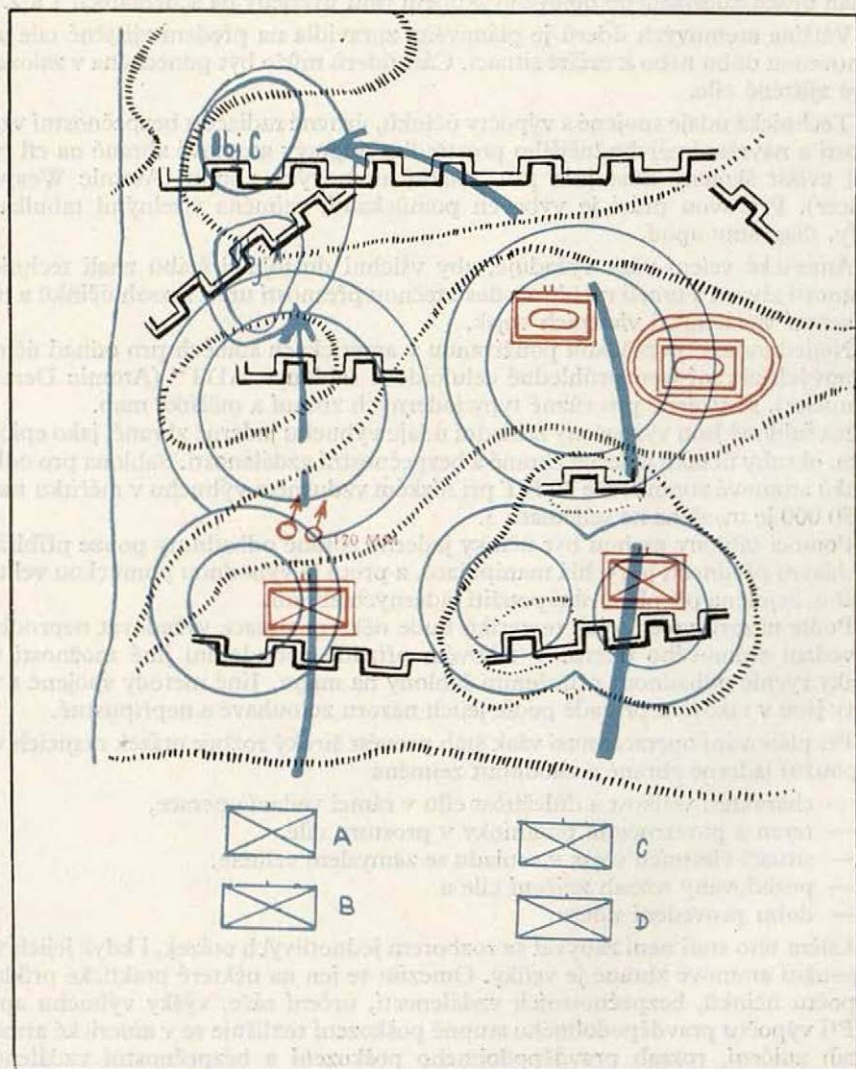

Schéma 2. Plán útoku bojového skupení

plán atomové podpory obsahovat označení a charakter jednotlivých cílů, souřadnice a jejich pořadí, druh a ráž atomových zbraní, dobu výbuchu, výšku výbuchu, předpokládaný stupeň zničení, způsob dopravy atomové zbraně na cíl, bezpečnostní vzdálenost apod.

Col. T. C. Mataxis a Lt. Col. S. L. Goldberg uvádějí ve své knize „Nuclear Tactic“ příklad plánu atomové podpory divise útočící na hlavním směru armádního sboru, který jí přidělil ze 24 atomových zbraní devět. Schválený plán atomové podpory divise se stal základem pro ostatní plánování štábu divise, bojových skupení a podřízených jednotek. Rozhodnutí velitele divise, plán atomové podpory divise a plán útoku podřízeného bojového skupení jsou uvedeny na schématech 1 a 2.

Většina atomových úderů je plánována zpravidla na předem zjištěné cíle a ve stanovenou dobu nebo k určité situaci. Část úderů může být ponechána v záloze na nově zjištěné cíle.

Technické údaje spojené s výpočty účinků, úrovně radiace a bezpečnostní vzdálenosti a navržení nejvhodnějšího prostředku dopravy atomové zbraně na cíl provádí zvlášť školený důstojník pro použití atomových zbraní (Atomic Weapons Officer). Pro svou práci je vybaven pomůckami, zejména číselnými tabulkami, grafy, diagramy apod.

Americké velení však vyžaduje, aby všichni důstojníci štábů znali technické vlastnosti zbraní a uměli rychle a s dostatečnou přesností určit rozsah účinků a bezpečnostní vzdálenosti vlastních vojsk.

Nejjednodušší pomůckou používanou v amerických štábech pro odhad účinků atomových zbraní jsou průhledné celuloidové šablony „ADT“ (Atomic Damage Template), sestavené pro různé typy jaderných zbraní a měřítko map.

Na šabloně jsou vyznačeny základní údaje výbuchu jaderné zbraně, jako epicentrum, okruhy účinků jaderné zbraně a bezpečnostní vzdálenosti. Šablona pro odhad účinků atomové zbraně ráže 20 KT při nízkém vzdušném výbuchu v měřítku mapy 1 : 50 000 je uvedena na schématu 3.

Pomocí šablony mohou být účinky jaderné zbraně odhadnuty pouze přibližně. Její hlavní předností je rychlá manipulace, a proto je výhodnou pomůckou velitelů a štábů, zejména při plánování použití jaderných zbraní.

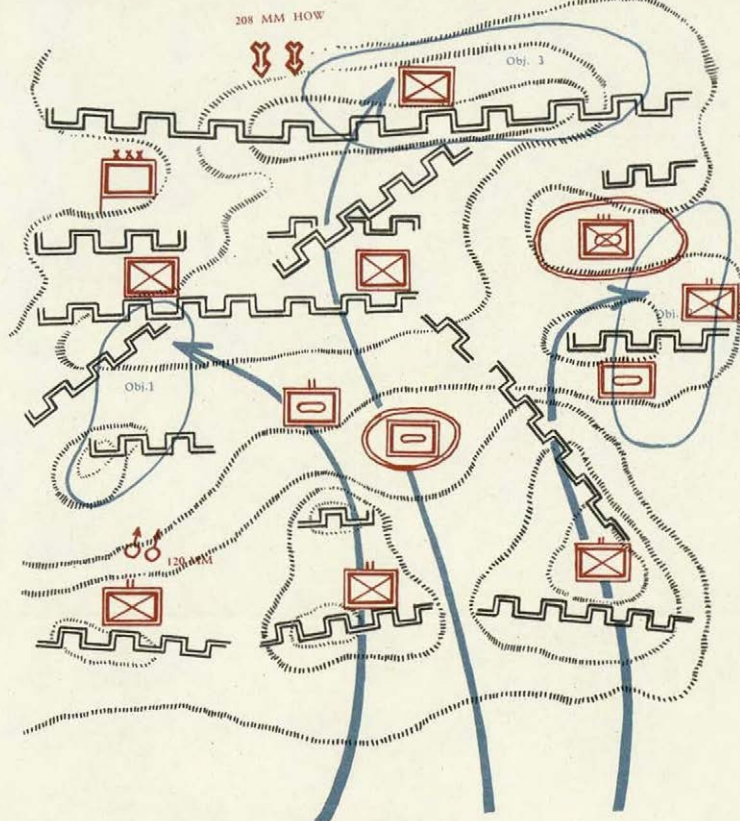
Podle názoru vojenských teoretiků bude některá situace vyžadovat neprodlené provedení atomového úderu. V takovém případě nebude ani jiné možnosti než účinky rychle odhadnout přiložením šablony na mapu. Jiné metody spojené s výpočty jsou v takovém případě podle jejich názoru zdlouhavé a nepřipustné.

Při plánování operace musí však štáb provést široký rozbor otázek majících vliv na použití jaderné zbraně a zhodnotit zejména

- charakter, velikost a důležitost cílů v rámci vedení operace,
- terén a povětrnostní podmínky v prostoru cíle,
- situaci vlastních vojsk v souladu se zámyslem velitele,
- požadovaný rozsah zničení cíle a
- dobu provedení úderu.

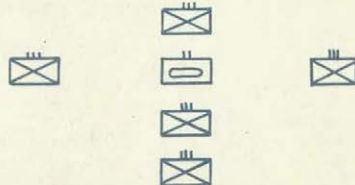
Cílem této stati není zabývat se rozбором jednotlivých otázek, i když jejich vliv na použití atomové zbraně je veliký. Omezím se jen na některé praktické příklady propočtu účinků, bezpečnostních vzdáleností, určení ráže, výšky výbuchu apod.

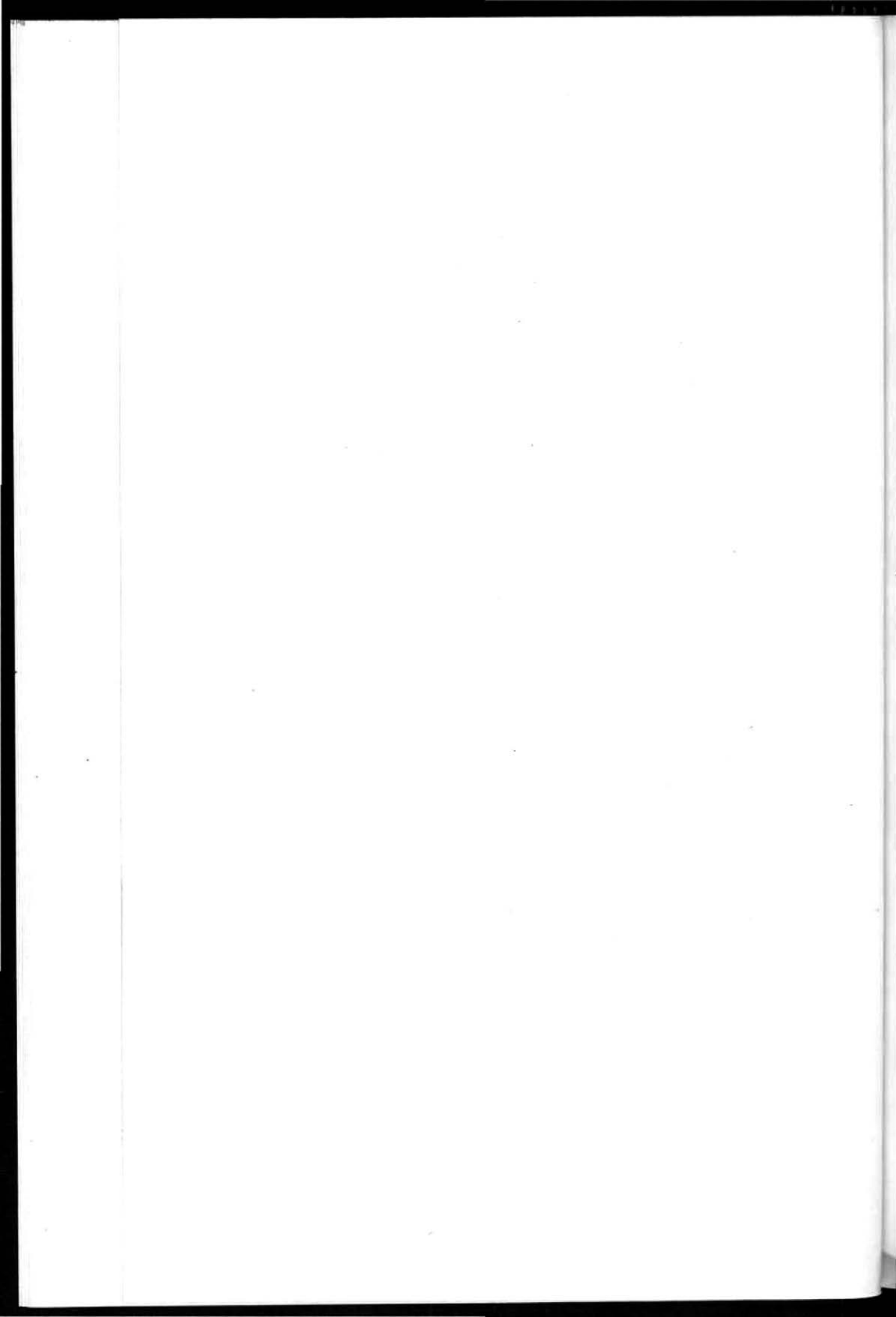
Při výpočtu pravděpodobného stupně poškození rozlišuje se v americké armádě rozsah zničení, rozsah pravděpodobného poškození a bezpečnostní vzdálenost. Lt. Col. H. L. Stockton uvádí, že v epicentru je dosahováno téměř absolutního zničení (přibližně 100%), avšak do stran účinnost klesá, až v určité vzdálenosti (podle

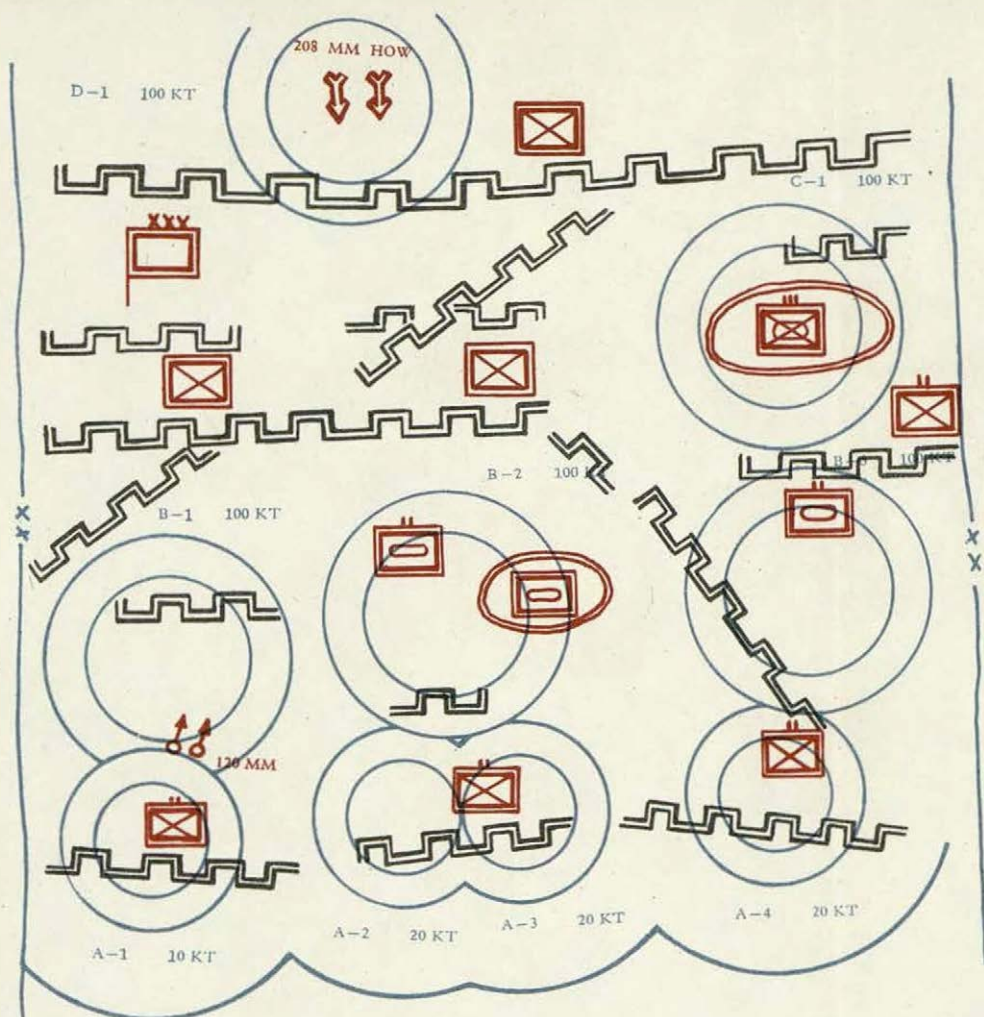

Legenda:

- Pěší bojové skupení
- Prapor mechanizované pěchoty
- Střelecký pluk
- Tankový prapor

Označení cíle	Ráže	Popis cíle
A—1	10 KT	Pěší prapor v zákopech
A—2	20 KT	Pěší prapory v zákopech
A—3		
A—4		
B—1	100 KT	Pěchota — zálohy
B—2		Dělostřelecké jednotky
B—3		Velitelská stanoviště
C—1	100 KT	Mechanis. pěchota — zálohy
D—1	100 KT	Pal. post. atomových děl

Plán atomové podpory divise

Schéma 3. Šablona pro odhad účinků atomové zbraně ráže 20 KT při nízkém vzdušném výbuchu v měřítku mapy 1 : 50 000

ráže, výšky výbuchu, terénu, povětrnostních a jiných vlivů) mizí. Grafické rozdělení je uvedeno na schématu 4.

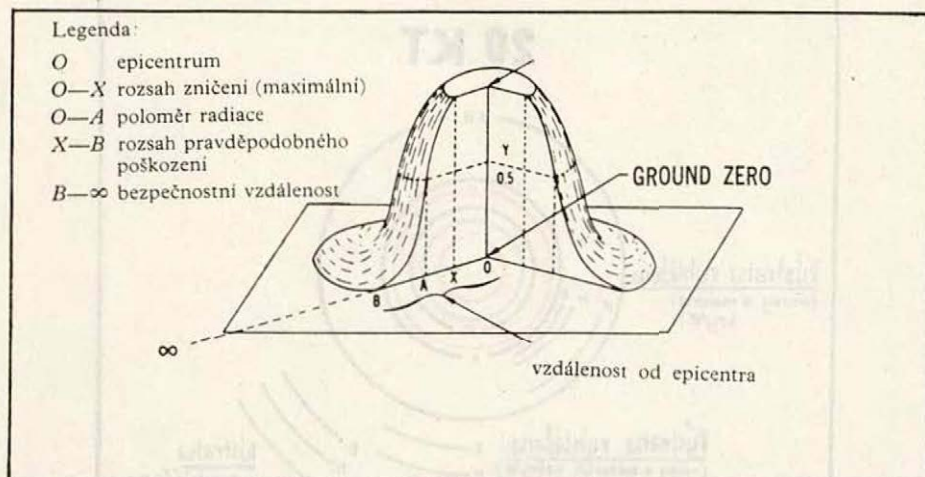

Schéma 4. Rozdělení účinků jaderné zbraně (Gausova křivka)

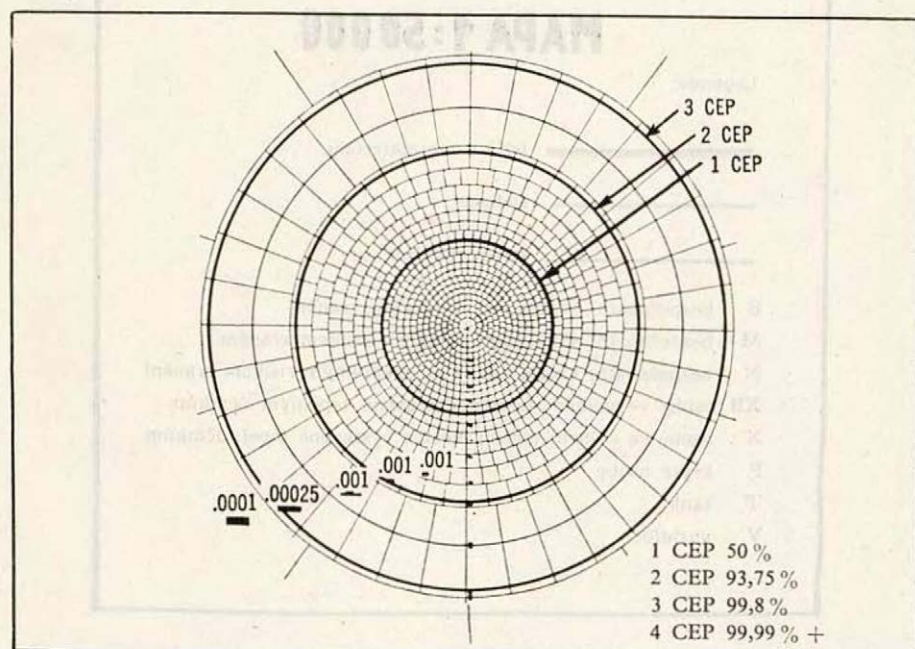

Schéma 5. Kruhový obrazec rozptylu

Při výpočtu je třeba dále znát

- pravděpodobnou úchylku zásahu „CEP“,
- vzdálenost cíle od plánovaného epicentra (d),
- poloměr okruhu ničivých účinků atomové zbraně (R_D),
- poloměr cíle (R_T).

Pravděpodobná úchylka zásahu (Circular Error Probable) „CEP“ je definována jako poloměr kruhu obsahujícího 50 % všech zásahů. Na schématu 5 je znázorněn kruhový obrazec rozptylu, ve kterém 1 CEP se rovná poloměru okruhu obsahujícího 50 %, 2 CEP 93,75 %, 3 CEP 99,8 % a 4 CEP 99,99 % všech zásahů.

Střed cíle může být shodný s epicentrem. Nekryje-li se, je nutno počítat se vzdáleností cíle od plánovaného epicentra (d); tato vzdálenost se měří vždy ke středu cíle.

Poloměr okruhu ničivých účinků atomové zbraně R_D (Radius of damage — v jiných pramenech je používána též zkratka Re-Radius of effects) závisí na ráži jaderné zbraně.

Protože výpočty pravděpodobného poškození byly již podrobně popsány v různých informacích (poukazují zejména na zpravodajské pomůcky), omezím se jen na propočty při plánování rozmístění týlových objektů a zařízení.

Lt. Col. Stephan Silvasy ve své stati o plánování zdůrazňuje, že výpočtům musí nezbytně předcházet hluboký rozbor celého komplexu otázek majících vliv na činnost týlových útvarů a rozmístění objektů a zařízení. Cílem této analýzy je účelně a dovedně rozmístit jednotlivé objekty za současného plného využití ochranných vlastností terénu, aby úderem několika jaderných zbraní nebyly způsobeny takové ztráty, které by ohrozily zásobování vojsk. Z toho vyplývá, že nestačí týlové objekty rozptýlit bez propočtů účinků jaderných zbraní.

Důležitým faktorem, který nezbytně musí být hluboce prostudován, jsou vlastnosti terénu (členitost, pokrytost, složení půdy, přírodní nebo umělé objekty, jako podzemní doly, tunely, jeskyně apod.), mající vliv na zranitelnost týlových zařízení. Přitom musí být podrobně prostudována i komunikační síť, na jejíž výkonnosti závisí operativnost účinného využívání dopravy.

Autor při rozboru těchto otázek vychází z těchto účinků jaderných zbraní při pozemním výbuchu:

Ráž jaderné zbraně	Poloměr účinnosti jaderné zbraně				
	Rozměry	Zásoby a zařízení	Jednotky v lese bez okopů nebo v osadách	Jednotky v otevřeném terénu	
				popáleniny nechráněné pokožky	ostatní popáleniny chráněné pokožky
1 MT	v yardech	2200	6 125	8 400	3750
	v metrech	2010	5 600	7 680	3430
5 MT	v yardech	3750	10 400	14 200	6250
	v metrech	3430	9 500	13 000	5700

Jako příklad uvádí rozbor prostoru skladů materiálu.*)

*) Veškeré údaje a výpočty jsou ponechány v yardech a mílech s ohledem na grafy, které byly převzaty z původních statí autora.

Nejjednodušší způsob výpočtu účinků jaderné zbraně se provádí pomocí grafu 1, jehož vodorovná stupnice $\frac{d}{R_T}$ značí $\frac{\text{vzdálenost cíle od plánovaného epicentra}}{\text{poloměr cíle}}$ a svislá stupnice $\frac{R_D}{R_T}$ značí $\frac{\text{poloměr okruhu ničivých účinků}}{\text{poloměr cíle}}$.

Předpokládá-li štáb, že bude proveden úder přímo na cíl (střed cíle je shodný s epicentrem), jehož poloměr je 5400 yardů, vypočte se pravděpodobné poškození*) z poměru $\frac{R_D}{R_T} = \frac{3750}{5400}$, tj. 0,695. Tato hodnota na svislé stupnici grafu 1 je mezi křivkami 40 a 50 %, přesněji 46 %.

Podobným způsobem může být vypočteno pravděpodobné zranění osob ve volném terénu:

$$\frac{R_D}{R_T} = \frac{6250}{5400} = 1,16,$$

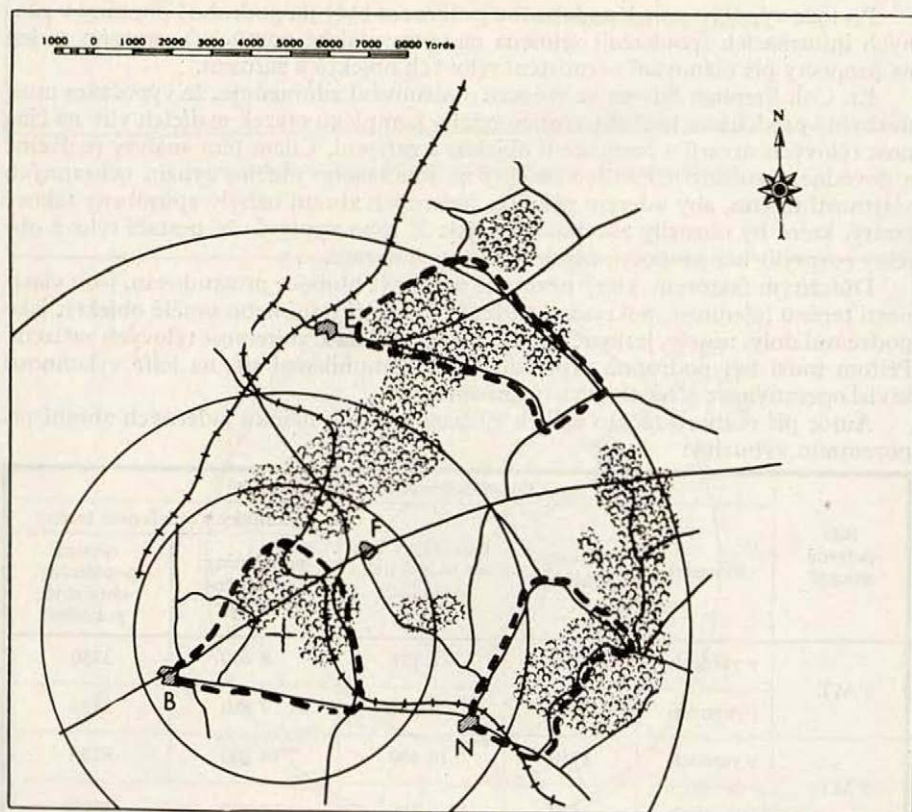
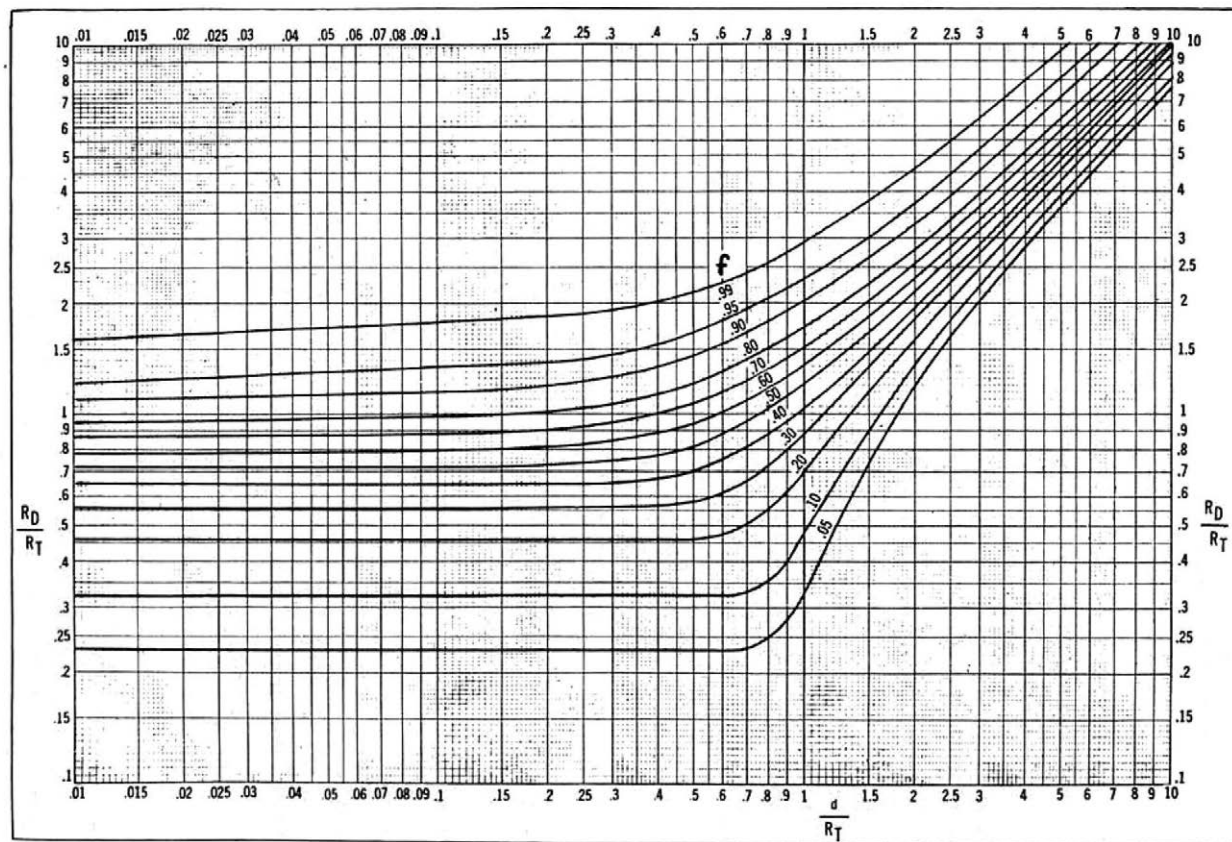

Schéma 6. Rozmístění týlových objektů a zařízení

*) Ráž jaderné zbraně 5 MT: podle tabulky poloměr okruhu ničivých účinků na zásoby a zařízení $R_D = 3750$, na osoby v otevřeném terénu $R_D = 6250$ a na osoby v lese bez okopů $R_D = 10\,400$.

Graf 1. Pravděpodobný stupeň poškození prostorového cíle

v grafu 1 hodnota 1,16 odpovídá pravděpodobnému zranění přes 93 %;
v lesních prostorech bez úkrytu:

$$\frac{R_D}{R_T} = \frac{10\,400}{5400} = 1,92,$$

v grafu 1 hodnota 1,92 odpovídá pravděpodobnému zranění 99 %.

V praxi však nemusí střed cíle souhlasit s předpokládaným epicentrem. V takovém případě je i rozdílný stupeň poškození v jednotlivých částech celého prostoru.

Na schématu 6 je vyznačena skupina cílů. Propočít je proveden pro variantu, že protivník provede úder na levý spodní cíl o poloměru 2000 yardů. Ostatní dva cíle jsou vzdáleny od předpokládaného epicentra (d) asi 6600 yardů ($R_T = 1600$ yardů).

V takovém případě provádí se výpočet účinků pro cíl, na který je předpokládán úder, z hodnoty $\frac{R_D}{R_T} = \frac{3750}{2000} = 1,875$ a z grafu 1 se vyčte pravděpodobné poškození 99 %.

U spodního pravého cíle se zjistí

pravděpodobné poškození z hodnot $\frac{R_D}{R_T}$ a $\frac{d}{R_T}$,

$$\frac{R_D}{R_T} = \frac{3750}{1600} = 2,34,$$

$$\frac{d}{R_T} = \frac{6600}{1600} = 4,13;$$

z hodnot se vyčte v grafu 1 pravděpodobné poškození méně než 5 %;

pravděpodobné zranění osob ve volném terénu

$$\frac{R_D}{R_T} = \frac{6250}{1600} = 3,9,$$

$$\frac{d}{R_T} = \frac{6600}{1600} = 4,13;$$

z hodnot se vyčte v grafu 1 pravděpodobné zranění 30 až 40 % (přesněji 35 %),

pravděpodobné zranění osob v lese (bez krytů)

$$\frac{R_D}{R_T} = \frac{10\,400}{1600} = 6,5,$$

$$\frac{d}{R_T} = \frac{6600}{1600} = 4,13;$$

z hodnot se vyčte v grafu 1 pravděpodobné zranění 90 až 95 % (přesněji 93 %).

Jde-li však o cíle bodové (cíle malých rozměrů, jako budova, most, nebo skupina bodových cílů o malé plošné rozloze), používá se k výpočtům grafu 2.

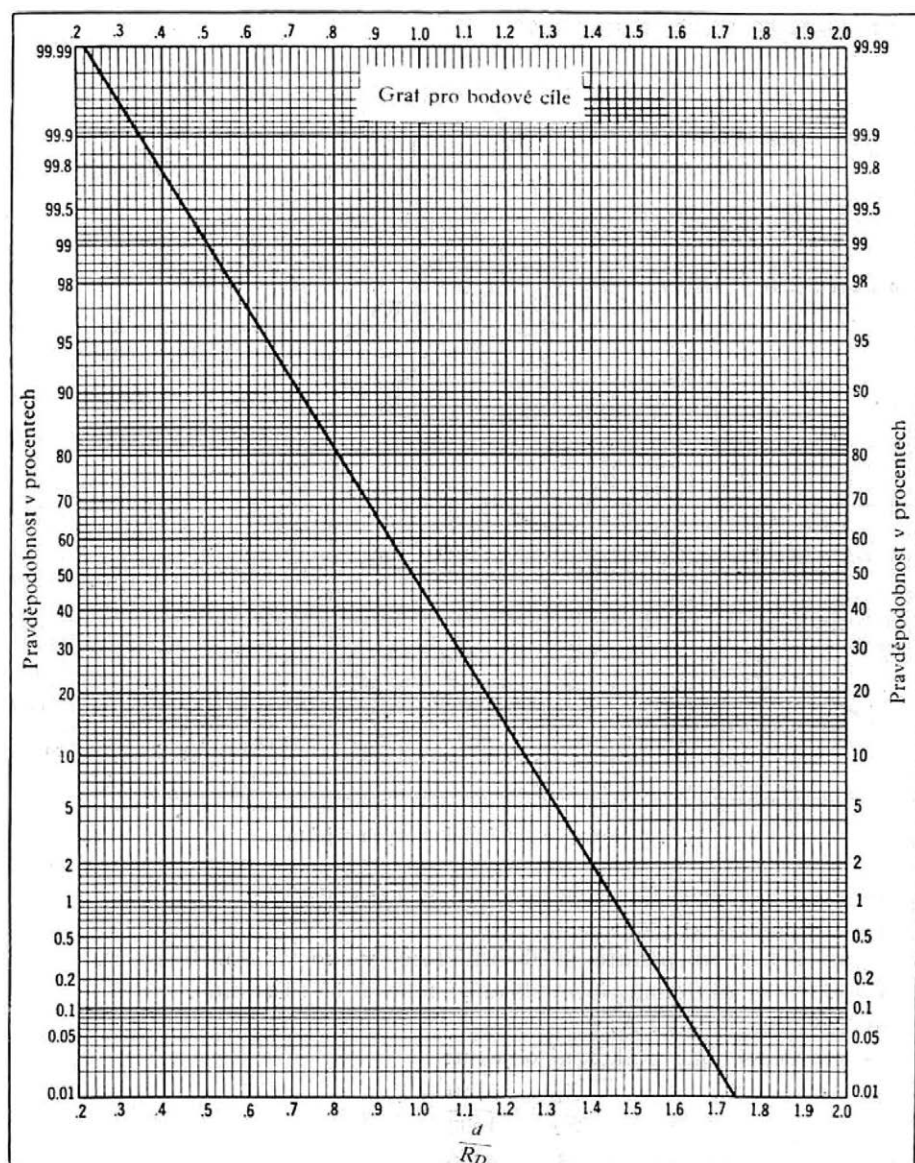
Vodorovná stupnice $\frac{d}{R_D}$ značí $\frac{\text{vzdálenost cíle od plánovaného epicentra}}{\text{poloměr okruhu ničivých účinků jaderné zbraně}}$;

průsečík kolmice od této hodnoty s úhlopříčkou udává procento poškození na svislé stupnici.

Např. osamělá budova je vzdálena od předpokládaného epicentra výbuchu 2420 yardů; poloměr ničivých účinků je 2200 yardů.

Výpočet:

$$\frac{d}{R_D} = \frac{2420}{2200} = 1,1.$$

Graf 2. Pravděpodobný stupeň poškození bodového cíle

V daném případě bude pravděpodobné poškození 28 %.

Má-li být propočten cíl větších rozměrů, rozdělí se na několik samostatných částí, popřípadě i větší část se dále rozdělí na menší celky. Na schématu 7 je uvedena skupina cílů, z nichž cíl č. 1 je rozdělen na dvě části (1A, 1B).

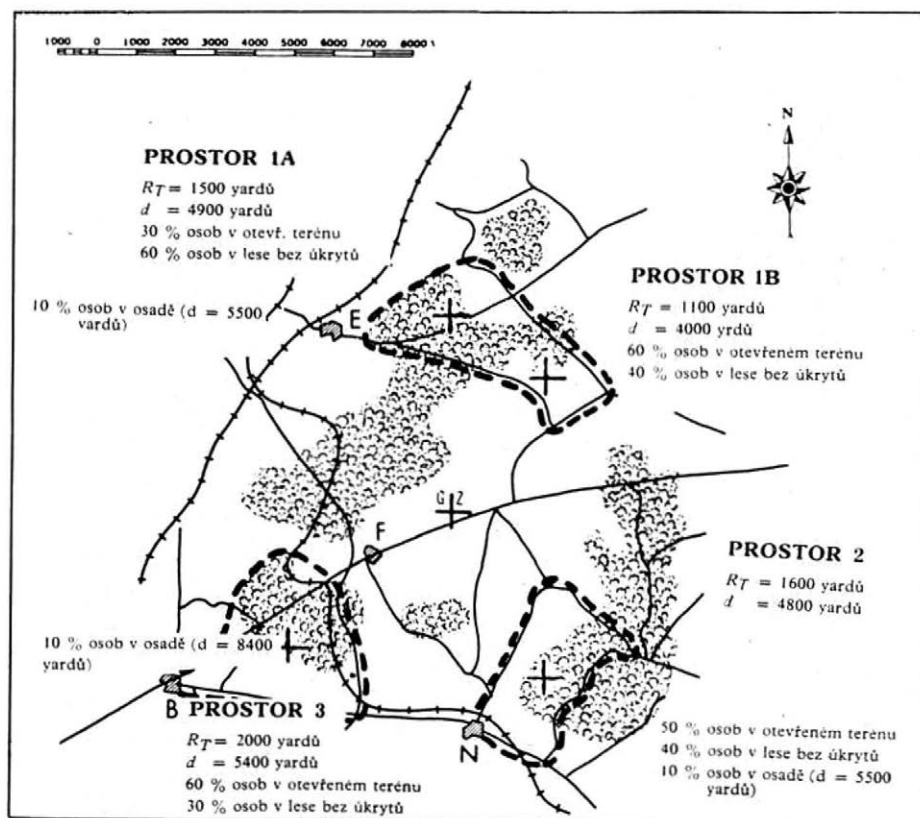

Schéma 7. Rozmístění týlových objektů

Propočet provádí se tímto způsobem (pouze pro cíl 1 A):

Cíl 1: Poloměr asi 1500 yardů,
 vzdálenost od epicentra 4900 yardů (osob v budovách 5500 yardů).

Cíl č. 1 tvoří asi třetinu plochy skladů, z toho cíl 1A asi šestinu.

a) Propočet pro cíl 1 A:

— pravděpodobné poškození objektů:

$$\frac{R_D}{R_T} = \frac{3750}{1500} = 2,5,$$

$$\frac{d}{R_T} = \frac{4900}{1500} = 3,27,$$

z grafu 1 se vyčte poškození $f = 0,13$, procento poškození je $0,13 \times 0,167$ (šestina plochy), tj. 0,022 (přes 2 %),

— pravděpodobné zranění osob

— v otevřeném terénu (asi 30 % osob):

$$\frac{R_D}{R_T} = \frac{6250}{1500} = 4,17,$$

$$\frac{d}{R_T} = \frac{4900}{1500} = 3,27,$$

z grafu 1 se vyčte poškození $f = 0,78$,

— v lese bez úkrytů (asi 60 % osob):

$$\frac{R_D}{R_T} = \frac{10\,400}{1500} = 6,94,$$

$$\frac{d}{R_T} = \frac{4900}{1500} = 3,27,$$

z grafu 1 se vyčte hodnota $f = 0,99$,

— v budově — jako bodový cíl (asi 10 % osob):

$$\frac{d}{R_D} = \frac{5500}{10\,400} = 0,53,$$

z grafu 2 se vyčte hodnota $f = 0,986$.

Celkové pravděpodobné zranění: $(0,78 \times 30) + (0,99 \times 60) + (0,986 \times 10) = 0,23 + 0,60 + 0,10 = 0,93$.

Procento pravděpodobného zranění osob (cíl 1A): $0,93 \times 167$ (šestina) = 0,155 tj. asi 16 %.

b) Podobným způsobem propočte důstojník prostor 1 B a prostory 2 a 3.

c) Celkové procento poškození skladů a zařízení:

prostor 1 A	0,02
prostor 1 B	0,06
prostor 2	0,05
prostor 3	0,02
celkem	0,15, tj. 15 %

Celkové procento zranění osob:

prostor 1 A	0,16
prostor 1 B	0,16
prostor 2	0,30
prostor 3	0,25
celkem	0,87, tj. 87 %

Podle propočtených výsledků schválí velitel rozmístění skladů a zařízení, nebo nařídí zvětšit vzdálenosti. Praxe však ukazuje, že nebude vždy možné zvětšovat

vzdálenosti mezi objekty, zvláště bude-li prostor přesycen jinými důležitými objekty stálé povahy (letišť, důležité komunikační objekty ap.), nebo naopak, bude-li v prostoru málo výkonných komunikací pro přísun materiálu. V takovém případě bude nutno počítat s určitým nebezpečím poškození více objektů jedním úderem. Podle názoru autora tu rozhodne velitel, jaký rozsah poškození připouští u jednotlivých objektů.

Na příklad velitel schválí rozmístění skladů materiálu III. třídy (pohonné hmoty) a V. třídy (zbrojní materiál) tak daleko od sebe, aby při výbuchu jaderné zbraně o ekvivalentu 1 MT byla poškozena u materiálu III. tř. pouze jedna čtvrtina a u materiálu V. tř. jedna třetina. Okruh účinnosti jaderné zbraně R_D je 2200 yardů.

Výpočet: a) zásoby III. třídy:

$$R_T \text{ (poloměr cíle) } \dots \dots 1200 \text{ yardů}$$

$$\frac{R_D}{R_T} = \frac{2200}{1200} = 1,83$$

$$f = 0,25$$

$$\text{z grafu 1 } \frac{d}{R_T} = 2,15$$

$$d \text{ (vzdálenost od epicentra) } = 2,15 \times R_T = 2,15 \times 1200 = 2580 \text{ yardů}$$

b) zásoby V. třídy:

$$R_T \dots \dots \dots 1800 \text{ yardů}$$

$$\frac{R_D}{R_T} = \frac{2200}{1800}$$

$$f = 0,33$$

$$\text{z grafu 1 } \frac{d}{R_T} = 1,33$$

$$d \text{ (vzdálenost od epicentra) } = 1,33 \times 1800 = 2400 \text{ yardů}$$

Vzdálenost mezi obvody cílů:

$$(2580 + 2400) - (1800 + 1200) = 4980 - 3000 = 1980 \text{ yardů.}$$

Příklad rozmístění je uveden na schématu 8.

V jiném případě může velitel nařídít, aby dva sklady materiálu byly umístěny tak daleko od sebe, že by jedním úderem stejného ekvivalentu nedošlo k většímu poškození než 10 %.

Při výpočtu vzdálenosti je postup obrácený.

$$\text{Z grafu 2 vyčte pro hodnotu 10 \% poškození } \frac{d}{R_D} = 1,24$$

$$R_D = 2200 \text{ yardů}$$

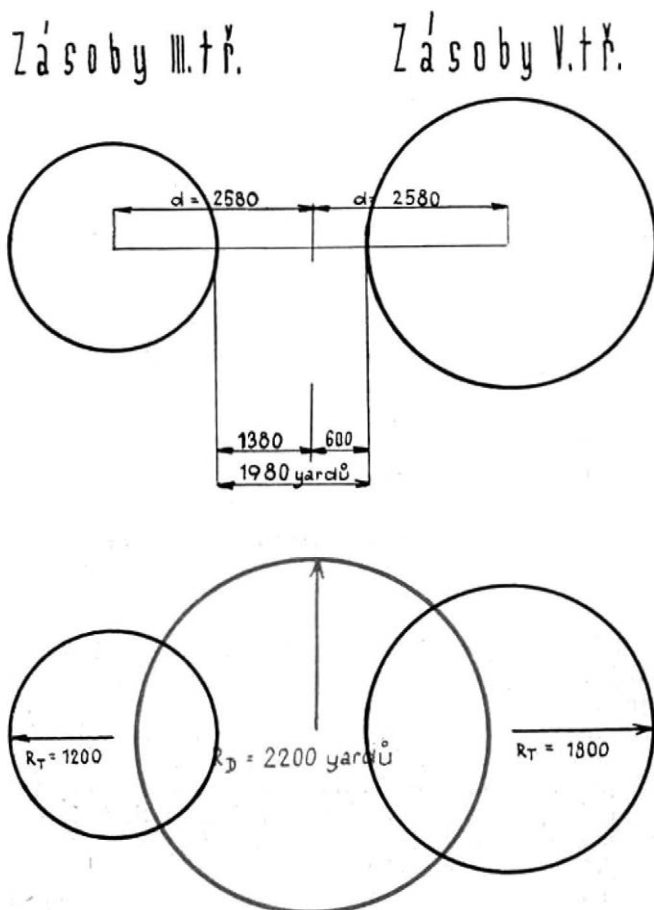

Schéma 8. Rozmístění skladů materiálu III. a V. třídy
(předpokládané poškození $\frac{1}{4}$ u materiálu III. třídy a $\frac{1}{3}$ u materiálu V. třídy)

Vzdálenost obvodů skladů od epicentra výbuchu bude

$$d = 1,24 \times R_D = 1,24 \times 2200 = 2730 \text{ (zaokrouhleno 2750)}$$

Vzdálenost : $2750 \times 2 = 5500$ yardů.

Tento příklad je uveden na schématu 9.

Přes uvedené propočty závisí rozsah škod pouze na protivníkovi, který nezávisle určuje ráži, epicentrum a výšku výbuchu.

Zůstává tudíž otázkou, jak dalece mohou propočty ovlivnit vlastní ztráty.

Byla-li i dříve platná zásada účelně rozmisťovat týlová zařízení, nabývá za používání atom. zbraní požadavek rozptýlení důležitosti. Přitom velké ničivé účinky

Zásoby III. tř.

Zásoby V. tř.

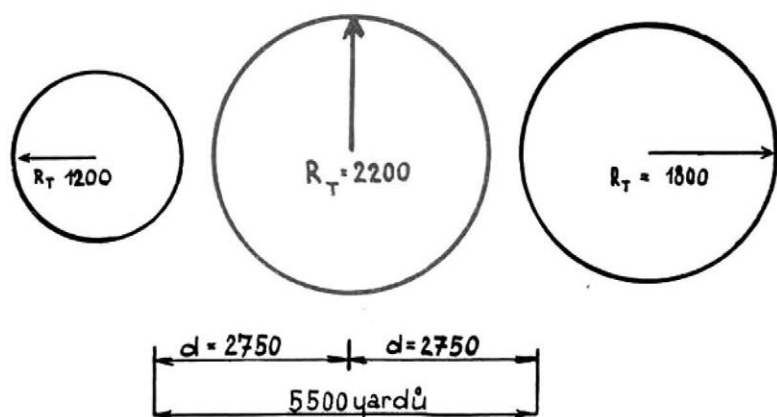

Schéma 9. Rozmístění skladů materiálu III. a V. třídy
(předpokládané poškození 10 % u obou druhů zásob)

atomových zbraní přímo vyžadují, aby tyto vzdálenosti nebyly voleny jen z hlediska vedení boje a vlastností terénu, ale především na základě dosahu účinnosti jaderných zbraní.

Z toho vyplývá, že opírají-li se výpočty o podrobný komplexní rozbor všech otázek, budou se skutečné škody přibližovat kalkulacím.

Např. plánuje-li štáb rozmístění dvou cílů, budou se škody při stejné ráži a druhu výbuchu lišit jen odlišným umístěním epicentra, tj., že jeden cíl bude poškozen více, zatím co druhý bude poškozen méně, než bylo předpokládáno.

Kromě ničivých účinků jaderných zbraní musí štáb počítat i s radioaktivním zamořením terénu a objektů v týlu, vznikajícím při pozemním nebo podzemním výbuchu jaderné zbraně. Tyto údery na objekty v týlu považují američtí odborníci za výhodné, neboť radioaktivní částice, které jsou zdrojem ionizačního záření, působí na živý organismus a způsobují nemoc z ozáření. Vniknou-li radioaktivní látky do organismu, mohou způsobit i smrt.

Col. T. C. Mataxis a Lt. Col. S. L. Goldberg ve své knize „Nuclear Tactics“ uvádějí účinky jednorázového ozáření pronikavou radiací na osoby:

Dávka	Účinek
0-50	Nezpůsobuje onemocnění nebo snížení bojeschopnosti
80-120	Způsobuje u 10 % osob od 1 do 5 dnů žaludeční obtíže a zvracení
130-170	Způsobuje u 25 % osob během jednoho dne žaludeční obtíže a zvracení; zasažené osoby není nutno odsunovat

Dávka	Účinek
180–220	Způsobuje asi u 50 % osob během jednoho dne žaludeční obtíže a zvracení; úmrtí je však nepravděpodobné
270–330	Způsobuje u všech osob během jednoho dne žaludeční obtíže a zvracení; asi u 20 % osob nastane v době od dvou do šesti týdnů pravděpodobně smrt. Osoby, které přežijí, nebudou asi tři měsíce bojeschopné
400–500	Způsobuje u všech osob během prvního dne žaludeční obtíže a zvracení. Asi u 50 % osob nastane do jednoho měsíce smrt. Osoby, které přežijí, nebudou šest měsíců bojeschopné
500–700	Způsobuje u všech osob do 4 hodin žaludeční obtíže, zvracení a smrt. Jen ojedinělé osoby přežijí a nebudou 6 měsíců bojeschopné
1000	Způsobuje u všech osob do 1 až 2 hodin žaludeční obtíže a smrt

Při výpočtu radioaktivního zamoření je důležité zjištění délky stopy a úrovně radiace, které jsou závislé na ráži jaderné zbraně, druhu výbuchu, síle a směru větru relativní vlhkosti vzduchu a tvaru a složení povrchu terénu (pokrytost, složení půdy, vlhkost apod.).

Lt. Col. Ch. P. Bizouski ve své stati o radioaktivním zamoření uvádí příklady radioaktivní stopy po 1, 6, a 18 hod. při pozemním výbuchu jaderné zbraně s ekvivalentem 1 MT a za stálé rychlosti větru 15 mil za hodinu (schéma 10).

Ze schématu vyplývá, že za 1 hodinu po výbuchu dosáhne stopa vzdálenosti asi 32 mil v ose stopy a úroveň radiace asi 30 r/hod. Oblak unášený větrem se prodlouží, avšak úroveň radiace na čele stopy klesne. Za 6 hodin dosáhne stopa 98 mil; úroveň radiace se sníží na čele stopy na 10 r/hod., avšak v původně uvažované vzdálenosti 32 mil se zvýší na 800 r/hod. Za 18 hodin po výbuchu dosáhne čelo stopy o úrovni 10 r/hod. vzdálenosti 192 mil, avšak úroveň radiace se ve 32 km sníží asi na 200 r/hod.

Při rozmísťování týlových objektů musí štáb propočítat i možný stupeň zamoření. Podle vydaných pokynů je třeba počítat

- s dobou vstupu do zamořeného prostoru — Entry Time,
- s dobou pobytu v zamořeném prostoru (Stay Time), případně s dobou dopadu radioaktivních částic a
- s ochrannými faktory.

Pro výpočet pravděpodobné úrovně radiace jsou v americké armádě zavedeny různé grafy, diagramy, tabulky, pravítka apod.

Jednou z pomůcek je kruhové pravítko pro výpočet intenzit a dávek, které je uvedeno na schématu 11.

Tímto pravítkem je možno provádět jen nejzákladnější odhady.

Např. předpokládá-li se, že za dvě hodiny po výbuchu jaderné zbraně bude v zamořeném prostoru úroveň radioaktivity 50 r/hod., jaká bude úroveň za 10 a 15 hodin po výbuchu?

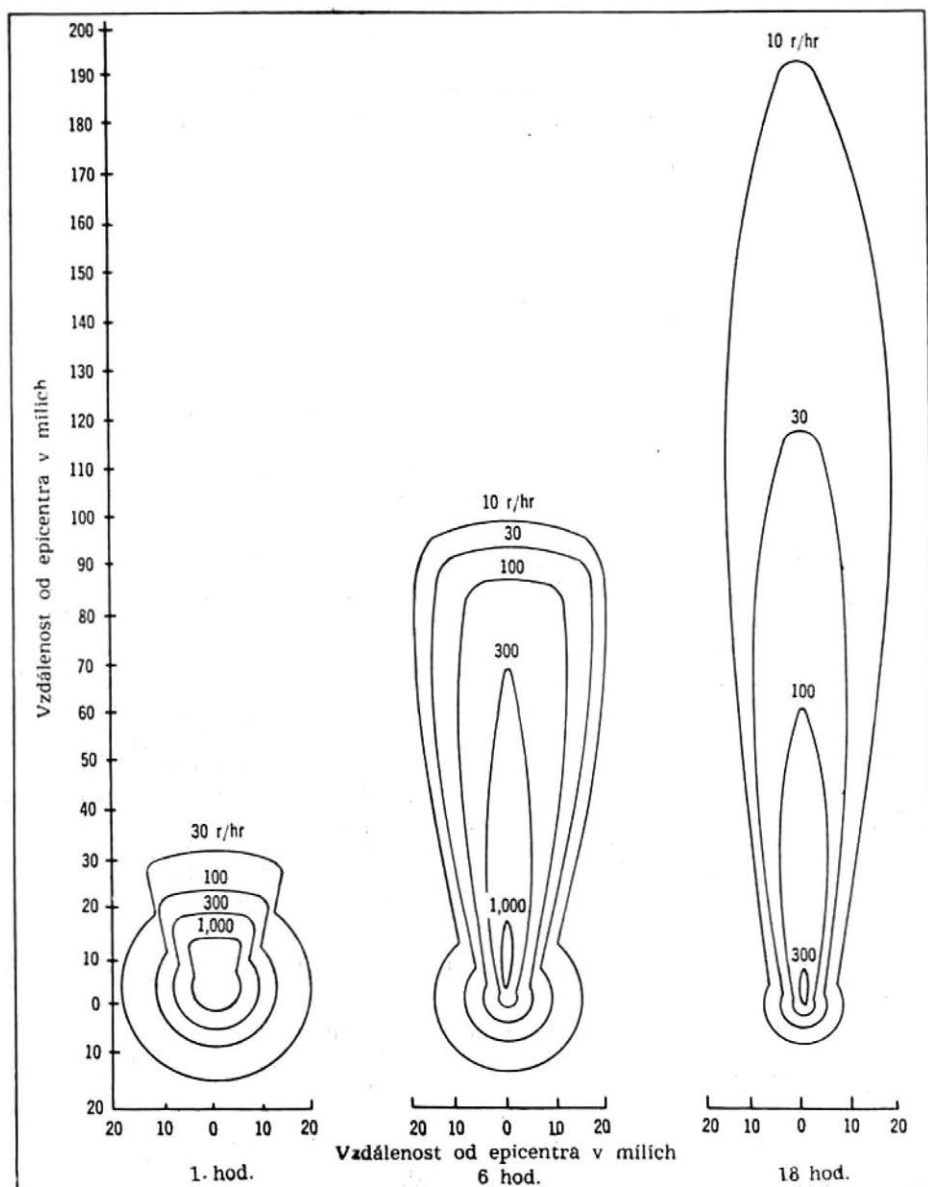

Schéma 10. Stopa radioaktivního zamoření po pozemním výbuchu jaderné zbraně s ekvivalentem 1 MT za stálé rychlosti větru 15 mil za hod. (24 km/hod.)

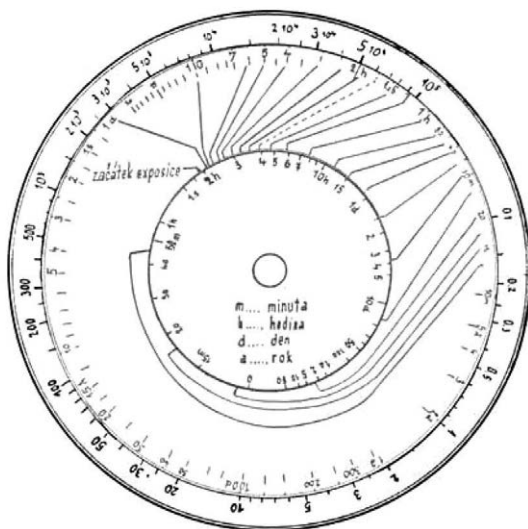

Schéma 11. Kruhové pravítko pro výpočet intenzit a dávek radioaktivity

Postup při odhadu:

Pod číslo $5 \cdot 10^4$ mr/hod. (tj. 50 r/hod.) nastavíme 2 hod. červené stupnice a bez dalšího otáčení kotoučů vyčteme u 10 hodin hodnotu $8 \cdot 10^3$ mr/hod. (tj. 8 r/hod.) a u 15 hodin hodnotu 5 r/hod.

Další odhad: Dosáhne-li za 2 hodiny po výbuchu jaderné zbraně stopa o úrovni radiace 50 r/hod., jakou dávku obdrží osoba, která setrvá v prostoru 2 hodiny?

Postup při odhadu:

Pod číslo $5 \cdot 10^4$ na vnější stupnici nastavíme 2 hodiny červené stupnice. Pak nastavíme malý kotouč (modrý) tak, aby hodnota 2 hod. byla proti šípce „začátek expozice“ a sledujeme od hodnoty 4 hod. na červeném kotouči směrovou značku k vnější stupnici; v našem případě vyčteme hodnotu 65 r/hod. ($6,5 \times 10^4$ mr/h) (na vnější stupnici jsou hodnoty při výpočtu intenzit v mr/hod. a při výpočtu dávek v mr).

Složitější výpočty provádějí americké štáby pomocí grafů a číselných tabulek.

Lt. Col. Silvasy uvádí vzor grafu pro výpočet pravděpodobné radiace v zamořeném terénu na základě intenzity za 1 hodinu po výbuchu (graf 3) a graf pro výpočet radioaktivity na základě intenzity v době vstupu do zamořeného terénu (graf 4).

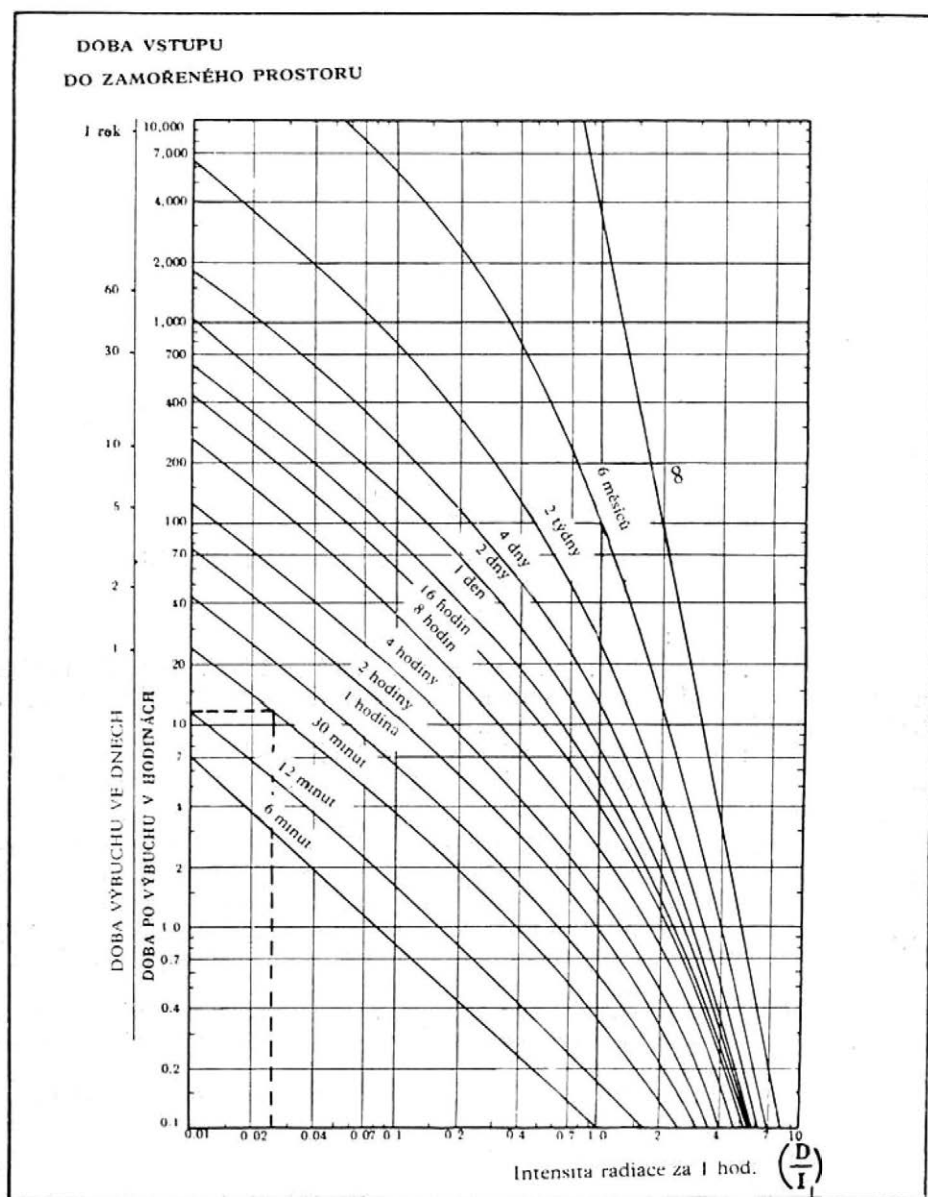
Příklady použití:

Za 1 hodinu po výbuchu jaderné zbraně byla zjištěna úroveň radiace 1000 r/hod. Kdy mohou vstoupit osoby do zamořeného prostoru na dobu 30 minut, je-li přípustná dávka ozáření 25 r?

Při výpočtu dosadíme do vzorce

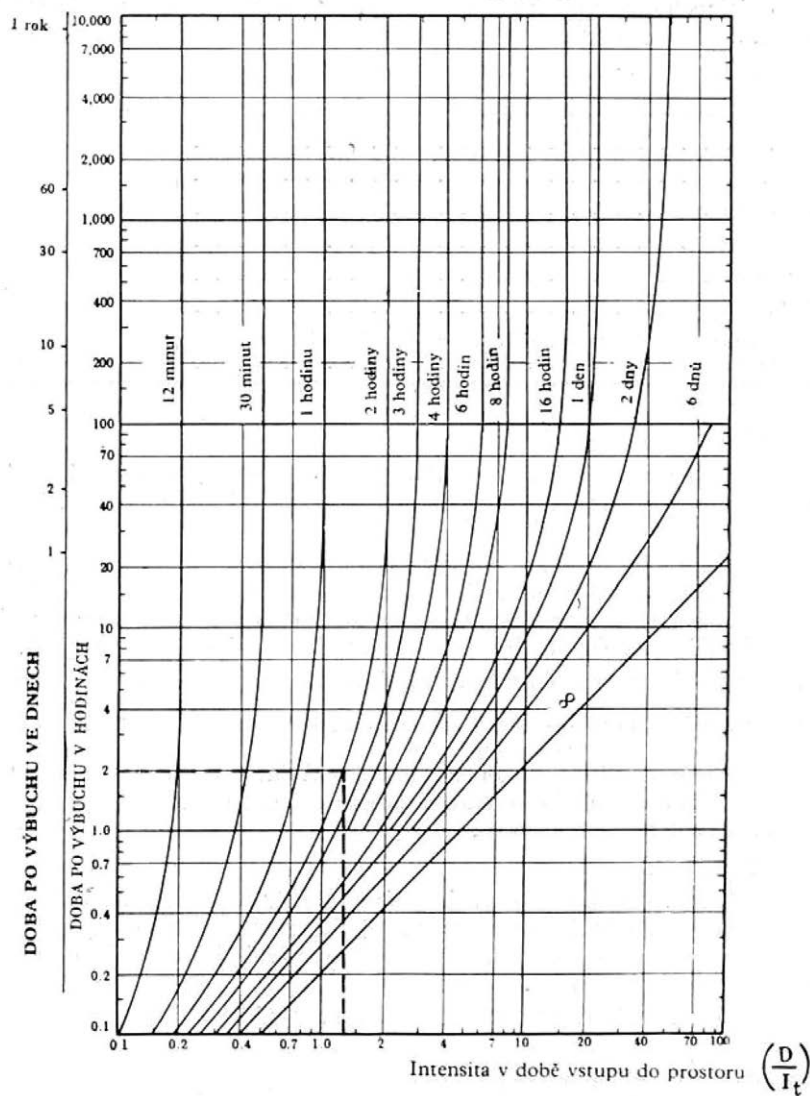
$$\frac{D}{I_1} = \frac{\text{povolená dávka ozáření osob za 1 hod.}}{\text{úroveň radiace}} = \frac{25}{1000} = 0,025.$$

Z grafu 3 zjistíme hodnotu (průsečík kolmice od hodnoty 0,025 a křivky ozna-

Graf 3. Pravděpodobná radiace v zamořeném terénu na základě intenzity za 1 hodinu po výbuchu

**DOBA VSTUPU
DO ZAMOŘENÉHO PROSTORU**
(doba dopadu radioaktivních látek)

Graf 4. Pravděpodobná radiace na základě intenzity v době vstupu do zamořeného terénu

čené 30 minut) a vyčteme 12 hodin. Z toho vyplývá, že osoby mohou vstoupit do zamořeného prostoru na dobu 30 minut až za 12 hodin.

Na základě zjištěné radiace je možno odhadnout pravděpodobnou dávku ozáření osob, které jsou v zamořeném prostoru buď v okopech, vozidlech, tancích nebo jiných objektech poskytujících jim ochranu. V takovém případě musí se však počítat s tzv. „ochrannými faktory“ (Protection Factors), které snižují úroveň radiace (následující tabulka):

okop	0,1
2½ tun. auto	0,6
1¼ tun. auto	0,8
obrněné auto	0,25
lehký tank	0,15
střední tank	0,1
betonový nebo dřevěný podzemní úkryt s nakrytím nejméně 3 stop (asi 90 cm)	0,003

Příklad:

Dosáhne-li za 2 hodiny po výbuchu jaderné zbraně stopa s úrovní radiace 500 r/hod. prostoru, ve kterém jsou osoby v okopech, jakou obdrží dávku za 2 hodiny?

Při výpočtu dávky radiace použijeme grafu 4 pro pravděpodobnou úroveň radiace v době vstupu do zamořeného prostoru (doby dopadu radioaktivních částic); výsledek udává pravděpodobnou dávku ve volném terénu, kterou znásobíme ochranným faktorem (podle druhu objektu, ve kterém jsou osoby ukryty).

V našem případě průsečík svislé stupnice (za 2 hod.) a křivky pro 2 hodiny (doba odhadu) udává hodnotu $\frac{D}{I_1} = 1,3$. Celková dávka se rovná $1,3 \times 500 = 650$ r.

Protože jednotky jsou v okopech, je celková dávka ozáření pouze 10 % předpokládané dávky ve volném terénu. V našem případě je $650 \times 0,1 = 65$ r. Z toho vyplývá, že osoby obdrží asi 65 r.

Další příklad:

V době $H + 75$ dosáhne stopa s úrovní radiace 1200 r/hod. prostoru, v němž jsou osoby v okopech. Jestliže dostanou v $H + 3,5$ rozkaz přesunout se 2½ tun. vozidly do nezamořeného prostoru vzdáleného asi 15 mil, jakou dávku obdrží (přísun vozidel se předpokládá asi 25 minut)?

Při výpočtu bude třeba rozlišovat obsluhu vozidel a osoby, které budou po celou dobu v okopech.

a) Obsluhy vozidel budou po dobu $H + 75$ až $H + 3,5$, tj. 2 . 75 hodin v okopech a 25 minut mimo:

za dobu v okopech:

z grafu 3 (průsečík H 0,75 svislé stupnice a křivky 3.50 hod.) je

$$\frac{D}{I_1} = 1,35.$$

Celková dávka je: $1,35 \times 1200 \times 0,1$ (ochranný faktor) = 162 r;

za dobu mimo okopy:

za dobu od $H + 3,5$ do $H + 3,75$: z grafu 3 (průsečík H 3,5 s křivkou $H + 3,75$) je

$$\frac{D}{I_1} = 0,55,$$

Celková dávka je: $0,55 \times 1200 = 66$ r,

b) ostatní osoby budou od $H + 0,75$ do $H + 3,75$ v okopech; z grafu 3 (svislá stupnice 0,75 a křivka 3,75 hod.) je hodnota

$$\frac{D}{I_1} = 1,4.$$

Celková dávka je $1,4 \times 1200 = 0,1$ (ochr. faktor) = 168 r;

c) přeprava osob: po dobu průjezdu zamořeným terénem je třeba počítat s poklesem radiace; zpravidla se počítá s polovinou intensity, tj. v našem případě $\frac{1}{2} \times 1200 = 600$ r/hod.*)

Vzdálenost 15 mil překonají vozidla při rychlosti 30 mil/hod. asi za $\frac{1}{2}$ hodiny. Výpočet dávky (podle grafu 3): průsečík horizontály (3,75) s křivkou označenou 30 minut udává $\frac{D}{I_1}$ 0,1. Celková dávka je $0,1 \times 600 \times 0,6$ (ochr. faktor pro $2\frac{1}{2}$ tun. vozidla) = 36 r,

d) celková dávka:

obsluh vozidel:

$$162 + 66 + 36 = 264 \text{ r,}$$

ostatních osob:

$$168 + 36 = 204 \text{ r.}$$

Podle tabulky účinků ozáření osob pronikavou radiací projeví se u většiny osob žaludeční obtíže a u části osob (asi 10 %) nastane v době od dvou do šesti týdnů smrt.

Závěr

Uvedené příklady nasvědčují, že plánování použití jaderných zbraní a ochrana proti úderům protivníka jsou v americké armádě považovány za jeden z nejdůležitějších úkolů štábu při přípravě operace.

Americké velení ukládá, aby všechny návrhy na rozhodnutí velitele vycházely ze širokého komplexu otázek vztahujících se k technickým vlastnostem zbraní, i ke všem podmínkám majícím vliv na jejich účinky.

Aby nedošlo v průběhu operace k vážnému narušení zásobování, mají týlové řídicí orgány co nejvíce rozptylovat nejen sklady, ale i jednotlivé druhy zásob.

*) Protože se intensita mění v důsledku rychlého rozpadu radioaktivních látek, počítá se průměrná hodnota zamoření při překračování zamořeného prostoru; obvykle se za průměrnou intensitu považuje polovina intensity zjištěné za 1 hod. po výbuchu.

Vojska mají být vybavena dostatečnými zásobami, aby byla co nejdéle soběstačná; kromě toho mají být vytvořeny silné pohyblivé zálohy materiálu k případnému rychlému nahrazení ztrát.

Protiatomová ochrana vyžaduje řadu dalších opatření, jako je přísné dodržování zásad utajení, ženíjní vybudování týlových objektů a maskování. Posledním dvěma otázkám je věnována zvlášť velká pozornost.

Otázky plánování atomových zbraní a protiatomové ochrany jsou v poslední době značně ovlivněny reorganizačními změnami a zavedením zbraní hromadného ničení do výzbroje svazků. Teoretické rozvíjení zásad i praktická opatření však nasvědčují, že americké velení se snaží zvládnout vzniklé obtíže a prohloubit systém plánování použití atomových zbraní na všech velitelských stupních.

Prameny. Military Review čís. 6, 7, 8/1958

Nuclear Tactics Weapons and Firepower in the Pentomic Division by Colonel T. C. Mataxis and Lieutenant Colonel S. L. Goldberg.

O AUTOMATISACI VELENÍ V AMERICKÉ ARMÁDĚ

Podplukovník Josef Bláha

Ve Vojenské mysli číslo 5/1958 byly zveřejněny některé základní otázky o automatisaci a jejím využívání zejména pro potřeby armády; v tomto článku jsou uvedeny některé údaje příliš zevrubně, a proto považují za účelné je rozšířit, zejména v otázkách využití elektronických počítačích strojů pro velení, zvláště pro velení pozemním vojskům. Jako pramene jsem využil zahraničního tisku, hlavně sovětského.

*

Jak jsem již zdůraznil ve svém minulém článku, věnují západní imperialisté velkou pozornost zavádění elektronických strojů do výzbroje armád pro potřeby velení. Ve všech druzích vojsk se provádějí soustavné pokusy s elektronickými počítačemi stroji. Při tom nejlepších výsledků bylo dosaženo u vojsk protivzdušné obrany a u letectva.

Americké velení již v roce 1953 předložilo vědcům požadavek na vyřešení automatického systému velení, který by zajistil nepřetržité velení vojskům v soudobých složitých bojových podmínkách. Při tom kladou velký důraz na všestrannou činnost těchto elektronických počítačích strojů, aby v maximální míře nahradily práci velitelů a štábů všech stupňů. Těmto výzkumům věnují Američané velkou pozornost, o čemž mimo jiné svědčí zřízení vojenského vědeckého zkušebního střediska pro ověřování elektronické techniky pro potřeby velení, v němž pracuje asi 7500 vojáků a 1000 civilních specialistů.

Četné zprávy vojenského zahraničního tisku dokazují, že bylo dosaženo značných úspěchů v řešení otázek velení s využitím všech možností elektroniky. I když nelze vyslovit konečný závěr, lze očekávat, že armáda USA bude v roce 1962 disponovat elektronickými počítačemi stroji zabezpečujícími velení na všech velitelských stupních, počínaje bojovým skupením. Je pochopitelné, že tato nákladná a technicky velmi složitá zařízení budou vyžadovat početné skupiny vysoce kvalifikovaných techniků pro svou obsluhu. Kromě toho bude velmi zranitelná, zejména při mohutných tlakových a tepelných účincích atomových zbraní hromadně používaných na bojišti. Přirozeně tento nově zaváděný systém automatického velení vyžaduje celou řadu pojitek různého druhu, spojovacích uzlů a podobně, čímž jeho celková zranitelnost a počty obsluhujícího personálu ještě dále vzrůstají. Aby zničením některého ze spojovacích uzlů nedošlo ke ztrátě velení, Američané již nyní přecházejí na nový, tak zvaný komplexní systém spojení, kterým se snaží zabezpečit nepřetržité spojení i při zničení některých spojovacích uzlů. Uvedený systém má umožnit automatické spojení na velké vzdálenosti mezi nejrůznějšími účastníky vybavenými jakýmkoli technickým pojítkem. Účastník svým pojítkem zavolá nejbližší spojovací uzel a ten mu automaticky zprostředkuje spojení s využitím nejrůznějších technických pojitek nebo jejich kombinací. Tento zaváděný systém široce rozvětvených spojovacích uzlů vytváří současně i výhodné podmínky pro perspektivní využívání elektronických počítačích strojů.

U americké armády prověřovaný systém velení s všestranným využitím

elektronické techniky má zabezpečovat shromažďování, vyhodnocování a zevšeobecnování zpráv, hlášení a informací, získaných z nejrůznějších pramenů.

Automatický elektronický systém velení vojskům se skládá ze čtyř základních částí: střediska pro průzkum, pro navigaci, pro spojení a konečně pro rádiový průzkum a rušení. Tímto systémem mají být vybaveny štáby všech stupňů, počínaje bojovým skupením, při čemž přirozeně zařízení bojového skupení bude značně jednodušší.

Elektronická souprava bojového skupení se skládá z rádiového přijímacího a vysílacího střediska, z radiolokátorů pro průzkum pozemních cílů, spojovací ústředny, elektronického počítačového stroje malého typu. Velitelé rot předávají svá hlášení na bojové skupení nejrůznějšími pojítky s využíváním předem připravených děrovacích štítků. Elektrické impulsy jsou soustřeďovány jako výchozí údaje pro elektronický počítačový stroj bojového skupení. Elektronický počítačový stroj bojového skupení s využitím přijímacího a vysílacího střediska zachycuje a graficky zaznamenává docházející zprávy rychlostí asi 8—10 znaků za vteřinu a pak je předává do štábu divise rychlostí až 56 000 znaků za vteřinu. U divise je přijímá elektronický počítačový stroj vyššího typu nazývaný „ústředna pro vyhodnocování zpráv“. Tento stroj ve svém paměťovém ústrojí uchovává na magnetofonovém pásku došlé údaje až do 25 milionů znaků nebo čísel a kterýkoli údaj může pak informační část stroje vydat graficky během 1 minuty. Ústředna pro vyhodnocování zpráv se umísťuje na velitelském stanovišti, aby ji velitel a jeho štáb mohli plně využívat. K zabezpečení nepřetržitosti a přímého spojení divise s bojovými skupením se používá především dvou mobilních spojovacích ústředí, které umožňují přímý hovor a předávání údajů pro elektronický stroj jak se skupením, tak i s podřízenými jednotkami.

Přijímací a vysílací středisko bojového skupení je vybaveno tak, aby bylo možno předávat údaje a hlášení na divisi nejrůznějšími spoji — televizním, linkovým, směrovým i rádiovým. Také je možno přijímat u divise televizní obraz anebo i zachycovat impulsy radiolokátorů bojového skupení. Kromě toho se zaměřuje hlavní pozornost na předávání textových zpráv s využitím strojového provozu a dále na zavedení aparatury dovolující předávat a přijímat grafickou dokumentaci ve velmi krátkých lhůtách.

Velký důraz se klade na opatření zabezpečující soustavný průzkum činnosti jak vlastních vojsk, a hlavně nepřítelů. Při tom hlavní úsilí má být zaměřeno na průzkum rozmístění zbraní hromadného ničení nepřítelů a na zjišťování dalších důležitých objektů, které jsou výhodným cílem pro vlastní úder. Aby se plně využilo elektronické počítačové soustavy, zamýšlí začlenit do celého komplexu automatisace nejrůznější, především technické prostředky průzkumu. Tak se počítá s využíváním televize umístěné jak na pozemních stanovištích, tak i, a to především, na dálkově ovládaných průzkumných bezpilotních prostředcích, jimiž má být zabezpečeno nepřetržitě sledování prostorů a cílů, na něž mají být anebo již byly provedeny atomové úder. Tohoto zdroje zpráv se plánuje využít i pro vyhodnocování účinků úderů zbraněmi hromadného ničení na vlastní vojska, dále k sledování přesunů, kontrole maskování apod. Dalším zdrojem zpráv mají být radiolokátory nejrůznějších typů, letecké fotografické snímky, přístroje pro vidění v noci a jiné umísťované jak na letounech, tak i na nejrůznějších terénních vozidlech.

Již velitel vševojskového svazku bude mít k dispozici své organické pozemní a v letounech umístěné radiolokátory v takovém počtu, aby s nimi mohl získávat zprávy o nepříteli a také sledovat boj jemu podřízených bojových skupení.

Údaje získané nejrůznějšími, především technickými prostředky průzkumu, budou předávány do zmíněné již „ústředny pro vyhodnocování zpráv“, která si je „zapamatuje“, tedy zaznamená na magnetofonový pásek. Jsou tedy díky dobrému a široce rozvětvenému spojení v elektronickém počítačím stroji soustřeďovány nejrůznější údaje o hlášení od vlastních vojsk i zprávy o činnosti nepřítele ze všech možných pramenů. Tam jsou automaticky vyhodnocovány a předávány jako světelné impulsy na obrazovku umístěnou ve štábu, zpravidla u náčelníka průzkumu. Na této obrazovce bude nepřetržitě zobrazována situace vojsk, palebná stanoviště zbraní a další údaje, prostě vše, co kterýkoli zdroj zpráv zjistil a předal do ústředny. Stejný obraz je pomocí spojovací komplexní sítě současně předáván bojovým skupením, posilovým prostředkům a přirozeně i vyšším štábem. Budou-li tedy správně rozmístěny prostředky průzkumu a dojde-li do elektronického stroje dostatek zpráv, budou moci všichni velitelé, počínaje velitelem bojového skupení, sledovat nepřetržitě situaci i její změny. Bude možno opět s využitím stroje s matematickou přesností určit početní stavy nepřítele, rychlost jeho přesunu aj.

Divisní elektronický systém bude přímo zapojen na armádní a ten na skupinu armád anebo válčiště. Spojovací systém bude umožňovat přímé spojení například divisní sítě s válčištěm, aniž provoz musí procházet armádní sítí. Tím se vytváří možnost zabezpečit nepřetržitou činnost tohoto automatického systému i při zničení některého velitelského stupně, což bude mít v soudobých bojových podmínkách velký význam.

Armádní elektronický systém bude v podstatě mnohem mohutnější soustava než u divise. Ta bude moci zaznamenávat a předávat mnohem větší počet zpráv a informací nejrůznějšího obsahu. Přitom je důležité, že např. elektronický počítač stroj armády může podle požadavku nižšího štábu předat informace nejrůznějšího druhu. Této možnosti bude možno využít při plánování boje a operace. Tak se předpokládá, že štáb armády pomocí prostředků elektronického systému získá a zaznamená ve stroji ještě před plánováním zprávy schráněné v elektronickém systému ministerstva obrany a válčiště, divisi i skupení i z dalších pramenů. Mohou to být i zkušenosti z předchozích operací, zhodnocení terénu válčiště, předpověď počasí, možnosti přepravy vojsk nejrůznějšími druhy transportu apod.

Velitel armády i jednotliví náčelníci druhů vojsk a služeb budou moci podle potřeby kdykoli požadovat i četné další údaje od štábu válčiště.

Elektronického počítačového stroje bude současně možno využívat podle amerických pramenů při zpracování rozhodnutí pro boj. Na podkladě nejrůznějších informací soustředěných v paměťovém ústrojí může stroj vypracovat několik pravděpodobných variant předvídané bojové činnosti vyplývající z matematických výpočtů provedených strojem. Jednotlivé varianty řešení znovu stroj prověří a konfrontují se s předvídanou činností nepřítele. Výsledné údaje zpracované počítačím strojem jsou pak jedním z hlavních prvků ovlivňující rozhodnutí velitele. Kromě toho musí velitel vzít v úvahu i další činitele, které stroj není s to propočítat, jako vliv

morálky, schopnost velitelského sboru, překvapení a podobně. Teprve potom vydá své rozhodnutí.

Rozkazy se budou předávat na všech stupních až do bojového skupení opět s využitím elektronického systému.

Elektronických počítačích strojů se má podle amerických předpokladů využívat i pro plnění řady dalších úkolů ve prospěch velitelů a štábů. Tak se jich má dále používat pro předávání důležitých zpráv a hlášení o početních stavech vojsk, o výši materiálních zásob a požadavcích na doplnění osob i materiálu a podobně. Při tom požadavky od podřízených se pomocí tohoto systému automaticky předávají jako příkazy do příslušných skladů materiálu. Tím má být odstraněna dosavadní těžkopádnost v předkládání a soustřeďování požadavků na přísun materiálu. Při tom sklady materiálu budou zapojeny současně do zvláštní sítě zásobovacích základen, kde se bude rovněž používat elektrických počítačích strojů a kde se jimi bude řídit zásobování v široké nomenklatuře v rámci válečnických, a dokonce i přímo z USA.

Po spojovací stránce je možno říci, že Američané vytvářejí již dnes spojovací systém, který v podstatě odpovídá potřebám automatického systému velení. Jejich systém spojení se skládá ze spojovací sítě hlavního velitelství, ze sítě válečnických a z taktické sítě. V taktické síti, v níž se velí na stupni od armády níže, je budován velký počet spojovacích uzlů dovolujících oklikové spojení téměř s kterýmkoli důležitým místem ve velmi krátké době. K doplnění spojovacích uzlů a k operativnímu řízení posilových prostředků se předpokládá vytváření tak zvaných „středisek taktické podpory“. Tato střediska budou vybavena nejmodernějšími pojítky a zapojena do automatického systému velení. Jejich hlavním úkolem má být rychlé vyhodnocování a okamžité ničení cílů.

V budoucnu se v novém systému bude využívat elektronických ústředí, jimiž bude zabezpečováno vzájemné propojování elektronických počítačích strojů mezi jednotlivými stupni velení, při čemž bude možné propojovat vzájemně kteréhokoli účastníka. Tyto nové ústředny budou pracovat automaticky, bez účasti obsluh.

V amerických vojenských kruzích se počítá s tím, že elektronický systém velení bude velkou pomocí pro velitele a štáby všech stupňů. Společně na to, že tento nový systém pomůže odstranit řadu nedostatků a potíží, jež se stále vyskytují ve velení. Tato snaha vyplývá též z nezbytnosti nahradit v nejvyšší míře myšlení amerických velitelů a štábů, kteří, jak je nám známo ze zkušeností, zejména ze druhé světové války, jsou vcelku slabě odborně připraveni a mají naprostý nedostatek praktických válečných zkušeností. Tyto zkušenosti jim mají dodat neslavně proslulí představitelé hitlerovské armády, jak o tom svědčí různé jejich paměti a studie vydávané pro potřeby americké armády, a jejich znalosti mají být nahrazeny automaty.

Závěrem nutno zdůraznit, že tento automatický systém není v USA dosud dořešen. Přesto z četných zpráv i z praktických dílčích výsledků se lze právem domnívat, že se jim může podařit pronikavě zlepšit a zrychlit velení širokým využitím elektronických počítačích strojů.

Považoval jsem za účelné seznámit čtenáře tohoto časopisu se směrem technického vývoje imperialistických armád v otázkách velení. Tento článek není psán proto, aby u čtenářů vyvolal dojem technické nadřazenosti

nepřítele. Jeho cílem je ukázat, jak chtějí vyřešit otázky velení na Západě, vyhodnotit tyto názory a tendence a učinit z nich i pro naši armádu správný záměr. My nechceme jít a nikdy také nepůjdeme takovou cestou, aby člověk i jeho mozek měl být nahrazen strojem, jak to vyplývá z amerických tendencí. Přes to však i u nás bude třeba využívat výsledků vědy a techniky i v otázkách velení, protože zde máme dosud řadu těžkostí a nedostatků. Některé z nich bude možno vyřešit za pomoci elektronických počítačích strojů. Vždyť například dosavadní systém hlásné služby při soudobých nadzvukových rychlostech letounů již neodpovídá a bude jej nutno nahradit plně automatizovaným systémem. Rovněž k zabezpečení získávání zpráv do veliké hloubky, k jejich včasnému vyhodnocení a prověření bude třeba i u nás hledat a zavádět nové technické prostředky průzkumu a centralizované je řídit.

V rámci našeho socialistického tábora máme dostatek možností vyřešit i tyto technicky složité problémy. Vždyť socialistická věda podala v poslední době řadu příkladů o tom, že již v mnoha oborech předstihla vědu a techniku Západu. Otázkám automatizace je u nás věnována v poslední době zvláštní pozornost, jak o tom svědčí i jednání XI. sjezdu KSČ.

Při řešení těchto problémů bude nutno využívat bohatých zkušeností a úspěchů sovětské vědy. Směrná čísla rozvoje národního hospodářství SSSR na léta 1959—1965 ukazují, že v příštích sedmi letech budou vytvořeny nezbytné podmínky pro ještě rychlejší rozvoj všech vědních oborů. Tak například má nejvíce vzrůst počet inženýrů pro obory chemické technologie, automatiky, počítačové techniky, radioelektroniky a pro další odvětví nové techniky. Zdůrazňuje se, že vedoucí místo v přírodovědě zaujímají fyzikální vědy, na jejichž úspěšném rozvoji závisí pokrok příbuzných věd a národního hospodářství. Úsilí sovětských vědců se soustředí na rozpracování problémů kosmických paprsků, jaderných reakcí a polovodičů. Zejména úspěchy výpočtové matematiky mají přímý vztah k rozvoji automatiky.

Lze proto právem očekávat, že i pro automatizaci velení budou vytvořeny nejlepší předpoklady.

U nás jde však také o to, nečekat až nám ve všem pomůže Sovětský svaz, ale přistoupit k rozpracovávání těchto důležitých problémů okamžitě a v těsné součinnosti celého našeho mírového tábora vyřešit a zavést moderní techniku zlepšující velení.

DISKUSE

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK k článku

O řízení zdravotnické služby v poli (VM čís. 1/58)

Podplukovník zdr. sl. MUDr. Ctibor Drbal

Vracím se ke svému článku „O řízení zdravotnické služby v poli“, neboť dosavadní diskuse kolem něho, byť i ne zatím bohatá na počet uveřejněných diskusních příspěvků, přece jen ukázala podstatnou rozdílnost v chápání některých otázek, které považují za dosti významné a které — podle mého názoru — místy i přesahují diskutovanou tematiku, zasahující do některých obecných problémů vojenskovo lékařské práce vůbec. Kromě toho by mohly svěst diskusi nesprávným směrem.

Proč vůbec došlo k diskusi o řízení zdravotnické služby?

Počáteční období Velké vlastenecké války se vyznačovalo těžkými ústupovými boji sovětských vojsk, doprovázenými z hlediska zdravotnického zabezpečení nutností rychlého a nepřetržitého odsunu značných kontingentů raněných na velké vzdálenosti. V této situaci si praxe vynutila zreorganizování systému dosavadního řízení jednotlivých služeb, mezi jiným i podřízení zdravotnické služby nově vytvořenému orgánu — náčelníku týlu. V dané situaci to bylo opatření naprosto nutné a odpovídající konkrétní situaci.

V dalším průběhu války se organizace zdravotnického zabezpečení v Sovětské armádě vyvíjela zejména k vytvoření dokonalého léčebně odsunového systému a vyústila koncem války k velmi přesně vypracované soustavě léčebného zabezpečení s odsunem podle určení. Otázky samého řízení zdravotnické služby, tj. problémy toho, zda má být řízena náčelníkem týlu či jiným funkcionářem, ustoupily v tomto období do pozadí, neboť systém podřízenosti zavedený v počátečním období nebyl při daném počtu ztrát a tehdejší způsobu vedení operací nijak na překážku rozvoji organizačních forem zabezpečení raněných a nemocných. Kromě toho celkový počet a charakter zdravotnických ztrát v jednotlivých operacích dalšího období války nedosahoval (s výjimkou některých bojů, mezi něž patřily i těžké boje 1. čs. armádního sboru na Dukle) takového rozsahu, aby mohl podstatně ovlivnit rozhodování velitelů.

Po ukončení Velké vlastenecké války se koncentrovalo vědeckoteoretické myšlení v oboru organizace vojenské zdravotnické služby, zejména na další zpracování a zevšeobecnování poznatků systému léčebného zabezpečení s odsunem podle určení, jakožto nejpodstatnějšího přínosu zkušeností z Velké vlastenecké války v tomto oboru. Výsledky této práce byly takřka plně převzaty zdravotnickou službou nové čs. armády a staly se bohatou pokladnicí a bází rodící se organizace československého vojenského zdravotnictví. Vypracování nového léčebně odsunového systému je pro zdravotnickou službu nejpodstatnějším výsledkem praxe Velké vlastenecké války a poválečné vědeckoteoretické práce sovětských pracovníků, jehož význam vynikne tím více, srovnáme-li jej s daleko méně dokonalými systémy platnými dosud v kapitalistických armádách.

Poválečné období však s sebou přineslo i atomovou zbraň a běžné zavedení všech druhů zbraní hromadného ničení do výzbroje armád.

Pro zdravotnickou službu to zdaleka nebyl jen přínos v podobě teoretických úvah. Zdravotnická služba byla postavena tvář v tvář před spoustou praktických poznatků. Byly to praktické poznatky o skutečném počtu ztrát z Hirošimy a Nagasaki. Byly a jsou to praktické poznatky o charakteru a průběhu vzniklých poškození. Byly a dnes jsou to praktické poznatky o následcích těchto poškození. Radí se k nim tisíce klinických případů a experimentálních pokusů řešících otázky jejich diagnostiky a léčení. Až příliš krutě zaplacená praxe, avšak přesto praktické poznatky v pravém slova smyslu, dovolující činit reálné závěry o počtu, charakteru a struktuře i o způsobu možné likvidace a léčení ztrát způsobených zbraněmi hromadného ničení v soudobém boji. Nelze zanedbat ani poznatky desítek cvičení, kde jsme právě tak jako kterýkoli jiný druh vojska nebo služby přezkušovali a sledovali otázky organizace a řízení činnosti zdravotnické služby.

A v čem jsou dosavadní výsledky rozboru a zevšeobecnění všech těchto poznat-

ků? Ukázalo se, že ve vlastním provádění léčebně odsunového zabezpečení lze i dnes plně uplatnit zásadní organizační principy systému léčebného zabezpečení s odsunem podle určení — tedy základního principu zpracovaného na základě praxe z Velké vlastenecké války. V tom je velikost a hlavní bohatství zkušeností z druhé světové války pro sovětskou i naši vojenskou zdravotnickou službu. Toho plně u nás využijeme a z toho vycházíme.

Co však právě praxe dosavadního použití zbraní hromadného ničení a cvičení s nimi přinesla, je poznatek, že za současného stavu řízení není zdravotnická služba natolik pohotová, aby mohla tyto ztráty plně a včas zvládnout, aby mohla dosud plně oprávněný systém léčení s odsunem podle určení co nejúčinněji realizovat.

Snažil jsem se v článku ukázat, že to byla právě praxe, která i oficiálně přinesla již dvojkořist v řízení zdravotnické služby. A právě tyto výsledky praxe spolu s celkovými změnami ve způsobu vedení boje to byly, které si vynucovaly, aby se uvažovalo o jiných formách a způsobech řízení zdravotnické služby, neboť zde byly vytvořeny poněkud jiné podmínky pro zdravotnické zabezpečení vojsk a pro činnost zdravotnické služby, nežli tomu bylo v době Velké vlastenecké války. Je to přirozené. Neboť „praxe nedokazuje pravdivost toho či onoho poznatku všeobecně pro všechny podmínky, nýbrž pouze pro určité konkrétní podmínky“. (Jasný: Základy teorie poznání, str. 130.) A tyto podmínky, alespoň ve smyslu úspěšné činnosti zdravotnické služby, se v souvislosti s jejím řízením od doby Velké vlastenecké války změnily.

Myslím tedy, že jsme se nenechali unést ani v těchto organizačních otázkách jen teoretickými úvahami, jak uvádí s. generál Slabý, ani jsme nepodcenili praxi Velké vlastenecké války. Ba ani nelze tvrdit, že právě zdravotnická služba má v nových podmínkách velmi málo zkušeností. Naopak je pravda, že má-li zdravotnická služba velmi omezené praktické zkušenosti z taktického nebo operačního použití zbraní hromadného ničení přímo v boji, má naproti tomu kromě výsledků cvičení praktické poznatky a zkušenosti z průběhu onemocnění a léčení tisíců raněných a zasažených všemi druhy zbraní hromadného ničení, praktické poznatky o kvantitativních i kvalitativních účincích těchto zbraní. Tyto poznatky jsou natolik přesné a průkazné, že dovolují dělat velmi reálné závěry a aplikace pro účinek těchto zbraní — a tím i pro činnost zdravotnické služby — v soudobém boji.

Domnívám se tedy, že otázka praxe jak všeobecně, tak v našem konkrétním přípa-

dě, byla v diskusi chápána poněkud kuse a vedla tudíž k povrchním, byť i velmi autoritativně řečeným závěrům.

A v tom, myslím, tkví vážná otázka přesahující již rámec této diskuse, totiž otázka praxe ve vojenskovědecké práci, praxe jako zdroje poznání i jako kritéria pravdy. Mám za to, že právě ve vojenskovědecké práci, kde v řadě případů není možno ověřovat praxi, je otázka formulace teoretických tezí, otázka sekundárních kritérií pravdy apod. nejen nesmírně důležitá, ale, jak se domnívám, i dosti u nás zanedbaná a málo propracovaná. Bez hlubokého řešení těchto otázek je pak velmi snadné sklouznout i neúmyslně a při dobré vůli na posice ryze subjektivních názorů a víceméně spekulativních dohadů.

Již z toho, co bylo řečeno, vyplývá, že nemohu také souhlasit s dalším tvrzením uvedeným v diskusi, že totiž „vznik názorů na vyjmutí zdravotnické služby z podřízenosti týlu nelze nikterak spojovat, jak se mnozí domnívají, se zavedením zbraní hromadného ničení do výzbroje armád“ (VM čís. 2/1958, str. 95). Naopak tvrdím, že to právě zbraně hromadného ničení a praxe z jejich účinků byly, které byly pravou příčinou vzniklého a existujícího rozporu mezi současnými úkoly zdravotnické služby v poli a dosavadním způsobem jejího řízení. Všechny další eventuální prameny úvah o vyjmutí zdravotnické služby z podřízenosti týlu či o ponechání dosavadního stavu, vesměs subjektivně motivované nebo založené na falešných otázkách prestižních je nutno bezpodmínečně z této diskuse vyloučit jako předem nesprávné a pro dosažení správného a objektivně podloženého řešení škodlivé. Z toho je třeba vycházet.

Přejdu nyní k druhé zásadní připomínce k článku, vyřčené jak v redakční poznámce, tak v diskusních příspěvcích, kterou, myslím, jasně vyjadřuje major Polcar těmito slovy: „Ve snaze zlepšit práci služby se... díval na řešení těchto otázek ze svého odborného hlediska“ (VM čís. 4/1958, str. 122). Tuto připomínku považuji za velmi správnou a oprávněnou a беру ji velmi vážně. Je pochopitelné, a jsem si vědom toho, že i při dobré snaze dopracovat se celkového komplexního hlediska řešil jsem otázku řízení zdravotnické služby především z hlediska úspěšné činnosti právě této služby. Jistě se mi nepodařilo a nemohlo podařit dořešit ji z posice velitele, neboť k tomu nemám ani vyčerpávající vzdělání v taktice a operačním umění, ani praxi vševojskového velitele.

Snažil jsem se totiž ve svém článku řešit problém podstaty řízení činnosti zdravotnické služby. Přitom jsem došel k závěru, že o podstatných otázkách její činnosti

může za současného stavu a způsobu velení rozhodovat pouze ten, kdo řídí boj, tj. velitel. Šlo zde tedy o pokus analýzy činnosti zdravotnické služby ve smyslu jasného rozlišení podstatného od méně podstatného, hlavního od vedlejšího. Nijak jsem se přitom nesnažil vyhnout se těm úsekům činnosti zdravotnické služby, v nichž je zdravotnická služba závislá na týlu, nebo se s jeho problematikou úzce prolíná. Mám ovšem za to, že diskutující neprávem právě tyto otázky povyšuje na podstatné a hlavní. Je to například akt, že zdravotnické etapy a odsunové cesty jsou v týlovém prostoru. Vyvozovat z tohoto — i když pravdivého — faktu závěr o podřízenosti zdravotnické služby týlu je přehnaně řečeno asi tak, jako ze skutečnosti, že se péčota přepravuje na automobilech, dedukovat závěr, že by motostřelecké jednotky měly být podřízeny náčelníku automobilního vojska.

Jsem tedy opravdu a stále přesvědčen (a důvody k tomu, které jsem uvedl v článku, nechci opakovat), že z hlediska souběžného zdravotnického zabezpečení vojsk (jehož význam je všeobecně uznáván vzhledem k jeho bezprostřednímu vlivu na další fyzickou i morální bojeschopnost jednotek a útvarů) není dosavadní začlenění zdravotnické služby v dnešní podobě výhodné a že z hlediska splnění úkolů, které

před zdravotnickou službou v boji stojí, by lépe jí vyhovovalo přímé řízení velitelem. Nyní je tedy nutné obdobnou analýzu provést vzhledem k celkovému řízení boje, z hlediska vševojskového velitele, obdobnou analýzu v odpovědném rozlišení podstatného od méně podstatného, hlavního od vedlejšího atd. Je třeba provést rozbor významu a úkolů zdravotnického zabezpečení pro vedení boje, pro fyzickou i morální bojeschopnost vojsk a tím i pro řízení zdravotnické služby v poli s ohledem na celkové řízení boje a dojít tak k závěru buď o změně podřízenosti zdravotnické služby, nebo k závěru o nutnosti určitých změn v organizaci týlu, či k revisi dosavadní pravomoci náčelníka týlu apod. Toto řešení věru si netroufám učinit a nezbyvá mi než docházet k závěrům sice jednoznačně formulovaným, leč přece nutně omezeným na správnost z hlediska řízení zdravotnické služby jako takové.

V tomto směru plně přijímám připomínky diskutujících a vítám výzvu redakční rady o další diskusi právě ze strany vševojskových velitelů a — dodal bych — i politických pracovníků, kteří, myslím, otázkám vlivu zbraní hromadného ničení na morální stav vojsk a politického významu opatření k likvidaci jejich následků zůstávají ve své vojenskovědecké práci poněkud dlužní.

K DISKUSNĚMU PŘÍSPĚVKU plukovníka Tvaroška

„Súbežné plánovanie“

a k niektorým otázkam z článku kandidáta voj. vied plukovníka Šránka

„Rozbor súčasného stavu delostrelectva“

(VM čís. 6/58)

Kapitán Míkuláš Berka

Plukovník Tvaroška vo svojom diskusnom príspevku píše o tom, že pri štúdiu operačných smerníc je okrem ním navrhovaných funkcionárov učelná i prítomnosť veliteľa delostrelectva. Jeho názory sú celkom správne, ale treba ich ešte doplniť.

Z vlastnej skúsenosti môžem potvrdiť, že štáb delostrelectva pre neúčast na štúdiu týchto smerníc zaostával pri plánovaní operácii za vševojskovým štábom, ktorý už dostal prostredníctvom náč. operačného oddelenia informáciu o smerniciach, prípadne i zakreslenú mapu.

Účast veliteľa delostrelectva pri štúdiu operačných smerníc však ešte nerieši urýchlenie práce štábu delostrelectva. Je vžitou praxou, že hneď po štúdiu musí sa veliteľ delostrelectva spolu s náč. štábu (alebo náč. oper. oddelenia) zúčastniť operačnej orientácie, a preto nemá čas vydať nejaké pokyny svojmu štábu.

Preto sa ukazuje nutným, aby sa štúdiu operačných smerníc zúčastnil spolu s veliteľom delostrelectva i príslušník operačného oddelenia štábu delostrelectva, ktorý by zapísal potrebné veci a zároveň by za-

kresloval mapu pre potrebu štábu delostrelectva.

Štáb delostrelectva potom môže v dobre, keď je veliteľ a náč. štábu (náč. oper. oddelenia) u operačnej orientácie a keď vie zo štúdia smerníc úlohu vyššieho zväzku a hlavne posilnenie delostrelectvom, ihneď pripravovať podklady pre informačnú zprávu veliteľa delostrelectva.

Podľa pokynov, ktoré veliteľ delostrelectva vydá po príchode z operačnej orientácie, je možné dokončovať vyžadované podklady pre informačnú zprávu v čase, keď veliteľ s náčelníkom štábu a s náč. oper. oddelenia študujú operačnú smernicu po stránke delostrelectvej a pripravujú najdôležitejšie body zprávy.

Tým sa podstatne skráti čas potrebný na prípravu informačnej zprávy veliteľa delostrelectva a potom je možné plánovať súbežne so vševojskovým operačným oddelením.

Pri operačných cvičeniach dochádzalo i tak ku kurióznym situáciám, že stan, v ktorom sa študovala operačná smernica, bol vždy obliehaný príslušníkmi operačného oddelenia delostrelectva, ktorí doslova chytali do zošitov všetko, čo sa v stane hovorilo, len aby nahradili časovú stratu.

Plukovník Tvaroška vo svojom diskusnom príspevku ďalej odôvodňuje nutnosť prítomnosti veliteľa delostrelectva tiež tým, že spolu s operačným oddelením spracováva návrh na plánovanie a použitie zbraní hromadného ničenia.

V tom istom čísle VM v článku „Rozbor súčasného stavu delostrelectva“ píše kandidát voj. vied plukovník Šrank o názoroch niektorých vševojskových dôstojníkov na plánovanie použitia zbraní hromadného ničenia a považuje medzistupeň — dôstojník zbraní hromadného ničenia, medzi veliteľom a vykonávateľom (delostrelectvo a letectvo) za zbytočný.

S týmto názorom nie je možné úplne súhlasiť a treba túto otázku ešte rozpracovať. Zatiaľ uvediem len niektoré úvahy z praxe.

Vo vševojskovom štábe musí byť funkcionár, ktorý koordinuje použitie zbraní hromadného ničenia medzi vykonávateľmi (delostrelectvom a letectvom) v prospech vševojskových zväzkov.

Ďalej si treba uvedomiť, že to bude hlavne delostrelec, ktorý bude odpovedný za včasný prísun špeciálnej (atomovej) del. munície zo skladov a za včasné a spoľahlivé umlčanie a zničenie cieľov vybraných pre túto zbraň.

Je pravda, že príslušníci oper. oddelenia, dôstojníci pre zbrane hromadného ničenia, ktorí dnes už prešli špeciálnymi kur-

zami, plnia s úspechom úlohu pri zhodnotení terénnych celkov a objektov. V spolupráci s prieskumnými oddeleniami zhodnotia i nepriateľa z hľadiska určenia vhodných cieľov, na ktoré môže byť s výhodou použité zbraní hromadného ničenia. Po stránke technickej určujú i potrebný kaliber zbrane v ekvivalentoch.

Potom však musí ešte delostrelec s letcom v úzkej súčinnosti vyhodnotiť: počet úderov, ich silu, čas úderu, spôsob dopravy, vybrať vhodné ciele z navrhnutých cieľov, vyhodnotiť ich z hľadiska takticko-technických možností vlastných zbraní, vyhodnotiť možnosti úderu s klasickým strelivom (granát, bomba) a možnosti s atomovým strelivom, rozdeliť si ciele medzi sebou a podobne.

Delostrelectvo vo svojej úlohe, ničiť zbrane hromadného ničenia nepriateľa, musí túto otázku brať v spojitosti s použitím vlastných zbraní hromadného ničenia na tieto ciele, a to nie len klasickou strelbou, ale i riadenou a neriadenou strelbou (salvou), prípadne atomovým strelivom.

Javí sa teda výhodným z hľadiska súčasného složenía operačného oddelenia vševojskového štábu, mať medzi dôstojníkmi ZHN delostrelca, ktorý by bol príslušníkom operačného oddelenia vševojskového štábu a bol by absolventom kurzu pre ZHN. Po odbornej stránke (to znamená i školenia) podliehal by veliteľovi delostrelectva. Musel by sa ale zúčastňovať plánovania del. zabezpečenia v štábe delostrelectva, aby sa dokonale soznámil s plánom del. zabezpečenia, znal situáciu a možnosti delostrelectva v operácii.

Prax je zatým taká, že na cvičeniach sa vylučuje dôstojník z oper. oddelenia delostrelectva, ktorý ale pre malý počet príslušníkov oddelenia má na starosti ešte presuny a prípadne spoluprácu na ostatných plánoch, ktoré spracováva oper. oddel. vševojskových štábov.

Delostrelec, ktorý by bol trvale organizácie začlenený v skupine dôstojníkov pre ZHN, viedol by potom i evidenciu a spotrebu špec. streliva (raket a atomových náloží), staral by sa o prísun streliva a bol by odpovedný za súčinnosť s letcom pro rozdeľovaní cieľov pre ZHN.

Jedine potom by prestala byť skupina pre ZHN medzistupňom a registrátorom, ale bola by účinným plánovacím a vykonávacím orgánom pri používaní zbraní hromadného ničenia.

O tejto otázke by sa mali vyjadriť dôstojníci skupiny ZHN a dôstojníci delostrelectva.

V ďalšej časti diskusného príspevku plukovníka Tvaroška je riešená otázka plánovania presunov.

U nášho štábu bolo zvykom plánovať presuny tak, ako navrhuje plukovník Tvaroška. Armáda sa omedzila len na naplánovanie presunov armádnych prostriedkov a na stanovenie bodov a časov pri krížovaní osí presunu. Grafikony pochodov považujem na stupni armády za veľmi složitý dokument, ktorý musí byť spracovaný s potrebnou grafickou úpravou (ktorú obyčajne kresliči dlho robia) a vcelku je to málo účelný dokument v porovnaní s dokumentom „Plán presunu“, ktorý je vyjadrený graficky na mape s potrebnou legendou. Z tohto plánu stačí potom urobiť pre zväzky výpisy na oleáty v potrebnom rozsahu.

Ďalšou otázkou pri plánovaní presunov

je zvláštny dokument, ktorý obyčajne vyžadujú starší delostreleckí náčelníci od štábu delostrelectva — „Plán presunu delostrelectva“.

Pretože u vševojskových armád pri plánovaní presunov sú zahrnuté všetky armádne prostriedky, to znamená i pozemné a protiletadlové delostrelectvo, bolo u nášho štábu zvykom spracovávať len jeden plán presunu vo vševojskovom štábe s príbranim dôstojníka oper. oddelenia a dôstojníka pl. oddelenia.

Toto sú len krátke pripomienky k diskusnému príspevku, treba sa však k nim vyjadriť, a to hlavne v otázke dôstojníkov ZHN.

NA POMOC VOJENSKOVĚDECKÉ PRÁCI

VOJENSKOVĚDECKÁ KONFERENCE LETECTVA A VOJSK PVOS V ROCE 1958

Článek, který zpracoval kapitán Boris Neoral, vychází z požadavků na systém velení v soudobých podmínkách a shrnuje závěry z otázek projednávaných na konferenci VL a PVOS. Jde především o otázky:

- centralisovaného velení a organizace práce ve štábu,
- velení stíhacímu letectvu, stíhacímu bombardovacímu letectvu, PLD a PVOS,
- materiálního zabezpečení,
- součinnosti a organizace letecké dispečerské služby.

V soudobých operacích doznává největších změn organizace a systém velení, který jako základní prvek ovlivňuje úspěšné vedení všech operací. Zejména u letectva a vojsk PVOS vystupuje do popředí nutnost v zásadě přezkoumat celý systém velení z hlediska současných názorů na vedení války a z hlediska splnění hlavních úkolů našich ozbrojených sil, které plní jako první strategický sled v rámci států „Varšavské smlouvy“.

Z těchto důvodů bylo nutné zaměřit vojenskovoedeckou práci v letectvu a PVOS k otázkám organizace velení a vytvořit tak předpoklady pro jednání vojenskovoedecké konference letectva a PVOS.

Jednání vojenskovoedecké konference probíhalo v jednotlivých sekcích podle druhů vojsk a jednotlivých stupňů velení. Hlavním úkolem konference bylo: **stanovit systém velení letectvu a PVOS na všech stupních, rozebrat současný systém VS, ujasnit systém součinnosti a posoudit rozsah a obsah bojové dokumentace.**

Úvodem konference byly vyhodnoceny hlavní požadavky na velení v soudobých podmínkách, a to:

- snížit překvapivost nepřátelského úderu na nejmenší míru;
- zabezpečit vysokou bojovou pohotovost všech sil a prostředků k okamžitému zásahu;
- zabezpečit nepřetržitý přehled o vzdušné a pozemní situaci;
- umožnit stálé řízení bojové činnosti vlastního letectva a PVOS při odražení vzdušného nepřítele a vedení vlastní útočné činnosti;
- zabezpečit nepřetržitou součinnost letectva s ostatními prostředky vzdušného napadení, pozemními vojsky a se sousedy;
- umožnit účelné a hospodárné využití všech bojových prostředků;
- zajistit rychlé a spolehlivé velení při dodržení nezbytného utajení i za nejtěžších podmínek s použitím nejmodernější techniky, maximální mechanisace a automatizace.

Jednání ve všech sekcích vycházelo z výše uvedených požadavků, které byly uplatněny i v závěrech konference.

Na základě dosavadních zkušeností i teoretických poznatků lze považovat za **hlavní způsob velení svazků i útvarů letectva a PVOS i nadále centralisované velení**, zvláště v počátečním období války. Toto velení umožňuje totiž hromadné použití sil a prostředků letectva a PVOS na hlavním směru a k plnění rozhodujících úkolů. Při tom centralisované velení, hlavně v útočných operacích, musí se prolínat s decentralisovaným velením.

Na základě rozboru charakteru činnosti operačně taktických štábů (zvláště u svazků bombardovacího a stíhacího letectva) se jeví výhodným rozdělit štáb na dvě složky, a to:

- na skupinu operačního štábu, která má za úkol provádět zásadní plánování bojové činnosti, organizaci součinnosti, organizaci zabezpečení všech druhů, vyhodnocování výsledků bojové činnosti a kontrolu podřízených vojsk;
- na skupinu řízení bojové činnosti, která bezprostředně velí a upřesňuje rozkazy v průběhu bojové činnosti podřízeným svazkům a útvarům a uskutečňuje součinnost na své úrovni.

Základními články velení jsou velitelská stanoviště, jejichž systém musí zajistit nepřetržitě a pružně velení. Bylo vyhodnoceno, že k zabezpečení takového velení je třeba budovat na všech stupních mimo hlavní VS ještě 1—2 záložní VS a na stupni svazku a útvaru se její potřebným, aby tato VS byla mobilní.

Při probírání otázek organizace velení stíhacímu letectvu se došlo k názoru, v případě, když systém velení neposkytuje potřebnou kapacitu zjišťování cílů a navádění stíhačů na ně, má to za následek neekonomické využití značných sil stíhacího letectva.

Jako jedno z možných řešení se navrhuje vytvořit systém naváděcích středisek v rámci prostoru bojové činnosti slů, v němž by pak VS slů bylo řídícím a koordinujícím orgánem.

V zájmu vytvoření vhodných podmínek pro práci na VS by bylo čelné vyjmout orgány i přístroje pro navádění (protože jde o technicko-letovodský problém) a na VS provádět pouze řízení bojové činnosti vydáváním krátkých rozkazů (nařízení) a přidělování cílů jednotlivým střediskům navedení.

Všobecně vystupuje do popředí nutnost automatisace, hlavně v etapě zjišťování a předávání prvků o cíli. Na nový systém bylo navrženo přejít po etapách.

Stíhací bombardovací a bombardovací letectvo na rozdíl od druhé světové války bude podporovat bojovou činnost pozemních vojsk spíše v operačním měřítku. Rovněž tak použití nových typů letounů a ZHN ovlivňuje taktiku prováděním úderů jak bombardovacími, tak i stíhacími bombardovacími letectvem. Pro činnost bombardovacího letectva bude charakteristické provádění hromadných úderů velkým počtem malých skupin, a to jak ve dne, tak i v noci, bez ohledu na povětrnostní podmínky. Nepřetržitě ničení ZHN nepřítele vyžaduje mít v pohotovosti na letišti vyčleněné jednotky (hlavně u stíhacího bombardovacího letectva), které provádějí úderu na výzvu.

Pro přímou podporu pozemních vojsk nelze počítat s nepřetržitou činností stíhacích bombardovacích letounů nad bojištěm a jeví se jako nutnost provádět podporu úderu na nejdůležitější cíle, v krátkém čase a s překvapením.

Všechny tyto skutečnosti podstatně ovlivňují systém velení u těchto druhů letectva.

Sekce došla k závěru, že má-li soudobý systém velení těmto druhům letectva zabezpečovat plně rychlý přechod k bojové činnosti, je třeba, aby VS svazků byla vybavena podobně jako u stíhacího letectva. Je důležité, aby systému velení nechyběl článek zabezpečující navádění stíhacího bombardovacího a průzkumného letectva na pozemní cíle. Je proto výhodné, jsou-li na VS svazku vytvořeny podmínky pro navádění letounů na pozemní cíle a k zvětšení dosahu vytvářena patřičně vybavená předsunutá naváděcí stanoviště.

Pro nepřetržitě a včasné působení proti prostředkům ZHN je výhodné provádět jedním prostředkem jak jejich vyhledání, tak i ničení. Proto bylo doporučeno provádět bojovou činnost stíhacího bombardovacího letectva způsobem „lovu“.

Sudobá organizace velení protiletadlovému dělostřelectvu PVOS i kruhové rozmístění prostředků vcelku odpovídá jak současným, tak i perspektivním podmínkám.

Vzhledem k soudobým podmínkám a bojovým možnostem bylo přehodnoceno bojové určení útvarů a jednotek PLD takto:

- svazek (samostatný útvar) určený k obraně jednoho bráněného místa považovat za základní taktický stupeň řízení protiletadlového dělostřelectva PVOS. Z toho důvodu je vhodné, je-li tento stupeň vybaven prostředky vzdušného průzkumu zabezpečujícími přehled o vzdušné situaci a navedení střeleckých radiolokátorů;
- baterie, která byla střeleckou taktickou jednotkou, stává se dnes výlučně jednotkou střelecko-technickou.

Bylo konstatováno, že je výhodné, jsou-li v těch bráněných místech, kde je více baterií, než je možno takticky i technicky „uvelet“ z jednoho VS, vytvářeny střelecké skupiny. Bude vhodné prakticky přezkoušet možnost velení všem bateriím z jednoho velitelského stanoviště přes velitelská stanoviště střeleckých skupin.

K zabezpečení operativního velení byl vytyčen požadavek mobilnosti VS i ZVS.

Vzhledem ke stále stoupajícím rychlostem prostředků napadení zvyšuje se nutnost automatisace a mechanizace hlavních úkonů při řízení bojové činnosti protiletadlového dělostřelectva.

Složitost zabezpečování letectva, PLD a RTV velkým množstvím různorodého materiálu v podmínkách rozptýlené sestavy a častého manévru klade na velení týlovým svazkům a útvarům velké požadavky. To vyžaduje, aby řízení týlu letectva a PVOS bylo rozděleno do dvou oblastí, a to do oblasti operačně týlové a zásobovací.

Byla vyzvednuta nutnost zabezpečit v obou oblastech souběžnost plánování na stupni štábu týlu letectva a PVOS a letecké technické skupiny.

Za účelem snížení počtu prvků velení bylo navrženo přezkoušet podřízení samostatných letištních praporů leteckým technickým skupinám.

Zároveň bylo doporučeno dát letecké divisi a letecké technické skupině větší pravomoc ve využití letištní sítě a zásob materiálních prostředků v příslušném prostoru.

Při projednávání organizace součinnosti byla zdůrazněna nutnost vytvářet potřebné prvky pro organizační součinnost již v míru.

Pro součinnost se sousedními leteckými svazy a nadřízeným štábem bylo doporučeno vytvářet styčné skupiny vybavené potřebnými pojítky.

K zabezpečení součinnosti s pozemními vojsky je třeba vytvářet operační letecké skupiny v závislosti na počtu vševojskových armád. Za účelem neustálé informovanosti a v nutných případech i navádění vlastních stíhacích bombardovacích, průzkumných a bombardovacích letounů je výhodné z počtu operačních leteckých skupin vyčlenit k vševojskovým divisím prvního sledu důstojníky pro navádění, kteří by měli potřebné radiotechnické prostředky.

K zabezpečení součinnosti s civilní obranou byla navržena decentralisace uvědomování podle prostorů bojové činnosti jednotlivých divisí při komplexním přehodnocení systému součinnosti.

Soudobá organizace letecké dispečerské služby u svazků má poskytnout velitelským stanovištím stíhacích leteckých divisí a radiotechnických pluků včas potřebné údaje o činnosti vlastního letectva, k získání přehledu o vzdušné situaci. Bylo navrženo přezkoumat doplnění VS stíhacích leteckých svazků orgány letecké dispečerské služby a vybavit dispečerskou službu nezbytnými radiotechnickými prostředky pro řízení letů.

Je zřejmé, že nebylo možné jednáním konference vyřešit všechny problémy do celé jejich hloubky. Bude tedy nutné teoreticky dorešit zásady stanovené touto konferencí a nejdůležitější otázky prověřit v praxi.

Je třeba, aby všichni příslušníci letectva a PVOS pochopili závažnost všech projednávaných otázek a svou iniciativou přispěli k jejich konečnému dorešení.

SEZNAM LITERATURY

k otázkám velení

Redakce uvádí ke studijním účelům přehled novějších pramenů s touto tematikou

	K otázkám velení	Sborník VVS č. 9/1958
Vyhnánek J. Bláha J.	K otázkám velení na stupni armáda—divise	Vojenská mysl č. 4/58
Vlček I.	Umísťování velitelských stanovišť	Vojenská mysl č. 1/58
Lalo J.	Některé poznatky a zkušenosti z organizace a řízení boje	Vojenská mysl č. 1/58
Soukal J.	Některé zkušenosti a poznatky z uplynulého výcvikového roku	Vojenská mysl č. 1/58
Brabenec M.	Některé otázky velení a součinnosti při obklíčení a ničení obklíčeného nepřítele v obranné operaci armády	Práce VAKG č. 28/58
Kováč L.	Velení motorizované střelecké divisi (msd) v obraně	Práce VAKG č. 27/58
Trnkócy B.	Jak organizovat činnost na velit. stanovišti divise, aby byla zvýšena operativnost velení	Práce VAKG č. 26/57
Suchomel J.	Metody rychlého hodnocení a rozhodování velitele	Práce VAKG č. 26/57
Trnkócy B.	Význam velení pro zabezpečení nepřetržitosti útočného boje	Práce VAKG č. 25/57
Suchomel J. Průša J.	Pohyblivé velitelsko-pozorovací stanoviště	Práce VAKG č. 25/57
Suchomel J.	Velení v útočné operaci vševojskové armády s rozvinutím sil z chodu na nepřítele vedoucího mobilní obranu	Práce VAKG č. 22/57
—	Některé otázky velení v průběhu útočné operace a boje	Sborník VVS č. 8/58
—	Nové formy organizace velení a spojení, způsoby a metody práce štábů v soudobé obranné operaci a boji	Sborník VVS č. 8/58
Baláz J.	Příprava a organizace práce na záložním velit. stanovišti (ZVS) armády v útočné operaci vševojskové armády	Sborník VTA AZ č. 5/57
Knop Z.	Zvláštnosti práce štábu td (md) při organizaci průlomu připravené obrany s rozvíjiváním vojsk z chodu	Sborník Tankista č. 1/57
Macák A.	Velitelské stanoviště a velitelské pozorovací stanoviště svazku v útočném boji	Sborník VTA AZ č. 5/57
Macák A.	Organizace velení za boje v noci v útočném a obranném boji	Sborník VTA AZ č. 6/57
Glomb R. Votava V.	Velení motostřeleckému pluku při obraně předstunutého postavení	Práce VAKG č. 28/58
Jašek A.	Některé otázky velení prostředkům PVO vojsk v soudobé operaci	Sborník VVS č. 7/57

<i>Pohanka K.</i>	O některých otázkách organizace velení a manévru PLD v operaci vševojskové armády	Sborník VTA AZ č. 5/57
<i>Maryška V.</i>	Velení stíhacímu letectvu a organizace PVO v boji s nízko létajícími letouny nepřítele	Sborník VTA AZ č. 5/57
<i>Schorný J.</i>	Některé otázky organizace a velení prostředkům PVO motorisované střel. divise v obranném boji	Práce VAKG č. 27/58
<i>Čížek V.</i>	Protiradiotechnická opatření při plánování a vedení útočné operace vševojskové armády	Sborník VTA AZ č. 1/58
<i>Bláha J.</i>	Diskusní příspěvek k článku: „Některé otázky systému velení, organizace a mat. zabezpečení štábu vševojskové divise (Sborník VVS čís. 9/58)	Vojenská mysl č. 6/58
—	Z diskuse k počátečnímu období války: K otázkám velení	Sborník VVS č. 9/58,
<i>Bláha J.</i>	Diskusní příspěvek: „O systému velení v divisi“	Vojenská mysl č. 3/58
<i>Fládr V.</i>	Diskusní příspěvek k článku: Umístování velitelských stanovišť (VM čís. 1/1958)	Vojenská mysl č. 3/58
<i>Valenta J.</i>	Diskusní příspěvek k článku: Pohyblivé velitelsko-pozorovací stanoviště (Práce VAKG č. 25/57)	Práce VAKG č. 27/58
<i>Jakoby M.</i>	Diskusní příspěvek k článku: K otázkám efektivnosti ve velení a řízení vojsk	Vojenská mysl č. 5/57
<i>Bláha J.</i>	Diskusní příspěvek k článku: K otázkám efektivnosti ve velení a řízení vojsk (VM č. 5/57)	Vojenská mysl č. 1/58
*		
<i>Cernat I.</i>	O úloze velitele v soudobé válce	Cultura militara č. 3/57
<i>Vylkov D.</i>	O velení a součinnosti letectva v armádní útočné operaci	Vojenna misl č. 4/58
<i>M. L. D.</i>	Metoda rozhodování velitele střelecké divise při útoku	Vojenna misl č. 4/57
<i>Kozov J.</i>	Zvláštnosti velení vojskům při útoku v noci	Vojenna misl č. 3/57
<i>Aponovicz A.</i>	Několik úvah o velení a veliteli	Mysl Wojskowa č. 3/58
<i>Teodorescu Anton</i>	Otázky velení vojskům v soudobém boji a operaci	Probleme de arta militara č. 2/58
<i>Molchov J.</i>	O některých otázkách velení dělostřelectvu v soudobé útočné operaci	Vojenna misl č. 6/57
<i>Ivanov A.</i>	O reorganizaci velení ozbrojených sil USA	Vojenna misl č. 10/58
—	Důvody pro centralizaci velení	Voj. zarubežnik čís. 6/57
—	Řízení vojsk a problémy velení v nukleárním věku	Voj. zarubežnik č. 2/57
—	Velení divisi v l. 1960—1970	Voj. zarubežnik č. 8/57

—	Otázky velení tankovými vojsky	Voj. zarubežník č. 5/57
—	Organizace velení a zásady činnosti štábu pěší divise americké armády	Vojenská mysl č. 4/58
*		
Vitanovský Václav	Souběžné plánování	Vojenská mysl č. 5/58
Štěpánek K.	O základních otázkách plánování v armádě	Vojenská mysl č. 3/58
Ondrášek H. Otec E.	Některé otázky souběžného plánování	Vojenská mysl č. 4/57
Bláha J.	Za vyšší organizovanost práce štábů	Vojenská mysl č. 4/57
Trnkócy B.	Činnost štábu divise k zabezpečení nepřetržitosti útočného boje	Práce VAKG č. 25/57
Vlček I.	Některé poznatky z plánování přesunů a pořádkové služby	Vojenská mysl č. 1/59
Tvaroška J.	Návrhy na změny v organizaci a práci štábu armády	Vojenská mysl č. 4/58
Varvařovský L.	Nové způsoby práce štábů a nové druhy dokumentace	Vojenská mysl č. 5/57
Růžička J.	Činnost štábu mechanizované divise při násliném přechodu vodního toku z chodu v noci	Práce VAKG č. 23/57
Nedvěd M.	Diskusní příspěvek k článku: „Otázka organizace práce ve štábu vševojskové armády“ (Sborník VVS č. 9/1958)	Vojenská mysl č. 1/59
Brož J.	Diskusní příspěvek k článku: „Některé úvahy o práci štábu armády při plánování a použití atom. zbraní (VM č. 5/1958)	Vojenská mysl č. 1/59
Tvaroška Josef	Diskusní příspěvek k článku: „Souběžné plánování“ (VM č. 5/1958)	Vojenská mysl č. 6/58
Trnkócy B.	Diskusní příspěvek k článku: „K některým otázkám souběžného plánování“ (VM čís. 4/1957)	Vojenská mysl č. 1/58
Polcar V.	Diskusní příspěvek k článku: „K otázce souběžného plánování v útočné operaci“ (VM č. 5/58)	Vojenská mysl č. 6/58
Kieřman J.	Diskusní příspěvek k článku: „Některé otázky systému velení, organizace a mat. zabezpečení štábu vševojskové divise“ (Sborník VVS č. 9/58)	Vojenská mysl č. 5/58
Brož J.	Diskusní příspěvek k článku: „Některé úvahy o práci štábu armády při plánování a použití atomových zbraní“	Vojenská mysl č. 1/59
Nedvěd M.	Diskusní příspěvek k článku: „Otázka organizace práce ve štábu u vševojskové armády“	Vojenská mysl č. 1/59
Šoukal F.	Diskusní příspěvek k článku: „Některé otázky práce štábu“ (VM č. 5 a 6/56)	Vojenská mysl č. 3/58
*		
Czyżowicz F.	Práce štábu při organizaci a přípravě pronásledování	Mysl wojskowa č. 3/57

<i>Dobrev Ch.</i>	Práce štábu při přípravě útočné operace ve zkrácené lhůtě	Vojenna misl č. 3/57
<i>Motolov N.</i>	Štábní výcvik v systému přípravy štábu	Vojenna misl č. 1/57
<i>Czerniak J.</i>	Několik praktických poznámek o práci styčných důstojníků v průběhu cvičení	Mysl Wojskowa č. 9/58
<i>Kolcz S.</i>	O práci směrových důstojníků	Mysl Wojskowa č. 5/58
—	Základní principy práce velitelů a štábů v západoněmecké armádě	Honvédelem č. 2/58
—	Práce štábu v polních podmínkách	Voj. zarubežnik č. 9/57

*

<i>Drtilík J.</i>	Perspektivy dalšího vývoje televise, možnosti jejího využití pro potřeby vojsk a její vliv na velení	Vojenská misl č. 4/57
<i>Bláha J.</i>	O automatisaci a jejím využívání	Vojenská misl č. 5/58
<i>Ježek J.</i>	O možném využití televise pro potřeby armády	Vojenská misl č. 6/58
<i>Páv J.</i>	Televise — rozbor možností jejího použití v naší armádě	Sborník Tankista č. 1/57
<i>Martes G.</i>	Použití kybernetiky k vojenským účelům	Cultura Militara č. 4/58
<i>Stiškovskij V.</i>	Použití televise ve vojenství	Vojennaja misl č. 3/58
<i>Vanejev V.</i>	Elektronika ve službách velení vojskům	Vojennaja misl č. 3/58
<i>Piotrowski R.</i>	Televise jako prostředek pozorování a velení vojskům	Mysl Wojskowa č. 4/58
<i>Jedrzejczyk W.</i>	Televise a možnosti jejího použití ve vojenství	Mysl Wojskowa č. 11/57
<i>Sinjak V.</i>	Otázky komplexní automatizace velení pozemních vojskům	Vojennaja misl č. 11/58
<i>Kalinovskij P.</i>	Využití automatiky a telemechaniky ve vojenství	Vojennaja misl č. 1/57
—	Prostředky pro zabezpečení velení vojskům v armádě roku 1962	Voj. zarubežnik č. 6/58
<i>Sinjak V.</i>	O využití elektronických počítačích strojů k velení vojskům v americké armádě	Vojennaja misl č. 8/58
—	Elektronika v západoevropské obraně	Voj. zarubežnik č. 6/57
—	Použití elektronických vypočítávacích strojů v ozbrojených silách kapitalistických států	Voj. zarubežnik č. 10/57
—	Užití elektronických počítačů pro některé úkoly pozemních sil USA	Vojenská misl č. 1/58

*

<i>Slabý J.</i>	Zkušenosti a poznatky z velení týlu v soudobé operaci	Vojenská misl č. 5/58
-----------------	---	-----------------------

<i>Dzur-Uličný M.</i>	Některé otázky týkající se nutnosti reorganizace velení v týlu	Vojenská mysl č. 2/58
<i>Šolc J.</i>	Centralizace nebo decentralizace ve velení týlu?	Vojenská mysl č. 4/57
<i>Lux J.</i>	Některé zkušenosti v řízení týlu divise při cvičení s vojsky	Sborník Týl a zásobování č. 1/57
<i>Kubiček F.</i>	Umístování týlového velitelského stanoviště	Sborník Týl a zásobování č. 1/58
<i>Vargoš G. Dr.</i>	Záložní týlové velitelské stanoviště armády	Sborník Týl a zásobování č. 2/58
<i>Vlček E. Černý J.</i>	K některým otázkám velení týlu a materiálního zabezpečení štábu svazku	Sborník Týl a zásobování č. 3-4/58
<i>Šolc J.</i>	Velení týlu mechanizovaného pluku v nočním útočném boji	Práce VAKG č. 24/57
<i>Fuks M.</i>	Organizace velení týlu armády v budoucnosti	Mysl Wojskowa č. 1/58
<i>Žernosek J.</i>	Použití elektronové počítačové techniky ve velení týlu	Vojennaja mysl č. 9/57
<i>Chariev I.</i>	Rozhodnutí velitele — podklad zdravotnického zabezpečení	Vojenna misl č. 1/57
<i>Šolc J.</i>	Diskusní příspěvek k článku: „K otázce velení v soudobé útočné operaci (VM 3/56)“	Vojenská mysl č. 4/57
*		
—	Spojení v útočné operaci a boji	Sborník VVS č. 8/58
—	Zásady organizace spojení v útočné operaci vševojskové armády nového složení s použitím taktických výsadků	Sborník Spojář č. 1/57
—	Perspektivy spojení v divisi	Sborník Spojář č. 1/58
<i>Sládeček M.</i>	Organizace směrového spojení v armádní útočné operaci	Sborník Spojář č. 1/58
<i>Dolanský Z.</i>	Směrová pojítka a zásady organizace směrového spojení	Sborník Spojář č. 1/58
—	Zásady organizace spojení v obranné operaci vševojskové armády nového složení	Sborník Spojář č. 1/57
<i>Hájek J.</i>	Problémy rušení rádiového spojení v soudobém způsobu boje	Sborník Spojář č. 1/57
<i>Vyskočil B. ing. Tichý J. ing.</i>	Zvláštnosti organizace spojení při boji v noci	Sborník VTA AZ č. 6/57
<i>Nejedlý J.</i>	Organizace velení a spojení u chemického vojska v boji	Sborník VTA AZ č. 3/58
<i>Filka O.</i>	Zvláštnosti organizace spojení při násilném přechodu vodního toku z chodu mechanizovanou divisí v noci	Práce VAKG č. 23/57
<i>Filka O.</i>	Organizace spojení v útočné operaci na nepřítel vedoucí mobilní obranu, při rozvinutí vlastních sil z chodu	Práce VAKG č. 22/57

<i>Karlas S.</i>	Význam spojení a manévru spojovacími prostředky při zabezpečení nepřetržitosti velení v útočném boji	Práce VAKG č. 25/57
<i>Filka O.</i>	Zvláštnosti organizace spojení v obraně motorizované střelecké divise	Práce VAKG č. 27/58
<i>Šimůnek L.</i>	Organizace spojení střeleckého pluku v útočném i obranném boji v zimě	Práce VAKG č. 21/57
<i>Uhliř J.</i>	Protiradiotechnická opatření v obranné operaci vševojskové armády	Práce VAKG č. 27/58
<i>Uhliř J.</i>	Některé otázky protiradiotechnických opatření	Práce VAKG č. 25/57
<i>Mikš J.</i>	Diskusní příspěvek k článku: „Několik poznatků o spojení v útočném boji“ (VM č. 1/56)	Vojenská mysl č. 1/57
*		
<i>Tabernacki A.</i>	Perspektivy vývoje pojítek	Mysl Wojskowa č. 6/57
<i>Czyzewski E.</i>	K otázkám spojovací techniky za používání AZ	Mysl Wojskowa č. 2/57
<i>Ivačev G.</i>	Nová pojítka a jejich možnosti k zabezpečení spojení	Vojenna misl č. 6/57
<i>Pauca V.</i>	Zásady organizace spojení v bojových akcích vedených v počátečním období války	Probleme de arta militara č. 5/57
<i>Virgíl Dobrin</i>	Některé zvláštnosti organizace spojení v obranné operaci armády při rozmístění hlavních sil na druhém pásmu obrany a v hloubce	Probleme de arta militara č. 1/58
<i>Ivančev G.</i>	Radioreléové spojení a jeho využití pro potřeby armády	Vojenna misl č. 4/58
<i>Iosif D.</i>	Organizace spojení v armádní obranné operaci v počátečním období války	Probleme de arta militara č. 3/58
<i>Stojanov D.</i>	Zvláštnosti organizace spojení při útoku vojsk s vyvedením z prostorů soustředění	Vojenna misl č. 7/58
<i>Jávor J.</i>	Jeden z aktuálních problémů spojení	Honvédelem č. 2/58
<i>Molnár J.</i>	O rozdílech v organizaci spojení u střeleckých a pěších svazků	Honvédelem čís. 3/58
<i>Bokor I.</i>	Některé otázky organizace a zabezpečení spojení	Honvédelem čís. 4/58
<i>Teglaw J.</i>	Některé otázky utajení velení	Honvédelem čís. 5/58
<i>Bradács I.</i>	K článku: „Účelné vytváření soudobých spoj. uzlů k zabezpečení soudobého boje“	Honvédelem čís. 5/58

UPOZORNĚNÍ

Redakce žádá své přispěvatele slovenské národnosti, aby své články zasílali ve slovenském jazyku.

VOJENSKÁ MYSL — teoretický časopis základního vědeckého významu pro příslušníky
Čs. lidové armády. Vychází 6krát ročně.

Redakční rada: Jan Knotek (předseda), Bohumil Janda, Jiří Kavena, Bohuslav Kučera,
Ján Lipový, doc. Jaroslav Mašek, Josef Průša, Ladislav Soukal, Hubert Svitáček, Ludvík
Varvařovský, Jaromír Vyhnánek a kruh spolupracovníků.

Redaktor časopisu Alois Chládek

Vydává ministerstvo národní obrany — GS, Redakce vojenských odborných časopisů.
Řídí: Jan Sýkora

Redakce a administrace: Praha II, Vladislavova 26, telefon 091—2239, 221247—9/106.
Tiskne Naše vojsko, tiskárna, n. p., Praha

Časopis se přiděluje jen služebně

СОДЕРЖАНИЕ

стр.

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

Полковник Олдриж Квапил:

Обеспечение непрерывного управления в начале войны в современных условиях, обращая особое внимание на период массовых ударов противника и крупных радиотехнических помех	3
--	---

Генерал-майор Ян Кнотек:

К вопросам системы и управления	18
---	----

Полковник Франтишек Братка:

Система управления в современном бою и операции	28
---	----

Подполковник Ладислав Ячек:

Некоторые замечания по вопросам управления	34
--	----

Капитан Штефан Марко:

Значение и применение офицеров связи	40
--	----

Капитан Й. Ланк, подполковник Г. Сазавский, подполковник К. Бразда:

К некоторым вопросам управления атомной и тяжелой реактивной артиллерией	43
--	----

Подполковник Ярослав Шебек:

Принципы управления деструкционными группами и группами заграждения	54
---	----

Подполковник Милан Сладечек:

Познания и заключения из до сих пор существующей системы организации связи	69
--	----

Генерал-майор Иосиф Слабы:

К некоторым вопросам управления тылом	75
---	----

ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА

Капитан Франтишек Борак:

Некоторые взгляды на разработку боевой документации	82
---	----

ИЗ ИНОСТРАННЫХ АРМИЙ

Влияние ядерного оружия на планирование штабов (по американским взглядам)	88
---	----

Подполковник Иосиф Блага:

Об автоматизации управления в американской армии	111
--	-----

ДИСКУССИЯ

Подполковник Др. Цтибор Дрбал:

Заметка к статье «О руководстве медицинской службы в поле» (ВМ № 1/58)	116
--	-----

Капитан Микулаш Берка:

К заметке полковника Тварошка «Параллельное планирование» и к статье «Разбор современного положения артиллерии» (ВМ № 6/58)	118
---	-----

В ПОМОЩЬ ВОЕННО-НАУЧНОЙ РАБОТЕ

Военно-научная конференция авиации и войск ПВОС в 1958 году	121
---	-----

Список литературы по вопросам управления	124
--	-----